

มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์

ISSN 2697-5688 (Online)

ปีที่ 38 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2564

วารสารของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

• ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.อรทัย เพียยุระ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

• บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วณิชชา ณรงค์ชัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

• ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ดร.อุมารินทร์ ตูลารักษ์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

• กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์สุวิทย์ วีระศาศวัต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น (อาจารย์เกษียรณาการ)

รองศาสตราจารย์ ดร.นันทนีย์ ประสานนาม
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.มนธิรา ราโท
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังขพันธานนท์
มหาวิทยาลัยนเรศวร

รองศาสตราจารย์ ดร.ชไมพร กาญจนกิจสกุล
มหาวิทยาลัยนเรศวร

รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงธรรม อินทจักร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติพร จูตะวิริยะ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดำรงพล อินทร์จันทร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกศิตถา บุญปราการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Prof. Dr.Rachel Harrison

University of London, United Kingdom

Prof. Dr.Shin, Keun-hye

Hankuk University, Republic of Korea

Assoc. Prof. Dr.Violet B. Valdez

Ateneo Center for Asian Studies, Philippines

• ผู้ตรวจสอบภาษาอังกฤษ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภรณ์ ติราษฎร์พิเศษ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

• ฝ่ายจัดการ

นางขวัญนคร มุ่งคำภา
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

• พิมพ์ที่

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น
123 ถ.มิตรภาพ ต.ในเมือง อ.เมือง
ขอนแก่น 40002

• วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ความคิดเห็นทางวิชาการ
2. เพื่อเผยแพร่งานการศึกษาค้นคว้าและวิจัยด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
3. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ และความคิดเห็นทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

• กำหนดออก (ปีละ 3 ฉบับ)

(มกราคม-เมษายน, พฤษภาคม-สิงหาคม,
กันยายน-ธันวาคม)

ส่งบทความออนไลน์เพื่อตีพิมพ์ได้ที่

กลุ่มวิจัยและบริการวิชาการ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

40002

โทร. 0 4320 2236

โทรสาร 0 4320 3050

ส่งบทความที่

www.tci-thaijo.org/index.php/HUSO

Humanities & Social Sciences

ISSN 2697-5688 (Online)

Vol. 38 No. 2 May - August 2021

Journal of Humanities and Social Sciences Khon Kaen University

- **Advisor**

Assoc. Prof. Orathai Piayura, Ph.D.
Khon Kaen University

- **Editor**

Asst. Prof. Wanichcha Narongchai, Ph.D.
Khon Kaen University

- **Assistant Editor**

Umarin Tularak, Ph.D.
Khon Kaen University

- **Editorial Board**

Prof. Suwit Theerasasawat
Khon Kaen University

Assoc. Prof. Natthanai Prasannam, Ph.D.
Kasetsart University

Assoc. Prof. Montira Rato, Ph.D.
Chulalongkorn University

Assoc. Prof. Thanya Sangkhaphanthanon, Ph.D.
Naresuan University

Assoc. Prof. Chamaipom Kanchanakijksakul, Ph.D.
Naresuan University

Assoc. Prof. Songthama Intachakra, Ph.D.
Thammasat University

Asst. Prof. Keeratiporn Jutaviriya, Ph.D.
Khon Kaen University

Asst. Prof. Damrongphon Inchan, Ph.D.
Silpakorn University

Asst. Prof. Kettawa Boonprakarn, Ph.D.
Prince of Songkla University

Prof. Rachel Harrison, Ph.D.
University of London, United Kingdom

Prof. Shin, Keun-hye, Ph.D.
Hankuk University, Republic of Korea

Assoc. Prof. Violet B. Valdez, Ph.D.
Ateneo Center for Asian Studies, Philippines

- **English Editor**

Assist. Prof. Poranee Deerajviset Ph.D.
Khon Kaen University

- **Managing**

Mrs. Kwannakorn Mungkampa
Khon Kaen University

- **Printing**

Khon Kaen University Printing House,
Muang, Khon Kaen 40002
E-mail : kkuprinting@hotmail.com

- **Objective**

1. To promote and disseminate academic knowledge and ideas
2. To disseminate research studies on humanities and social sciences
3. To be the medium of exchanging knowledge and academic ideas in humanities and social sciences

- **Publication**

This journal is published triannually
(January-April, May-August,
September-December)

- **Inquiries**

Research and Academic Service,
Faculty of Humanities and Social Sciences,
Khon Kaen University Muang, Khon Kaen
40002
Tel. 043-202236
Fax. 043-203050

Full paper submission at :
www.tci-thaijo.org/index.php/HUSO

เกี่ยวกับวารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นวารสารวิชาการด้านมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ความคิดเห็นทางวิชาการ เพื่อเผยแพร่งานการศึกษาค้นคว้าและวิจัยด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และเพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ และความคิดเห็นทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วารสารมีกำหนดออกปีละ 3 ฉบับ (มกราคม-เมษายน, พฤษภาคม-สิงหาคม, กันยายน-ธันวาคม) ตีพิมพ์รูปแบบระบบวารสารอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น ทุบทบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน (Double Blinded Review) เนื้อหาของบทความต้องเกี่ยวข้องกับด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในด้านปรัชญาและศาสนา ภาษา ภาษาศาสตร์ และวรรณกรรม วัฒนธรรม สังคมวิทยา มานุษยวิทยา รัฐประศาสนศาสตร์ พัฒนาสังคม ประวัติศาสตร์โบราณคดี อาณาบริเวณศึกษา สื่อ สารสนเทศ และการสื่อสาร และประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความ โดยไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

About Journal of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University

Journal of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, is the academic journal in the field of humanities and social sciences. It aims to promote and publicize research. It also aims at being the stage of exchanging knowledge and academic ideas in humanities and social sciences. This journal is published electronic copies only. All the articles published are peer-reviewed by at least two experts (Double Blinded Review). The contents of the article should be related to the field of humanities and social sciences such as Philosophy & Religion, Languages, Linguistics & Literature, Culture, Sociology, Anthropology, Public Administration, Social Development, History & Archeology, Area Studies, Information Technology & Communication, and related areas. The articles are in both Thai and English.

The articles submitted for Journal of in Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, should not be previously published or under consideration of any other journals. The author should carefully follow the submission instructions of Journal of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University including the referencing format.

Views and opinions expressed in the articles published in Journal of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, are the responsibility of the authors, are not under responsibility of the editors, and do not necessarily reflect those of the editors.

Unusannakar

ดิฉันขอแนะนำตัวในฐานะบรรณาธิการคนใหม่ของวารสาร ชื่อผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วณิชชา ณรงค์ชัย สังกัดกลุ่มวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาวิชาสังคมศาสตร์ ดำรงตำแหน่งรองคณบดีฝ่ายแผนยุทธศาสตร์และวิจัย จึงได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นบรรณาธิการตั้งแต่ฉบับนี้เป็นต้นไป

สำหรับวารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์เล่มนี้ เป็นฉบับปีที่ 38 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2564) ซึ่งฉบับนี้มีบทความเผยแพร่จำนวน 11 บทความ เป็นบทความวิจัย จำนวน 10 บทความ บทความวิชาการ 1 บทความ โดยแบ่งเป็นบทความวิจัยด้านมนุษยศาสตร์ จำนวน 5 เรื่อง และบทความวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์จำนวน 5 เรื่อง และบทความวิชาการทางมนุษยศาสตร์ 1 เรื่อง

บทความกลุ่มแรกเป็นเนื้อหาทางมนุษยศาสตร์ จำนวน 5 เรื่อง เนื้อหาเกี่ยวกับภาษาศาสตร์และวรรณกรรมจากหลากหลายภาษา ได้แก่ บทความเรื่องการศึกษเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทยถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ บทความเรื่องเครือข่ายในนิทานสุนทรภู่ บทความเรื่อง หน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำยืมภาษาอังกฤษในภาษาไทยตามวัจนลีลา บทความเรื่อง ภาพลักษณ์ของตัวละครเซฟในภาพยนตร์แนวทอาอาหาร และบทความเรื่อง มองภาพสะท้อนความขยันอดทนของชาวจีนผ่านสำนวนจีน

ส่วนบทความวิจัยกลุ่มที่สองเป็นบทความทางด้านสังคมศาสตร์ จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ บทความเรื่อง ความสอดคล้องของการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐกับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น บทความเรื่อง การพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในการบริหารความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตรบนพื้นฐานมุมมองด้านธรรมาภิบาลและความสัมพันธ์ทางสังคมเชิงพื้นที่ในพื้นที่นอกเขตชลประทาน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ บทความเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบการ

ท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว จังหวัดตราด บทความเรื่องสถานการณ์เกี่ยวกับ
เครื่องดื่มแอลกอฮอล์กรณีศึกษา ถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ และ
บทความเรื่อง รูปแบบการบริหารธุรกิจฟู้ดทรัคให้ประสบความสำเร็จภายใต้
พลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลงของผู้ประกอบการเจนเนอเรชันวาย ซึ่งบทความ
ทั้ง 5 เรื่องนี้อยู่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการภาครัฐ การบริหารความเสี่ยง
การบังคับใช้นโยบาย การพัฒนาการท่องเที่ยว และมีการบริหารธุรกิจยุคใหม่
ร่วมด้วย

บทความวิชาการ 1 เรื่อง เป็นเนื้อหาทางด้านภาษาและการสื่อสาร เรื่อง
Misstine : Queen of mass สัญญา รหัส และสุนทรียภาพจากการแต่งหน้า
ฟรีเซนเตอร์ในภาพยนตร์โฆษณาミスチン

บทความที่เผยแพร่ในฉบับนี้สะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนผ่านของสังคมไทย
ในหลายมิติ ทั้งด้านสัญญาณที่ปรากฏในโฆษณา ภาพยนตร์และวรรณกรรม
ภาพสะท้อนตัวตนของผู้คน โครงสร้างและที่มาภาษา ซึ่งล้วนเป็นผลมาจากการ
ปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจสังคม ที่ทำให้การบริหารจัดการนโยบาย
การพัฒนาพื้นที่และ พฤติกรรมสังคมในกลุ่มช่วงวัยจึงเปลี่ยนแปลงตาม
ซึ่งกองบรรณาธิการหวังว่าจะเกิดประโยชน์แก่ท่านผู้อ่านและนำไปสู่การต่อยอด
งานวิจัย การพัฒนาวิชาการ วิชาการ ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศไทยร่วมกัน

บรรณาธิการ

บทความวิจัย

- ❖ **เควีียร์ในนิทานสุนทรภู่** 1
Queer in Sunthornphu's Tales
ทิมพ์พร ทองแถม ณ อยุธยา และ อรทัย เพี้ยยุระ
Tikhamporn Thongtham Na Ayutthaya and Orathai Piyura

- ❖ **ภาพลักษณ์ของตัวละครเชฟในภาพยนตร์แนวทำอาหาร** 21
The Image of Chefs in Cooking Film
นิตา บุรณพวงค์
Nisa Buranapawang

- ❖ **มองภาพสะท้อนความขยันอดทนของชาวจีนผ่านสำนวนจีน** 44
The Worldviews of Chinese People's Diligence in Chinese Idioms
กัลยาณี กฤตโตปการกิจ
Kullayanee Kittopakrankit

- ❖ **การศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทยถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ** 70
A phonological Comparison of Tai Dialects in Bueng kan Province
เพ็ญประภา สิงห์สวัสดิ์
Penprapa Singsawat

- ❖ **หน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำยืมภาษาอังกฤษในภาษาไทยตามวัจนลีลา** 107
Parts of Speech of English Loanwords in Thai Toward Different Speech Styles
เบญจสิริ จันทะวงษ์ และ อิศเรศ ดลเพ็ญ
Benchasiri Chantavong and Itsarate Dolphen

- ❖ ความสอดคล้องของการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ
กับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น

An Evaluation of the Public Sector Reform in Higher Education:
A Case Study of Khon Kaen University

ธนากร โคธิเสน และ กฤษฎวรรณ โล่ห์วีชรินทร์

Thanakorn Khotisan and Grichawat Lowatcharin

135
- ❖ การพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ
ชุมชนในการบริหารความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตร
บนพื้นฐานมุมมองด้านธรรมาภิบาลและความสัมพันธ์ทางสังคม
เชิงพื้นที่ในพื้นที่นอกเขตชลประทาน อำเภอสันป่าตอง
จังหวัดเชียงใหม่

Potential Development of Local Administrative Organisations
and Communities in Agricultural Water Risk Management
based on a Governance and Sociospatial Relations Approach:
A Case Study of Non-Irrigated Area in San Pa Tong District,
Chiang Mai

ชุติวาลัญญ์ เสมมहाศักดิ์

Chutiwalanch Semmahasak

168
- ❖ แนวทางการพัฒนาระบบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเขียว
จังหวัดตราด

Guideline for The Tourism Systems Development of
Ban Nam Chieo, Trat Province

*ประวิทย์ ภูพันธ์ตระกูล, บุรณพิภพ โพธิ์สิงห์,
อธิป จันทรสूरีย์ และเฉลิมเกียรติ เฟื่องแก้ว*

*Prawit Phuphantrakul, Boonpipop Phosing,
Athip Jansuri and Chalermkiat Fuangkaew*

193

- ❖ สถานการณ์เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์การศึกษา 214
ถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่

The Situations Relating to the Alcoholic Beverages A case study
Nimmanhaemin Road, Chiang Mai Province

วสันต์ ปวนปุ่นวงศ์

Wasan Pounpunwong

- ❖ รูปแบบการบริหารธุรกิจฟู้ดทรัคให้ประสบความสำเร็จ 244
ภายใต้พลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลงของผู้ประกอบการ
เจนเนอเรชันวาย

Successful Food Truck's Business Model of Generation Y
Entrepreneur under the Dynamic Changes

ณลินี พานสายตา, ประวีณา คาไซ และ จตุพล จรุงโรจน์ ณ อยุธยา

Naline Phansaita, Praweena Kasai

and Jatuphol Charoonroj Na Ayudhya

บทความวิชาการ

- ❖ Mistine : Queen of mass สัญญา รหัส และสุนทรีภาพ 281
จากการแต่งหน้าฟรีเซนเตอร์ในภาพยนตร์โฆษณาอีสติน

Sign, Code and Aesthetics of Makeup in Mistine Publicity Films :

Quess of Mass

กฤษณ์ คำนนท์

Krit Kamnon

ควีรในนิทานสุนทรภู่

Queer in Sunthornphu's Tales

ทิฆัมพร ทองแถม ณ อยุธยา¹ และ อรทัย เพียยุระ²
Tikhamporn Thongtham Na Ayutthaya¹ and Orathai Piayura²

^{1,2} สาขาวิชาภาษาไทย

^{1,2} Program in Thai

^{1,2} คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

^{1,2} Faculty of Humanities and Social Sciences

^{1,2} มหาวิทยาลัยขอนแก่น

^{1,2} Khon Kaen University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเพศวิถีของตัวละครควีรในนิทานของสุนทรภู่ และเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อเพศวิถีของตัวละครควีรในนิทานของสุนทรภู่ โดยผู้วิจัยศึกษาจากนิทานคำกลอนของสุนทรภู่ 4 เรื่อง ได้แก่ โคบุตร ลักษณะวงศ์ สิงห์ไกรภพ และพระอภัยมณี ซึ่งใช้กรอบแนวคิดเพศวิถีในการวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า เพศวิถีที่ปรากฏในนิทานคำกลอนของสุนทรภู่นั้นมี 2 รูปแบบ คือ เพศวิถีแบบรักร่วมเพศ และเพศวิถีแบบรักต่างเพศแบบอุปถัมภ์ ข้อค้นพบด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อเพศวิถีของตัวละครควีรในนิทานของสุนทรภู่ พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อเพศวิถีทั้งแบบรักร่วมเพศและรักต่างเพศนั้นมี 2 ปัจจัยด้วยกัน คือ ปัจจัยทางกายภาพ ได้แก่ สังคมและสภาพแวดล้อม ปัจจัยทางชีวภาพ ได้แก่ รูปลักษณ์ และความต้องการตามธรรมชาติของตัวละคร จากข้อค้นพบดังกล่าวทำให้ทราบว่าเพศวิถีแบบควีรแพร่กระจายอยู่ในวรรณกรรมนิทานตั้งแต่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น อันทำให้เห็นว่าเพศวิถีแบบควีรนั้นมีมาในสังคมไทยทุกยุคทุกสมัย

คำสำคัญ: เพศวิถี, ควีร, นิทานของสุนทรภู่

Abstract

The objectives of this research are to explore the sexualities of queer characters in Sunthorn Phu's literary tales and to analyze factors that affect the sexual orientation of queer characters in Sunthorn Phu's literary tales. The researcher studied 4 literary tales written by Sunthorn Phu; Kobut, Lucksanawong, Singha Kraiphob and Phra Abhai Mani. Research result found that sexual orientations in the literatures have two types, namely homosexual such as lesbianism in Phra Abhai Mani, Lucksanawong, and Singha Kraiphob, also gay in Kobut. The nature of sexual orientations are the naturally external identity of Thipkasorn and Suwarn Ampha in Laksanawong and the naturally internal identity in Phra Abhai Mani. Besides, the research found the factors affect queer characters have two factors such as society and the environment. Biological factors such as appearance and natural need of the characters. The discovered factors led to know that the sexual orientations of queer were in the early Rattanakosin era literatures: therefore, it indicated that queer has been in every age of Thai society.

Keywords: sexualities, Queer, Sunthorn Phu's literary tales

บทนำ

ศตวรรษที่ผ่านมาการศึกษาเรื่องเพศมีพัฒนาการทางแนวคิดและทฤษฎีที่หลากหลาย ทั้งในแวดวงนิเทศศาสตร์ จิตวิทยา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา แต่การศึกษาเรื่องเพศวิถีในทางวรรณกรรมที่ผ่านมานั้น โดยส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับวิถีทางเพศ เพศวิถี ความเป็นชาย และความเป็นหญิงในวรรณกรรม (ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์, 2544) ทฤษฎีควีเยร์เป็นการทำลายกรอบเกณฑ์ทางเพศวิถีทั้งปวง เพราะมีความเชื่อว่าเพศวิถีนั้นสามารถเลื่อนไหลได้ ไม่มีความปกติหรือปกติ ทุกคนล้วนมีความปกติเท่าเทียมกัน ถึงแม้เพศวิถีนั้นจะแตกต่างกัน เช่น ทอมสามารถเกิดความรู้สึกทางเพศกับเกย์ ในบางคนอาจมีรสนิยมที่แหวกขนบคิดของสังคม เช่น ชอบคนอ้วน ชอบคนแก่ ชอบเด็ก ชอบร่วมเพศกับสัตว์ หรือมีปฏิสัมพันธ์ทางเพศกับสิ่งของ สิ่งเหล่านี้ในทางควีเยร์ถือว่าไม่ได้เป็นเรื่องปกติ ซึ่งงานวิจัยในประเทศไทยนั้นยังมีไม่มากนักและเป็นการศึกษาในทางนิเทศศาสตร์ เช่น งานวิจัยเรื่อง การประกอบสร้างความหมายเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศของตัวละครควีเยร์ในภาพยนตร์ : กรณีศึกษาภาพยนตร์เรื่อง Hedwig and the Angry Inch ของ มัทนา เจริญวงศ์ (2549) และบทความของภาวีน มาลัยวงศ์ (2554) เรื่อง รู้จักควีเยร์ผ่านนักรบกลายพันธุ์ เอ็กซ์เมน ซึ่งนำเสนอว่าการเขียนการ์ตูนในสมัยนั้นสอดคล้องกับปัจจัยทางประวัติศาสตร์และความเคลื่อนไหวทางสังคมในขณะนั้น อีกทั้งนี่ยาภาพ และภาพยนตร์นั้นมีการดัดแปลงเนื้อหาเกี่ยวกับยอดวีรบุรุษหลายเรื่องที่ตอกย้ำภาพลักษณ์ความมีอำนาจเหนือกว่าของคนรักต่างเพศในสังคม (สุระ อินตามูล, 2559)

ระบบความคิดแบบทวิลักษณ์นั้นได้ทำลายอิสรภาพและศักยภาพที่เราจะเข้าใจสิ่งต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องเพศ สังคมตะวันตกในศตวรรษที่ผ่านมาพยายามที่จะทำให้สังคมมองเห็นเพศเป็นคู่ตรงข้าม ซึ่งความคิดนี้ทำให้เพศวิถีอื่นที่ผิดแผกไปจากชายจริงหญิงแท้ันถูกนิยามว่า อปกติ สถานะทางเพศถูกใช้เป็นมาตรวัดระดับความก้าวหน้าของแต่ละสังคมตามมโนทัศน์เรื่องอารยธรรมหรือความศิวิไลซ์ (Civilization) ซึ่งเดิมนั้นกินความเพียงเรื่องการปกครองโดยกฎหมายและแนวคิดเรื่องความก้าวหน้าเท่านั้น (สุระเชษฐ์ สุขลาภกิจ, 2561) ภายใต้มโนทัศน์นี้ผู้คนจึงได้รับการปลูกฝังเกี่ยวกับเพศวิถีถูกต้อง หากผิดแผกไปก็จัดว่า “เป็นอื่น” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการจัดระเบียบทางสังคม

การผลักดันที่อุปถัมภ์ให้เป็นอันหนึ่งจึ่งนับว่าเรื่องเพศจึงเป็นพื้นที่ของอำนาจและการต่อรองช่วงชิงความหมาย ซึ่งกระบวนการทัศน์แบบเครือข่ายพยายามจะร้อยสว้างและสำรวจที่มาที่ไปของอำนาจที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความรู้ การจัดระเบียบ การควบคุม และการขึ้นเรื่องราวเพศในสังคมมนุษย์ (Santilanes, Alexander, 2006) เครือข่ายเป็นวิธีการตั้งโจทย์เพื่อที่จะตรวจสอบ และวิพากษ์วิจารณ์สิ่งที่เป็บบรรทัดฐานและกฎเกณฑ์ทางเพศที่ถูกสร้างขึ้นและมีอิทธิพลต่อการคิดและการปฏิบัติของมนุษย์ (Annamarie Jagose, 1996) แนวคิดเรื่องเครือข่ายนั้นเป็นวิธีคิดทางตะวันตกซึ่งมีมาในยุคหลัง ซึ่งก่อนหน้านี้ในสังคมไทยอาจมีความคิดที่พ้องกันกับเรื่องเครือข่าย เพียงแต่วิธีนั้นอาจให้นิยามหรืออธิบายเพศวิถีแบบเครือข่ายในบริบทของสังคมไทย ซึ่งคำว่าเครือข่ายนั้นมิได้จำกัดอยู่เพียงเพศวิถีแบบรักร่วมเพศ แต่หมายรวมถึง เพศวิถีที่ถูกสังคมมองว่าปกติ ทั้งสามารถเลื่อนไหลเปลี่ยนแปลงได้ และไม่จำเป็นต้องคงอยู่กับที่เสมอไป

แนวคิดเหล่านี้เองที่จุดประกายความต้องการในการค้นหาความเป็นเครือข่ายในวรรณกรรม หากจะกล่าวถึงวรรณกรรมของไทยที่มีความน่าสนใจสำหรับการศึกษาโดยใช้ทฤษฎีเครือข่ายจะเห็นว่าในงานวรรณกรรมสมัยก่อนก็มีกล่าวถึงเพศวิถีแบบเครือข่ายไว้หลายเรื่อง เช่น การเล่นเพื่อนในเพลงยาวหม่อมเปิดสวรรค์ ที่แต่งโดย คุณสุวรรณ กวีหญิงผู้แต่ง “พระมเหสีเถาเถา” ที่ประพันธ์ในช่วงปี พ.ศ. 2384 – 2385 รวมถึงการสมพาสที่ผิดธรรมชาติวรรณกรรมไทย ดังในหนังสือของปรียาร์ตน์ ชาวลิตประพันธ์ (2549) ที่กล่าวถึงการสมพาสที่ผิดธรรมชาติในนิทานไทย เช่น คนกับยักษ์ คนกับสัตว์ ซึ่งปรากฏเป็นอนุภาคอยู่ในนิทานไทยหลายเรื่องและหลายยุคสมัย

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาในนิทานของสุนทรภู่ เนื่องจากสุนทรภู่เป็นกวีที่มีชั้นเชิงในการประพันธ์เทียบเคียงได้กับเชกสเปียร์ ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการศึกษาวรรณกรรมของสุนทรภู่ในแง่วรรณศิลป์เป็นส่วนใหญ่ เช่น การศึกษาเปรียบเทียบโคลงนิราศนรินทร์กับโคลงนิราศสุพรรณของสุนทรภู่ในด้านการใช้ศัพท์ วรรณรส และสารัตถะ การวิเคราะห์และเปรียบเทียบวรรณกรรมนิทานคำกลอนสุนทรภู่ การวิเคราะห์โครงนิราศสุพรรณของสุนทรภู่ การศึกษาลักษณะการเชื่อมโยงความในกลอนนิราศของสุนทรภู่ และมีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเพศหรือคติทางเพศ คือ การศึกษาทัศนะของสุนทรภู่ที่มีต่อผู้หญิงโดยศึกษาจากวรรณกรรม และจริยศึกษาของสตรีไทย

ในสุภาษิตสอนหญิงคำกลอน ซึ่งจะเห็นได้ว่ายังไม่มีการศึกษาเนื้อหาของสุนทรภู่ในแง่เพศวิถี ซึ่งนิทานนั้นเป็นวรรณกรรมที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นไปของสังคมในสมัยนั้น ทำให้เห็นการดำเนินชีวิตของตัวละคร ดังในนิทานของสุนทรภู่ทั้งโคบุตร พระอภัยมณี ลักษณะวงศ์ และสิ่งหิโกรภพ ซึ่งต่างก็มีลักษณะของตัวละครเคียวรีปรากฏ และแทรกแฝงอยู่ เช่น การเลื้อนไหลทางเพศในเรื่องลักษณะวงศ์ ปฏิสัมพันธ์ทางเพศระหว่างเพศเดียวกันและเพศวิถีที่แหวกขนบ ในเรื่องสิ่งหิโกรภพ โคบุตร และลักษณะวงศ์ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาค้นคว้าและเปิดเผยในสิ่งที่ปกปิดอยู่ในนิทานของสุนทรภู่ นั้นจะแสดงให้เห็นว่าความเป็นเคียวรีนั้นมีปรากฏอยู่ในสังคมไทยมาในทุกยุคสมัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเพศวิถีของตัวละครเคียวรีในนิทานของสุนทรภู่
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อเพศวิถีของตัวละครเคียวรีในนิทานของสุนทรภู่

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง เคียวรีในวรรณคดีนิทานสุนทรภู่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นแนวทางในการศึกษาหลัก โดยใช้กรอบการวิเคราะห์ (Theory Framework) ขึ้นจากทฤษฎี เคียวรี ตลอดจนแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีจุดมุ่งหมายเพื่อเพื่อศึกษารูปแบบเพศวิถีของตัวละครเคียวรีในวรรณกรรมของสุนทรภู่ เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อเพศวิถีของตัวละครเคียวรีในวรรณกรรมของสุนทรภู่ และจะนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analysis description)

ผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกวรรณคดีนิทานเรื่อง โคบุตร พระอภัยมณี ลักษณะวงศ์ และสิ่งหิโกรภพ ของสุนทรภู่ โดยกำหนดเนื้อหา คือ มีการแสดงออกเกี่ยวกับรูปแบบความสัมพันธ์ทางเพศ ทั้งด้วยท่าทางที่สื่อความรู้สึก ความต้องการทางเพศทัศนคติทางเพศ และรสนิยมทางเพศ เก็บข้อมูลจากตัวบทนิทาน ได้แก่ โคบุตร พระอภัยมณี ลักษณะวงศ์ และสิ่งหิโกรภพ แบบที่คัดลอกจากต้นฉบับที่ยังไม่ได้รับการถอดความ ตลอดจนหนังสือหรือแหล่งความรู้ที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีเคียวรีทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ

วิเคราะห์กระบวนการนำเสนอภาพเพศวิถีของตัวละครเครือข่ายในวรรณกรรมของสุนทรภู่ โดยดูทั้งสำัญและองค์ประกอบของการเล่าเรื่อง และวิเคราะห์หาปัจจัยที่ส่งผลต่อเพศวิถีของตัวละครเครือข่ายในนิทานของสุนทรภู่ โดยพิจารณาจากตัวบทวรรณกรรม และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในทางวรรณกรรมและสังคม

ผลการศึกษา

เพศวิถีของตัวละครเครือข่ายในนิทานสุนทรภู่

เครือข่ายนี้มีหลายรูปแบบ เพราะเกิดจากแนวคิดที่ว่าเครือข่ายคือความหลากหลายทางเพศรูปแบบหนึ่งที่เป็นเสมือนร่มของความหลากหลายทางเพศทั้งหลาย คือมีความหมายครอบคลุมเพศทางเลือกทั้งหลาย เช่น รักร่วมเพศ ไบเซ็กชวล และเพศวิถีที่แปลกแยก เลื่อนไหลได้ ดังนั้นในข้อนี้จะเป็นการนำเสนอรูปแบบต่างๆ ของเครือข่ายที่พบในนิทานของสุนทรภู่ การนำเสนอถึงรูปแบบของเครือข่ายที่พบจากการวิเคราะห์นิทานของสุนทรภู่ในบทความนี้ได้เสนอ รูปแบบของตัวละครเครือข่ายแบบรักร่วมเพศ 2 รูปแบบด้วยกัน คือ รักร่วมเพศและรักต่างเพศ ดังต่อไปนี้

รักร่วมเพศ

พฤติกรรมทางเพศแบบรักร่วมเพศในนิทานคำกลอนของสุนทรภู่ที่โดดเด่นคือหญิงกับหญิงเป็นส่วนหนึ่งของเพศวิถีแบบเครือข่าย ในวรรณคดีไทยนั้นปรากฏเก่าสุดในสมุทรโฆษคำฉันท์ในสมัยกรุงศรีอยุธยา (ชลดา เรืองรักษ์ลิขิต, 2557) จากนิทานของสุนทรภู่ทั้ง พระอภัยมณี โคบุตร สิงหนไกรภพ ลักษณะวงศ์ มีการบอกเล่าถึงการมีความสัมพันธ์ทางเพศกับเพศเดียวกันทั้งหญิงและชาย โดยความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างหญิงกับหญิงหรือที่ในยุคก่อนนั้นเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “การเล่นเพื่อน” นั้นนับว่าเป็นเพศวิถีที่พบเห็นได้ทั่วไปในกลุ่มนางสนมกำนัลในราชสำนัก ในงานวรรณกรรมของสุนทรภู่ก็ปรากฏภาพการเล่นเพื่อนอยู่ในหลายเรื่อง เรื่องแรกคือ นิทานคำกลอนเรื่อง พระอภัยมณี และลักษณะวงศ์ ความว่า

พวกนายทำหมายเกาะลังกาทวีป	ออกแล่นรีบเร็วลัดไม่ขัดขวาง
ข้าหลวงเหล่าสาวสวรรค์กำนัลนาง	นั่งเท้าคางบ้างก็เือกเขนกพิง
บ้างแอบเพื่อนเหมือนหนึ่งน้องประคองปลอบ	ชวนขึ้นชอบชมชลาประสาธหญิง
บ้างเบียดผลัดกั๊กค้อนซออ่อนอิง	บ้างช่วงชิงที่นั่งทำรังแก

(พระอภัยมณี, 2517)

บ้างเล่นเพื่อนเป็นนกายให้เพื่อนทอด	ประสานสอดครกเกี่ยวไม้ไผ่คล้อง
นาสิกเสียดเบียดชิดอยู่ติดปราง	จับมมนางบ้างหลับประทับกัน

(ลักษณะวงศ์, 2501)

การแสดงออกจากบทกลอนข้างต้นเป็นกิจกรรมทางเพศที่ไม่ได้แตกต่างจากกิจกรรมทางเพศของหญิงชาย คือ มีการเบือนกายให้ทอด จับมือประสานกัน สัมผัสหน้าอกซึ่งกันและกัน ซึ่งสังคมของสาวชาววังในเขตพระราชฐานชั้นในมีแต่ผู้หญิงล้วน จึงอาจต้องพึ่งพาเพศเดียวกันช่วยบรรเทาความร้อนรุ่มกายใจให้เบาบางลง โดยการมีความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างเพศเดียวกัน อาจเนื่องมาจากในสมัยก่อนนั้น ผู้หญิงที่เกิดมาสำหรับเป็นชาววัง ในบางครั้งความรักต่อเพศเดียวกันทำนองหญิงรักหญิง ก็ย่อมเป็นไปได้สูง ถึงแม้จะเป็นสิ่งที่มีความเสี่ยงห้ามว่าไม่ควรจะเกิดขึ้นเช่นนั้น นั่นเป็นเพราะหญิงสาวชาววังใช้ชีวิตอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีเพียงแต่ผู้หญิงเท่านั้น และด้วยจารีตประเพณีจึงไม่ค่อยมีโอกาสได้รู้จักกับชายหนุ่ม

ในวรรณคดีของสุนทรภู่ก็อาจมิได้แสดงการยอมรับกับเรื่องการมีความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างเพศเดียวกันของหญิงและหญิง จึงแสดงท่าที่ไม่เห็นด้วยเอาไว้หลายตอนด้วยกัน โดยเห็นได้จากการที่ตัวละครเอกของนิทานเรื่อง พระอภัยมณี คือ พระอภัยมณีแสดงอาการต่อต้านการเล่นเพื่อน โดยให้ศรีสุวรรณยืนยันรับรองว่าพี่ชายไม่มีทางข้องเกี่ยวกับสาวรักร่วมเพศเป็นอันขาด

แต่ห้ามแหนหมั้นเห็นว่าเล่นเพื่อน
ทั้งคู่เขาลำบากไม่พอใจเซย

ถึงรูปเหมือนนางฟ้ามาก็เจย
พระไม่เคยคบหารักษาสงศ์

(พระอภัยมณี, 2517)

จากตอนนี้แสดงให้เห็นว่าการที่ถึงแม้จะมีรูปร่างหน้าตาดีราวกับ “นางฟ้า” พระอภัยมณีก็รู้สึกอะไร หากนางห้ามผู้นั้นมีการคบหากันระหว่างเพศเดียวกัน พระอภัยมณีจะไม่เข้าไปข้องเกี่ยว และพบพระสนะนี้ในกลอนนิทานเรื่องสิงห์ไกรภพและลักษณะวงศ์ ความว่า

แต่ลูกสาวท้าวพระยาพวกข้าหลวง
ต่างเมินหมางห่างเหินทำแซ่เขื่อน

ทุกกระทรวงห้ามแหนไม่หมั้นเหมือน
เที่ยวเล่นเพื่อนพิศวาสละราชการ

(สิงห์ไกรภพ, 2501)

ในสิงห์ไกรภพตอนนี้พูดถึงลูกสาวเหล่าข้าราชการในวังที่เล่นเพื่อนจนไม่ทำงาน ทำให้เห็นทัศนคติส่วนหนึ่งของสุนทรภู่ที่มองว่าการเล่นเพื่อนนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ดี เพราะทำให้ต้อง “ละราชการ” หรือทำให้เสียการเสียงานไป สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยสมัยต้นรัตนโกสินทร์อาจจะยังไม่ยอมรับพฤติกรรมเล่นเพื่อนเท่าไรนัก ดังที่สุนทรภู่บรรยายให้เห็นว่าเป็นสิ่งต้องห้ามต้องปิดบัง ดังตอนหนึ่งของนิทานเรื่อง ลักษณะวงศ์ ว่าไว้ว่า

บ้างตัวสั้นนั่งงกจนตกเตียง
ที่เล่นเพื่อนเปื้อนกอดนางยอตรัก

เอามือเหวี่ยงเข้าไปต้องคันช่องหัก
ครั้นก็กักก็กระโดดหน้าต่างไป

(ลักษณะวงศ์, 2501)

จากตอนที่ยกมานั้นเป็นตอนที่เกิดความโกลาหลเพราะมีข้าศึกยกพลมาเผาบ้านเผาเมือง ทุกคนในวังต่างก็ตกใจหนีตาย การที่ตัวละครที่กำลังเล่นเพื่อนกันอยู่นั้นจะต้องกระโดดหน้าต่างหนีไปนั้นแสดงว่ากลัวใครรู้ใครเห็น แต่มีเสียงเล็กน้อย

ในขณะที่กำลังมีปฏิบัติการทางเพศก็ต้องล้มเลิกกลางคันและรีบหนีไปทันทีทั้งที่ยังไม่ทราบว่าภายนอกนั้นเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น

ความสัมพันธ์ทางเพศแบบหญิงรักหญิงนั้นจะเห็นได้ว่าพื้นที่ที่เกิดภาพการ “เล่นเพื่อน” นั้น เกิดขึ้นกับตัวละครในวัง อันเป็นสถานที่ที่มีจารีตและกฎที่เคร่งครัด การแสดงออกทางเพศจึงเป็นไปอย่างไม่เปิดเผย แนวทางที่ทำให้เกิดพฤติกรรม การมีความสัมพันธ์ทางเพศแบบหญิงรักหญิงเหล่านี้อาจเกิดจากการสื่อสารกันระหว่าง บุคคลผ่านทางกลุ่มคนที่อยู่ด้วยกัน ใกล้ชิดกัน หรือเรียกว่ามีการ “สอนงาน” กัน ซึ่งหญิงสาวในวังในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นอาจเป็นเช่นนั้น เพราะไม่ได้มีการพบปะ กับชายอื่น หรืออาจได้รับแรงเสริมหรือแรงกระตุ้นต่าง ๆ จนเกิดอารมณ์ที่ผูกพันกันขึ้น หรืออาจเกิดจากการเลียนแบบกันระหว่างหญิงสาวชาววังที่อยู่ใกล้ชิดกัน กระทั่ง อาจเป็นผลจากความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทของผู้หญิงในบริบทสังคมที่อาศัย และเติบโตขึ้น

รักต่างเพศแบบบอกปัด

ในนิทานของสุนทรภู่มีอยู่หลายเรื่องที่แสดงลักษณะตัวละครเควียร์ ที่มีการ เลื่อนไหลของอัตลักษณ์ทางเพศ (Sexual identity) ตามแนวคิดที่ว่าเควียร์นั้นเป็นเพศ ที่เลื่อนไหลได้ (Fluid) ซึ่งอัตลักษณ์ทางเพศนั้นหมายถึงพฤติกรรมทางเพศของ แต่ละบุคคล ที่อาจสื่อและสื่อถึงรสนิยมทางเพศเมื่อผู้คนระบุหรืออาจไม่ระบุรสนิยม ทางเพศของตนเอง หรือกระทั่งคนที่ไม่ต้องการระบุรสนิยมทางเพศของตนเอง อัตลักษณ์ ทางเพศนี้ครอบคลุมถึงสิ่งบ่งชี้ทางเพศทุกอย่างทั้งด้านกายภาพภายนอกที่สังเกตเห็น ได้ชัดเจน เช่น อวัยวะเพศ หน้าอก และทางด้านจิตใจของแต่ละคนซึ่งเป็นนามธรรม ซึ่งแต่ละเพศจะมีอัตลักษณ์แตกต่างกันไปดังนั้นบุคคลที่มีจิตใจโน้มเอียงไปในทาง ตรงกันข้ามกับอัตลักษณ์ทางเพศของตนเอง นับว่าเป็นเรื่องใหม่ในงานวรรณกรรม สมัยนั้นที่ตัวละครสามารถทำให้เครื่องเพศหรืออวัยวะเพศที่มีอยู่ติดตัวตั้งแต่เกิดสามารถ หายไปได้ ในปัจจุบันอาจไม่ได้ทำให้หายไปแต่เป็นการ “แปลง” ไป หรือที่เรียกว่า การแปลงเพศ ซึ่งเป็นเควียร์ในอีกรูปแบบหนึ่ง คือ นางสาววรรณอำภาและนางทิพเกสร ในเรื่อง ลักษณะวงศ์

นางสุวรรณอำภาผู้เป็นมารดาของลักษณวงศ์กับลักษณวงศ์เดินทางมากลางป่าได้ 3 เดือน วันหนึ่งมาถึงริมสระน้ำจึงหยุดพักผ่อนหลบไป ทำวิธียุยักษ์ครองเมืองมยุรามาพบกัณธีภคินางสุวรรณอำภา จึงลักพาตัวนางไปเมืองมยุรา เมื่อถึงเมืองมยุรา ทำวิธียุยักษ์พยามเล้าโลมเพื่อจะได้นางสุวรรณอำภาเป็นเมีย แต่นางไม่ยินยอม อธิษฐานขอให้ความซื่อสัตย์ต่อสามีช่วยป้องกันนางให้พ้นจากการลวงเกินของยักษ์ ยักษ์จึงเปลี่ยนใจเลิกลิงนางสุวรรณอำภาเป็นอย่างดี

ในตอนนี้องที่นางสุวรรณอำภาตั้งจิตอธิษฐานให้ “ประเวณีสูญหายจากกายนาง” เพื่อให้พ้นจากการลวงเกินของยักษ์วิธียุยักษ์ ประเวณีคืออวัยวะเพศของนางสุวรรณอำภา เมื่อยักษ์วิธียุยักษ์เห็นดังนั้นก็ตกใจ และละอายใจที่จะมีสัมพันธทางเพศกับนางสุวรรณอำภา สิ่งที่เกิดขึ้นนี้เป็นการผลิตซ้ำความเชื่อในวรรณกรรมของไทยที่มีมาช้านานของคนไทยตั้งแต่โบราณ การที่จะให้ตัวละครหญิงมีความบริสุทธิ์ไม่เคยผ่านมือชายใดเลยนอกจากสามีของตน ต้องตั้งจิตอธิษฐานขออย่าให้มีชายคนอื่นมาลวงเกินตน หากใครเข้าใกล้ก็ให้รู้สึกร้อน เหมือนนางสีดาในเรื่องรามเกียรติ์ที่ทศกัณฐ์เข้าใกล้ก็เกิดร้อนดังไฟบรรลัยกัลป์ แต่ในขณะที่ลักษณวงศ์ การทำให้ประเวณีสูญหายไปนั้นเป็นแนวคิดที่แปลกใหม่อย่างยิ่งสำหรับวรรณกรรมเก่า และเป็นสิ่งที่ท้าทายชนบเรื่องการตั้งจิตอธิษฐานของตัวละคร ดังที่ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2555) อธิบายว่าการแต่งวรรณกรรมแนวนี้เป็นแนวใหม่ นอกจากเป็นการทดลองเปลี่ยนรูปแบบของสุนทรภู่แล้ว สุนทรภู่นี้ได้มีการนำเสนอตัวละคร รูปแบบพฤติกรรมของตัวละครอย่างมีเหตุผล เสนอความสมจริง และมีความเป็นมนุษย์

อีกตัวละครหนึ่งที่มีการทำให้ตัวละครมีการเคลื่อนไหวของอัตลักษณ์ทางเพศภายนอกคือ นางทิพเกสร ซึ่งเป็นพระชายาของลักษณวงศ์ นางทิพเกสรเกิดมาในดอกบัวอาศัยอยู่กับดาบส ซึ่งนอกจากดาบสแล้วก็รู้จักบุคคลอื่นเพียงคนเดียวคือลักษณวงศ์เท่านั้น จากนั้นก็เดินป่าไปกับลักษณวงศ์กระทั่งตั้งครุฑ แต่ทิพเกสรมีเหตุให้ต้องพรางจากลักษณวงศ์กลางป่า ทำให้เทวดาในป่านั้นสงสารช่วยแปลงเพศสภาพของทิพเกสรให้เป็นพราหมณ์หนุ่ม เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้อื่นมาทำร้ายนางทิพเกสรได้โดยเทวดาได้มอบแหวนวิเศษที่สามารถทำให้นางทิพเกสรแปลงกายเป็นพราหมณ์ได้ และ “เพศบุรุษก็จะสูญดอกโฉมศรี” นั้นหมายถึงจะต้องยอมรับว่าอัตลักษณ์ทางเพศที่แสดงถึง

ความเป็นหญิงหรืออวัยวะเพศหญิงก็จะสูญหายไป ดอกโคมศรีในที่นี้จึงหมายถึงอวัยวะเพศหญิง แต่ถึงกระนั้นเมื่อนายพรานพราหมณ์เกสรเข้าถวายเป็นตัวกับลักษณะวงศ์ก็ยังมียักษ์ลักษณะความเป็นหญิงอยู่ทั้งที่อัตลักษณ์ทางเพศภายนอกของนางทิพเกสรนั้นเปลี่ยนแปลงไปแล้วอย่างสิ้นเชิง

ในตอนนี้นายพรานพราหมณ์ทิพเกสรเข้าเมือง สิ่งที่พราหมณ์ทิพเกสรได้รับเป็นโทษเบื้องต้นสำหรับการเป็นเคียรของนางคือ การที่ผู้คนสะกิดกันมองในความ “แปลก” ของพราหมณ์เกสร นั่นคือเป็นพราหมณ์เพศชายที่อ่อนแอ และมีผิวพรรณคล้ายกับลักษณะภายนอกของเพศหญิง คือ “ข้างโน้นวอนข้างนี้ว่ากิน้ำหัว” บ้างก็แซวและเรียกพวกให้มาดูพราหมณ์เกสรที่มีลักษณะภายนอกส่วนใหญ่เป็นชาย แต่ “นางสาวสาวแลดูให้ชู้ใจ” ซึ่งทำให้เห็นว่าคนที่มียักษ์ในสมัยนั้นก็ได้รับการปฏิบัติให้เป็นเหมือนสีสันของสังคม น่าขบขัน และเป็นส่วนที่แปลกประหลาดในสังคม เมื่อเข้าเฝ้าลักษณะวงศ์แล้วก็ได้ทูลลักษณะวงศ์ว่าตนเองนั้นเป็นพราหมณ์หลงป่า แต่เมื่อลักษณะวงศ์พินิจดูแล้วก็พบว่าพราหมณ์ทิพเกสรนี้ไม่เหมือนพราหมณ์ทั่วไป แตกต่างคือมีผิวพรรณที่งาม และได้พูดถึง “ถัน” ของพราหมณ์ทิพเกสรที่ไม่ได้เหมือนผู้หญิง การตัดสินใจจากสายตาของนายพรานและลักษณะวงศ์จึงผูกโยงกับระบบความคิดเรื่องเพศวิถีที่มองว่าหน้าอกคือสัญลักษณ์แทนความเป็นหญิง เมื่อเรื่อนร่างของพราหมณ์เกสรไม่ปรากฏสัญลักษณ์ดังกล่าว พรานป่าและลักษณะวงศ์จึงเข้าใจว่าพราหมณ์น้อยนี้มีเพียงรูปลักษณ์ที่คล้ายผู้หญิงเท่านั้น

การที่อัตลักษณ์ทางเพศของนางทิพเกสรเลื่อนไหลได้นั้น ทำให้สามารถโยงกับแนวคิดเรื่องการเลื่อนไหลของเพศสภาพในรูปแบบของเคียร ที่ว่าการพรางเครื่องเพศนั้น เป็นการปิดบังตัวตนที่ซ่อนอยู่ภายใน โดยการแสดงออกด้วยการแต่งกายหรือปรับเปลี่ยนรูปลักษณ์ภายนอกให้เป็นเหมือนเพศตรงข้าม แต่การพรางกายเช่นนี้บางครั้งก็อาจแสดงออกในทางตรงกันข้ามเช่น การมีกายเป็นชายแต่ใจเป็นหญิง การมีกายเป็นหญิงแต่ใจเป็นชาย การปิดบังอำพรางหรือการทำให้เกิดกระบวนการเลื่อนไหลของอัตลักษณ์ทางเพศภายนอกก็สามารถช่วยให้แสดงอัตลักษณ์ภายนอกตามที่ภายในปรารถนาได้ เหมือนการแปลงเพศสภาพในปัจจุบัน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อเพศวิถีแบบเครือข่ายของตัวละครในนิทานสุนทรภู่

เพศวิถีแบบเครือข่ายที่ปรากฏในนิทานของสุนทรภู่ นั้นเกิดจากปัจจัยหลายประการ ซึ่งในบทนี้เป็นการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางเพศของตัวละครใน รูปแบบต่าง ๆ ประกอบไปด้วยปัจจัยทางกายภาพ คือ สังคม สภาพแวดล้อม ปัจจัยทางชีวภาพ คือ รูปลักษณ์ และความต้องการตามธรรมชาติ ดังจะอธิบายต่อไปนี้

ปัจจัยทางสังคมและสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยภายนอกรูปแบบหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการมีเพศวิถีแบบเครือข่าย ปัจจัยทางสังคม หมายถึง ปัจจัยที่เกิดจากคนที่อยู่แวดล้อม ตัวละครในเรื่องและสภาพของสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของตัวละคร ซึ่งในนิทานของสุนทรภู่ นั้นพบทั้งในรูปแบบรักร่วมเพศและรักต่างเพศ อนึ่งในบทความนี้จะขอนำเสนอโดยภาพรวม

มีหลายแนวคิดที่มองว่าไทยรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาและเลียนแบบรูปแบบของพฤติกรรมนั้น การเล่นเพื่อนที่ปรากฏในนิทานของสุนทรภู่ นั้นหมายถึงหญิงคบหญิงด้วยกันต่างชั่วรัก หรือหญิงสำเร็จความใคร่กับคนเพศเดียวกัน ภาพเขียนฝาผนังแต่โบราณ ก็มีภาพเรื่องนี้ปรากฏอยู่หลายแห่ง และอาจอนุมานได้ว่าในสมัยก่อนนั้นการเล่นเพื่อนนั้นไม่ถือว่าเป็นเรื่อง สัปดน หรือออกปติ แต่เป็น ความเป็นจริงของชีวิต เนื่องจากในสมัยก่อนนั้น ผู้หญิงที่อยู่ในวังโดนจำกัดขอบเขตให้ไม่เป็นไปตามธรรมชาติ โดยในแต่ละวันจะเจอแต่คนเพศเดียวกันอยู่ในวัง เช่น เจ้าจอมหม่อมห้าม นางใน ถูกกักให้อยู่แต่ในเขตที่ห้ามผู้ชายล่วงล้ำ และห้ามออกมาคบหากับคนข้างนอก สังคมจึงเหลือแต่คนเพศเดียว นั่นคือ เพศหญิง การเล่นเพื่อนจึงถือว่าเป็นเรื่องปกติในวัง มิได้มีผู้ใดมองหรือตราหน้าว่าเป็นเรื่องที่น่าอับอายนัก กระทั่งพระเจ้าแผ่นดินก็ไม่ได้มีบทลงโทษใดกับผู้ที่พฤติกรรมหญิงรักหญิง ดังในเรื่อง พระอภัยมณี

ฝ่ายห้ามแห่นแสนสนมเมืองมัจกร
ด้วยเมื่ออยู่บุรีภิรมย์รส
จนเคยเล่นเป็นธรรมเนียมนางมัจกร
กลางคืนเที่ยวเกี่ยวเพื่อนออกเคลื่อนไป

แต่ล้วนนักเลงเพื่อนเหมือนกันหมด
เพราะท้าวทศวงศ์ไม่ว่าไร
ทั้งร่วมรักร่วมชีวิตพิสมัย
เป็นหัวไม่ผู้หญิงลอบทั้งกัน

(พระอภัยมณี, 2517)

ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม

ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม ส่งผลต่อพฤติกรรมของตัวละครเควียร์ ซึ่งมีอิทธิพลและความรู้สึกนึกคิดของตัวละครได้ทั้งสิ้น ในตอนที่พระสิงห์ไกรภพรับพระมเหสีสร้อยสุดามาครองคู่ด้วยกัน หลังจากสังหารพญายักษ์ผู้เป็นพระบิดาของนางแล้วก็ไม่ทรงเหลียวแลหญิงใดเลย ทำให้นางสนมกำนัลไม่ได้มีโอกาสได้ปรนนิบัติพระสิงห์ไกรภพเลย จึงสงสัยว่านางจะดงามปานใด เมื่อนางสนมกำนัลได้ยลโฉมพระมเหสีสร้อยสุดาก็ต้องยอมรับว่างามล้ำเลิศและหมดโอกาสที่จะทำตัวเป็นคู่แข่งพากันประพุดติเตียนเบียดเบียนไปจากปกติ คือ แทนที่จะรักเพศชาย กลับสนใจและรักคนเพศหญิงด้วยกัน อันเป็นความรักในหมู่สนมกำนัลและเล่นเพื่อน

รูปลักษณะของตัวละครนับว่ามีผลต่อเพศวิถีของตัวละครเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความต้องการทางเพศขึ้นกับตัวละคร แต่สำหรับตัวละครเควียร์ รูปลักษณะของตัวละครก็มีผลเช่นเดียวกัน แต่สลับบทบาท เนื่องจากตัวละครเควียร์ที่เป็นหญิงมักมีการแสดงความต้องการทางเพศอย่างชัดเจน และแสดงถึงความหลงใหลในเพศตรงข้ามอย่างชัดเจน

ความต้องการทางเพศ (sexual desire) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่เป็นผลจากสิ่งเร้าภายในหรือสิ่งเร้าภายนอกที่เป็นปัจจัยมากระตุ้นให้เกิดความรู้สึกทางเพศขึ้น โดยมีระดับมากน้อยต่างกันขึ้นอยู่กับความสามารถในการควบคุมอารมณ์และพื้นฐานด้านบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งในนิทานของสุนทรภู่ ความต้องการทางเพศถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งที่ทำให้เกิดเพศวิถีแบบเควียร์ทั้งแบบรักร่วมเพศและรักต่างเพศ

ความต้องการทางเพศที่เกิดขึ้นทำให้เกิดเพศวิถีแบบเควียร์ ในตัวละครเควียร์ สิ่งที่มากระตุ้นแรงขับทางเพศ (sex drive) คือ จินตนาการทางเพศ (Sex Fantasy) กล่าวคือ การฝันหรือคิดถึงเรื่องเพศโดยกำหนดภาพนั้นขึ้นในใจ (เจิมศิริ เหลืองศุภภรณ์, 2545) ในที่นี้ตัวละครเควียร์มีพฤติกรรมทางเพศที่มีการสัมผัสฝ่ายตรงข้าม เนื่องจากเกิดจินตนาการทางเพศถึงคนที่ตนหมายปอง ดังในตอนที่ได้บุตรผัวถึงนางอำพันมาลา จึงได้ลอบไล่พระอรุณ ความว่า

จะใกล้เคียงคล้ายคลึงเหมือนสายสวาท มาร่วมอาสน์นั่งแอบแนบสนนิท
พระหัตถ์สอดคอดน่องประคองคิด แล้วจุมพิตเชยปรางทางสุนทร
(พระอภัยมณี, 2517)

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่ทำให้เกิดเพศวิถีแบบเครือข่ายที่กล่าวมาข้างต้น ทั้งปัจจัยทางกายภาพ อันได้แก่ ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม ปัจจัยทางชีวภาพ คือ บุคลิกภาพ และความต้องการทางเพศตามธรรมชาติ จะเห็นว่าปัจจัยเหล่านี้ต่างส่งผลให้เกิดเพศวิถีแบบเครือข่ายทั้งสิ้น

สรุปผล

เครือข่ายนั้นมีหลายรูปแบบเพราะเกิดจากแนวคิดที่ว่าเครือข่ายคือความหลากหลายทางเพศรูปแบบหนึ่งที่เป็นเหมือนร่มของความหลากหลายทางเพศทั้งหลาย ทั้งแบบรักร่วมเพศและรักต่างเพศ พฤติกรรมทางเพศของตัวละครในนิทานของสุนทรภู่ที่ยกมาทั้ง 4 เรื่องนั้น ก็ล้วนแล้วแต่มีเพศวิถีแบบเครือข่ายทั้งแบบรักร่วมเพศและแบบรักต่างเพศแบบที่สังคมในปัจจุบันกำลังทำความเข้าใจและเป็นที่รู้จักในวงกว้างนั้น คือ ปฏิบัติสัมพันธ์ทางเพศแบบเพศเดียวกัน หรือรักร่วมเพศ พฤติกรรมรักร่วมเพศนั้นได้รับความสนใจจากสังคมเป็นอย่างมากทั้งเหล่านักวิชาการและประชาชนทั่วไป เกิดเป็นความรู้และความเชื่อที่แตกต่างกันไปตามการรับรู้และเรียนรู้ของแต่ละคน บ้างก็ว่าการเป็นคนรักร่วมเพศนั้นมีหลายสิ่งที่แตกต่างกันจากคนทั่วไป คนรักร่วมเพศจะต้องแต่งกาย มีการพูดจา มีการแสดงอาการท่าทางเลียนแบบเพศที่ตนต้องการจะเป็น บางแนวคิดมองว่าคนรักร่วมเพศจะมีลักษณะหรือพฤติกรรมที่เหมือนคูรักต่างเพศทุกประการ เว้นแต่เรื่องของรสนิยมทางเพศซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายใน แสดงว่าเราไม่สามารถตัดสินในมิติใดมิติหนึ่งได้ว่าคนใดหรือตัวละครใดมีลักษณะเป็นแบบรักร่วมเพศ เว้นเสียแต่จะมีพฤติกรรมหรือพฤติกรรมการทางเพศที่แสดงออกว่าเป็นคนรักร่วมเพศ ดังในนิทานของสุนทรภู่ที่พบพฤติกรรมรักร่วมเพศแบบหญิงรักหญิงในเรื่องพระอภัยมณี สิ่งไหนกรภาพ ลักษณะวงศ์ และโคบุตร

ด้านปัจจัยที่ทำให้เกิดเพศวิถีแบบควียร์ที่กล่าวมาข้างต้น ทั้งปัจจัยทางกายภาพ อันได้แก่ ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม ปัจจัยทางชีวภาพ คือ บุคลิก และความต้องการทางเพศตามธรรมชาติ จะเห็นว่าปัจจัยเหล่านี้ต่างส่งผลให้เกิดเพศวิถีแบบควียร์แทบทั้งสิ้น ในตัวละครควียร์ที่มีความสัมพันธ์ทางเพศแบบรักร่วมเพศนั้น จะเกิดจากปัจจัยทางสังคมเป็นสำคัญ ในสังคมสังคมหนึ่งนั้น หากแบบแผนพฤติกรรมทางเพศใดที่ได้รับการยอมรับแล้วก็มีขึ้นเป็นสิ่งที่ต้องปกปิดเหมือนนางในเมืองมัจจุรที่เล่นเพื่อนกันโดยทั่วไปถึงขั้นร่วมรักและร่วมชีวิต โดยทำทศวงศ์ก็ได้ลงโทษหรือกีดกันเพศวิถีเช่นนี้จึงทำให้เพศวิถีแบบหญิงกับหญิงนั้นมีได้เป็นเรื่องลับ ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อเพศวิถีแบบควียร์ แบบรักต่างเพศ คือ การให้เพศหญิงที่มีลักษณะควียร์มาช่วยสนับสนุนและส่งเสริมสถานะทางสังคมของตัวละครชาย คือให้ช่วยทำสงคราม เพื่อให้พระอภัยมณีนั้นเป็นเจ้าเมืองผลึกที่รบชนะและมีเกียรติ ปัจจัยทางสภาพแวดล้อมเองก็มีผลให้เกิดเพศวิถีแบบควียร์ กล่าวคือ สภาพแวดล้อมที่แวดล้อมด้วยผู้หญิงล้วน เป็นการทำให้เกิดการเล่นเพื่อน เนื่องจากนางห้ามทั้งหลายในวังมิได้มีสิทธิ์ที่จะพบชายอื่น หรือมีเพศสัมพันธ์กับชายอื่น ทำให้มีเพียงหญิงด้วยกันเท่านั้นที่ช่วยบรรเทาความต้องการทางเพศได้ ดังในเรื่องสิงห์ไกรภพ ที่เมื่อเหล่านางสนมไม่ได้มีโอกาสถวายงานสิงห์ไกรภพ ทำให้ต้องเล่นเพื่อนระหว่างนางสนมด้วยกันเอง ส่วนเพศวิถีแบบควียร์ที่เป็นรักต่างเพศนั้นปัจจัยทางสภาพแวดล้อมก็ส่งผล ดังในเรื่องพระอภัยมณีที่โดนลักมาอยู่กับนางผีเสื้อที่ต้องอยู่ร่วมกันสองต่อสอง ออกจากถ้ำก็ไม่ได้ไม่ได้พบปะหญิงอื่น ทำให้ต้องจำทนร่วมรักกับนางผีเสื้อ เพราะสภาพแวดล้อมบีบบังคับ ถึงแม้จะเป็นการ “กินมันกันเสียใจ” ก็ตามที่ด้านปัจจัยทางชีวภาพ คือ บุคลิก และความต้องการทางเพศตามธรรมชาติ จากนิทานของสุนทรภู่ไม่นับว่าบุคลิกนั้นมีผลต่อการเกิดเพศวิถีแบบควียร์แบบรักร่วมเพศ หากแต่เกิดกับเพศวิถีแบบรักต่างเพศ ทั้งยังมิได้จากการการที่เพศชายรู้สึกถูกใจในบุคลิกของเพศหญิงหากแต่เป็นเพศวิถีที่เกิดจากการที่ตัวละครควียร์เพศหญิงถูกใจในเพศชายและต้องการได้มาครอบครอง ซึ่งต่างจากวรรณกรรมไทยทั่วไปที่โดยส่วนใหญ่แล้วจะเกิดจากการที่เพศชายถูกตาต้องใจในบุคลิกของเพศหญิง

ทั้งยังพบว่าความต้องการทางเพศตามธรรมชาตินั้นส่งผลให้เกิดเพศวิถีของตัวละคร ควีรียรแบบรักต่างเพศเช่นกัน

ทฤษฎีควีรียรเป็นการทำลายกรอบเกณฑ์ทางเพศวิถีที่ต้งปวง เพราะมีความเชื่อว่าเพศวิธินั้นสามารถเลื่อนไหลได้ ไม่มีความปกติหรืออปกติ ทุกคนล้วนมีความปกติเท่าเทียมกัน ถึงแม้วิถีทางเพศนั้นจะแตกต่างกัน ในสมัยก่อนมีชุดความคิดที่ว่าแต่ละเพศนั้นมีลักษณะที่แน่นอนตายตัวไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ หากมีอวัยวะเพศชายก็จะแสดงออกอย่างชาย หากมีอวัยวะเพศหญิงก็จะแสดงออกอย่างเพศหญิง แต่สำหรับแนวคิดเรื่องควีรียรนั้น ต่างจากแนวคิดเดิม คือ เชื่อว่า เพศวิถีมีความเลื่อนไหล (Fluid) คือสามารถเปลี่ยนแปลงได้ทุกเมื่อไม่มีรูปแบบการแสดงออก หรือความรู้สึทางเพศใดที่ตายตัวถาวร เพราะควีรียรอยู่บนฐานคิดที่ว่า เพศวิถีของมนุษย์ทุกคนสามารถเลื่อนไหลเปลี่ยนแปลงได้ ไม่จำเป็นต้องคงอยู่กับที่เสมอไปในนิทานของสุนทรภู่มีตัวละครที่แสดงลักษณะของควีรียรหลายรูปแบบ คือมีทั้งรักร่วมเพศ มีตัวละครที่มีลักษณะของการเลื่อนไหลของอัตลักษณ์ทางเพศ (Sexual identity) ที่วิทยา นาควัชระ (2542) นิยามว่าเป็นคนข้ามเพศ (Transgender) คือ คนที่แปลงเพศให้มีเครื่องเพศเป็นเพศตรงข้าม และในนิทานคำกลอนของสุนทรภู่ก็พบมีตัวละครควีรียรที่มีลักษณะแหวกชนบ ถึงแม้ว่าสังคมจะยังให้สถานะของวรรณกรรมเหล่านี้ว่าเป็นวรรณกรรมที่ขัดต่อศีลธรรมและจริยธรรมที่ถูกและควร เพราะเป็นสิ่งที่แสดงถึง “ความอปกติทางเพศ”

อภิปรายผล

ควีรียรเป็นเพียงสถานะหนึ่ง ในความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ ไม่ใช่จำกัดอยู่แค่เกย์ เลสเบียน หรือเพศทางเลือกอื่น แต่สามารถใช้เรียกใครก็ตามที่มีปฏิบัติการทางเพศที่ทำให้รู้สึกแปลกแยก เป็นคนชายขอบของสังคม (Anyone who feels marginalized) ซึ่งคนชายขอบทางสังคมนั้นสามารถนิยามได้ในหลายรูปแบบ อาจเป็นลักษณะของคู่คนที่ตรงตามชนบของสังคม เช่น อปัลลักษ์ณ์ ไม่มีความเป็นหญิง ซึ่งในสมัยก่อนอาจถือว่าเป็นเรื่องที่ยอมรับไม่ได้ ผิดปกติ และทำให้ผู้คนที่มีความสัมพันธ์ทางเพศเช่นนั้นรู้สึก “เป็นอื่น” รู้สึก “เป็นคนนอก” หรือวิปริต แต่ในปัจจุบันมองว่าเรื่องเหล่านี้

นั้นไม่ถึงขั้นวิปริต เพียงแต่เป็นธรรมชาติทางเพศที่ใครจะเลือกมีสัมพันธ์ทางเพศแบบใดก็ได้ แต่บางแนวคิดยังคงมองว่าเป็นเพศวิถีที่ไม่ถูกต้องหรือขัดต่อจรรยาในสังคม ซึ่งในนิทานของสุนทรภู่เน้นพบการมีปฏิบัติการทางเพศของคนชายขอบในหลายรูปแบบ

ตัวละครชายขอบตัวอย่างอีกตัวละครหนึ่งที่มีลักษณะของตัวละครเคียวรี คือ มีลักษณะที่ถูกผลักไสให้เป็นอื่นมาตั้งแต่ต้นเรื่อง ซึ่งมีลักษณะพฤติกรรมคล้ายกับนางผีเสื้อสมุทรในเรื่องพระอภัยมณี ที่จากจุดเริ่มเรื่องจะมีการไถ่โลมหรือเกี้ยวพาราสีเพศตรงข้ามก่อนอย่างโจ่งแจ้ง ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ตรงตามขนบของหญิงทั่วไป อีกทั้งมีรูปลักษณ์ภายนอกและบุคลิกภาพภายในที่ “อปกติ” ต่างจากผู้หญิงทั่วไปในสังคม จึงได้รับการลงโทษสถานเบาทางสังคม คือ เป็นที่นำขบขัน ผู้คนดูถูกดูแคลน และเหยียดหยามในรูปลักษณ์ภายนอกและกิริยาที่แสดงออกมา แต่ถึงกระนั้นก็ยังได้มีปฏิสัมพันธ์ทางเพศกับตัวพระเอกของเรื่อง ที่ถึงแม้ว่าจะไม่ชอบในรูปลักษณ์ภายนอกของตัวละครนี้ก็ตาม

บทบาทของตัวละครเคียวรีที่เป็นชายขอบตัวละครนี้ยังมีบทบาทสำคัญที่ช่วยให้พระอภัยมณีชนะในการทำสงครามกับอูศเรน และตอนสุดท้ายก็มีจุดจบเดียวกับตัวละครชายขอบที่เป็นอมมนุษย์ นั่นคือ ความตาย แสดงให้เห็นว่าสุดท้ายแล้วถึงแม้ว่าตัวละครเคียวรีนั้นจะมีบทบาทสำคัญหรือช่วยสนับสนุนตัวละครเอกให้ประสบความสำเร็จอย่างไร สุดท้ายแล้วการเป็นตัวละครชายขอบนั้นก็ต้องมียุติจบที่ไม่ดีนัก อาจเพราะถูกกดทับด้วยระบบคิดแบบปิตาธิปไตย ดังที่ Lois Tyson (2011 อ้างถึงใน อรทัย เพียยุระ, 2561) กล่าวว่า โดยทั่วไปแล้ว สังคมแบบปิตาธิปไตย (Patriarchal Society) จะให้อำนาจกับเพศชายผ่านการให้คุณค่ากับบทบาททางเพศแบบดั้งเดิม (Traditional Gender Roles) ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่าโดยธรรมชาติแล้วผู้ชายจะเป็นเพศที่มีเหตุผล มีความสามารถในการปกป้องคุ้มครองผู้อื่น ซึ่งลักษณะเหล่านี้จะตรงกันข้ามกับผู้หญิง ซึ่งปัจจุบันความเชื่อดังกล่าวข้างต้นถูกต่อต้านอย่างสิ้นเชิง เพราะไม่ว่าเพศภาวะใด เพศวิถีใด หรือมีรูปลักษณ์อย่างไรก็ควรจะมีคุณค่าเท่าเทียมกัน และได้รับการปฏิบัติในสังคมอย่างเท่าเทียมกัน

การศึกษานี้มีข้อจำกัดบางประการผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ คือ ควรมีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีเครือข่ายในวรรณกรรมไทยรูปแบบอื่นที่มีใช้วรรณกรรมนิทานเพื่อเป็นการขยายขอบเขตการศึกษาเครือข่ายในหลายมิติมากขึ้น และ ควรมีการศึกษาวรรณกรรมนิทานของสุนทรภู่โดยใช้ทฤษฎีอื่น เนื่องจากนิทานของสุนทรภู่มีหลายองค์ประกอบที่น่าสนใจ เช่นด้านวรรณศิลป์ ประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวรรณกรรมไทยในระดับที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความชิ้นนี้เป็นงานวิจัยที่ไม่สามารถสำเร็จได้โดยตัวผู้วิจัยเพียงคนเดียว หากแต่สำเร็จได้จากความร่วมมือของกลุ่มคนหลายคนที่อยู่แวดล้อมตัวของผู้วิจัย ทั้งทางตรงและทางอ้อมทั้งหมด คนกลุ่มแรกคือ ครอบครัวของข้าพเจ้า นายประภาส-นางรำไพโร ไชยคำภา ผู้เป็นแรงบันดาลใจในการศึกษาวิชาความรู้และวิชาชีวิต นายธีรณพ ทองแถม ณ อยุธยา กำลังใจสำคัญของข้าพเจ้าที่กระตุ้นเตือนใจ สนับสนุน ค่าเล่าเรียนเสมอมา คนกลุ่มที่สอง คือ คณาจารย์ผู้ช่วยอ่าน ช่วยวิจารณ์ และช่วยเหลือในงานวิจัยนี้ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิสิทธิ์ กอบบุญ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มารศรี สอทิพย์ ที่ได้เมตตาให้ข้อคิดและคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขจนทำให้บทความนี้เกิดความสมบูรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. อรทัย เพ็ญยุระ ผู้เปี่ยมด้วยความเมตตา ให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ในทุกเรื่อง ช่วยอ่านให้ข้อเสนอแนะ และช่วยแก้ไขงานวิจัยนี้ เป็นอย่างดี คนกลุ่มสุดท้าย คือ คณาจารย์จากสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่นทุกท่านที่ได้เมตตาสั่งสอน ให้ความรู้และชี้แนะแนวทางในการศึกษาภาษาและวรรณกรรม ทำให้ศิษย์ได้เห็นแนวทางและเพิ่มพูนความรู้ด้านภาษาไทยมากยิ่งขึ้น ซึ่งขอยืนยันว่าองค์ความรู้ที่ได้รับจากคณาจารย์ทุกท่านได้ถูกบูรณาการอยู่ในบทความนี้แล้ว

รายละเอียดเกี่ยวกับผู้เขียน

นางทิมพร ทองแถม ณ อยุธยา ประวัติการศึกษา สำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนอุดรพิทยานุกูล จังหวัดอุดรธานี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญา ศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย เกียรตินิยมอันดับ 1 จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

เอกสารอ้างอิง

- ชลดา เรื่องรักษ์ลิขิต. (2557). *สุนทรภู่อาลักษณ์นักเลงทำเพลงยาว*. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊ค.
- ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์. (2544). *ภาษาเพศ: อำนาจ เรื่องทางเพศ กับพหุทางจริยศาสตร์*. เชียงใหม่: ศูนย์สตรีศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2555). *ปากไก่และใบเรือ (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. นนทบุรี: ฟาเดียวก้น.
- ปรียาร์ตน์ เชาวลิขิตประพันธ์. (2549). *การสมพาสที่มีดรรชนีในนิทานไทย: การศึกษาอนุภาคทางคติชนวิทยา*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิยะทัศน์ เกิดโมฬี. (2550). *กลวิธีการใช้วาทีศิลป์ในนิทานคำกลอนของสุนทรภู่*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภาวิณ มาลัยวงษ์. (2554). รู้จักควีร์ผ่านนักรบกลายพันธุ์เอ็กซ์เมน(ฉบับออนไลน์). *วารสารมนุษยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 18(1), 1-14.
- มัทนา เจริญวงศ์. (2549). *การประกอบสร้างความหมายเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศของตัวละครควีร์ในภาพยนตร์: กรณีศึกษาเรื่อง Hedwig and the Angry Inch*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม : คณะวิทยาการสารสนเทศ.
- สุรเชษฐ์ สุขลากกิจ. (2561). *ผัวเดียว เมียเดียว อาณานิคมครอบครัวยุคใหม่ในสยาม*. กรุงเทพฯ: มติชน.

- สุระ อินตามูล. (2559). การแสดงและนักแสดงควีรี่: การสร้างอัตลักษณ์ควีรี่ของสังคมไทยผ่านละครนอก. *วารสารวิจัยศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 7(1). 1-64.
- สุนทรภู่. (2517). *พระอภัยมณี* (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ : บรรณาการ.
- สุนทรภู่. (2501). *นิทานคำกลอนสุนทรภู่ : สิ่งไพเราะพิถีพิถันของกวีเอก* รวบรวมโดย พ. ณ ประมวลมารค. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา.
- อรทัย เพี้ยยุระ. (2561). *วรรณกรรมกับเพศภาวะ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.
- Annamarie Jagose. (1996). *Queer theory: an introduction*. New York: NEW YORK University Press.
- Santilanes, Alexander. (2006). *Queering Ethnography. Postamble*, 2(2): Pp.ix-xiv.

ภาพลักษณ์ของตัวละครเชฟในภาพยนตร์แนวทำอาหาร

The Image of Chefs in Cooking Film

นิตา บุรณาวังค์

Nisa Buranapawang

ภาควิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Humanity and Social science

วิทยาลัยดุสิตธานี

Dusit Thani College

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของเชฟที่ปรากฏในภาพยนตร์แนวทำอาหารจำนวน 13 เรื่อง โดยศึกษาในด้านของ 1) แนวทางการวางโครงเรื่อง ทั้งโครงเรื่องหลักและโครงเรื่องรอง แก่นเรื่อง ปมขัดแย้ง ตัวละคร และการดำเนินเรื่อง 2) การประกอบสร้างตัวละคร โดยศึกษาผ่านบุคลิกภาพของตัวละคร บริบทแวดล้อมของตัวละคร และมุมมองต่อชีวิตหรือมุมมองต่อการทำงาน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ประเด็นดังกล่าว มีผลต่อภาพลักษณ์และการประกอบสร้างของตัวละครภาพยนตร์เชฟที่ปรากฏในภาพยนตร์แนวทำอาหารเป็นอย่างมาก

คำสำคัญ : ภาพลักษณ์, เชฟ, ภาพยนตร์แนวทำอาหาร

Abstract

This research paper aims to study the image of chefs in 13 cooking films by studying the aspects of 1) Storyline approach which are theme, conflicts, characters, and the story 2) Creation of characters by studying through the personality of the characters, character context and perspective on life or perspective on work. The study found that those factors have a significant effect on the image and production of chef characters appearing in the cooking films.

Keywords: image, chef, cooking films

บทนำ

หากภาพยนตร์เป็นปรากฏการณ์ทางสังคม การสร้างสรรคภาพยนตร์ก็นับว่าเป็นกิจกรรมทางสังคมด้วยเช่นกัน โดยมีจุดประสงค์หลักคือ ผู้สร้างภาพยนตร์ต้องการสื่อสารบางสิ่งกับคนดู อาจเป็นบุคคลกลุ่มหนึ่ง หรืออาจจะครอบคลุมไปจนถึงบุคคลทั้งโลก โทมัส วอร์คอล (Thomasz Worchol) นักวิชาการภาพยนตร์และผู้กำกับชาวโปแลนด์ได้ให้นิยามไว้ว่า “ภาพยนตร์เป็นกระจกเงา เป็นสำนักเป็นผู้ศึกษาความเป็นไปของสังคม เป็นสื่อที่เปิดโอกาสให้เราได้ประเมิเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น” (กาญจนา แก้วเทพ, 2537) ภาพยนตร์จึงมีความสำคัญในแง่ของการเป็นกระจกสะท้อนสภาพสังคม จะเห็นได้ว่าภาพยนตร์ทำหน้าที่คล้ายกับวรรณกรรมซึ่งสามารถสะท้อนภาพให้เห็นความเป็นไปของสภาพสังคมรวมไปถึงวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง แตกต่างแค่เพียงการรับข้อมูลตรงที่ วรรณกรรม มนุษย์รับข้อมูลด้วยการอ่าน ส่วนภาพยนตร์นั้นมนุษย์รับข้อมูลด้วยการดูและฟัง

ด้วยคุณลักษณะพิเศษของภาพยนตร์ที่ทำให้ผู้ชมเข้าถึงเรื่องราวอันซับซ้อนได้อย่างแนบเนียน ภาพยนตร์จึงยังเป็นสื่อที่มักถูกนำมาศึกษาในด้านต่าง ๆ รวมทั้งยังนำมาเป็นตัวแทนในการเสนอภาพลักษณ์ของอาชีพต่าง ๆ ในหลายลักษณะ ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นอาชีพที่ถูกมองจากคนวงนอกและไม่ทราบข้อเท็จจริง ซึ่งอาชีพ “เชฟ” หรือ “พ่อครัว” ก็เป็นอาชีพหนึ่งที่ได้รับนิยมนิยมและถูกนำมาเสนอผ่านตัวบทภาพยนตร์อย่างแพร่หลายในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้เห็นมุมมองที่สะท้อนให้เห็นโลกหลังประตูห้องครัวผ่านตัวละครของเชฟในภาพยนตร์ ว่าเป็นอาชีพที่รับภาระอันหนักอึ้ง พื้นที่การทำงานรวมไปถึงการดำเนินชีวิต เป็นโลกที่เข้มข้นและยากที่คนวงนอกจะมีโอกาสไปสัมผัส ดังที่ เชฟจี ตัวละครตัวหนึ่งในภาพยนตร์เรื่อง Emperor's Cook up a Storm (2017) ได้กล่าวไว้ว่า “อาชีพเชฟเป็นอาชีพที่ยากที่สุดในโลก” ภาพลักษณ์ของคนในอาชีพเชฟจึงอาจไม่ได้เป็นไปอย่างที่เราเข้าใจกันแต่แรก

เท่าที่ผ่านมา การศึกษาภาพยนตร์มักจะเกี่ยวข้องกับศาสตร์ที่ว่าด้วยทฤษฎีทางภาพยนตร์อันอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีตะวันตก หรือทฤษฎีทางวัฒนธรรมศึกษา (อัษฎสิทธิ์ ชัยพร, 2559) ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการศึกษารูปแบบการนำเสนอภาพลักษณ์ของตัวละครที่ประกอบอาชีพเชฟในภาพยนตร์โดยใช้ทฤษฎีการวิเคราะห์วรรณกรรมจึงเป็น

เรื่องที่น่าสนใจ และยังสามารถนำมาซึ่งคำตอบเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของเชฟที่ได้จากภาพยนตร์ว่าเป็นอย่างไร ทั้งยังนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาอภิปรายกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอาชีพเชฟและยังเป็นแนวทางหนึ่งที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาต่อยอดอาชีพเชฟให้ได้รับความนิยมต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของเชฟในภาพยนตร์แนวทำอาหาร

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยจากสื่อดิจิทัล (ภาพยนตร์) จำนวน 13 เรื่อง ตัวละคร 12 ตัว โดยเลือกเฉพาะตัวละครเอกที่ประกอบอาชีพเชฟหรือมีบทบาทเทียบเท่ากับเชฟ

ตัวละคร	ชื่อภาพยนตร์	ประเทศผู้ผลิต
1.แก๋ซิว จู	จากเรื่อง Eat Drink Man Women (1994)	ไต้หวัน
2.เคท อาร์มสตรอง	จากเรื่อง No Reservetion (2007)	อเมริกา
3.ซง ซาน	จากเรื่อง Le Grand Chef ภาค 1 (2007)	เกาหลี
	จากเรื่อง Le Grand Chef ภาค 2(2010)	
4.นิชิมูระ จุน	จากเรื่อง Chef of South Polar (2009)	ญี่ปุ่น
5.หวัง ปิง ยี	จากเรื่อง Kung Fu Chef (2009)	ฮ่องกง
6.จูเลีย ไชน์	จากเรื่อง Julie & Julia (2009)	อเมริกา
7.อเล็กซอง วอลแลร์	จากเรื่อง The Chef (2012)	ฝรั่งเศส
8.คาร์ล แคสเปอร์	จากเรื่อง Chef (2014)	อเมริกา
9.ฮัสซัน คาคัม	จากเรื่อง100 Foot Journey (2014)	อเมริกา
10.อดัม โจนส์	จากเรื่อง Burnt (2016)	อเมริกา
11.ซาซากิ มิตสึรุ	จากเรื่อง The Last Recipe (2016)	ญี่ปุ่น
12. สกาย โก	จากเรื่อง Emperor's Cook up a Storm (2017)	ฮ่องกง

นิยามศัพท์เฉพาะ

ภาพลักษณ์ หมายถึง ภาพจำลองของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งนำเสนอผ่านภาพยนตร์ โดยภาพของคุณลักษณะของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ปรากฏต่อสาธารณชน ซึ่งผู้ที่พบเห็น หรือผู้คนในสังคมจะรับรู้ผ่านประสบการณ์โดยตรงหรือโดยอ้อมของตนเกิดเป็นภาพขึ้นภายในจิตใจ และมีอิทธิพลต่อการแสดงออกกับตัวละครนั้น

ตัวละครที่เป็นเชฟ หมายถึง ตัวละครที่ประกอบอาชีพทำอาหาร เคยประกอบอาชีพทำอาหาร เป็นหัวหน้าในการทำครัว หรือเป็นตัวละครที่มีความสามารถในการปรุงอาหารซึ่งได้รับการฝึกฝนอย่างชำนาญเฉพาะทาง และเชี่ยวชาญในทุกมิติของการจัดเตรียมอาหาร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในภาพยนตร์ ที่มีตัวละครเอกเป็นเชฟ โดยมีขั้นตอนการศึกษาดังนี้

1. การศึกษาวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของตัวละครที่เป็นเชฟในภาพยนตร์แนวทำอาหารนี้ เป็นการวิจัยจากเอกสาร (Documentary research) โดยใช้หลักการวิจัยแบบกรณีศึกษาและการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้

1.1 ศึกษาจากเอกสารปฐมภูมิ อันได้แก่ ภาพยนตร์ เว็บไซต์ภาพยนตร์

1.2 ศึกษาจากเอกสารทุติยภูมิ เช่น หนังสือ ตำรา นิตยสาร เว็บไซต์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์ การแสดง นักแสดง งานวิจัย บทความทางวิชาการ เอกสารวิชาการอื่นๆ

1.3 ศึกษาตัวละครเอกในภาพยนตร์โดยศึกษาจากการชมภาพยนตร์

1.4 ศึกษาแนวการสร้าง ลักษณะนิสัย กลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกที่เป็นเชฟในภาพยนตร์ โดยดูจากภาพลักษณ์ภายนอกที่ปรากฏ บทพูด หรือการกระทำ

โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของตัวละครที่เป็นเชฟในภาพยนตร์แนวทำอาหารทั้งของประเทศทางตะวันออกและประเทศทางตะวันตก ตั้งแต่ช่วงปี 1990-2017 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ภาพยนตร์แนวทำอาหารได้รับความนิยมในกลุ่มผู้ชมเป็นอย่างมาก และยังผลิตรายอย่างสม่ำเสมอ

2. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างภาพยนตร์ที่มีตัวละครที่เป็นเซฟแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยครอบคลุมตั้งแต่ช่วงปี 1994-2017 จำนวน 13 เรื่อง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
 - 3.1 ภาพยนตร์ ทั้งหมด 13 เรื่อง ตัวละคร 12 ตัว
 - 3.2 ศึกษาการนำเสนอภาพลักษณ์ของเซฟในภาพยนตร์แนวทำอาหาร
 - แนวทางการวางโครงเรื่อง
 - แก่นเรื่อง
 - ปมขัดแย้ง
 - ตัวละคร
 - การดำเนินเรื่อง
 - การประกอบสร้างตัวละครเอก
 - บุคลิกภาพของตัวละครเอก
 - บริบทแวดล้อมของตัวละครเอก
 - มุมมองต่อชีวิตและการทำงาน
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้อื่นจัดทำไว้แล้ว เช่น
 - 4.1 ศึกษาจากเอกสารปฐมภูมิ อันได้แก่ แผ่นภาพยนตร์ เว็บไซต์ภาพยนตร์
 - 4.2 ศึกษาจากเอกสารทุติยภูมิ เช่น หนังสือ ตำรา นิตยสาร เว็บไซต์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์ การแสดง นักแสดง งานวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ เอกสารวิชาการอื่น ๆ
 - 4.3 การศึกษาตัวละครเอกในภาพยนตร์โดยศึกษาจากการชมภาพยนตร์ และศึกษาแนวการสร้างลักษณะนิสัย กลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกที่เป็นเซฟในภาพยนตร์ โดยดูจากภาพลักษณ์ภายนอกที่ปรากฏบทพูด หรือการกระทำ
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
การศึกษาวិเคราะห์ภาพลักษณ์ของตัวละครที่เป็นเซฟในภาพยนตร์แนวทำอาหารทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากสื่อดิจิทัลประเภทภาพยนตร์แนวทำอาหาร จำนวน 13 เรื่อง

6. การนำเสนอข้อมูล

ในการนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยจะนำเสนอรายงานการวิจัยโดยใช้วิธีพรรณนาอย่างมีระบบ (Analysis Description) ซึ่งผลของการวิเคราะห์จะนำมาทั้งจากภาพยนตร์และเอกสารประกอบกันไป และในการเขียนรายงานการวิจัยจะอธิบายรายละเอียดที่ได้จากการวิเคราะห์ตามประเด็นที่ศึกษา โดยจะอภิปรายผลตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษา

1.1 แนวทางการวางโครงเรื่อง

ภาพยนตร์ทั้ง 13 เรื่อง มีโครงเรื่องหลักต่างสะท้อนถึงความมานะพยายาม มุ่งมั่นไปสู่ความเป็นเชฟมืออาชีพ หรือมุ่งไปสู่เชฟมิชลินซึ่งถือว่าเป็นจุดสูงสุดของอาชีพเชฟ ซึ่งทำยที่สุดแล้ว ตัวละครเอกทุกเรื่องล้วนค้นพบจุดประสงค์ที่แท้จริงของตนเองว่าพวกเขาล้วนแต่แสวงหาความหมายของการเป็นเชฟ ซึ่งบางครั้งบุคคลที่เป็นเชฟไม่จำเป็นต้องมีดาวมิชลินเสมอไป

ส่วนโครงเรื่องรองสะท้อนออกมาในลักษณะที่ต่างกัน อาจเกี่ยวกับปมปัญหาชีวิตของเชฟแต่ละคนที่ต้องพยายามคลี่คลายให้ได้ ไม่ว่าจะเป็นในอดีต ปัจจุบัน หรือมีผลไปสู่อนาคต ภาพยนตร์บางเรื่องแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวที่กับอาชีพเชฟ และมีเงื่อนไขสำคัญบางอย่างที่ทำให้ตัวละครเอกต้องทำหน้าที่เชฟอย่างสุดความสามารถ

ในด้านแก่นเรื่อง ของภาพยนตร์ทั้ง 13 เรื่องนี้ ผู้วิจัยพบว่าแก่นเรื่องสามารถแบ่งออกได้เป็นสองลักษณะ คือ

ก. แก่นเรื่องที่มีลักษณะสมจริงสะท้อนสภาพสังคม จนสามารถทำให้ผู้ชมเห็นแง่มุมของเชฟได้ทั้งด้านมืดและด้านสว่าง ผู้ชมรู้สึกตัวละครเป็นปูชนียบุคคลที่ปรากฏอยู่ได้จริงบนโลกใบนี้

ข. แก่นเรื่องที่มีลักษณะเหนือจริงจนแทบจะเป็นแนวอุดมคติ ด้วยการสร้างตัวละครเอกที่มีความสามารถถึงพร้อมทุกด้าน เป็นคนนิสัยดี ทั้งยังมีความสามารถหรือพรสวรรค์ในทักษะการทำอาหารสูงจนผู้ชมเกิดความรู้สึกทึ่งว่าเชฟในชีวิตจริงสามารถทำได้เช่นนั้นจริงหรือ

แก่นเรื่องของภาพยนตร์ทั้ง 13 เรื่องสะท้อนให้เห็นถึงสังคมในแวดวงของเชฟที่ต้องต่อสู้ระหว่างเชฟด้วยกันเอง มีเชฟอีกหลายคนที่ต้องตกอยู่ในแวดวงของเพื่อนร่วมงานที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน ซึ่งดีชิงเด่น ทրยศหักหลัง การขโมยสูตรอาหาร รวมไปถึงพฤติกรรมของเชฟในด้านมืด การเกี่ยวข้องกับยาเสพติดต่าง ๆ ต้องต่อสู้กับตัวเองเพื่อรักษาระดับความเป็นมาตรฐานของดาวมิชลิน นอกจากนั้นยังต้องต่อสู้กับนักวิจารณ์อาหารทั้งในโลกของโซเชียลและในโลกของสื่อต่าง ๆ เพื่อรักษาชื่อเสียงของตนเองเอาไว้ แต่โดยรวมแล้วแก่นเรื่องทุกเรื่องต่างเป็นไปในทางสร้างสรรค์ ส่งเสริมจิตใจของผู้ชม ให้รู้ซึ่งถึงอุดมการณ์ของเชฟทุกคนว่า ความสุขของการเป็นเชฟ นั่นคือการได้ประกอบอาหารให้ผู้อื่นได้ลิ้มลอง โดยที่ไม่จำเป็นจะต้องเป็นอาหารที่สวยหรู เสริฟในภัตตาคารงดงาม เพียงแค่ผู้ที่รับประทานอาหารจานนั้นมีความสุขก็น่าจะเพียงพอแล้ว

ตามหลักของการสร้างโครงเรื่องโดยทั่วไปแล้ว วรรณกรรมจะต้องมีปมขัดแย้งซึ่งอาจจะเกิดจากสภาพความไม่ลงรอยกันของมนุษย์ อันมีสาเหตุมาจากสิ่งแวดล้อมทางสังคม การอบรมเลี้ยงดู การดิ้นรนต่อสู้เพื่อเอาชนะอุปสรรคบางอย่าง เพื่อให้โครงเรื่องมีความสมจริงและน่าติดตาม เช่นเดียวกับภาพยนตร์ที่ต้องมีปมขัดแย้งหรือปมปัญหาจากกล่าวได้ว่า ความขัดแย้งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของโครงเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของวาทิช จรุงกิจอนันต์ (2538) ที่ว่า “ความขัดแย้งนี้จะเป็นตัวแสดงให้เห็นทิศทางของนวนิยายเรื่องนั้น ๆ” ในงานบทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอลำดับถึงปมขัดแย้งอันเกิดจากพฤติกรรมของตัวละครที่เป็นเชฟ หมายถึงพฤติกรรมของตัวละครที่แสดงออกมาเพื่อขัดแย้งกับสิ่งที่ตนเองไม่ปรารถนาและเป็นการขัดแย้งที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม

ผู้วิจัยพบว่าภาพยนตร์ทั้ง 13 เรื่องนี้ มีความขัดแย้งเพียง 4 ประเภทเท่านั้น ผู้วิจัยสามารถยกตัวอย่างความขัดแย้งที่ปรากฏในภาพยนตร์ ดังตัวอย่าง เช่น

ประเภทของปมขัดแย้ง	ภาพยนตร์	ตัวอย่างเหตุการณ์
ตัวละครกับตัวละคร	Eat Drink Man Women	ความขัดแย้งระหว่างเจี๋ย เจียน ลูกสาวคนรอง และเถ่าซิว จู เกี่ยวกับการประกอบอาชีพเชฟ ด้วยสาเหตุที่ว่าสังคมของเชฟ ไม่เปิดรับเพศหญิง
	Emperore's Cook up a Storm	สกาย โก ตัวละครเอกซึ่งเป็นเชฟ ร้านอาหารเก่าแก่ กับ อัน พอล เชฟมิชลิน 3 ดาว
ตัวละครกับสังคม	Chef	คาร์ล แคลเปอร์ เชฟมือหนึ่งของภัตตาคารอาหารฝรั่งเศส มีความขัดแย้งกับสังคมของนักวิจารณ์บนโลกโซเชียล
	The Hundred Foot Journey	ครอบครัวของฮัสซัน คาคัม ซึ่งเป็นคนอินเดีย มาเปิดร้านอาหารอินเดียที่ประเทศฝรั่งเศส และต้องพยายามเอาชนะอุปสรรคอันยิ่งใหญ่เนื่องจากคนฝรั่งเศส ไม่นิยมรับประทานอาหารอินเดีย
ตัวละครกับธรรมชาติ	Chef of South Polar	นิชิมูระ จุน ได้รับคำสั่งให้ไปเป็นเชฟประจำสถานีวิจัยตรวจวัดอากาศอัตโนมัติขั้วโลกใต้ ที่มีอุณหภูมิอันหนาวเหน็บถึง -54 องศา เขาต้องปรับตัวในการทำอาหารและบริหารจัดการวัตถุดิบต่าง ๆ ในสภาวะการณ์ที่จำกัด

ประเภทของปมขัดแย้ง	ภาพยนตร์	ตัวอย่างเหตุการณ์
ภายในใจของตัวละคร	Burnt	อดัม โจนส์ เป็นเชฟที่ยึดความสมบูรณ์แบบไว้ที่ตื้นตันใจถึงความขัดแย้งภายในใจของเขาจึงมีผลมาจากความมั่นใจในตัวเองมากเกินไป จนสับสนว่าสิ่งที่ตนเองทำนั้นสมควรหรือประสบความสำเร็จพอหรือยังลาออกจากเชฟมิชลินมาตั้งต้นเป็นพนักงานแกะหอยนางรม

นอกจากปมขัดแย้งที่เป็นเส้นให้ให้ผู้ชมติดตามเนื้อหาแล้วในด้านของตัวละคร ยูวาลส์ ชัยศิลป์วัฒนา (2544) กล่าวว่าตัวละครเป็นสิ่งที่มีความหมายในเรื่องเรื่องความสมจริงของเรื่องนั้น ตัวละครมีความสำคัญเป็นอย่างมาก จำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือตัวละครที่เป็นมิติเดียว กับตัวละครที่มีหลายมิติ จากภาพยนตร์ที่นำมาศึกษาพบว่า ตัวละครเอกที่ประกอบอาชีพเชฟถูกนำเสนอในลักษณะของตัวละครหลายมิติ ผู้ชมได้รับรู้เกี่ยวกับลักษณะนิสัยหลาย ๆ ด้านของตัวละครที่มีความลึกและมีพัฒนาการทางด้านพฤติกรรม อุปนิสัย ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิดและทัศนคติ เช่น คาร์ล แคลเปอร์ จากเรื่อง Chef ที่มีความมั่นใจในตัวเองไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักวิจารณ์ ไม่ยอมเปลี่ยนเมนูอาหารตามความต้องการของเจ้าของร้าน แต่ท้ายที่สุดเขาก็พบว่าความเป็นเชฟที่มีความสุขหมายถึงการเปิดใจให้กว้าง ยอมรับความคิดเห็นต่อคำวิจารณ์ต่าง ๆ เพื่อนำไปสร้างสรรค์เมนูอาหารใหม่ ๆ ที่อร่อยและถูกปากผู้รับประทานหรือ เคท อาร์มสตรอง จากเรื่อง No Reservation ซึ่งเป็นตัวละครเพศหญิงที่มีความจริงจังต่อหน้าที่เชฟของภัตตาคารฝรั่งเศสมาก ตราสารการดำเนินชีวิตของเธอเป็นระเบียบแบบแผนในทุก ๆ วัน เธอเป็นหัวหน้าเชฟที่เปี่ยมไปด้วยพลังของการบริหารจัดการทุกอย่างในห้องครัว แต่สิ่งที่เธอขาดไป คือความเป็นมิตรและความยืดหยุ่นในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นในที่

การศึกษาลักษณะของตัวละครได้อย่างละเอียดทุกแง่มุมนั้น สิ่งหนึ่ง ที่ช่วยทำให้เห็นลักษณะนิสัยของตัวละครนั้นคือ บทสนทนา บทสนทนาจะสะท้อนบุคลิก เฉพาะตัวรวมไปถึงการสร้างบรรยากาศของเรื่องให้เป็นไปตามธรรมชาติ เช่น ประโยค ที่ เคท อาร์มสตรอง ชอบพูดเสมอว่า “ครัวเป็นสถานที่ของฉัน” นั้นแสดงให้เห็นว่า เธอเป็นคนยึดติดกับหน้าที่การทำงาน มีความเป็นตัวของตัวเองสูง และกลัวที่จะถูกลด บทบาทความสำคัญลง หรือประโยคของ สกาย ซี ที่ว่า “ครัวนั้นคือ ราชาของรสชาติ” นั้นก็คือการบอกผู้ชมให้ทราบว่าเขาเห็นความสำคัญของรสชาติอาหารเป็นอย่างมาก และคำพูดของ ชง ซาน ที่ว่า “จงเป็นทีหนึ่ง” ก็ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า หากในชีวิตเขานั้นตกลงถึงจุดตกต่ำที่สุดของชีวิตเมื่อใด เขาต้องมุ่งมั่นพยายามกลับขึ้นมาให้ได้ เป็นต้น นอกจากนี้บทสนทนายังช่วยให้เห็นสภาพครอบครัว สภาพสังคม ประเพณี วัฒนธรรม การศึกษา การปกครองสภาพเศรษฐกิจและอื่น ๆ ประกอบไปด้วย

สิ่งที่ทำให้ผู้ชมรู้สึกเหมือนกับได้เอาตัวเข้าไปอยู่ในสถานการณ์จริง ๆ หรือ เป็นส่วนหนึ่งของเรื่องก็คือ ฉากฉากที่ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์แนวทำอาหารทั้ง 13 เรื่อง นี้ต่างให้ความสำคัญกับสถานที่เป็นอย่างมากซึ่งก็คือ ห้องครัว ห้องครัวเป็นเสมือนเขต หวงห้ามหรือพื้นที่เฉพาะของพ่อครัว จนตัวละครเอกในภาพยนตร์บางเรื่องยึดพื้นที่ครัว ว่าเป็นพื้นที่ส่วนตัวที่ผู้อื่นไม่สามารถเข้ามาก้าวร้าวได้ แม้ว่าจะเป็นเจ้าของร้านอาหาร หรือบุคคลใด ๆ ก็ตาม ดังนั้น การชมภาพยนตร์แนวนี้จึงเป็นการเปิดประตูให้ผู้ชมเห็น ถึงโลกแห่งการทำครัวที่มหัศจรรย์ ที่ไม่ค่อยปรากฏออกสู่เบื้องหน้าของผู้รับประทาน อาหารซึ่งน้อยคนจะเคยสัมผัส ไม่ว่าจะเป็น ส่วนครัวร้อน ครัวเย็น ห้องบุชเชอร์ หรือ แม้กระทั่งวิธีการปรับปรุงรถยนต์ธรรมดาให้เป็น Food Truck

โดยปกติแล้วกลวิธีการดำเนินเรื่องจะใช้อยู่ 3 วิธีคือ ตามเข็มนาฬิกา ทวนเข็มนาฬิกา และย้อนไปย้อนมา ในภาพยนตร์ที่นำมาศึกษามีกลวิธีการดำเนินเรื่อง ครบทั้ง 3 รูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการเล่าเรื่องย้อนต้น การเล่าเหตุการณ์ต่างสถานที่ สลับไปสลับมา การผูกเรื่องให้น่าสนใจด้วยการสร้างความใคร่รู้และดึงดูดของผู้ชม ให้ติดตามดูจนจบ ดังเช่น เรื่อง Le Grand Chef ภาคหนึ่งที่เปิดเรื่องด้วยการแข่งขัน ทำอาหารเพื่อสืบทอดตำแหน่งพ่อครัวหลวง และเนื้อเรื่องก็ดำเนินไปด้วยการเล่าย้อน ไปถึงการแข่งขันทำอาหารของบรรพบุรุษของตัวละครเอกในสมัยราชวงศ์โชซอน

ของเกาหลี หรือเรื่อง The Last Recipe ที่เปิดเรื่องมาในยุคสมัยปัจจุบัน และเล่าย้อนไปถึงสมัยพ่อของเขาซึ่งเป็นช่วงการเมืองระหว่างประเทศญี่ปุ่นกับมองโกเลีย และดัดสลับกลับมาให้เห็นถึงความพยายามของตัวละครเอกที่จะค้นหาภูมิหลังชีวิตตนเอง โดยมีเมนูอาหารที่เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างอดีตกับปัจจุบัน

การศึกษาตัวละครอย่างละเอียดทุกแง่มุมไม่ว่าจะจากบทสนทนา หรือการดำเนินชีวิตของตัวละครทำให้ทราบรูปแบบของตัวละครทั้ง 13 ตัวว่าสามารถจัดประเภทได้เป็น ตัวละครที่มีมิติเดียว กับตัวละครที่มีหลากหลายมิติ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วด้วยความสมจริงและผู้สร้างตั้งใจสะท้อนตัวตนของเซฟออกมา จึงทำให้ตัวละครแทบทุกตัวมีพฤติกรรมที่มีมิติ มีการพัฒนาลักษณะนิสัยตามสถานการณ์ต่าง ๆ ของเรื่อง ทั้งนี้ความสมจริงของตัวละครก็มีผลมาจากการผูกเรื่องด้วยกลวิธีการดำเนินเรื่องที่มิสเนห์ ซึ่งทำให้ผู้ชมมีความสนใจใคร่รู้ติดตามพฤติกรรมของตัวละครเอกต่อไปจนจบเรื่อง

1.2 การประกอบสร้างตัวละครเอก

ตามทฤษฎีการประกอบสร้าง (Constructionism Approach) ปูรินทร์ (2556) ได้มองว่าความเป็นจริงเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาภายใต้กระบวนการทางสังคม ดังนั้น โลกทางกายภาพหรือโลกเชิงประจักษ์จะมีข้อเท็จจริงแบบนั้นอยู่หรือไม่จึงไม่ใช่ว่าอะไรเนื่องจากมนุษย์สามารถสร้างมันให้เกิดขึ้นจริง ๆ ได้ อย่างกรณีของตัวละครเอกในภาพยนตร์แนวทำอาหารนี้เช่นกัน ที่ในโลกแห่งความเป็นจริงจะเป็นเช่นไรนั้นไม่สำคัญเท่ากับว่าตัวละครในภาพยนตร์ถูกสร้างขึ้นมาในรูปแบบใด และกลวิธีในการประกอบสร้างให้สมจริงนั้นใช้วิธีการใด เนื่องจากภาพลักษณ์ของเซฟในภาพยนตร์แนวทำอาหารทั้ง 13 เรื่องได้ถูกสร้างขึ้นไม่ว่าจะในลักษณะบวกหรือลบก็ต้องย่อมมีผลต่อมุมมองของผู้ชมที่มีต่อผู้ที่ประกอบอาชีพเซฟ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเชื่อว่าเซฟจะต้องมีภาพลักษณ์แบบที่ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์ซึ่งอาจมีความแตกต่างจากลักษณะจริงที่ปรากฏอยู่ในสังคม

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ภาพยนตร์เป็นสื่อรูปแบบหนึ่งที่เป็นตัวกลางสร้างความหมายผ่านภาพ เสียง หรือสิ่งต่าง ๆ ให้กับผู้ชม ผู้ชมมีโอกาสที่จะซึมซับสิ่งที่ส่งผ่านออกมาได้ง่ายทั้งสาระของวิถีชีวิต คุณค่า ความหมาย และ จิตสำนึก

ของสังคม เชฟในภาพยนตร์แนวทำอาหารทั้ง 13 เรื่องแสดงให้เห็นชัดเจนว่า คุณลักษณะของเชฟถูกประกอบสร้างโดยมีหลายองค์ประกอบที่สำคัญเป็นอย่างมาก เช่น ครอบครัวยุทธศาสตร์ ศาสนา สังคมรอบตัว เป็นต้น แสดงว่าภาพยนตร์ได้ทำหน้าที่ในการเลือกความเป็นจริงบางลักษณะของโลกเชิงประจักษ์มานำเสนอให้กับผู้ชม เนื่องจากตัวละครเอกที่ประกอบอาชีพเชฟเหล่านั้นค่อนข้างมีความซับซ้อน การที่ผู้ชมจะทำความเข้าใจที่มาของคุณลักษณะของเชฟแต่ละตัวได้ ต้องศึกษาโดยผ่านตัวละครเอกในภาพยนตร์ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวกลางนั่นเอง

1.2.1 บุคลิกภาพของตัวละครเอก

บุคลิกภาพของตัวละครหมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของตัวละครใดตัวละครหนึ่ง ที่ทำให้ผู้ชมสามารถเข้าใจได้ว่า บุคคลนั้น ๆ แตกต่างจากคนทั่วไปอย่างไร ตัวละครที่กำหวัใจของผู้ชมไว้ได้ คือตัวละครที่มีความซับซ้อนในบุคลิกภาพ ความคิด อารมณ์ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมและทำให้พฤติกรรมของตัวละครเหล่านั้นดูสมเหตุสมผลในสายตาของคนทั่วไป ตัวละครที่เห็นได้รอบด้านมีหลายมิติหรือมีลักษณะเฉพาะตัวอันโดดเด่นเพียงพอ ย่อมทำให้ผู้ชมเกิดอารมณ์ร่วมและโน้มน้าวความรู้สึกได้เป็นอย่างดี (ศุภรดา สุขประเสริฐ, 2557) บุคลิกภาพของตัวละครมี 2 ประเภท ประกอบด้วย บุคลิกภาพภายนอก และบุคลิกภาพภายใน

จากการศึกษาพบว่า บุคลิกภาพภายนอกของตัวละครเอกที่ประกอบอาชีพเชฟมักจะแต่งกายเรียบร้อย สะอาดสะอ้าน มีการเคลื่อนไหวที่คล่องแคล่วว่องไว พุดจาจะฉาน เสียงดัง ฟังชัด เนื่องจากสภาพการทำงานในครัวค่อนข้างต้องอาศัยความฉับไว โดยเฉพาะเชฟที่อยู่ในห้องครัวของภัตตาคารขนาดใหญ่ ส่วนบุคลิกภาพภายในนั้น เป็นลักษณะนิสัยเฉพาะด้านของตัวละครที่เกิดจากความรู้สึกในจิตใจแล้วแสดงออกมามีพฤติกรรม จึงปรากฏให้ผู้ชมเห็นได้อย่างชัดเจนว่า บุคคลที่เป็นเชฟต้องมีปัญญาความรู้เฉพาะด้าน ซึ่งอาจจะผ่านการอบรมสั่งสอนจากต่างวาระต่างสถานที่ บุคลิกภาพภายในของตัวละครเอกเหล่านี้ ล้วนแต่มีความแตกต่างกันไปตามแรงบันดาลใจจากสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน แต่โดยรวมแล้วบุคลิกภาพภายในของตัวละครที่เป็นเชฟต้องมี คือ ความมุ่งมั่นและทะเยอทะยาน เพื่อให้ตนเองประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน

1.2.2 บริบทแวดล้อมของตัวละครเอก

บริบทแวดล้อม มีความสำคัญกับการประกอบสร้างของตัวละครเอกมาก การคำนึงถึงบริบทแวดล้อมของตัวละครเอก อันได้แก่ ภูมิหลังชาติกำเนิด พื้นฐานครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู การศึกษา สภาพแวดล้อม ฯลฯ พบว่าสอดคล้องกับพฤติกรรมของตัวละครเอกที่ประกอบอาชีพเซฟ ซึ่งจะประสบความสำเร็จในวิชาชีพหรือไม่นั้น ล้วนได้รับผลสืบเนื่องมาจากบริบทแวดล้อมตามที่กล่าวมาแล้วทั้งสิ้น ตัวละครเอกบางตัวเติบโตมาในครอบครัวที่ประกอบอาชีพเป็นพ่อครัว การสืบทอดเจตนาารมณ์ของครอบครัวย่อมเป็นเรื่องปกติ หรือตัวละครบางตัวมีสถานภาพทางครอบครัวที่ไม่ค่อยมั่นคง การประสบความสำเร็จในอาชีพเซฟกลายเป็นสิ่งกดดันให้มีความมุ่งมั่นพยายามมากกว่าคนทั่วไป

1.2.3 มุมมองต่อชีวิตและการทำงาน

มุมมองและทัศนคติเป็นเรื่องสำคัญที่กำหนดชีวิตของมนุษย์ เพราะสองสิ่งนี้หมายถึงแนวความคิดเห็นความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งอาจจะดีหรือไม่ดีก็ได้ มุมมองหรือความคิดเห็นนั้น เกิดจากการอบรมเลี้ยงดู สภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ การศึกษา รวมไปถึงประสบการณ์ที่ผ่านมา การที่ตัวละครเอกได้รับการปลูกฝังให้มีมุมมองต่อชีวิตที่ดีหรือเป็นด้านบวก ก็จะมีผลทำให้เกิดความกระตือรือร้น ชีวิตการทำงานผ่านพ้นไปได้ด้วยดีมีความสุข มุมมองที่ดีสามารถเปลี่ยนวิธีการมองโลกรอบข้างตลอดจนเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้ ดังเห็นได้จากตัวละครเอกที่เป็นเซฟหลาย ๆ ตัวว่า การมีทัศนคติต่อชีวิตในแง่บวก แม้จะพบกับเหตุการณ์ที่เลวร้ายในชีวิต หากพวกเขาปรับเปลี่ยนมุมมอง วิถีชีวิตนั้นก็กลายเป็นโอกาสอันดีที่ทำให้มีโอกาสดำเนินชีวิตในแง่บวกที่แปลกใหม่มากขึ้นกว่าเดิม ดังนั้น มุมมองต่อชีวิตจึงมีความสัมพันธ์กับการทำงานอย่างแยกไม่ออก

ส่วนในด้านข้อมูลทั่วไปของตัวละครนั้น จากการศึกษาตัวละครเอกที่ประกอบอาชีพเซฟ สามารถแบ่งข้อมูลทั่วไปของตัวละครได้ดังนี้

1. ช่วงอายุของตัวละครที่ประกอบอาชีพเชฟ	
ช่วงอายุ	ตัวละครเอก
อายุ 20-30 ปี	อัสซัน คาคัม, ชง ซาน, สกาย โก, ซาซากิ มิตสึรุ และเคท อาร์มสตรอง
อายุ 30-40 ปี	นิชิมูระ จุน, คาร์ล แคลเปอร์ต, อเล็กซอง, อดัม ไจนส์
50 ปีขึ้นไป	เก๋าชิว จู, หวัง ปิง ยี่, จูเลีย ไชน์

2. เชื้อชาติของตัวละครที่ประกอบอาชีพเชฟ	
เชื้อชาติ	ตัวละครเอก
ชาวตะวันออก	อัสซัน คาคัม, ชง ซาน, สกาย โก, ซาซากิ มิตสึรุ, นิชิมูระ จุน, เก๋าชิว จู และ หวัง ปิง ยี่
ชาวตะวันตก	คาร์ล แคลเปอร์ต, อเล็กซอง, อดัม ไจนส์, จูเลีย ไชน์ และเคท อาร์มสตรอง

3. สถาบันการศึกษาของตัวละครที่ประกอบอาชีพเชฟ	
การศึกษา	ตัวละครเอก
ศึกษาจากสถาบันทำอาหาร	ชง ซาน, ซาซากิ มิตสึรุ, จูเลีย ไชน์, นิชิมูระ จุน, เก๋าชิว จู, หวัง ปิง ยี่ และ อเล็กซอง
ศึกษด้วยตัวเอง	คาร์ล แคลเปอร์ต, สกาย โก, อดัม ไจนส์, อัสซัน คาคัม และเคท อาร์มสตรอง

อภิปรายผล

จากการศึกษารูปแบบการนำเสนอภาพลักษณ์ของเชฟในภาพยนตร์แนวทำอาหาร ไม่ว่าจะเป็นตัวละครจากภาพยนตร์ทางตะวันออกหรือตะวันตก ต่างก็สะท้อนให้เห็นว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพเชฟมักเป็นคนที่อยู่ในช่วงวัย 20 – 40 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยที่แข็งแรง สมบูรณ์ มีความใฝ่ฝันในสิ่งที่อยากจะทำ และมักจะพบอะไรใหม่ๆ ในชีวิตการทำงาน อยู่เสมอ ตัวละครบางตัวค่อนข้างเป็นคนที่ตัดสินใจเร็ว คิดแล้วทำทันที ดังเช่นการ

ก้าวออกจากกรอบชีวิตเชฟเดิม ๆ ในภัตตาคารอันหรูหราของคาร์ล แคลเปอร์ จากเรื่อง Chef ที่ออกมาประกอบธุรกิจ Food Truck ที่ขายอาหารธรรมดาอย่างแซนวิชหรือแฮมเบอร์เกอร์ ด้วยสาเหตุที่ไม่พอใจกับคำวิจารณ์ของบล็อกเกอร์อาหารชื่อดังคนหนึ่ง นอกจากนี้ ยังมีตัวละครหลายตัวที่หลงไปกับทางชีวิตที่มีด้า เช่น ดิเดาเสฟติด อาจเป็นเพราะเมื่อผลตอบแทนด้านตัวเงินมีมาก ประกอบกับงานในครัวเป็นงานที่เครียดอะไรก็ตามที่เป็นสิ่งผ่อนคลายจึงมีความจำเป็นกับอาชีพเชฟมาก แต่เมื่ออายุเกิน 30 ปีไปแล้ว ตัวละครที่ประกอบอาชีพเชฟมักมีตำแหน่งหน้าที่การงานที่มั่นคง หากไม่ได้ตำแหน่งเป็น Sous Chef ก็จะได้เป็น Executive Chef และเริ่มมองไปถึงอนาคตข้างหน้าว่า สิ่งที่ตนเองต้องการอย่างแท้จริงคืออะไร ตัวละครบางตัวเริ่มไม่ให้ความสำคัญกับสิ่งของเงินทองหรือวัตถุนอกกาย แต่ให้ความสำคัญของจิตใจคนในครอบครัวหรือคนที่ได้รับประทานอาหารที่ตนเองปรุงมากกว่า เช่น เก้าชิว จู เซฟวัย 60 ปีกว่าจากเรื่อง Eat Drink Man Women ที่เกษียณอายุจากการเป็นหัวหน้าเชฟของภัตตาคารจีน และต้องรับหน้าที่ทำอาหารดูแลลูกสาวทั้งสามคนในครอบครัว หรือ หวัง ปิง ยี่ จากเรื่อง Kung Fu Chef ที่เริ่มวางมือจากการเป็นผู้ทำอาหาร กลายมาอยู่ในบทบาทของครูผู้สอนการทำอาหารให้กับคนรุ่นหลังแทน ช่วงอายุของตัวละครเป็นปัจจัยที่ทำให้เห็นว่า ยังมีอายุสูงมากขึ้น การประกอบอาชีพยังมีทักษะและประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้นตามไปด้วย การทำอาหารอยู่ภายใต้สิ่งที่ถูกที่ควร ไม่เป็นไปตามความรู้สึกส่วนตัว อารมณ์ ควบคุมสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ รวมทั้งมีความรอบคอบ เปิดใจรับความคิดเห็นของผู้อื่นได้มากกว่า

เป็นที่น่าสังเกตว่า การนำเสนอภาพลักษณ์ของเชฟในภาพยนตร์มีความแตกต่างกันระหว่างภาพยนตร์ของประเทศทางตะวันออกและประเทศทางตะวันตก กล่าวคือ การนำเสนอตัวละครของเชฟในภาพยนตร์ตะวันออกค่อนข้างมีแนวการสร้างที่เหนือจริงมากกว่าการนำเสนอตัวละครของเชฟในภาพยนตร์ตะวันตก เช่น การนำวิทยายุทธมาประกอบการทำอาหาร หรือการใช้มีดแล่เนื้อสัตว์ต่าง ๆ ที่ผสมผสานไปกับท่วงท่าการเล่นกังฟู จากเรื่อง Le Grand Chef , Le Grand Chef II และ Kung Fu Chef เป็นต้น ซึ่งการนำเสนอตัวละครในรูปลักษณะดังกล่าวทำให้ผู้ชมรู้สึกถึงความน่ามหัศจรรย์ในอาชีพเชฟ เพราะความเหนือจริงมิได้ปรากฏอยู่ในส่วนของการดำเนินชีวิตของ

ตัวละครเอก แต่มุ่งเน้นสร้างความอัศจรรย์ใจในทางฝีมือการทำอาหารโดยเฉพาะ ซึ่งการสร้างตัวละครแนวนี้กระตุ้นให้ผู้ชมเกิดความคลางแคลงใจกับ “ความจริง” ของความเป็นเชฟจนไม่สามารถจำแนกได้ว่าอะไรคือ “ความเป็นจริง” และอะไรคือ “ความมหัศจรรย์” ถือได้ว่า การนำเสนอภาพลักษณ์ในการประกอบอาหารของตัวละครเอกที่มีส่วนของความเป็นสัจนิยมมหัศจรรย์แฝงผ่านตัวละครออกมาได้อย่างแนบเนียนนี้เอง จึงเท่ากับเป็นการสื่อให้ผู้ชมทราบถึงความสำคัญของอาชีพเชฟ ซึ่งนับว่าเป็นลักษณะเด่นประการหนึ่งที่ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์แนวทำอาหารของประเทศทางตะวันตก

ส่วนการนำเสนอภาพลักษณ์ของเชฟในภาพยนตร์แนวทำอาหารของประเทศทางตะวันตกนั้นมักจะเป็นไปในรูปแบบที่เน้นความสมจริงหรือสัจนิยมเป็นหลัก ที่หมายถึงตัวละครแนวที่พยายามให้ความรู้สึของผู้ชมใกล้เคียงกับชีวิตจริง สมเหตุสมผล โดยอาศัยการดำเนินเรื่องที่เห็นภาพแจ่มชัด เหตุการณ์น่าเชื่อถือ ตัวละครมีแรงจูงใจในการกระทำการบางสิ่งบางอย่าง ตัวละครเพศชายหญิงทั้งหมดที่นำมาศึกษาแสดงให้เห็นถึงธรรมชาติของความเป็นมนุษย์อย่างชัดเจน อันประกอบไปด้วย อารมณ์รัก อารมณ์โกรธ อารมณ์เกลียด อารมณ์ดีใจ อารมณ์เสียใจ อารมณ์ผิดหวัง อารมณ์สมหวัง ฯลฯ รวมไปถึงบุคลิกภาพและลักษณะของพฤติกรรมการแสดงออกต่างๆ ที่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้น

การนำเสนอภาพลักษณ์ของตัวละครเชฟทั้ง 12 ตัวนั้น มีแนวการสร้างทั้งหมด 3 แบบ คือ

1. สร้างแบบสมจริง 8 ตัว ได้แก่

1. เก้าชีวิต จู	2. นิชิมูระ จุน
3. ฮัสซัน คาคัม	4. คาร์ล แดสเปอร์
5. อัดัม ไจนส์	6. อเล็กซอง
7. เคท อาร์มสตรอง	8. จูเลีย ไชน์

2. สร้างแบบเหนือจริง 3 ตัว คือ

1. หวัง ปิง ยี่
2. ชง ซาน และ
3. สกาย โก

3. สร้างแบบผสมผสาน เพียง 1 ตัว คือ ซาซากิ มิตสึรุ

ดังนั้น การประกอบสร้างของตัวละครจึงเป็นการสร้างที่เกิดจากองค์ประกอบ คือ บุคลิกภาพของตัวละครเอกไม่ว่าจะเป็นบุคลิกภาพภายในหรือบุคลิกภาพภายนอก บริบทแวดล้อมของตัวละครเอก ทั้งในด้านภูมิหลัง ชชาติกำเนิด พื้นฐานของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูหรือการศึกษา ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานั้นมีผลทำให้เกิดภาพลักษณ์ของเชฟในลักษณะที่แตกต่างกัน ดังนี้ คือ

ลักษณะของภาพลักษณ์	พฤติกรรมของเชฟ
ภาพลักษณ์แบบนิยมความสมบูรณ์แบบ	จดจำและคงไว้ซึ่งสูตรของการปรุงอาหาร ถูกต้องครบถ้วนทุกขั้นตอน วิธีการปรุง คุณภาพ ของวัตถุดิบ
ภาพลักษณ์ความเป็นมืออาชีพ	แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ ทำงานเป็นทีมได้ ใช้อุปกรณ์ทำครัวทุกชนิดได้อย่างคล่องแคล่ว
ภาพลักษณ์ความเจ้าระเบียบ	ความมีระเบียบทุกขั้นตอนของการทำงาน การวางแผนงาน การจัดระเบียบในห้อง ปฏิบัติงาน การจัดจานอาหาร
ภาพลักษณ์อารมณ์ร้อนควบคุมตนเองไม่ได้	ใจร้อน หยาบคาย เจ้าอารมณ์ โผงผาง
ภาพลักษณ์ความเชื่อมั่นในตนเองสูง	มีความเป็นตัวของตัวเองสูง ไม่ยอมรับความคิดเห็น เห็นของผู้อื่นเกี่ยวกับอาหารที่ตนเองปรุง ไม่เปลี่ยนแปลงในสิ่งที่คิดว่าตนเองทำถูกต้องแล้ว

หากนำทฤษฎีสัญญะวิทยา มาช่วยอธิบายภาพลักษณ์ของเชฟในภาพยนตร์เพิ่มเติมจะพบว่า เฟอร์ดินานด์ เดอ โซซูร์ (ธัญญา สังขพันธานนท์, 2560) ได้กล่าวไว้ว่า สัญญะไม่จำเป็นต้องเป็นเครื่องหมายในภาษาอย่างเดียว แต่ยังรวมไปถึงเครื่องหมายอื่นๆ อีกด้วย ภาพยนตร์ก็สามารถเป็นสัญญะได้เช่นกัน สัญญะประกอบด้วยสองส่วนคือ รูปสัญญะ (signifier) ซึ่งหมายถึงสิ่งที่ให้ความหมาย อาจปรากฏในรูปของถ้อยคำที่พูดและเขียน หรือภาพต่าง ๆ กับความหมายสัญญะ (signified) ได้แก่ สิ่งที่เกิดขึ้นในใจ หรือมโนทัศน์อันเป็นความหมายที่เกิดขึ้นจากรูปสัญญะนั้นเอง แนวการสร้างตัวละครเชฟก็สามารถสื่อออกมาเป็นสัญญะที่มีความหมายให้เราได้เข้าใจเช่นกัน ตัวละครเชฟในภาพยนตร์บางเรื่อง เช่น Chef, Eat Drink Man Women หรือ Chef of South Pole มีความธรรมดาลักษณะ ไม่มีสิ่งที่เกินความคาดหมาย ตัวละครเป็นตัวตนคนจริง ๆ ตามที่ปรากฏอยู่ในสังคม จากการวิเคราะห์พบว่า พฤติกรรมเหล่านั้นมีรูปสัญญะที่มีความหมายตรงตัว สื่อให้ผู้ชมเข้าใจได้ชัดเจน เช่น เชฟจะต้องเป็นบุคคลที่มีความเป็นระเบียบสูง แต่งกายถูกต้องและสะอาดสะอ้านเสมอ สวมผ้ากันเปื้อนทุกครั้งที่ทำอาหาร ตรวจความเรียบร้อยของอาหารทุกจานก่อนเสิร์ฟโดยใช้ผ้าเช็ดขอบจานที่มีอาหารเปื้อน การออกไปเลือกสรรหาวัตถุดิบที่มีคุณภาพดีด้วยตนเอง เพื่อให้อาหารมีความสมบูรณ์ให้มากที่สุด ในขณะเดียวกัน ตัวละครที่เชฟในภาพยนตร์บางเรื่องก็ถูกนำเสนอออกมาในรูปลักษณะของความมหัศจรรย์หรือความเหนือจริง เช่น การเลาะเปิดทั้งตัวออกจากหนังในเวลาไม่กี่นาที ของสกาย โก หรือการต่อสู้ด้วยวิชากังฟูไปพร้อม ๆ กับทำอาหารไปด้วยได้ ของหว่ง ปิง ยี่ อาจเป็นการสื่อให้เห็นถึงความหมายสัญญะที่แสดงถึงความเป็นเชฟมืออาชีพต้องมีความสมบูรณ์แบบ มีทักษะในการใช้อุปกรณ์ทำครัวได้หลากหลายชนิด ทั้งยังต้องมีความพิเศษในการประกอบอาหารที่ต่างจากหรือเหนือกว่าบุคคลทั่วไป

อาจกล่าวได้ว่า ภาพลักษณ์ของเชฟในภาพยนตร์เป็นสัญญะที่บอกให้ทราบถึงอาชีพเชฟว่ามีใช้เป็นเพียงแค่คนที่ปรุงอาหารได้รสชาติอร่อยถูกใจคนทาน แต่เป็นคนที่ทำอะไรได้มากกว่านั้น เป็นทั้งผู้บริหาร เป็นทั้งผู้นำทีม เป็นทั้งเพื่อนร่วมงาน รวมไปถึงเป็นลูกน้องที่ดีด้วย ดังที่ แอนโทนี บอร์เดน (2545) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ Kitchen Confidential ว่า “ผมกลายเป็นเชฟที่แท้จริง หมายถึงเป็นคนที่สามารถจัดการครัว

ดำเนินงานครัว และที่สำคัญที่สุดเป็นผู้นำครัว มีความสามารถและรับผิดชอบ เป็นผู้นำที่ผสมผสานระหว่างการเป็นคนดีและเป็นคนชั่ว ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในงานนี้"

สรุปผล

จากการศึกษาพบว่า การนำเสนอภาพลักษณ์ตัวละครทั้งหมดนั้น มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบของการสร้างวรรณกรรมอย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงใช้ องค์ประกอบหลัก ๆ ในการวิเคราะห์วรรณกรรมได้แก่ แก่นเรื่อง ปมขัดแย้ง การสร้าง ตัวละคร ฉาก บทสนทนาและกลวิธีการดำเนินเรื่อง มาศึกษาการนำเสนอภาพลักษณ์ ของตัวละครเอกที่ประกอบอาชีพเซฟทั้ง 12 ตัวด้วย ในด้านของแก่นเรื่อง หรือสารัตถะ ของเรื่อง อย่างไรก็ตามภาพยนตร์แนวทำอาหารทั้งหมดล้วนแต่มีความประสงค์ ที่จะถ่ายทอดสาระความเป็นจริงเกี่ยวกับอาชีพเซฟ และยังสอดแทรกคติข้อคิดข้อเตือนใจของชีวิตมนุษย์ไปยังผู้ชมได้อย่างน่าสนใจ

การนำเสนอภาพลักษณ์ของตัวละครเซฟในภาพยนตร์จะเน้นความสมจริง เป็นหลักใหญ่ การนำเสนอองค์ประกอบด้านวรรณกรรมมาศึกษา เช่น การวางโครงเรื่อง แก่นเรื่อง ปมขัดแย้ง กลวิธีการดำเนินเรื่อง ฉาก ที่ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์มาร่วมศึกษา ด้วย ทำให้เห็นการนำเสนอชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพราะการผูกเรื่องด้วยกลวิธีการดำเนิน เรื่องที่มีเสน่ห์ เชื่อมโยงไปถึงปมขัดแย้งอันเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้ชมเกิดความสนใจ ใคร่รู้ และยังมีส่วนในการประกอบสร้างตัวละครไม่ว่าจะเป็นด้านอุปนิสัยใจคอ รวมไปถึงความรู้สึกนึกคิดของตัวละครแต่ละตัวได้อย่างมีมิติ อาทิ อเมริกัน จีน ไต้หวัน เกาหลี ฝรั่งเศส อินเดีย และญี่ปุ่น แสดงให้เห็นการขัดแย้งกันของตัวละครที่มีมุมมอง ความคิดที่มีพื้นฐานต่างกัน เซฟชาวตะวันตกมักก็มีความเป็นตัวของตัวเองสูงไม่ว่าจะเป็น ด้วยวาจาหรือการกระทำ ส่วนเซฟตะวันออกมักจะทำให้ความสำคัญและเคารพผู้อาวุโส โดยเฉพาะบุคคลที่เป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิต เป็นต้น ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าการศึกษากำหนดภาพลักษณ์ของตัวละครที่ประกอบอาชีพเซฟ ทำให้เข้าใจถึงอาชีพเซฟในภาพยนตร์ในแง่มุมที่แตกต่างไปจากเดิม

สรุปได้ว่า การนำเสนอภาพลักษณ์มีความสัมพันธ์ระหว่างรูปสัญลักษณ์กับความหมายสัญลักษณ์ โดยอาจมีวัฒนธรรมของสังคมหรือประเทศนั้น ๆ มาเกี่ยวข้องด้วย มีใช้อยู่ที่สัญลักษณ์เพียงอย่างเดียว ทำให้เห็นภาพลักษณ์ของเชฟในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ ผลการศึกษายังพบอีกว่า ภาพลักษณ์ของเชฟที่ปรากฏในภาพยนตร์ทั้ง 13 เรื่อง มีทั้งภาพลักษณ์เชิงบวก ซึ่งหมายถึง ภาพที่เกิดจากความนึกคิดของบุคคลที่เป็นไปในทางที่ดีหรือสร้างสรรค์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556 หน้า 656, 808) เช่น ภาพลักษณ์แบบนิยมความสมบูรณ์แบบ ภาพลักษณ์ความเป็นมืออาชีพภาพลักษณ์ความเจ้าระเบียบ เป็นต้น และภาพลักษณ์เชิงลบ ซึ่งหมายถึง ภาพที่เกิดจากความนึกคิดของบุคคลที่เป็นไปในทางที่ตีหรือทางทำลาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556 หน้า 808, 1034) เช่น ภาพลักษณ์อารมณ์ร้อนควบคุมตนเองไม่ได้ ภาพลักษณ์ความเชื่อมั่นในตนเองสูง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาเพิ่มเติมในด้านการเปรียบเทียบระหว่างการนำเสนอภาพลักษณ์ของเชฟจากตัวบทดั้งเดิมกับเชฟที่ปรากฏในภาพยนตร์ที่มีการดัดแปลงมาจากวรรณกรรมหรือมังงะ ซึ่งอาจทำให้เกิดช่องว่างในการตีความภาพลักษณ์ของเชฟได้
2. สามารถศึกษาในด้านการสื่อความหมายโดยผ่านอาหารที่ตัวละครปรุงขึ้นว่าส่งผลต่อการดำเนินเรื่องอย่างไร ซึ่งสามารถทำให้มองเห็นภาพรวมของภาพยนตร์แนวท้ออาหารได้ละเอียดลึกซึ้งมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเล่มนี้จะเสร็จสมบูรณ์ไม่ได้หากขาดการสนับสนุนจากคณะผู้บริหารรวมทั้งฝ่ายวิจัยและการพัฒนา วิทยาลัยดุสิตธานี ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาอย่างดีเสมอมา

รายละเอียดเกี่ยวกับผู้เขียน

ประวัติการศึกษา: การศึกษามหาบัณฑิต เอกภาษาไทย (กศ.ม.)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ครุศาสตรบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทย (ค.บ.)

วิทยาลัยครูสวนสุนันทา

หน่วยงานสังกัด: อาจารย์ประจำภาคมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สำนักบริหารธุรกิจและศึกษาทั่วไป

วิทยาลัยดุสิตธานี กรุงเทพมหานคร

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ. (2537). *วิจารณ์หนังทัศนะใหม่ 2*. กรุงเทพมหานคร: เชนเดิร์นเพลส
ทำเรื่องเล่นให้เป็นเรื่องใหญ่. (12 กันยายน 2019) สืบค้นเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2562

จาก [https://th-th.facebook.com/pg/tumruenglen/posts/?ref=page_](https://th-th.facebook.com/pg/tumruenglen/posts/?ref=page_internal)
internal

ธัญญา สังขพันธานนท์. (2560). *แว่นวรรณคดีทฤษฎีร่วมสมัย*. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์นาคร.

นิตา บุรณวงศ์. (2563). *งานวิจัยเรื่องการศึกษาคุณลักษณะของเซฟที่ปรากฏ
ในภาพยนตร์แนวทำอาหาร. ภาคมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัย
ดุสิตธานี*

ปริญทร์ นาคสิงห์. (2556). *การประกอบสร้างตัวตนเกย์ในภาพยนตร์*. สืบค้นเมื่อ 29
มิถุนายน 2563 จาก [https://so04.tci-thaijo.org/index.php/socku/article/](https://so04.tci-thaijo.org/index.php/socku/article/view/79865)
view/79865

พัชรพล จินนิกร. (2559). *การศึกษาภาพลักษณ์ของตัวละครหญิงในวรรณกรรมเรื่อง
ผู้ชนะสิบทิศ*. ปริญญาโทศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ยุวพาส์ ชัยศิลป์วัฒนา. (2544). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณคดี*. คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์
- วาณิช จรุงกิจอนันต์. (2538). *ศาสตร์แห่งเรื่องสั้นและนิยาย*. กรุงเทพมหานคร :
รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์
- ศุภรดา สุขประเสริฐ. (2557). *ศิวาราตรี การวิเคราะห์ตัวละครเอกและโลกทัศน์*.
ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยนเรศวร
- อัญชลี ชัยวรพร. (2558). *ภาพยนตร์ในชีวิตไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
ภาพพิมพ์
- แอนโทนี บอร์ดเดน. (2545). *Kitchen Confidential*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
มติชน

มองภาพสะท้อนความขยันอดทนของชาวจีนผ่านสำนวนจีน

The Worldviews of Chinese People's Diligence in Chinese Idioms

กัลยาณี กฤตโตปการกิต
Kullayanee Kittopakrankit
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
Faculty of Humanities and Social Sciences
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Khon Kaen University

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาภาพสะท้อนความขยันอดทนของชาวจีนผ่านสำนวนจีน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนความขยันอดทนของชาวจีนผ่านสำนวนจีน โดยศึกษาสำนวนจีนจากพจนานุกรมสำนวนจีน 《成语大词典》ที่มีการอธิบายความหมายถึงความขยันของอดทน รวมถึงสำนวนที่มีคำว่า “勤” “奋” “劳” “艰” “苦” รวมจำนวน 50 สำนวน ผลการศึกษาพบว่า ภาพสะท้อนความขยันของชาวจีนจากสำนวนจีน แบ่งได้เป็นภาพสะท้อนด้านการตั้งใจเรียนหรือตั้งใจทำงาน ด้านการอดทนต่อความยากลำบาก ด้านเวลา ด้านความมุ่งมั่น ด้านการตื่นนอนและการเข้านอน ด้านการกิน ด้านการทรมานตนเอง ด้านการพยายามในการเรียนรู้ และด้านสิ่งของและการใช้สิ่งของ

คำสำคัญ: ความขยันอดทน, คนจีน, สำนวนจีน

Abstract

This study was aimed at investigating the reflection of Chinese people's diligence in Chinese idioms. Chinese idioms were selected from a dictionary of Chinese idioms if the dictionary defined the saying in terms of diligence or had the words “勤” (qin) “奋” (fen) “劳” (lao) “艰” (jian) or “苦” (ku). The 50 selected idioms were divided into categories based on their theme reflecting Chinese people's diligence. Themes included showing attentiveness to studies or work, enduring difficult circumstances, use of time, hope and anticipation, waking up and going to bed, eating, torturing oneself, endeavoring to gain knowledge and use of resources.

Keywords: Diligence, Chinese people, Chinese idioms

บทนำ

ปัจจุบันประเทศจีนเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจเติบโตเป็นอันดับสองของโลก (Kanyaporn Phuakvisuthi, 2563) และเบื้องหลังความสำเร็จนี้มาจากปัจจัยหลาย ๆ ด้าน โดยหนึ่งในเงื่อนไขความสำเร็จของชาวจีน คือ ความขยันของชาวจีนนั่นเอง จากบทสัมภาษณ์ชาวต่างชาติชาวศรีลังกาในหนังสือพิมพ์กองทัพลดปล่อยประชาชนจีน (解放军报) ได้ให้สัมภาษณ์ถึงเงื่อนไขความสำเร็จของจีนว่า ความขยันนั้นเป็นเหมือนรหัสลับความสำเร็จของชาวจีน (Di Ang, Lv Desheng & Zhang Wugang, 2018)

ในอดีตชาวจีนมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ชาวจีนจึงขยัน ประหยัด และรู้จักพอเพียง (Zhang dong & Peng Xiaojian, 2015, p. 49) ในความคิดของคนจีน ความขยันไม่ได้เป็นเพียงแค่การกระทำเพื่อบรรลุเป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่ง แต่เป็นจริยธรรมที่พึงมี คนจีนเชื่อว่า สวรรค์จะมองเห็นถึงความขยัน ใครมีความขยันหมั่นเพียร สวรรค์ก็จะตอบแทนประทานพรให้ตามความขยันหมั่นเพียรของคนผู้นั้น ตามคำกล่าวจีนที่ว่า “天道酬勤” *tiān dào chóu qín* ฟ้าประทานพรแก่ผู้ที่มีความขยันหมั่นเพียร ในคำกล่าวนี้ “勤” มีความหมายว่า ขยัน (努力) และ ตั้งใจ (用功) ในความคิดของชาวจีน การบำเพ็ญตน การครองเรือน การปกครองประเทศ การทำประเทศให้สงบร่มเย็น ล้วนแล้วแต่ต้องใช้ความขยันหมั่นเพียรด้วยกันทั้งนั้น (Wang Chunying, 2007, p.70) จากคำกล่าวเหล่านี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องความขยันอดทนของชาวจีน โดยศึกษาจากสำนวนจีน เพราะสำนวนจีนเป็นผลึกความคิดที่สืบทอดต่อกันมาของชาวจีน และยังเป็นสิ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์วัฒนธรรม ธรรมเนียม ประเพณี ที่มีมาแต่ช้านาน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาภาพสะท้อนความขยันอดทนของชาวจีนผ่านสำนวนจีน

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาสำนวนจีนที่สะท้อนถึงความขยันอดทนของชาวจีน โดยมีขั้นตอนการศึกษาดังนี้

1. สํารวจงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาสำนวนจีนและแนวคิดด้านความขยันอดทน
3. รวบรวมสำนวนจีนที่สะท้อนถึงความขยันอดทนของชาวจีนจากพจนานุกรมสำนวนจีน 《成语大词典》 ของสำนักพิมพ์ 商务印书馆国际有限公司 รวมจำนวนทั้งสิ้น 50 สำนวน เหตุที่เลือกศึกษาสำนวนจีนจากพจนานุกรมสำนวนจีนเล่มนี้ เพราะพจนานุกรมสำนวนจีนเป็นพจนานุกรมที่รวบรวมสำนวนจีนไว้กว่าหนึ่งหมื่นแปดพันกว่าสำนวน ในพจนานุกรมมีภาพสีประกอบสำนวนเพื่อความเข้าใจและเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์สำนวน
4. นำสำนวนจีนที่ได้มาจัดกลุ่ม วิเคราะห์ความขยันอดทนของชาวจีนที่สะท้อนผ่านสำนวนจีน โดยการถอดเสียงภาษาจีนในบทความวิจัยนี้อ้างอิงเกณฑ์ถอดเสียงภาษาจีนแมนดารินด้วยอักษรวิธีไทย
6. สรุปและรายงานผลการวิจัย

นิยามคำศัพท์จากบทความ

1. ความขยันอดทน

คำว่า ขยัน ในภาษาจีน มีอยู่หลายคำ ได้แก่ คำว่า “努力” หมายถึง พยายาม (พจนานุกรมจีน-ไทยฉบับใหม่, 2561, น. 1004) “勤奋” หมายถึง ขยันหมั่นเพียร มุมานะบากบั่น อุตสาหะพากเพียร (พจนานุกรมจีน-ไทย ฉบับใหม่, 2561, น. 1108) “勤勉” หมายถึง มุมานะบากบั่น (พจนานุกรมจีน-ไทย ฉบับใหม่, 2561, น. 1108) “勤劳” หมายถึง มุมานะบากบั่น พยายามด้วยความมุมานะบากบั่น (พจนานุกรมจีน-ไทย ฉบับใหม่, 2561, น. 1108) ส่วนคำว่า ความอดทน ในภาษาจีน ได้แก่ คำว่า “劳苦” หมายถึง ทำงานหนัก เหน็ดเหนื่อยด้วยการทำงานหนัก (พจนานุกรมจีน-ไทย ฉบับใหม่, 2561, น. 795) “艰苦” หมายถึง ยากลำบาก (พจนานุกรมจีน-ไทย ฉบับใหม่, 2561, น. 634) โดยนิยามความหมายของคำว่า ความขยันอดทน ในงานวิจัยนี้

หมายถึง การทุ่มเท พยายาม ขยันหมั่นเพียร มีความมุ่งมั่นบากบั่น อุตสาหะพากเพียรทำงานหนัก ยากลำบาก

2. สำนวน (成语) หมายถึง กลุ่มคำหรือวลีที่มีการกำหนดรูปแบบตายตัวสั้น กระชับ และมีการใช้สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน โดยปกติแล้วสำนวนในภาษาจีนจะประกอบด้วยอักขรสี่พยางค์ และมีที่มาของสำนวนนั้น ๆ สำนวนบางคำสามารถตีความได้จากอักษรที่ปรากฏ แต่บางสำนวนต้องรู้ที่มาหรือเรื่องราวถึงจะสามารถตีความความหมายของสำนวนนั้นได้อย่างครบถ้วน (พจนานุกรมจีนสมัยใหม่ฉบับที่《现代汉语词典第七版》P.166)¹

ขอบเขตการวิจัย

สำนวนจีนที่สะท้อนความขยันอดทนของชาวจีนจากพจนานุกรมสำนวนจีน《成语大词典》โดยคัดเลือกจากสำนวนที่มีความหมายของสำนวนที่แสดงถึงความขยันอดทนของชาวจีน และสำนวนที่มีคำว่า “勤” “奋” “劳” “艰” “苦” ปรากฏในสำนวน โดย “勤” มีความหมายที่เกี่ยวข้องกับความขยันอดทนทั้งหมด 4 ความหมาย ได้แก่ (1) การทำให้ได้มากที่สุดเท่าที่ทำได้ ทำต่อเนื่องไม่หยุด ตรงข้ามกับคำว่า ขี้เกียจ (2) บ่อย เสมอ เป็นนิจ (3) งานในหน้าที่ งานประจำ (4) ไปทำงานตรงเวลาตามที่กำหนดไว้ (พจนานุกรมจีนสมัยใหม่ฉบับที่ 7 《现代汉语词典第七版》P.1059) “奋” มีความหมายที่เกี่ยวข้องกับความขยันอดทนทั้งหมด 2 ความหมาย ได้แก่ (1) ปลุกเร้าใจตัวเองให้ฮึกเหิม เร้าใจตัวเองให้มีกำลังใจ (2) ขยับ หรือ ยก (พจนานุกรมจีนสมัยใหม่ฉบับที่ 7 《现代汉语词典第七版》P.386) “劳” มีความหมายที่เกี่ยวข้องกับความขยันอดทนทั้งหมด 4 ความหมาย ได้แก่ (1) แรงงาน การใช้แรงงาน (2) เหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า (3) ทำให้เหน็ดเหนื่อย ทำให้เมื่อยล้า (4) คุญูปการ (พจนานุกรมจีนสมัยใหม่

¹ “สำนวน” ในภาษาจีนมีการใช้อยู่หลายคำในงานวิจัยนี้ใช้ในความหมายของคำว่า “成语” จากพจนานุกรมจีนสมัยใหม่ฉบับที่ 7 ซึ่งได้ให้ความหมายของสำนวนในภาษาจีนว่า 成语是人们长期以来习用的、简洁精辟的定型词组或短句。汉语的成语大多由四个字组成，一般都有出处。有些成语从字面上不难理解，如“小题大做、后来居上”等。有些成语必须知道来源或典故才能懂得意思，如“朝三暮四、杯弓蛇影”等。

ฉบับที่ 7 《现代汉语词典第七版》 P.780) “艰” มีความหมายว่า ยากลำบาก (พจนานุกรมจีนสมัยใหม่ฉบับที่ 7 《现代汉语词典第七版》 P.632) “苦” มีความหมายที่เกี่ยวข้องกับความขยันอดทนทั้งหมด 2 ความหมาย ได้แก่ (1) เป็นทุกข์ทรมาน เจ็บปวดรวดร้าว (2) อดทน ทำอย่างสุดกำลัง (พจนานุกรมจีนสมัยใหม่ฉบับที่ 7 《现代汉语词典第七版》 P.753) รวมจำนวนสำนวนที่นำมาศึกษาทั้งสิ้น 50 สำนวน ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ภาพสะท้อนความขยันของชาวจีน

ภาพสะท้อนความขยันของชาวจีน	สำนวนจีน
ด้านการตั้งใจเรียนหรือตั้งใจทำงาน	手不释卷 十年寒窗 黄卷青灯 勤勤恳恳 鞠躬尽瘁 勇猛精进 励精图治 孜孜不倦
	朝乾夕惕 皓首穷经 学而不厌
ด้านการอดทนต่อความยากลำบาก	吃苦耐劳 任劳任怨 苦心孤诣 艰苦卓绝 埋头苦干 艰苦奋斗 饮冰食檠 不辞劳苦
	艰苦朴素
ด้านเวลา	朝经暮史 夜以继日 通宵达旦 坐以待旦 焚膏继晷 夙夜匪懈 宵旰忧劳 宵旰图治
ด้านความมุ่งมั่น	以勤补拙 勤能补拙 驽马十驾 业精于勤 幼学壮行
ด้านการตื่นนอนและการเข้านอน	闻鸡起舞 鸡鸣而起 夙兴夜寐 起早贪黑
ด้านการกิน	发愤忘食 废寝忘食 旰食之劳 宵衣旰食
ด้านการทรมานตนเอง	引锥刺股 悬梁刺股 枕戈尝胆
ด้านการพยายามในการเรียนรู้	凿壁偷光 囊萤映雪 雪窗萤几
ด้านสิ่งของและการใช้สิ่งของ	铁杵磨成针 磨穿铁砚 韦编三绝

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาผลการวิจัยออกเป็นภาพสะท้อนความขยันอดทนของชาวจีนผ่านสำนวนจีนจำนวน 9 ด้าน ดังนี้

1. ชาวจีนตั้งใจเรียนหรือตั้งใจทำงาน

สำนวนจีนที่แสดงถึงการตั้งใจเรียนหรือตั้งใจทำงาน พบสำนวนที่เกี่ยวข้องจำนวน 11 สำนวน ในสำนวนเหล่านี้มักปรากฏคำที่มีความหมายกล่าวถึงการตั้งใจทำงานหรือตั้งใจเรียน เช่น “勤” หมายถึง ขยันหมั่นเพียร มูมานะบากบั่น “孜孜” หมายถึง มูมานะบากบั่น ขยันหมั่นเพียร และคำบอกกริยาการตั้งใจทำงานหรือตั้งใจเรียนอื่น ๆ สำนวนที่ปรากฏมีดังนี้

ตารางที่ 2 ภาพสะท้อนความขยันของชาวจีนผ่านการตั้งใจเรียนหรือตั้งใจทำงาน

ภาพสะท้อนความขยัน	สำนวน
ชาวจีนตั้งใจเรียนหรือตั้งใจทำงาน	“手不释卷” shǒu bù shì juàn ใช้ในการเปรียบเปรยถึงการอ่านหนังสืออย่างตั้งใจจนไม่ยอมทำสิ่งอื่น (成语大词典, p. 990)
	“十年寒窗” shí nián hán chuāng ใช้เปรียบเปรยถึงการเก็บตัวอ่านหนังสืออยู่คนเดียว (成语大词典, p. 970)
	“黄卷青灯” huáng juàn qīng dēng เปรียบเปรยว่าอ่านหนังสืออยู่ได้แสงตะเกียงไฟยามค่ำคืน หรือการใช้ทั้งชีวิตในการเรียนรู้หลักธรรม (成语大词典, p. 491)
	“勤勤恳恳” qín qín kěn kěn หมายถึง ลักษณะท่าทางความขยัน มีความขยัน มีความจริงใจ ทำให้คนเชื่อถือ (成语大词典, p. 844)
	“鞠躬尽瘁” jū gōng jìn cuì ใช้เปรียบเปรยถึงการทำงานด้วยความระมัดระวัง รอบคอบ และทุ่มเทสติปัญญาทั้งหมดจนถึงที่สุด (成语大词典, p. 592)

ภาพสะท้อนความขยัน	สำนวน
ชาวจีนทุ่มเทตั้งใจทำ เพื่อสิ่งที่มุ่งหวังไว้	“勇猛精进” yǒng měng jīng jìn ใช้เปรียบเทียบว่า ทุ่มเทร่างกาย แรงใจ ตั้งใจพยายามก้าวไปข้างหน้า ทำเรื่องที่ตั้งใจไว้ให้สำเร็จ (成 语大词典, p. 1345)
	“励精图治” lì jīng tú zhì หมายถึง ทุ่มเทกำลังสร้างสรรค์ ประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรือง (成语大词典, p. 656)
ชาวจีนไม่เกียจคร้าน	“孜孜不倦” zī zī bù juàn หมายถึง การขยันตั้งใจทำงานหรือ อ่านหนังสือไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ไม่เกียจคร้าน (成语大词典, p. 1451)
	“朝乾夕惕” zhāo qián xī tì หมายถึง การทำภารกิจใด ด้วยความระมัดระวัง ขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบ ไม่เกียจคร้าน (成语大词典, p. 1400)
ชาวจีนมุ่งมั่นบากบั่น ตั้งใจศึกษาทั้งชีวิต	“皓首穷经” hào shǒu qióng jīng ใช้เปรียบเทียบถึงความ มุ่งมั่นบากบั่นตั้งใจศึกษาทั้งชีวิต (成语大词典, p. 453)
	“学而不厌” xué ér bù yàn หมายถึง เรียนเท่าไรก็ไม่พอ เปรียบเทียบถึงความขยันตั้งใจหมั่นเพียรในการเรียน (成语大词 典, p. 1229)

ชาวจีนตั้งใจทำงาน ตั้งใจเรียน เช่น ภาพสะท้อนในสำนวน “手不释卷” ปรากฏใน《三国志·吴书·吕蒙传》ชีวประวัติหฺวังเหมิง บรรพบุรุษ จดหมายเหตุสามก๊ก โดยเฉงจื่อ อ้างอิงจากเจียงเปียวจวิน《江表传》ในบทที่กล่าวว่า“光武当兵马之务，手不释卷” หมายถึง กษัตริย์กวางอูในระหว่างที่นำทัพไปรบ ดำรงไม่ห่างจากมือ เป็นผู้รักในการเรียนรู้ ใช้ในการเปรียบเทียบถึงการอ่านหนังสืออย่างตั้งใจ จนไม่ยอมทำสิ่งอื่น

ชาวจีนทุ่มเทตั้งใจทำเพื่อสิ่งที่มุ่งหวังไว้ เช่น ภาพสะท้อนในสำนวน “勇猛精进” สำนวนนี้เดิมทีเป็นคำที่ใช้ในศาสนาพุทธปรากฏใน《无量寿经》(上卷) คัมภีร์ศาสนาอู๋เลียงชว่จิง ในบทที่กล่าวว่า“勇猛精进，志愿无倦” หมายถึง ความขยันตั้งใจในการปฏิบัติธรรม ทำให้หลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง หลุดพ้นจากความตายทั้งปวง

ภายหลังใช้เปรียบเทียบถึงการทุ่มเทร่างกายแรงใจ ตั้งใจพยายามก้าวไปข้างหน้า ทำเรื่องที่ตั้งใจไว้ให้สำเร็จ

ชาวจีนตั้งใจทำงาน ตั้งใจเรียน ไม่เกียจคร้าน เช่น ภาพสะท้อนในสำนวน “孜孜不倦” หมายถึง การขยันตั้งใจทำงานหรืออ่านหนังสือไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ไม่เกียจคร้าน ดังปรากฏใน 《尚书·君陈》 ตำราซึ่งชูจวินเฉิน ในบทที่กล่าวว่า “惟日孜孜，无敢逸豫。” หมายถึง ตั้งใจขยันทำงานทุกวัน ไม่คิดไผ่หาความสบาย

ชาวจีนมุ่งมั่นบากบั่นตั้งใจศึกษาทั้งชีวิต เช่น ภาพสะท้อนในสำนวน “皓首穷经” คำว่า “皓首” หมายถึง ผมขาว ใช้กล่าวถึง คนที่มีอายุมาก “穷” หมายถึง จนถึงที่สิ้นสุด “经” หมายถึง ตำราของลัทธิขงจื้อ สำนวนนี้หมายถึง การตั้งใจศึกษาตำราขงจื้อจนแก่เฒ่า ใช้เปรียบเทียบถึง ความมุ่งมั่นบากบั่นตั้งใจศึกษาทั้งชีวิต ดังปรากฏใน 《三国演义》 วรรณกรรมจีนเรื่องสามก๊ก ประพันธ์โดย หลัวกั๋วจง (罗贯中) สมัยราชวงศ์หมิง ในบทที่กล่าวว่า “...青春作赋，皓首穷经...” หมายถึง เมื่ออายุยังน้อยเรียนเขียนตำรา และศึกษาเรียนรู้จนแก่เฒ่า

ภาพสะท้อนความขยันอดทนของชาวจีนผ่านสำนวนจีนด้านการตั้งใจทำงาน หรือตั้งใจเรียน สะท้อนให้เห็นว่าชาวจีนในอดีตตั้งใจทำงาน ตั้งใจเรียน ทุ่มเทตั้งใจทำเพื่อสิ่งที่มุ่งหวังไว้ ไม่เกียจคร้าน และมุ่งมั่นบากบั่นตั้งใจศึกษาทั้งชีวิต

2. ชาวจีนมีความอดทนต่อความยากลำบาก

สำนวนจีนที่แสดงถึงความขยันอดทน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากของชาวจีน พบสำนวนที่เกี่ยวข้องจำนวน 9 สำนวน ในสำนวนเหล่านี้มักปรากฏคำที่มีความหมายกล่าวถึงความลำบาก “苦” การใช้แรงงาน “劳” และความเหน็ดเหนื่อย “艰” สำนวนที่ปรากฏมีดังนี้

ตารางที่ 3 ภาพสะท้อนความขยันของชาวจีนผ่านความอดทนต่อความยากลำบาก

ภาพสะท้อนความขยัน	สำนวน
ชาวจีนสามารถอดทนต่อความยากลำบากได้	“吃苦耐劳” <i>chī kǔ nài láo</i> หมายถึง สามารถอดทนต่อความยากลำบาก (成语大词典, p. 191)
	“任劳任怨” <i>rèn láo rèn yuàn</i> ใช้เปรียบเปรยถึงคนที่อดทนต่อความยากลำบากได้ ไม่คิดเล็กคิดน้อยกับคำตำหนิจากผู้อื่น (成语大词典, p. 894)
	“苦心孤诣” <i>kǔ xīn gū yì</i> หมายถึง อดทนต่อความยากลำบากได้เหนือผู้ใด ใช้เปรียบเปรยถึงการตั้งใจศึกษา จนกระทั่งสามารถทำได้ถึงระดับที่ผู้อื่นทำไม่ได้ การตั้งใจหาคำตอบหรือวิธีแก้ไขปัญหายอย่างจริงจัง (成语大词典, p. 624)
	“艰苦卓绝” <i>jiān kǔ zhuó jué</i> ใช้เปรียบเปรยถึงการอดทนต่อความยากลำบากเป็นที่สุด (成语大词典, p. 534)
ชาวจีนตั้งใจ อดทนในการทำงาน	“埋头苦干” <i>mái tóu kǔ gàn</i> ใช้เปรียบเปรยถึงการก้มหน้าก้มตาตั้งใจอดทนทำงาน (成语大词典, p. 699)
ชาวจีนอดทนและพร้อมที่จะเผชิญต่อสู้กับเรื่องต่าง ๆ	“艰苦奋斗” <i>jiān kǔ fèn dòu</i> หมายถึง ไม่เกรงกลัวต่อความยากลำบาก ต่อสู้ยืนหยัดด้วยความกล้าหาญ (成语大词典, p. 533)
	“不辞劳苦” <i>bù cí láo kǔ</i> ไม่หลีกเลี่ยงปฏิเสธความลำบาก (成语大词典, p. 102)
	“饮冰食檠” <i>yǐn bīng shí bó</i> หมายถึง ดื่มน้ำเย็นกินเปลือกไม้แข็ง เปรียบเปรยถึงชีวิตที่ต้องอดทนต่อความยากลำบาก (成语大词典, p. 1336)
ชาวจีนมีความอดทนและมีชีวิตที่เรียบง่าย	“艰苦朴素” <i>jiān kǔ pǔ sù</i> ใช้เปรียบเปรยถึง การอดทนต่อความยากลำบากได้ และมีชีวิตที่เรียบง่าย (成语大词典, p. 534)

ชาวจีนสามารถอดทนต่อความยากลำบากได้ เช่น ภาพสะท้อนในสำนวน “吃苦耐劳” หมายถึง สามารถอดทนต่อความยากลำบากดังเช่นคำกล่าวของโจวเจินไห่ในบทสถานการณ์ปัจจุบันกับหน้าที่ของกองทัพปฏิวัติแห่งชาติจีน《目前形势和新四军的任务》กล่าวว่า “而我们新四军能吃苦耐劳，不怕困难。” พวกเรากองทัพปฏิวัติแห่งชาติจีนสามารถอดทนต่อความยากลำบาก ไม่กลัวความลำบาก

ชาวจีนตั้งใจอดทนในการทำงาน เช่น ภาพสะท้อนในสำนวน “埋头苦干” ดังปรากฏใน《且介亭杂文·中国人失掉自信力了吗》บทปกิณกะเฉี้ยเจี้ยถึงบทประพันธ์โดยหลู่ซวิน ในบทที่กล่าวว่า “我们从古以来，就有埋头苦干的人，有拼命硬干的人” หมายถึง ตั้งแต่โบราณกาลมาแล้ว พวกเรามีคนที่ก้มหน้าก้มตาทำงาน และก็มีคนที่ทำงานแบบถวายชีวิต สำนวนนี้ใช้เปรียบเทียบถึงการก้มหน้าก้มตาตั้งใจอดทนทำงานของชาวจีนที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ชาวจีนอดทนและพร้อมที่จะเผชิญต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น ภาพสะท้อนในสำนวน “艰苦奋斗” หมายถึง ไม่เกรงกลัวต่อความยากลำบาก ต่อสู้ยืนหยัดด้วยความกล้าหาญ ดังปรากฏในนวนิยายของจางเฮ๋นส่วย 张恨水《八十一梦·第八梦》เรื่องความฝันแปดสิบเรื่อง ตอนความฝันเรื่องที่แปด ในบทที่กล่าวว่า “我向表弟说这些话，正是表示我能艰苦奋斗。” หมายถึง ถ้าฉันพูดเรื่องนี้แล้ว นั่นหมายความว่าฉันไม่กลัวและพร้อมที่จะเผชิญต่อสิ่งยืนหยัดแล้ว

ชาวจีนมีความอดทนและมีชีวิตที่เรียบง่าย เช่น ภาพสะท้อนในสำนวน “艰苦朴素” ดังปรากฏในนวนิยายของหลู่จื้อเจี๋ยน 茹志鹃《儿女情》เรื่องเอ๋อร์หนี่วจึง ในบทที่กล่าวว่า “我捏住他的手说道：‘井儿，你是为了革命，为了保持艰苦朴素的革命作风，你是贫农的女儿，你什么苦都吃得，对吗’” หมายถึง ฉันจับมือของจิ่งเอ๋อร์เอาไว้แล้วพูดว่า จิ่งเอ๋อร์เธอเป็นลูกของชาวนาผู้ยากไร้ ยอมทนลำบากทุกอย่างเพื่อการปฏิวัติ เพื่อยืนหยัดในหลักความเรียบง่าย ใช้น้ำแข็ง สำนวนนี้ใช้เปรียบเทียบถึงการอดทนต่อความยากลำบากอดทนและมีชีวิตที่เรียบง่าย

ภาพสะท้อนความขยันอดทนของชาวจีนผ่านสำนวนจีนด้านความอดทน ต่อความความยากลำบาก สะท้อนให้เห็นว่าชาวจีนในอดีตมีความอดทนต่อความยากลำบากได้ ตั้งใจทำงาน พร้อมทั้งจะเผชิญต่อสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่ทำงานอย่างสุดกำลัง และมีชีวิตที่เรียบง่าย

3. ภาพสะท้อนความขยันอดทนของชาวจีนผ่านสำนวนจีนด้านเวลา

สำนวนจีนที่แสดงถึงความขยันอดทนของชาวจีนที่ได้สะท้อนผ่านวิถีชีวิตของชาวจีนในด้านเวลา พบสำนวนที่เกี่ยวข้องจำนวน 8 สำนวน สำนวนเหล่านี้มักปรากฏคำที่มีความหมายกล่าวถึงเวลา ได้แก่ คำที่มีความหมายถึงเวลากลางคืน “夜” “宵” หมายถึง ราตรี กลางคืน; “暮” หมายถึง ยามสายัณห์ ยามตะวันตก ยามเย็น คำที่มีความหมายถึงเวลากลางวัน “日” “夙” หมายถึง กลางวัน ; “旦” หมายถึง ยามอรุณ ยามสว่าง; “朝” หมายถึง รุ่งเช้า รุ่งอรุณ เช้าตรู่ คำที่ใช้เปรียบถึงเวลา “晷” หมายถึง เงาสะท้อนของแสงแดด อุปมาว่า กาลเวลา โดยสำนวนด้านเวลามักพบการใช้กลวิธีการใช้คำที่มีความหมายตรงข้ามกันในสำนวน เช่น “夜” มีความหมายตรงข้ามกับ “日” ในสำนวน “夜以继日” สำนวนที่ปรากฏมีดังนี้

ตารางที่ 4 ภาพสะท้อนความขยันของชาวจีนด้านเวลา

ภาพสะท้อนความขยัน	สำนวน
ชาวจีนทำงานและเรียนรู้ตลอดเวลา	“朝经暮史” zhāo jīng mù shǐ หมายถึง การท่องตำราอ่านตำราจากเช้าจนค่ำ (成语大词典, p. 1400)
	“夜以继日” yè yǐ jì rì หมายถึง จากค่ำถึงเช้า ใช้เวลากลางคืนทำงานต่อเนื่องจากเวลากลางวัน ใช้เปรียบเทียบถึงการทำความเร็วใด ๆ ทั้งวันทั้งคืนไม่หยุดหย่อน (成语大词典, p. 1271)
	“通宵达旦” tōng xiāo dá dàn หมายถึง ทำงานจากค่ำจนถึงเช้า ทำงานหามรุ่งหามค่ำ (成语大词典, p. 1067)
	“坐以待旦” zuò yǐ dài dàn หมายถึง นั่งจนฟ้าสว่าง ใช้เปรียบเทียบถึงการทำความเร็วใด ๆ อย่างขยันตั้งใจ และยังใช้ในการเปรียบเทียบว่าในใจมีเรื่องไม่สบายใจทำให้นอนไม่หลับ (成语大词典, p. 1473)
	“焚膏继晷” “膏” fén gāo jì guǐ หมายถึง ตะเกียงน้ำมัน “晷” หมายถึง เงาสะท้อนของแสงแดด อุปมาว่ากาลเวลา สำนวนนี้หมายถึง การจุดน้ำมันตะเกียงแทนแสงอาทิตย์ ใช้เปรียบเทียบถึงการเรียนหรือการทำงานทั้งวันทั้งคืน (成语大词典, p. 345)
	“夙夜匪懈” sù yè fěi xiè หมายถึง ขยันหมั่นเพียรตั้งแต่เช้าจนค่ำ ไม่มีเกียจคร้าน (成语大词典, p. 1024)
	“宵旰忧劳” xiāo gàn yōu láo หมายถึง ค่ำแล้ว ท้องฟ้ามืดแล้ว ยังคงทำงานอยู่ ใช้เปรียบเทียบถึงความขยันตั้งใจในการทำงานเพื่อบ้านเมือง (成语大词典, p. 1187)
	“宵旰图治” xiāo gàn tú zhì หมายถึง ค่ำแล้ว ท้องฟ้ามืดแล้ว ยังคงทำงานเพื่อบ้านเมืองอยู่ ใช้เปรียบเทียบถึงความขยันตั้งใจในการทำงานเพื่อบ้านเมือง คิดหาวิธีการทำให้บ้านเมืองของตนดีขึ้น เจริญขึ้น (成语大词典, p. 1187)

ชาวจีนทำงานและเรียนรู้ตลอดเวลา เช่น ภาพสะท้อนในสำนวน “朝经暮史” หมายถึง การอ่านตำราจากเช้าจนค่ำ ดังปรากฏในบทละครจี้วสมัยราชวงศ์ซ่ง เรื่อง《张协状元·开场》จอหงวนจางเสี่ยว บทเปิด ในบทที่กล่าวว่า “若论张叶，家住四川成都府，兀谁不识此人。真个此人朝经暮史，昼览夜习，口不绝吟，手不停披。” หมายถึง หากกล่าวถึงจางเย่ บ้านอยู่ที่เสฉวนเจิงตู ไม่มีใครไม่รู้จักเขา เขาอ่านตำราจากเช้าจนค่ำ ร่ำเรียนทั้งวันทั้งคืน ไม่เคยเอ่ยวจาย่อท้อ มือไม่เคยหยุดเปิดตำรา

ภาพสะท้อนความขยันอดทนของชาวจีนผ่านสำนวนจีนในด้านเวลา สะท้อนให้เห็นว่าชาวจีนในอดีตใช้เวลาในการทำงาน ทำกิจต่าง ๆ ด้วยความขยันตั้งใจ

4. ภาพสะท้อนความขยันอดทนของชาวจีนผ่านสำนวนจีนด้านความมุ่งหวัง

สำนวนจีนที่เป็นภาพสะท้อนความขยันอดทนของชาวจีนผ่านความมุ่งหวัง พบสำนวนที่เกี่ยวข้องจำนวน 5 สำนวน สำนวนที่ปรากฏมีดังนี้

ตารางที่ 5 ภาพสะท้อนความขยันของชาวจีนด้านความมุ่งหวัง

ภาพสะท้อนความขยัน	สำนวน
การใช้ความขยันมาชดเชยความโง่เขลา	“以勤补拙” yǐ qín bǔ zhuō หมายถึง การใช้ความขยันมาชดเชยความโง่เขลา มักใช้ในการถ่อมตน (成语大词典, p. 1317)
	“勤能补拙” qín néng bǔ zhuō หมายถึง การใช้ความขยันมาชดเชยความโง่เขลา (成语大词典, p. 844)
ความตั้งใจจะทำให้ประสบความสำเร็จ	“弩马十驾”-“弩马” nú mǎ shí jià หมายถึง ม้าที่ขาเจ็บม้าพันธุ์ไม่ดี สำนวนนี้หมายถึง ม้าดีวิ่งหนึ่งวัน ม้าพันธุ์ไม่ดีถึงแม้จะวิ่งช้า แต่ถ้าขยัน วิ่งสิบวันก็ถึงจุดหมายที่ม้าดีวิ่งไปได้เช่นกัน เปรียบเปรยถึงคนที่ไม่เก่ง หากยืนหยัดตั้งใจขยันทำสิ่งใด ก็สามารถทำได้สำเร็จเหมือนกับคนที่มีความสามารถเช่นกัน (成语大词典, p. 772)

ตารางที่ 5 ภาพสะท้อนความขยันของชาวจีนด้านความมุ่งมั่น (ต่อ)

ภาพสะท้อนความขยัน	สำนวน
	“业精于勤” yè jīng yú qín' หมายถึง การที่จะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องมีความขยัน (成语大词典, p. 1269)
	“幼学壮行” yòu xué zhuàng xíng หมายถึง การตั้งใจเรียนตั้งแต่อายุน้อย เมื่อเติบโตขึ้นจะได้ต่อยอดและใช้ความรู้ที่เรียนมา (成语大词典, p. 1360)

การใช้ความขยันมาชดเชยความโง่เขลา เช่น ภาพสะท้อนในสำนวน “以勤补拙” หมายถึง การใช้ความขยันมาชดเชยความโง่เขลา มักใช้ในการถ่อมตน ดังปรากฏใน 《〈霸朝杂技〉序》 บทป่าเขา จำจี สมัยราชวงศ์สุย ประพันธ์โดย หลี่เต๋อหลิน (李德林) ในบทที่กล่าวว่า “心无别虑，笔不暂停。或毕景忘餐，或连宵不寐。以勤补拙，不遑自处。” หมายถึง ในใจไม่มีความกังวลใด เขียนอักษรไม่หยุดมือ เขียนจนลืมกินข้าวกินน้ำ ไม่หลับไม่นอน หวังว่าความขยันจะชดเชยความโง่เขลา ไม่มีเวลาวางใจชีวิตสุขสบาย

ความตั้งใจจะทำให้ประสบความสำเร็จ เช่น ภาพสะท้อนในสำนวน “业精于勤” หมายถึง การที่จะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องมีความขยัน ดังปรากฏใน 《进学解》 บทประพันธ์โบราณจีนสมัยเจี่ย สมัยราชวงศ์ถัง ประพันธ์โดยหานอวี้ (韩愈) ในบทที่กล่าวว่า “业精于勤；荒于嬉；行成于思；毁于随。” หมายถึง การที่จะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องมีความขยัน หากมีแต่เล่นสนุกก็จะไม่สำเร็จ จะทำเรื่องราวใดใดต้องคิดพิจารณาให้ดีจึงจะสำเร็จ หากไม่ตั้งใจทำก็จะไม่ประสบความสำเร็จ

สำนวนจีนที่แสดงถึงความมุ่งมั่นมีเนื้อหาเกี่ยวกับความมุ่งมั่นที่เป็นผลพลอยได้จากความขยัน เช่น หากขยันก็จะสามารถชดเชยความโง่ได้ หากขยันจะประสบความสำเร็จ สำนวนในกลุ่มนี้สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับความขยันอดทนของชาวจีน

5. ชาวจีนตื่นนอนแต่เช้าและเข้านอนค่ำ

สำนวนจีนที่แสดงถึงความขยันอดทนของชาวจีนที่ได้สะท้อนผ่านวิถีชีวิตของชาวจีนในด้านการตื่นนอนและการเข้านอน พบสำนวนที่เกี่ยวข้องจำนวน 4 สำนวน สำนวนเหล่านี้มักปรากฏคำที่มีความหมายกล่าวถึงกริยาการตื่นนอนและเข้านอน คำเกี่ยวกับเวลาและการเปรียบกับเวลา ได้แก่ คำกริยาคำว่า “起” “兴” หมายถึง ตื่นนอน และ “寐” หมายถึง นอนหลับ คำบอกเวลาเช้าและค่ำ ได้แก่ “早” “夙” หมายถึง เวลาเช้า “黑” “夜” หมายถึง เวลาเย็น เวลากลางคืน ราตรี และคำเปรียบบอกเวลา เช่น สัตว์ที่ตื่นในยามเช้า ได้แก่ “鸡” หมายถึง ไก่ สำนวนที่ปรากฏมีดังนี้

ตารางที่ 6 ภาพสะท้อนความขยันของชาวจีนด้านความมุ่งมั่น

ภาพสะท้อนความขยัน	สำนวน
ชาวจีนตื่นนอนแต่เช้า	“闻鸡起舞” wén jī qǐ wǔ หมายถึง ได้ยินเสียงไก่ขัน ก็รีบลุกมาฝึกวิทยายุทธ์ ใช้บรรยายถึงความตั้งใจและความขยัน (成语大词典, p. 1125)
	“鸡鸣而起” jī míng ér qǐ หมายถึง ตื่นตั้งแต่ไก่โห่ เปรียบเปรยถึงความขยันหมั่นเพียร มุมานะบากบั่น (成语大词典, p. 509)
ชาวจีนตื่นนอนแต่เช้าและเข้านอนค่ำ	“夙兴夜寐” sù xīng yè mèi หมายถึง ตื่นนอนแต่เช้า และเข้านอนค่ำ เปรียบเปรยถึงความขยันหมั่นเพียร มุมานะบากบั่น (成语大词典, p. 1024)
	“起早贪黑” qǐ zǎo tān hēi หมายถึง การตื่นนอนแต่เช้า และเข้านอนค่ำ ใช้บรรยายถึงความลำบาก เหน็ดเหนื่อย อ่อนเปลี้ยเพลียแรง (成语大词典, p. 816)

ชาวจีนตื่นนอนแต่เช้า เช่น ภาพสะท้อนในสำนวน “闻鸡起舞” หมายถึง ได้ยินเสียงไก่ขันก็รีบลุกมาฝึกวิทยายุทธ์ ใช้บรรยายถึงความตั้งใจและความขยันดังปรากฏใน《晋书·祖逖传》ตำราประวัติศาสตร์ราชวงศ์จิ้น ตอนชีวประวัติจูตีในบทที่กล่าวว่า“与司空刘琨俱为司州主簿，情好绸缪，共被同寝，中夜闻荒鸡鸣，蹴琨觉曰：‘此非恶声也。’因起舞。” หมายถึง จูตีเคยรบตาแห่งซื่อโจว กับหลิวคุนทั้งคู่เป็นมิตรที่ดีต่อกัน ขณะพักที่ห้องนอน กลางดึกพอได้ยินเสียงไก่ร้อง จูตีปลุกหลิวคุนและลุกขึ้นมาฝึกกระบี่

ชาวจีนตื่นนอนแต่เช้าและเข้านอนค่ำ เช่น ภาพสะท้อนในสำนวน“夙兴夜寐” หมายถึง ตื่นนอนแต่เช้า และเข้านอนค่ำ เปรียบเปรยถึงความขยันหมั่นเพียร มุมนานะบากบั่น ดังปรากฏใน《诗经·卫风·氓》คัมภีร์รวมบทกวีชื่อกิจ ในบทที่กล่าวว่า“夙兴夜寐，靡有朝矣。” หมายถึง ตื่นนอนแต่เช้า และเข้านอนค่ำ ไม่บ่นว่าลำบากหรือเหน็ดเหนื่อย ยุ่งจนไม่รู้เวลาเช้าค่ำ

ภาพสะท้อนความขยันอดทนของชาวจีนผ่านสำนวนจีนในด้านการตื่นนอนและการเข้านอนนี้สะท้อนให้เห็นว่าชาวจีนในอดีตมีความขยันขันแข็ง ตื่นมาทำงานตั้งแต่ไก่ขันในยามเช้าและตั้งใจทำงานจนไม่รู้ว่าเป็นเวลาค่ำมืดแล้ว

6. ภาพสะท้อนความขยันอดทนของชาวจีนผ่านสำนวนจีนด้านการกิน

สำนวนจีนที่แสดงถึงความขยันอดทนของชาวจีนที่ได้สะท้อนผ่านวิถีชีวิตของชาวจีนในด้านการกิน พบสำนวนที่เกี่ยวข้องจำนวน 4 สำนวน โดยทั้ง 4 สำนวนนี้มักปรากฏคำว่า“食” ที่มีความหมายว่า กิน สำนวนที่ปรากฏมีดังนี้

ตารางที่ 7 ภาพสะท้อนความขยันของชาวจีนด้านการกิน

ภาพสะท้อนความขยัน	สำนวน
ตั้งใจทำบางสิ่งจนลืมกินข้าว	“发愤忘食” <i>fā fèn wàng shí</i> หมายถึง การขยันเรียนหรือขยันทำงานจนลืมเวลากินข้าว เปรียบเปรยถึงความขยันหมั่นเพียร มุมานะบากบั่น (成语大词典, p. 321)
	“废寝忘食” <i>fèi qǐn wàng shí</i> หมายถึง การตั้งใจทำ (งาน) จนลืมกินข้าว ลืมเวลานอน ใช้เปรียบเปรยถึงการตั้งใจจดจ่อกับสิ่งใดจนลืมเวลากิน ลืมเวลานอน (成语大词典, p. 341)
	“盬食之劳” <i>gù shí zhī láo</i> หมายถึง การทำงานจนคำค้อยกินข้าว ใช้เปรียบเปรยถึงความขยันในการทำงาน (成语大词典, p. 385)
	“宵衣旰食” <i>xiāo yī gàn shí</i> หมายถึง พยายามไม่ส่วงง่วงตื่นนอนใส่เสื้อผ้าลุกขึ้นมาทำงาน เวลามืดคำค้อยกินข้าว ใช้เปรียบเปรยถึงความขยันตั้งใจในการทำงานเพื่อบ้านเมือง (成语大词典, p. 1187)

ตั้งใจทำบางสิ่งจนลืมกินข้าว เช่น ภาพสะท้อนในสำนวน “发愤忘食” หมายถึง การขยันเรียนหรือขยันทำงานจนลืมเวลากินข้าว เปรียบเปรยถึงความขยันหมั่นเพียร มุมานะบากบั่น ดังปรากฏใน 《论语·述而》 คัมภีร์หลุนอี่ว ในบทที่กล่าวว่า “发愤忘食，乐以忘忧，不知老之将至云尔。” หมายถึง ขยันจนลืมเวลากินข้าว สุขในหลักธรรมจนลืมความกังวล ไม่รู้ว่ากาลเวลาก็จักพาความชรามาสู่ยังมิตันได้รู้ตัวก็แก่ชราเสียแล้ว

สำนวนจีนที่ใช้แสดงถึงความขยันอดทนของชาวจีนที่ได้สะท้อนผ่านวิถีชีวิตของชาวจีนในด้านการกินนี้ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการตั้งใจทำงาน ตั้งใจเรียนจนลืมเวลาในการกินข้าว แสดงถึงความขยันของชาวจีนในอดีต

7. ภาพสะท้อนความขยันอดทนของชาวจีนผ่านสำนวนจีนด้านการทรมานตนเอง

สำนวนจีนที่แสดงถึงความขยันอดทนของชาวจีนที่สะท้อนผ่านการทรมานตนเอง พบสำนวนที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 สำนวน โดยทั้ง 3 สำนวนนี้ ปรากฏคำที่เป็นการทรมานตนเองด้วยวิธีต่าง ๆ ได้แก่ “刺股” หมายถึง แทงต้นขา “枕戈” หมายถึง นอนบนอาวุธ “尝胆” หมายถึง กินดีขม กินของขม ๆ

ตารางที่ 8 ภาพสะท้อนความขยันของชาวจีนผ่านการทรมานตนเอง

ภาพสะท้อนความขยัน	สำนวน
มัดผมไว้ที่คาน เอาส่ว่านแทงขา	“引锥刺股” yǐn zhuī cì gǔ หมายถึง เวลาอ่านหนังสือ ตอนกลางคืนกลัวว่าตนเองจะหลับ จึงใช้ส่ว่านแทงขาตัวเองเพื่อให้ตื่น เปรียบเปรยถึง ความมานะพากเพียร มานะบากบั่น (成语大词典, p. 1335)
	“悬梁刺股” xuán liáng cì gǔ หมายถึง มัดผมไว้ที่คาน เอาส่ว่านแทงขา หมายถึง กลัวว่าถ้าว่างนอนจะมีผล กระทบต่อการเรียนหนังสือ จึงนำผมรวบขึ้นมัดกับคานบ้าน แล้วใช้ส่ว่านแทงตรงต้นขา ให้เปรียบเปรยถึงความตั้งใจเรียน มุมานะบากบั่นในการเรียนหนังสือ (成语大词典, p. 1227)
นอนบนอาวุธ กินดีขม	“枕戈尝胆” zhěn gē cháng dǎn หมายถึง นอนบนอาวุธ กินดีขม ให้เปรียบเปรยกับการมุมานะต่อสู้เพื่อช่วงชิงชัยชนะ มีความแค้นฝังใจ (成语大词典, p. 1405)

มัดผมไว้ที่คาน เอาส่ว่านแทงขา เช่น ภาพสะท้อนในสำนวน “引锥刺股” หมายถึง เวลาอ่านหนังสือตอนกลางคืนกลัวว่าตนเองจะหลับ จึงใช้ส่ว่านแทงขาตัวเอง เพื่อให้ตื่น เปรียบเปรยถึง ความมานะบากเพียร มานะบากนั้น ดังปรากฏใน 《战国策 秦策一》 บทบันทึกประวัติศาสตร์กฤษฎีสงครามระหว่างรัฐ จั๋นกับเซอ ประพันธ์ในสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันตก โดยหลิวเซียง (刘向) ในบทที่กล่าวว่า “(苏秦) 读书欲睡，引锥自刺其股，血流至足。” หมายถึง ชูจินตอนอ่านตำราวุู้สึกง่วงนอน จึงนำส่ว่านมาแทงขาตน เลือดไหลจนถึงเท้า

นอนบนอาวู กินติชม สะท้อนผ่านสำนวน “枕戈尝胆” หมายถึง นอนบนอาวู กินติชม ใช้เปรียบเปรยกับการมานะต่อสู้เพื่อช่วงชิงชัยชนะ มีความแค้นฝังใจ ดังปรากฏใน 《陈书 高祖纪上》 บทบันทึกประวัติศาสตร์เฉินชู ตอนบันทึกเกาจู่จี้ ในบทที่กล่าวว่า “...公枕戈尝胆，提剑抚心...” หมายถึง นอนบนอาวู กินติชม ใช้กระตุ้นทำให้ใจสงบ

สำนวนจีนที่ใช้แสดงถึงความขยันอดทนที่สะท้อนผ่านการทรมานตนเองนี้ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการทรมานตนเองด้วยวิธีต่าง ๆ ทั้งการมัดผมไว้ที่คาน การเอาส่ว่านแทงขา การนอนบนอาวู การกินของขม เพราะความมานะต้องการจะทำเรื่องนั้น ๆ ให้สำเร็จ

8. ภาพสะท้อนความขยันอดทนของชาวจีนผ่านสำนวนจีนด้านการพยายามในการเรียนรู้

สำนวนจีนที่แสดงถึงความขยันอดทนที่สะท้อนผ่านการพยายามในการเรียนรู้พบสำนวนที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 สำนวน โดยทั้ง 3 สำนวนนี้ เป็นสำนวนที่สะท้อนถึงการพยายามในการเรียนรู้โดยการอาศัยแสงไฟที่สะท้อนจากธูปกำแพงของเพื่อนบ้าน แสงไฟจากหิ่งห้อย และแสงไฟที่สะท้อนจากหิมะ

ตารางที่ 9 ภาพสะท้อนความขยันของชาวจีนผ่านการพยายามในการเรียนรู้

ภาพสะท้อนความขยัน	สำนวน
อาศัยแสงไฟที่สะท้อนจากกระจกเงาของเพื่อนบ้าน	“凿壁偷光” záo bì tōu guāng หมายถึง เจาะกำแพงขอแสงไฟ หมายถึง การเจาะกำแพงบ้านของเพื่อนบ้านเพื่อขออาศัยแสงไฟจากบ้านเขา ใช้เปรียบเปรยความตั้งใจเรียน มุมานะบากบั่นในการเรียนหนังสือ (成语大词典, p. 1387)
อาศัยแสงไฟจากหิ่งห้อย และแสงไฟที่สะท้อนจากหิมะ	“囊萤映雪” náng yíng yìng xuě อาศัยแสงหิ่งห้อยและแสงสะท้อนจากหิมะในการเรียน ใช้เปรียบเปรยถึงความขยันหมั่นเพียร มุมานะพากเพียรในการเรียน (成语大词典, p. 759) “雪窗萤几” xuě chuāng yíng jǐ คำว่า “雪窗” เป็นเรื่องราวของขุนคังที่บ้านยากจนไม่มีเทียน ใช้แสงจากหิมะมาอ่านหนังสือ และคำว่า “萤几” เป็นเรื่องราวของเซออินที่บ้านยากจนไม่มีน้ำมันตะเกียง ต้องหาหิ่งห้อยมาใส่ถูงเพื่อให้แสงสว่าง เปรียบเปรยถึงแม้จะยากจนแต่ก็ตั้งใจพยายามเพื่อที่จะร่ำเรียน (成语大词典, p. 1230)

อาศัยแสงไฟที่สะท้อนจากกระจกเงาของเพื่อนบ้าน สะท้อนผ่านสำนวน “凿壁偷光” หมายถึง การเจาะกำแพงบ้านของเพื่อนบ้านเพื่อขออาศัยแสงไฟจากบ้านเขา ใช้เปรียบเปรยความตั้งใจเรียน มุมานะบากบั่นในการเรียนหนังสือ ดังปรากฏใน《西京杂记》卷二 บทพรรณนนวนิยายซีจิงจ่าจี้ (บทปกิณกะเมืองซ่งฮาน) ฉบับที่สอง สมัยราชวงศ์จิ้น ประพันธ์โดยเก๋อหง (葛洪) ในบทที่กล่าวว่ “匡衡字稚圭，勤学而无烛，邻舍有烛而不逮。衡乃穿壁引其光，以书映光而读之。” หมายถึง คงเหิงนามรองจ้อกุย ขยันร่ำเรียนแต่ไม่มีเทียนไขเพื่อส่องแสง เพื่อนบ้านมีเทียนไขส่องสว่างแต่คงเหิงมิอาจมองเห็นแสงไฟนั้น คงเหิงจึงเจาะรูกำแพงเพื่ออาศัยแสงสว่างจากเพื่อนบ้าน และให้แสงสว่างนั้นอ่านตำรา ร่ำเรียนหนังสือ

อาศัยแสงไฟจากหิ่งห้อย และ แสงไฟที่สะท้อนจากหิมะ เช่น ภาพสะท้อนในสำนวน “囊萤映雪” สำนวนนี้กล่าวถึงเรื่องราวของเข้อิน เข้อินใช้แสงสว่างจากหิ่งห้อยอ่านหนังสือ ส่วนซุนคังใช้แสงสะท้อนจากหิมะอ่านหนังสือ ใช้เปรียบเทียบถึงความขยันหมั่นเพียร มุมานะพากเพียรในการเรียน ดังปรากฏใน《晋书·车胤传》บทบันทึกประวัติศาสตร์จีน บทชีวประวัติเข้อิน ในบทที่กล่าวว่า“囊萤：晋代车胤年少时家贫，苦学不倦，夏天以练囊装萤火虫数十，用来照明，夜以继日地读书。”และ“映雪”ปรากฏในบันทึกตระกูลซุน “《孙氏世录》晋代孙康，聪明而好学，家贫无油，冬天常映雪读书。” คำว่า “囊萤” กล่าวถึงเรื่องราวในสมัยราชวงศ์จิ้น เข้อินบ้านมีฐานะยากจน แต่ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ในฤดูร้อนใช้แสงของหิ่งห้อยให้แสงสว่างอ่านตำราอย่างหนักจากค้ำจนเช้า จากเช้าจนค่ำ คำว่า “映雪” กล่าวถึงเรื่องราวในบันทึกตระกูลซุน บันทึกไว้ว่า ในสมัยราชวงศ์จิ้น ซุนคัง ฉลาดและชอบการเรียนรู้ แต่ที่บ้านยากไร้ไม่มีน้ำมันแม้แต่จะเกียงอ่านหนังสือ ในฤดูหนาวเขาจึงใช้แสงสะท้อนจากหิมะอ่านหนังสือ

สำนวนจีนที่ใช้แสดงถึงการพยายามในการเรียนรู้ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพยายามในการเรียนรู้ด้วยการอาศัยแสงไฟที่มีอันน้อยนิดเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความขยันอดทนของชาวจีนผ่านความพยายาม

9. ภาพสะท้อนความขยันอดทนของชาวจีนผ่านสำนวนจีนที่ปรากฏผ่านสิ่งของและการใช้สิ่งของ

สำนวนจีนที่แสดงถึงความขยันอดทนของชาวจีนที่ได้สะท้อนผ่านสิ่งของและการใช้สิ่งของ พบสำนวนที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 สำนวน โดยทั้ง 3 สำนวนนี้ ปรากฏคำที่มีความหมายว่าสิ่งของ ได้แก่ “铁杵” หมายถึง ท่อนเหล็ก “韦编” คือ หนังสือที่มัดหนังสือ “黄卷” หมายถึง ม้วนหนังสือ “铁砚” หมายถึง ถาดรองหมึกเหล็ก สำนวนที่ปรากฏมีดังนี้

ตารางที่ 10 ภาพสะท้อนความขยันของชาวจีนผ่านสิ่งของและการใช้สิ่งของ

ภาพสะท้อนความขยัน	สำนวน
การใช้ความพยายามทำเรื่องยากให้สำเร็จ	“铁杵磨成针” tiě chǔ mó chéng zhēn ใช้บรรยายความขยัน เปรียบเปรยว่าแค่เรามีจิตใจแน่วแน่ เรื่องยากแค่ไหนก็สามารถทำให้สำเร็จได้ (成语大词典, p. 1062)
การใช้สิ่งของแสดงถึงความขยันหมั่นเพียร	“磨穿铁砚” mó chuān tiě yàn หมายถึง ขยันเขียนอักษรจนถาดรองหมึกเหล็กถูกเสียดสีจนทะลุ ใช้เปรียบเปรยถึงการมุ่งมั่นบากบั่น ใช้ความตั้งใจอย่างยิ่งในการเรียน (成语大词典, p. 743) “韦编三绝” wéi biān sān jué “韦编” คือ หนังสือที่ทำด้วยหนังสัตว์ ในสมัยโบราณจะบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ โดยใช้การเขียนลงบนแผ่นไม้ไผ่ และใช้เชือกที่ทำจากหนังวัวมัดแผ่นไม้ไผ่ไว้ “三” หมายถึง สาม หรือ จำนวนหนึ่ง “绝” หมายถึง ตัดขาด สำนวนนี้หมายถึง หนังสือที่มัดหนังสือนั้นสามรอบยังขาด (เพราะขยันอ่านหนังสือมาก และหนังวัวที่มัดไว้บอบบางขาด) ใช้เปรียบเปรยถึงความขยันในการศึกษาเล่าเรียน หมั่นเพียรในการศึกษา เรื่องการเมือง (成语大词典, p. 1111)

การใช้ความพยายามทำเรื่องยากให้สำเร็จ สะท้อนผ่านสำนวน “铁杵磨成针” ใช้บรรยายความขยัน เปรียบเปรยว่าแค่เรามีจิตใจแน่วแน่ เรื่องยากแค่ไหนก็สามารถทำให้สำเร็จได้ (成语大词典, p. 1062) ดังปรากฏใน《夜航船 磨针溪》 สารานุกรมเกร็ดความรู้เรื่องความเชื่อ ฝู บุคคล และเรื่องราว ต่าง ๆ สารานุกรมเย่หางวน ประพันธ์โดยจางใต้ (张岱) ในบทที่กล่าวว่า “彭山象耳山下。相传李白读书山中，学未成，弃去。过是溪，逢老嫗方磨铁杵。白问故。嫗曰欲作针耳。白感其言，还，卒业。” หมายถึง ตำนานเล่าว่ากวีลี้ไป๋ได้ศึกษาเล่าเรียนที่เขาผิงซานและเซียงเอ๋อร์ชาน ยังไม่ศึกษาสำเร็จดีก็ละทิ้งการเรียนไป เขาได้เดินผ่านแม่น้ำสายเล็ก ๆ

และพบกับหญิงชราคนหนึ่งกำลังฝนเหล็ก จึงถามนางว่ากำลังทำอะไร หญิงชราตอบว่า ฉันอยากจะฝนเหล็กให้กลายเป็นเข็ม หลีไปได้ฟังแล้วก็ประทับใจและนับถือในจิตใจอันแน่วแน่ของหญิงชรา หลีไปจึงกลับไปเรียนต่อจนสำเร็จ

การใช้สิ่งของแสดงถึงความขยันหมั่นเพียร เช่น ภาพสะท้อนในสำนวน “磨穿铁砚” หมายถึง ขยันเขียนอักษรจนถาดรองหมึกเหล็กถูกเสียดสีจนทะลุ ใช้เปรียบเปรยถึงการมุ่งมั่นบากบั่น ใ้ความตั้งใจอย่างยิ่งในการเรียน (成语大词典, p. 743) ดังปรากฏใน《新五代史 桑维翰传》ตำราบันทึกประวัติศาสตร์จีนได้สื่อตอนชีวิตช่วงเหยยฮั่น ในบทที่กล่าวว่า “初举进士，主司恶其姓，以为桑·丧·同音。人有劝其不必举进士，可以从佗（通·他·）求仕者，维翰慨然。…铸铁砚以示人曰：砚弊，则改而佗仕。·卒以进士及第。”หมายถึง ในการสอบจอหงวนเข้าเป็นบัณฑิต (ชื่อ) กรรมการเห็นว่าแซ่ “ซัง” พ้องเสียงกับคำว่า “สูญเสีย” ซึ่งเหยยฮั่นจึงไม่ได้ถูกคัดเลือก จึงมีเพื่อนแนะนำเขาว่าไม่ต้องสอบเข้าเป็นขุนนางแล้ว แต่ให้ใช้วิธีการอื่นแทน เหยยฮั่นได้แต่ถอนหายใจ เขาได้สั่งทำถาดรองหมึกเหล็ก และกล่าวว่า หากเข้าใช้ถาดรองหมึกนี้จนทะลุแล้วยังสอบเป็นจอหงวนไม่ได้ ข้าถึงจะเลือกใช้วิธีการอื่น

สำนวนจีนที่ใช้แสดงถึงความขยันอดทนของชาวจีนที่ได้สะท้อนผ่านสิ่งของมีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้สิ่งของที่ทนทานจนขาดและพังทะลุได้ เป็นการนำเอาสิ่งของมาเปรียบเปรยกับความขยันของชาวจีน

สรุปและอภิปรายผล

สำนวนจีนที่เปรียบเป็นมรดก เป็นคลังคำของชาวจีนที่ได้สืบทอดต่อกันมา ได้มีสำนวนที่สะท้อนถึงความขยันอดทนของชาวจีนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ (1) ด้านการตั้งใจทำงานหรือตั้งใจเรียน ชาวจีนตั้งใจทำงาน ตั้งใจเรียน มุ่งมั่นตั้งใจทำเพื่อสิ่งที่มุ่งหวังไว้ ไม่เกียจคร้าน และชาวจีนมุ่งมั่นบากบั่นตั้งใจศึกษาทั้งชีวิต (2) ด้านความอดทนต่อความความยากลำบาก ชาวจีนสามารถอดทนต่อความยากลำบากได้ ตั้งใจทำงาน พร้อมทั้งจะเผชิญต่อสิ่งต่าง ๆ พร้อมทุ่มเททำงานอย่างสุดกำลัง และมีชีวิตที่เรียบง่าย (3) ด้านเวลา ชาวจีนทำงานและเรียนรู้ตลอดเวลา (4) ด้านความมุ่งมั่น ชาวจีนเชื่อว่าความขยันสามารถชดเชยความโง่ได้ ความขยันจะทำให้ประสบ

ความสำเร็จ (5) ด้านการตื่นนอนและการเข้านอน ชาวจีนตื่นนอนแต่เช้าและเข้านอน
 ค่ำ(6) ด้านการกิน ชาวจีนตั้งใจทำบางสิ่งจนลืมเวลาในการกินข้าว (7) ด้านการทรมาน
 ตนเอง ในสำนวนปรากฏการมัดผมไว้ที่คาน การเอาส่วนแทงขา การนอนบนอาวุธ
 การกินของขม เพราะความมานะต้องการจะทำเรื่องนั้น ๆ ให้สำเร็จ (8) ด้านการพยายาม
 ในการเรียนรู้ ปรากฏวิธีการพยายามในการเรียนรู้ด้วยการอาศัยแสงไฟที่มีอันน้อยนิด
 จากกำแพงของคนข้างบ้าน แสงจากหิ่งห้อยและแสงสะท้อนจากหิมะ (9) ด้านสิ่งของ
 และการใช้สิ่งของ ในสำนวนปรากฏการใช้ความพยายามทำเรื่องยากให้สำเร็จ และ
 การใช้สิ่งของที่มีความทนทานจนผู้ฟังเพื่อแสดงถึงความขยันหมั่นเพียร

จากผลการศึกษาี้ จะเห็นได้ว่า ความขยันอดทนของชาวจีนที่สะท้อน
 ผ่านสำนวนจีน ปรากฏลักษณะที่สะท้อนความขยันอดทนในหลายด้าน สอดคล้องกับ
 การศึกษาด้านลักษณะนิสัยของชาวจีนของZhang dong & Peng Xiaojian (2015)
 ที่ได้กล่าวถึงความขยันของชาวจีน และสอดคล้องกับคำกล่าวของ Wang Chunying
 (2007) ที่ได้กล่าวถึงแนวคิดเรื่องความขยันของชาวจีนในการดำรงชีวิต ทั้งนี้ในสำนวน
 จีนปรากฏลักษณะความขยันของชาวจีนสะท้อนผ่านการกระทำที่แสดงถึงความตั้งใจ
 ความอดทน การใช้เวลาในการเรียนรู้หรือทำงาน การตื่นเช้า การเข้านอนค่ำ การขยัน
 ทำงานจนลืมกินข้าว การทรมานตนเอง การพยายามในการเรียนรู้ การใช้สิ่งของ
 เพื่อแสดงถึงความขยันอดทน และความเชื่อเรื่องผลของความขยัน ซึ่งภาพสะท้อนเหล่านี้
 เป็นสิ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์ ถ่ายทอดวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวจีนได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการสืบค้นประวัติศาสตร์ไทยในเอกสารภาษาจีน สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2543). *เกณฑ์การถ่ายถอดเสียงภาษาจีนแมนดารินด้วยอักษรไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Kanyaporn Phuakvisuthi. (2563). *ทำความรู้จัก “10 ชาติเศรษฐกิจ” คุมความมั่งคั่งโลก*. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564, จาก The Bangkok Insight : <https://www.thebangkokinsight.com/419874/>

- เอี่ยมวรเมธ. (2561). *พจนานุกรมจีน-ไทย ฉบับใหม่* (พิมพ์ครั้งที่ 35). กรุงเทพฯ: บริษัท รวมสาสน์ จำกัด.
- 成语大辞典编委会 (Cheng Yu Da Cidian Editorial Committee). (2017). *《成语大辞典》 (最新修订版彩色版)* (พจนานุกรมสำนวนจีนฉบับใหม่ล่าสุด พิมพ์สี). 北京: 商务印书馆国际有限公司.
- 迪昂、吕德胜、张武刚 (Di Ang, Lv Desheng, Zhang Wugang). (2018). 勤奋是中国奇迹的
内在 “密码” (ความขยันเป็นรหัสลับที่น่าอัศจรรย์ของชาวจีน). 解放军报 (报纸). 04, 1.
- 王春英 (Wang Chunying). (2007). 中国人是不是过于勤奋了 (คนจีนขยันเกินไปหรือเปล่า). 招商周刊. 273, 70-71.
- 张栋, 彭肖建 (Zhang dong & Peng Xiaojian). (2015). 浅评《中国人的性格》 (วิพากษ์ลักษณะนิสัยของชาวจีน). 哲学文史研究. 146 (1), 49-50.
- 中国社会科学院语言研究所词典编辑室 (Institute of the Chinese academy of sciences language dictionary templates). (2016). *现代汉语词典 (第七版)* (พจนานุกรมภาษาจีนสมัยใหม่). 北京: 商务印书馆.

การศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ

A phonological Comparison of Tai Dialects in Bueng kan Province.

เพ็ญประภา สิงห์สวัสดิ์

Penprapa Singsawat

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก

Asst. Prof. Department of Thai and Eastern Languages

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Faculty of Humanities and Social Sciences

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงไทถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ ได้แก่ ภาษาลาว ตำบลนาแสง อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ ภาษาพวน ตำบลวิเศษ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ ภาษาญ้อ ตำบลป่งไฮ อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ และภาษาผู้ไท ตำบลตาแฝก อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ การศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยนำคำศัพท์พื้นฐานสอบถามผู้บอกภาษา และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาหน่วยเสียงพยัญชนะ หน่วยเสียงสระ โดยการหาคู่เทียบเสียง ใช้แบบทดสอบเสียงวรรณยุกต์ของวิลเลียม เจ เกดน์ วิเคราะห์หาหน่วยเสียงวรรณยุกต์ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ระบบเสียงภาษาไทถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ ได้แก่ ภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท มีหน่วยเสียงพยัญชนะ 20 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระ 21 หน่วยเสียง ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไทมีหน่วยเสียงวรรณยุกต์จำนวน 5 หน่วยเสียง และภาษาลาวมี 6 หน่วยเสียง ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท มีการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็น 2 ทาง ภาษาลาวและภาษาพวนมีการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็น 3 ทาง ลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์มีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ : ระบบเสียง, ภาษาไทถิ่น, จังหวัดบึงกาฬ

Abstract

The objective of this research was to comparatively study the phonological structure of Tai dialect in Bueng Kan including, Lao in Si Wilai, Phuan in Muang Bueng Kan Yo in seka and Phu Tai in Phon Charoen Bueng Kan Province. The instrument used for collecting data was to interview informants with basic words. The collected data was analyzed to find out consonant phonemes and vowel phonemes by using minimal pairs. William J. Gadney's tone box was used to analyze tone phonemes. The study's finding reveal that the phonological structure of Tai dialect in Bueng Kan Province including, Lao, Phuan, Yo, and Phu Tai consists of 20 consonant phonemes, 21 vowel phonemes, 6 and b tonal phonemes. The tone was found in two and three-way split. There were only slight differences in each tone phonemes in term of phonetics.

Keywords: phonology, Tai Language, Bueng kan Province

บทนำ

ภาษาตระกูลไท (Tai Family) เป็นตระกูลภาษาที่มีความสำคัญมากตระกูลหนึ่งในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากมีผู้ใช้ภาษาไทในประเทศต่าง ๆ เป็นบริเวณกว้าง ลี (Li 1959 : 15 – 21) แบ่งภาษาตระกูลไทออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ภาษาไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ (Southwestern group) ได้แก่ ภาษาตระกูลไทที่พูดในรัฐอัสสัมของประเทศอินเดีย รัฐฉานของประเทศพม่า เขตสิบสองปันนา มณฑล ยูนนาน ประเทศจีน บางส่วนของประเทศเวียดนาม ส่วนใหญ่ในประเทศลาวและประเทศไทย ภาษาไทกลุ่มกลาง (Central group) ได้แก่ ภาษาตระกูลไทที่พูดในมณฑลกว่างสี บริเวณชายแดนประเทศจีนและประเทศเวียดนามตอนเหนือ ภาษาไทกลุ่มเหนือ (Northern group) ได้แก่ ภาษาตระกูลไทที่พูดในมณฑลกว่างสีเหนือแม่น้ำยงเจียง และแม่น้ำ อี้วเจียง มณฑลไกวเจาของประเทศจีน นอกจากนี้บราวน์ (Brown 1965 : 88 – 93) ยังได้ศึกษาภาษาถิ่นตระกูลไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ที่มีผู้พูดในประเทศไทย และแบ่งออกเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มภาษาไทใหญ่ (Shan) กลุ่มภาษาไทถิ่นเหนือ (Northern Thai) กลุ่มภาษาไทพวน (Phuan) กลุ่มภาษาไทกลาง (Central Thai) กลุ่มภาษาผู้ไท (Phu Tai) กลุ่มภาษาลาว (Lao) และกลุ่มภาษาไทถิ่นใต้ (Thai) ซึ่งในประเทศไทยมีการใช้ภาษาตระกูลไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้เป็นส่วนใหญ่

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานของประเทศไทย แบ่งออกเป็นอีสานตอนบนหรืออีสานเหนือและอีสานตอนล่างหรืออีสานใต้ ลักษณะของกลุ่มภาษาและชาติพันธุ์ในเขตดังกล่าวมีความแตกต่างกัน ในส่วนของเขตอีสานเหนือประกอบไปด้วย 11 จังหวัด ได้แก่ เลย อุดรธานี หนองบัวลำภู หนองคาย บึงกาฬ ขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ สกลนคร นครพนม และมุกดาหาร เป็นเขตลุ่มแม่น้ำโขงและแม่น้ำสงคราม ประกอบไปด้วยกลุ่มชนต่าง ๆ หลายกลุ่ม ทั้งกลุ่มภาษาตระกูลไทและกลุ่มภาษามอญ-เขมร โดยเกือบทั้งหมดมีประวัติการอพยพมาจากฝั่งลาวในช่วงต่าง ๆ ของประวัติศาสตร์อีสาน (สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ 2547: 108)

จังหวัดบึงกาฬเป็นจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีความหลากหลายด้านกลุ่มชาติพันธุ์และภาษาถิ่น จากการสำรวจแผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยของสุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2540 : 58-62) พบว่าในจังหวัดหนองคาย (พื้นที่

เขตอำเภอจังหวัดบึงกาฬในปัจจุบัน) มีกลุ่มผู้พูดภาษาต่าง ๆ อาศัยอยู่ในหลายอำเภอ เช่น กลุ่มคนที่พูดภาษาลาวอีสานซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีจำนวนมากที่สุดในจังหวัด กลุ่มคนที่พูดภาษาญ้ออาศัยอยู่ในอำเภอเซกา อำเภอโซ่พิสัย อำเภอเมืองบึงกาฬ กลุ่มคนที่พูดภาษาผู้ไท อาศัยอยู่ในอำเภอพรเจริญ อำเภอโซ่พิสัย อำเภอเมือง กลุ่มคนที่พูดภาษาพวน พบที่อำเภอเมืองบึงกาฬ เป็นต้น

ทั้งนี้จากการสำรวจเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมา ปรากฏการศึกษาภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ดังกล่าวค่อนข้างน้อย เท่าที่พบคือ การสำรวจภาษาของสมคิด ไชยวงศ์ (2534) ได้สำรวจข้อมูลภาษาท้องถิ่นจังหวัดหนองคาย (เป็นการสำรวจภาษาที่พูดในจังหวัดหนองคายก่อนจัดตั้งจังหวัดบึงกาฬ) และวิทยานิพนธ์ของเพ็ญประภา จุมมาลี (2553) ที่ศึกษาระบบเสียงภาษาผู้ไท ตำบลถ้ำเจริญ อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ เมื่อพิจารณาการศึกษาระบบเสียงภาษาไทถิ่นในพื้นที่อื่น ๆ พบว่า มีนักวิชาการและนักวิจัยให้ความสนใจศึกษาภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท อย่างกว้างขวาง ทั้งในลักษณะของการศึกษาเชิงพรรณนาระบบเสียงทั้งระบบ การศึกษาเชิงเปรียบเทียบระบบเสียงในพื้นที่เดียวกันและต่างพื้นที่ และการศึกษาระบบเสียงโดยใช้ปัจจัยทางสังคมเพื่อดูแนวโน้มหรือทิศทางการเปลี่ยนแปลงของภาษานั้น ๆ ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับภาษาลาว จะเป็นการศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงทั้งระบบแต่ต่างพื้นที่ เช่น กันทิมา วัฒนประเสริฐ และสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ (2531) ได้ศึกษาระบบเสียงภาษาลาวลุ่มแม่น้ำท่าจีน ในเขตพื้นที่จังหวัดชัยนาท สุพรรณบุรี นครปฐม และสมุทรสาคร ในงานวิจัยเรื่อง “ระบบเสียงภาษาลาวของกลุ่มน้ำท่าจีน” การศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงวรรณยุกต์ของกลุ่มคนลาว ญ้อ และผู้ไทในพื้นที่เดียวกัน ดังเช่นวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบระบบวรรณยุกต์ในภาษาของคน “ลาว” คน “ญ้อ” และคน “ผู้ไท” ในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม” ของพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2541) และการศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษากลุ่มลาวเพื่อดูการแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในวิทยานิพนธ์เรื่อง “การเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ : กรณีศึกษาภาษากลุ่มลาว” ของพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546) วิทยานิพนธ์เรื่อง “วรรณยุกต์ภาษาอีสาน (ลาว) ที่พูดโดยคนอีสาน ผู้ไทยและโซ่ในชุมชนตำบลนาเพียง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร” ของพรสวรรค์ นามวัง (2544)

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยสำคัญที่ศึกษาเกี่ยวกับภาษาพวน จะเป็นการศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงทั้งระบบแต่ในพื้นที่เดียวกัน เช่น วิไลลักษณ์ เดชะ (2530) ได้ศึกษาระบบเสียงภาษาไทถิ่นจังหวัดนครสวรรค์ ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “เปรียบเทียบระบบเสียงของภาษาไทถิ่น 6 ภาษาที่พูดในอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์” การจัดกลุ่มภาษาพวนโดยการใช้ระบบวรรณยุกต์ เช่น สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ (2536) ได้จัดกลุ่มภาษาพวนโดยใช้เกณฑ์จำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ และลักษณะการแตกตัวของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในบทความเรื่อง “จัดกลุ่มภาษาพวนโดยใช้เสียงวรรณยุกต์”

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับภาษาญ้อมีนักวิชาการและนักวิจัยศึกษาไว้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการศึกษาระบบเสียงวรรณยุกต์เพื่อจัดกลุ่มภาษา เช่น วิทยานิพนธ์เรื่อง “การแบ่งกลุ่มภาษาญ้อในภาคอีสานโดยใช้ระบบเสียงวรรณยุกต์” ของปิ่นกนก คำเรืองศรี (2545) วิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาญ้อ” ของกาญจนา คุ้มณะศิริ (2523) บทความวิจัยเรื่อง “การเปรียบเทียบการแปรของเสียงวรรณยุกต์ภาษาญ้อในจังหวัดสระบุรีและจังหวัดสกลนคร” ของชนัญภิกา ภักดีไทย และอุมาภรณ์ สังขมาน (2560)

สำหรับงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับภาษาผู้ไท จะเป็นการศึกษาในเชิงพรรณนา ระบบเสียง เช่น “ภาษาผู้ไท” ของวิไลวรรณ ขนิษฐนันท์ (2520) และวิทยานิพนธ์เรื่อง “ระบบเสียงภาษาผู้ไท ตำบลถ้ำเจริญ อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ” ของเพ็ญประภา จุมมาลี (2553) การศึกษาเชิงเปรียบเทียบระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาผู้ไท ต่างพื้นที่ เช่น วิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบวรรณยุกต์ภาษาถิ่นผู้ไท ใน 3 จังหวัด”ของพจณี ศรีธรรษาภรณ์ (2526) การศึกษาเชิงเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาผู้ไทกับภาษาอื่น เช่นวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาผู้ไทกับภาษาลาวโซ่ง” ของอรพันธ์ อุณากรสวัสดิ์ (2536)

จากข้อมูลเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการศึกษาภาษาไทถิ่นดังกล่าว ข้างต้น และความน่าสนใจของภาษาไทถิ่นในพื้นที่จังหวัดบึงกาฬ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ อันได้แก่ ภาษาลาว หรือภาษาอีสาน ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท การทำวิจัยระบบเสียงภาษาไท

ถิ่นของจังหวัดบึงกาฬ นอกจากจะเป็นการวิจัยพื้นฐานในการศึกษาภาษาของชนกลุ่มอื่น ๆ แล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาด้านภาษาศาสตร์ภาษาไท (Tai Linguistics) ซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการขยายองค์ความรู้ด้านภาษาตระกูลไทให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ตลอดจนเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีในด้านภาษาและวัฒนธรรมเป็นการอนุรักษ์ภาษาถิ่นตระกูลไทในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ ได้แก่ ภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การกำหนดจุดเก็บข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ในการเก็บข้อมูลภาษาไทถิ่น 4 ภาษา โดยมีเกณฑ์ในการกำหนดจุดเก็บข้อมูลคือ เป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มคนที่พูดภาษาไทถิ่นนั้น ๆ อาศัยอยู่ มีความเข้มทางภาษา และมีขนบธรรมเนียมอันเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชนอย่างชัดเจน โดยพิจารณาจากข้อมูลการสำรวจภาษาของสมคิด ไชยวงศ์ (2534) แผนที่ภาษาศาสตร์ของสุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2547) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมจังหวัดบึงกาฬ* ได้พื้นที่ในการเก็บข้อมูล ดังนี้

- 1.1 ภาษาลาว เก็บข้อมูลที่ตำบลนาแสง อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ
- 1.2 ภาษาพวน เก็บข้อมูลที่ตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ
- 1.3 ภาษาญ้อ เก็บข้อมูลที่ตำบลปงไฮ อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ
- 1.4 ภาษาผู้ไท เก็บข้อมูลที่ตำบลตาแฝก อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ

* สัมภาษณ์ นายวาปี เณระสุระ รองประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดบึงกาฬ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกผู้บอกภาษาที่มีอายุระหว่าง 50-70 ปี ขึ้นไป เนื่องจากผู้บอกภาษาที่มีอายุมากจะรักษาระบบเสียงภาษาของตนได้ดีกว่าผู้บอกภาษาที่มีอายุน้อย ซึ่งอาจได้รับอิทธิพลของภาษาไทยมาตรฐานจากการศึกษาหรือสื่อมวลชน ตลอดจนการพบปะกับคนต่างถิ่น ผู้บอกภาษาได้รับการศึกษาไม่เกินภาคบังคับ ใช้ภาษาไทยถิ่นในชีวิตประจำวัน มีอวัยวะในการออกเสียงครบบริบูรณ์ และเต็มใจให้ความร่วมมือด้วยดีโดยตลอดการสัมภาษณ์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ รายการคำสำหรับเก็บข้อมูลภาษาตระกูลไทของวิลเลียม เจ. เกิดนีย์ (William J. Gedney อ้างถึงใน กันทิมา วัฒนะประเสริฐ และสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ, 2531) จำนวนประมาณ 800 คำ แบบทดสอบเสียงวรรณยุกต์ภาษาตระกูลไทของวิลเลียม เจ. เกิดนีย์ (William J. Gedney, 1972) จำนวน 60 คำ* อุปกรณ์และภาพประกอบต่าง ๆ เครื่องบันทึกเสียงแบบดิจิตอล ดินสอ ปากกา ยางลบ สมุดบันทึก กล้องถ่ายรูป

* ของ A คือ คำที่ไม่ใช้วรรณยุกต์ เช่น คำว่า ขา ปี บิน มือ

ของ B คือ คำที่ใช้รูปวรรณยุกต์เอก เช่น คำว่า ไช ป่า ไร่

ของ C คือ คำที่ใช้รูปวรรณยุกต์โท เช่น คำว่า ข้าว ป้า ช้า น้ำ

ของ DL คือ คำตายสระเสียงยาว เช่น คำว่า เหงือก ปอด ดอก ลูก

ของ DS คือ คำตายสระเสียงสั้น เช่น คำว่า ลูก กบ ออก นก

แถวที่ 1 พยัญชนะต้นดั้งเดิมของคำศัพท์เป็นเสียงกัก ไม่ก้อง มีลม และเสียงเสียดแทรก เสียงเหล่านี้อาจแทนด้วยอักษรสูง หรือ ห นำอักษรต่ำในการเขียนภาษาไทยมาตรฐาน

แถวที่ 2 พยัญชนะต้นดั้งเดิมของคำศัพท์เป็นเสียงกัก ไม่ก้อง ไม่มีลม เสียงเหล่านี้อาจแทนด้วยอักษรกลาง ชุดที่ 1 < ป ต จ ก > ในการเขียนภาษาไทยมาตรฐาน

แถวที่ 3 พยัญชนะต้นดั้งเดิมของคำศัพท์เป็นเสียงคอดหอยกัก หรือคอดหอยกักร่วม เสียงเหล่านี้อาจแทนได้ด้วยอักษรกลางชุดที่ 2 < อ บ ด > ในการเขียนภาษาไทยมาตรฐาน

แถวที่ 4 พยัญชนะต้นดั้งเดิมของคำศัพท์เป็นเสียงก้อง เสียงเหล่านี้อาจแทนด้วยอักษรต่ำในการเขียนภาษาไทยมาตรฐาน

	A	B	C	DL	DS
1	หุ	ไซ	ข้าว	ขาด	หมัด
	ขา	ผ่า	เสือ	เหิงอก	สุก
	หั่ว	เช่า	ไข่	หาบ	ผัก
2	ปี	ป่า	ป้า	ปอด	กบ
	ตา	ไก่	กล้า	ปีก	ตับ
	กิน	แก้	ต้ม	ตอก	เจ็บ
3	บิน	บ่า	บ้า	แดด	เบ็ด
	แดง	บ่าว	บ้าน	อาบ	ดิบ
	ดาว	ด่า	อ้า	ดอก	อก
4	มือ	ฟี่	น้ำ	มีด	นก
	คาง	ฟ่อ	น้อง	ลูก	มัด
	นา	ไร่	ม้า	เลือด	ลัก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้รายการคำจำนวน 800 คำ และแบบทดสอบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาตระกูลไทของวิลเลียม เจ. เกดนี (William J. Gedney, 1972) จำนวน 60 คำ รวมทั้งอุปกรณ์ประกอบการสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้บอกภาษา โดยให้ผู้บอกภาษาออกเสียงคำละ 2 ครั้ง ผู้วิจัยฟังเสียงของผู้บอกภาษาจนแน่ใจว่าเป็นเสียงใดบ้างแล้วจึงบันทึกด้วยสัทอักษร (IPA) บันทึกเสียงด้วยเครื่องบันทึกเสียงแบบดิจิทัลเพื่อเป็นหลักฐานในการตรวจสอบข้อมูลภายหลัง จากนั้นจึงจัดบันทึกข้อมูลลงบัตรคำด้วยสัทอักษร

5. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาคัดเลือกคำที่ผู้บอกภาษาสามารถให้ข้อมูลครบถ้วน จึงเลือกรายการคำที่ใช้ในการวิเคราะห์ทั้งสิ้น 750 คำ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลระบบเสียงภาษาไทย โดยใช้หลักการหาคู่เทียบเสียง (minimal pairs) และคู่เทียบเสียงคล้าย (analogous pairs) สำหรับการวิเคราะห์หน่วยเสียง

วรรณยุกต์นั้นพิจารณาการแยกเสียงของหน่วยเสียงวรรณยุกต์โดยใช้แบบทดสอบของวิลเลียม เจ. เก็ดนีย์ (William J. Gedney, 1972) จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาสัญลักษณ์ของหน่วยเสียงวรรณยุกต์โดยใช้โปรแกรม Pratt

ผลการวิจัย

1. หน่วยเสียงพยัญชนะภาษาไทถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางหน่วยเสียงพยัญชนะภาษาไทถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ

ลักษณะ ของเสียง	ฐานกรณ์	ริม ฝีปาก	ริม ฝีปาก และ ฟัน	ปุ่ม เหงือก	เพดาน แข็ง	เพดาน อ่อน	คอหอย
	คุณสมบัติ ของเสียง						
กักหรือระเบิด	ไม่ก้อง ไม่มีลม	p		t		k	ʔ
	ไม่ก้อง มีลม	p ^h		t ^h		k ^h	
	ก้อง	b		d			
กึ่งเสียดแทรก	ไม่ก้อง ไม่มีลม				c		
เสียดแทรก	ไม่ก้อง		f	s			h
นาสิก	ก้อง	m		n	ɲ	ŋ	
ข้างลิ้น	ก้อง			l			
ครึ่งสระ	ก้อง	w			j		

หน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดียวในภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท จังหวัดบึงกาฬ มีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดียวจำนวน 20 หน่วยเสียงเท่ากัน ได้แก่ /p-, t-, k-, ʔ-, p^h-, t^h-, k^h-, b-, d-, c-, f-, s-, h-, m-, n-, ɲ-, ŋ-, l-, w-, j-/ และพยัญชนะท้าย 9 หน่วยเสียงเท่ากัน ได้แก่ /-p-, -t-, -k-, -ʔ-, -m-, -n-, -ŋ-, -w-, -j/

แต่ภาษาผู้ไทมีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ 2 หน่วยเสียง ได้แก่ /k^hw-, sw-/ การเปรียบเทียบหน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทถิ่นจังหวัดบึงกาฬ ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยวในภาษาไทถิ่นจังหวัดบึงกาฬ

ประเภท ของเสียง ภาษา	ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท
กักหรือระเบิด	p-t k-ʔ- p ^h -t ^h -k ^h - b-d-	p-t k-ʔ- p ^h -t ^h -k ^h - b-d-	p-t k-ʔ- p ^h -t ^h -k ^h - b-d-	p-t k-ʔ- p ^h -t ^h -k ^h - b-d-
กึ่งเสียดแทรก	c-	c-	c-	c-
เสียดแทรก	f-s h-	f-s h-	f-s h-	f-s h-
นาสิก	m-n-ɲ-ŋ-	m-n-ɲ-ŋ-	m-n-ɲ-ŋ-	m-n-ɲ-ŋ-
ข้างลิ้น	l-	l-	l-	l-
ครึ่งสระ	w-j-	w-j-	w-j-	w-j-

เสียงปฏิภาคของพยัญชนะต้นเดี่ยวในภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท จะเป็นเสียงปฏิภาคที่เหมือนกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

	ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท	ความหมาย
/p-/	p-	p-	p-	p-	
	pa: ⁶	pa: ⁴	pa: ⁵	pa: ⁵	ป่า
/t-/	t-	t-	t-	t-	
	ti:n ²	ti:n ²	ti:n ¹	ti:n ¹	เท้า

	ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท	ความหมาย
/k-/	k-	k-	k-	k-	
	kwɛ̃ ²	kwɛ̃ ²	kwɛ̃ ¹	kwɛ̃ ¹	กอง
/ʔ-/	ʔ-	ʔ-	ʔ-	ʔ-	
	ʔa: ²	ʔa: ²	ʔa: ¹	ʔa: ²	อ้า
/b-/	b-	b-	b-	b-	
	bin ²	bin ²	bin ¹	bin ¹	บิน
/d-/	d-	d-	d-	d-	
	deɲ ²	deɲ ²	deɲ ¹	deɲ ¹	แดง

นอกจากนี้ ยังพบเสียงปฏิภาคของพยัญชนะต้นเดียวในภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ เป็นเสียง /k^h-/ แต่ในภาษาผู้ไท จะเป็นเสียง /h-/ ผู้วิจัยพบคำจำนวนหนึ่งที่มีเสียงปฏิภาคแบบนี้

ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท	ความหมาย
k ^h -	k ^h -	k ^h -	h-	
k ^h a: ¹	k ^h a: ¹	k ^h a: ¹	ha: ¹	ชา
k ^h a:t ⁵	k ^h a:t ³	k ^h a:t ³	ha:t ²	ชาด
k ^h a:j ¹	k ^h a:j ¹	k ^h a:j ¹	ha:j ¹	ชาย
k ^h a:w ¹	k ^h a:w ¹	k ^h a:w ¹	ha:w ¹	ชาว

ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท	ความหมาย
k ^h uɯn ⁵	k ^h uɯn ⁵	k ^h uɯn ⁴	huɯn ⁵	ขึ้น
k ^h uɯn ⁴	k ^h uɯn ³	k ^h uɯn ³	huɯn ³	ขึ้น
k ^h em ¹	k ^h em ¹	k ^h em ¹	hem ¹	เข็ม
k ^h ɛ:n ¹	k ^h ɛ:n ¹	k ^h ɛ:n ¹	he:n ¹	แขน
k ^h iaŋ ¹	k ^h iaŋ ¹	k ^h iaŋ ¹	he:ŋ ¹	เขียง
k ^h aw ⁵	k ^h aw ⁵	k ^h aw ⁴	haw ⁵	คม
k ^h ɛw ⁵	k ^h ɛw ⁵	k ^h ɛw ⁴	hew ⁵	ฟัน (คานาม)

ตารางที่ 3 ตารางเปรียบเทียบหน่วยเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำในภาษาไทถิ่นจังหวัดบึงกาฬ

ภาษา ประเภท ของเสียง	ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท
หน่วยเสียง พยัญชนะต้น ควบกล้ำ	ไม่ปรากฏหน่วย เสียงพยัญชนะ ต้นควบกล้ำ	ไม่ปรากฏหน่วย เสียงพยัญชนะ ต้นควบกล้ำ	ไม่ปรากฏหน่วย เสียงพยัญชนะ ต้นควบกล้ำ	k ^h w- sw-

ภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ ไม่มีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ แต่ภาษาผู้ไทมีพยัญชนะต้นควบกล้ำ /k^hw-, sw-/ ในคำต่อไปนี้

ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท	ความหมาย
k ^h -	k ^h -	k ^h -	k ^h w-	
k ^h uan ¹	k ^h uan ¹	k ^h uan ¹	k ^h wa:n ⁵	ขวาน
s-	s-	s-	sw-	
suaj ¹	suaj ¹	suaj ¹	swa:j ¹	สาย (เวลา)

หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทถิ่นจังหวัดบึงกาฬ มีจำนวน 9 หน่วยเสียง เท่ากัน ได้แก่ /p, t, k, ʔ, m, n, ŋ, w, j/ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ตารางเปรียบเทียบหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทถิ่นจังหวัดบึงกาฬ

ภาษา ประเภท ของเสียง	ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท
กักหรือระเบิด	-p -t -k -ʔ	-p -t -k -ʔ	-p -t -k -ʔ	-p -t -k -ʔ
นาสิก	-m -n -ŋ	-m -n -ŋ	-m -n -ŋ	-m -n -ŋ
ครึ่งสระ	-w -j	-w -j	-w -j	-w -j

เสียงปฏิภาคของพยัญชนะท้ายในภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษา
ผู้ไท ส่วนใหญ่จะเป็นเสียงปฏิภาคที่เหมือนกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

	ภาษา ลาว	ภาษา พวน	ภาษาญ้อ	ภาษา ผู้ไท	ความหมาย
/-m/	-m	-m	-m	-m	
	ke:m ⁶	ke:m ⁴	ke:m ⁴	ke:m ⁵	แก้ม
/-n/	-n	-n	-n	-n	
	ba:n ²	ba:n ²	ba:n ¹	ba:n ¹	บาน
/-ŋ/	-ŋ	-ŋ	-ŋ	-ŋ	
	ca:ŋ ²	ca:ŋ ²	ca:ŋ ¹	ca:ŋ ¹	จี๊ด
/-w/	-w	-w	-w	-w	
	k ^h aw ⁵	k ^h aw ⁵	k ^h aw ⁴	k ^h aw ⁵	ข้าว
/-j/	j	j	j	j	
	ʔaj ²	ʔaj ²	ʔaj ¹	ʔaj ¹	ไอ

เสียงปฏิภาคของพยัญชนะท้ายที่ต่างกัน คือ ภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ เป็นเสียง / -k / ภาษาผู้ไทเป็นเสียง / -ʔ /

ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท	ความหมาย
-k	-k	-k	-ʔ	
be:k ⁵	be:k ³	be:k ³	beʔ ²	แบก
pu:k ⁵	pu:k ³	pu:k ³	puʔ ²	ปลูก

2. หน่วยเสียงสระภาษาไทยถิ่นจังหวัดบึงกาฬ ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 ตารางแสดงหน่วยเสียงสระในภาษาไทยถิ่นจังหวัดบึงกาฬ

ตำแหน่งของลิ้นและ ลักษณะริมฝีปาก ระดับลิ้น	ลิ้นส่วนหน้า		ลิ้นส่วนหลังค่อนกลาง	ลิ้นส่วนหลัง
	ไม่ห่อริมฝีปาก		ไม่ห่อริมฝีปาก	ห่อริมฝีปาก
สูง	i	i:	u	u:
กลางสูง	e	e:	ə	o
กลางต่ำ	ɛ	ɛ:		ɔ
ต่ำ			a	
สระประสม	ia		ua	ua

ภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท มีหน่วยเสียงสระเดี่ยวจำนวน 18 หน่วยเสียงเท่ากัน ได้แก่ / i, i:, e, e:, ɛ, ɛ:, u, u:, ə, ə:, a, a:, u, u:, o, o:, ɔ, ɔ: / ภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ มีหน่วยเสียงสระประสมจำนวน 3 หน่วยเสียงเท่ากัน คือ / ia, ua, ua / ส่วนภาษาผู้ไทไม่ปรากฏหน่วยเสียงสระประสม

ตารางที่ 6 ตารางแสดงหน่วยเสียงสระเดี่ยวในภาษาไทยถิ่นจังหวัดบึงกาฬ

ประเภท ของเสียง \ ภาษา	ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท
หน่วยเสียง สระหน้า	i, i:, e, e:, ε, ε:	i, i:, e, e:, ε, ε:	i, i:, e, e:, ε, ε:	i, i:, e, e:, ε, ε:
หน่วยเสียง สระกลาง	u, u:, ə, ə:, a, a:	u, u:, ə, ə:, a, a:	u, u:, ə, ə:, a, a:	u, u:, ə, ə:, a, a:
หน่วยเสียง สระหลัง	u, u:, o, o:, ɔ, ɔ:	u, u:, o, o:, ɔ, ɔ:	u, u:, o, o:, ɔ, ɔ:	u, u:, o, o:, ɔ, ɔ:

เสียงปฏิภาคของสระเดี่ยวในภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท
จะเป็นเสียงปฏิภาคที่เหมือนกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

	ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท	ความหมาย
/i/	i	i	i	i	
	sim ³	sim ²	sim ²	sim ²	ชิม
/e/	e	e	e	e	
	k ^h em ³	k ^h em ²	k ^h em ²	k ^h em ²	เค็ม
/u/	u	u	u	u	
	nuŋ ⁴	nuŋ ³	nuŋ ³	nuŋ ³	หนึ่ง
/a:/	a:	a:	a:	a:	
	ta:j ²	ta:j ²	ta:j ¹	ta:j ¹	ตาย
/u:/	u:	u:	u:	u:	

	ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท	ความหมาย
	hu: ¹	hu: ¹	hu: ¹	hu: ¹	หู
/o/	o	o	o	o	
	fot ⁶	pa: ⁴	pa: ⁵	pa: ⁵	เดือด

สระเดี่ยวเสียงยาวตามด้วยพยัญชนะท้าย /-k/ ในภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ จะเป็นสระเดี่ยวเสียงสั้นตามด้วยพยัญชนะ /-ʔ/ ในภาษาผู้ไท

ภาษา ลาว	ภาษา พวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท	ความหมาย
to:k ⁵	to:k ³	to:k ³	toʔ ⁵	ตอก
bɛ:k ⁵	bɛ:k ³	bɛ:k ³	bɛʔ ²	แบก
lu:k ⁶	lu:k ⁵	lu:k ⁴	luʔ ³	ลูก
ʔo:k ⁶	ʔo:k ³	ʔo:k ³	ʔoʔ ⁵	ออก

สระเดี่ยว /a-/ ตามด้วยพยัญชนะท้าย /-j/ ในภาษาลาว และภาษาญ้อ สำหรับ ภาษาพวน และภาษาผู้ไทจะเป็นเสียงสระ /-ə-/

ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท	ความหมาย
-aj	ə:	-aj	ə:	
maj ⁴	mə: ³	maj ⁴	mə: ³	ใหม่
ɲaj ⁴	ɲə: ³	ɲaj ⁴	ɲə: ³	ใหญ่
haj ⁵	hə: ⁵	haj ⁴	hə: ⁵	ให้
saj ⁴	sə: ³	saj ⁴	sə: ³	ใส่

หน่วยเสียงสระประสมในภาษาไทยถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ ได้แก่ ภาษาลาว ภาษาวน ภาษาญ้อ มีจำนวน 3 หน่วยเสียงเท่ากัน คือ / ia, uua, ua / ส่วนภาษาผู้ไทไม่ปรากฏหน่วยเสียงสระประสม

ตารางที่ 7 ตารางแสดงหน่วยเสียงสระประสมในภาษาไทยถิ่นจังหวัดบึงกาฬ

ภาษา ประเภทของเสียง	ภาษาลาว	ภาษาวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท
หน่วยเสียง สระประสม	ia, uua, ua	ia, uua, ua	ia, uua, ua	ไม่ปรากฏหน่วย เสียงสระประสม

ภาษาลาว ภาษาวน ภาษาญ้อ จะเป็นเสียงสระประสม /ia/ ส่วนภาษาผู้ไท จะปรากฏเป็นเสียงสระเดี่ยว /e:/ ดังตัวอย่าง

ภาษาลาว	ภาษาวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท	ความหมาย
ia	ia	ia	e:	
kian ²	kian ²	kian ¹	ke:n ¹	เกวียน
mia ³	mia ²	mia ²	me: ²	เมีย

ภาษาลาว จะเป็นเสียงสระประสม /ia/ ภาษาพวน ภาษาญ้อ จะเป็นเสียงสระประสม /ua/ ส่วนภาษาผู้ไทจะปรากฏเป็นเสียงสระเดี่ยว /o:/ ดังตัวอย่าง

ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท	ความหมาย
ia	ua	ua	o:	
kia ²	kua ²	kua ²	kə: ¹	เกลือ
dian ²	duan ²	duan ¹	də:n ¹	เดือน

ภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ จะเป็นเสียงสระประสม /ua/ ภาษาผู้ไทจะเป็นเสียงสระเดี่ยว /o:/ ดังตัวอย่าง

ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท	ความหมาย
ua	ua	ua	o:	
kuaj ⁶	kuaj ⁴	kuaj ⁴	ko:j ⁵	กล้วย
ɣua ³	ɣua ²	ɣua ²	ɣo: ²	วัว

3. การเปรียบเทียบหน่วยเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ พบว่ามีความแตกต่างกันในด้านของจำนวนหน่วยเสียงและการแยกเสียง กล่าวคือ ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท มีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียงเท่ากัน ส่วนภาษาลาว มีจำนวน 6 หน่วยเสียง เมื่อพิจารณาการแยกเสียงของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ พบว่า ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท มีการแยกเสียงเป็น 2 ทาง (Two way split) ส่วนภาษาลาว และภาษาพวน มีการแยกเสียงเป็น 3 ทาง (Three way split) การแยกเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ ภาษาผู้ไท ในจังหวัดบึงกาฬ มีดังนี้

วรรณยุกต์ภาษาลาว ตำบลนาแสง อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ มีการแยกเสียงเป็น 3 ทาง (Three way split) โดยพยัญชนะต้นดั้งเดิมที่มีอิทธิพลต่อการแยกเสียงในช่อง A คือ เสียงกัก ไม่ก้อง มีลม และเสียงเสียดแทรก กลุ่มหนึ่ง เสียงกัก ไม่ก้อง ไม่มีลม เสียงคอดหอยหัก คอดหอยกักร่วม กลุ่มหนึ่ง และเสียงก้อง อีกกลุ่มหนึ่ง ช่อง C พยัญชนะต้นที่มีอิทธิพลต่อการแยกเสียง คือ เสียงกัก ไม่ก้อง มีลม และเสียงเสียดแทรก กลุ่มหนึ่ง เสียงกัก ไม่ก้อง ไม่มีลม เสียงคอดหอยหัก คอดหอยกักร่วม เสียงก้อง อีกกลุ่มหนึ่ง ช่อง DL และ DS คือ พยัญชนะต้นที่มีอิทธิพลต่อการแยกเสียง คือ เสียงไม่ก้อง กลุ่มหนึ่ง และเสียงก้อง อีกกลุ่มหนึ่ง ส่วนช่อง B ไม่มีการแยกเสียง ดังนั้นรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์จึงเป็นแบบ A1-23-4, B1234, C1-234 DL/DS123-4 มีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง ได้แก่ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1 เสียงต่ำขึ้น (24) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2 เสียงกลางตก (31) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 เสียงกลางขึ้นตก (343) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4 เสียงกลางระดับ (33) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5 เสียงต่ำระดับ (22) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 6 เสียงสูงขึ้นตก (452)

วรรณยุกต์ภาษาพวน ตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ มีการแยกเสียงเป็น 3 ทาง (Three way split) โดยพยัญชนะต้นดั้งเดิมที่มีอิทธิพลต่อการแยกเสียงในช่อง A และ C คือ เสียงกัก ไม่ก้อง มีลม และเสียงเสียดแทรก กลุ่มหนึ่ง เสียงกัก ไม่ก้อง ไม่มีลม เสียงคอดหอยหัก คอดหอยกักร่วม เสียงก้อง อีกกลุ่มหนึ่ง ช่อง B DL และ DS พยัญชนะต้นที่มีอิทธิพลต่อการแยกเสียง คือ เสียงไม่ก้อง กลุ่มหนึ่ง และเสียงก้อง อีกกลุ่มหนึ่ง ดังนั้นรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์จึงเป็นแบบ A/C1-234, B DL/DS123-4 มีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง ได้แก่ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1 เสียงต่ำขึ้น (24) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2 เสียงกลางระดับ (33) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 เสียงกลางตก (31) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4 เสียงสูงระดับ (44) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5 เสียงสูงขึ้นตก (452)

วรรณยุกต์ภาษาญ้อ ตำบลปงไฮ อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ การแยกเสียงเป็น 2 ทาง (Two way split) โดยพยัญชนะต้นดั้งเดิมที่มีอิทธิพลต่อการแยกเสียงในช่อง A C DL และ DS คือ เสียงไม่ก้อง กลุ่มหนึ่ง และเสียงก้อง อีกกลุ่มหนึ่ง ส่วนช่อง B ไม่มีการแยกเสียง ดังนั้นรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์จึงเป็นแบบ A/C/DL/DS123-4,

B1234 มีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง ได้แก่ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1 เสียงต่ำขึ้น (24) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2 เสียงกลางขึ้น (34) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 เสียงกลางระดับ (33) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4 เสียงสูงขึ้นตก (452) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5 เสียงต่ำระดับ (22)

วรรณยุกต์ภาษาผู้ไท ตำบลตาแฝก อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ การแยกเสียงเป็น 2 ทาง (Two way split) โดยพยัญชนะต้นดั้งเดิมที่มีอิทธิพลต่อการแยกเสียงในช่อง A B C DL และ DS คือ เสียงไม่ก้อง กลุ่มหนึ่ง และเสียงก้อง อีกกลุ่มหนึ่ง ดังนั้นรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์จึงเป็นแบบ A/B/C/DL/DS123-4 มีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง ได้แก่ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1 เสียงต่ำขึ้น (24) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2 เสียงสูงขึ้นตก (452) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 เสียงกลางตก (31) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4 เสียงกลางขึ้น (34) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5 เสียงสูงระดับ (44)

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไทในจังหวัดบึงกาฬ สามารถแสดงรายละเอียดได้ ดังนี้

1. ช่อง A ได้แก่ พยางค์เป็น ซึ่งตัวเขียนภาษาไทยมาตรฐานไม่มีรูปวรรณยุกต์กำกับ เสียงวรรณยุกต์ในแต่ละภาษามีลักษณะทางสัทศาสตร์ ดังนี้

ภาษา A	ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท
หุ	ᨶ	ᨶ		
ปี	ᨶ	ᨶ	ᨶ	ᨶ
บิน				
มือ	ᨶ		ᨶ	ᨶ

- 1.1 ภาษาลาว แยกเป็น 3 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ
 - ก. A 1 หรือ ว. 1 ได้แก่ เสียงต่ำขึ้น (24)
 - ข. A 23 หรือ ว. 2 ได้แก่ เสียงกลางตก (31)
 - ค. A 4 หรือ ว. 3 ได้แก่ เสียงกลางขึ้นตก (343)
- 1.2 ภาษาพวน แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ
 - ก. A 1 หรือ ว. 1 ได้แก่ เสียงต่ำขึ้น (24)
 - ข. A 234 หรือ ว. 2 ได้แก่ เสียงกลางระดับ (33)
- 1.3 ภาษาญ้อ แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ
 - ก. A 1 หรือ ว. 1 ได้แก่ เสียงต่ำขึ้น (24)
 - ข. A 234 หรือ ว. 2 ได้แก่ เสียงกลางขึ้น (34)
- 1.4 ภาษาผู้ไท แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ
 - ก. A 1 หรือ ว. 1 ได้แก่ เสียงต่ำขึ้น (24)
 - ข. A 234 หรือ ว. 2 ได้แก่ เสียงสูงขึ้นตก (452)

ช่องวรรณยุกต์ A ลักษณะทางสัทศาสตร์ของพยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิมที่เป็นเสียงมีลม และเสียงเสียดแทรก จะมีอิทธิพลต่อการแยกเสียงของภาษาลาวและภาษาพวน แต่ไม่มีอิทธิพลต่อการแยกเสียงวรรณยุกต์ในภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท อีกประการหนึ่งคือ ลักษณะทางสัทศาสตร์ของพยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิมที่เป็นเสียงก้อง และไม่ก้อง จะมีอิทธิพลต่อการแยกเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาว ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท แต่ไม่มีอิทธิพลต่อการแยกเสียงวรรณยุกต์ในภาษาพวน

2. ช่อง B ได้แก่ พยางค์เป็น ซึ่งตัวเขียนภาษาไทยมาตรฐานใช้รูปวรรณยุกต์เอกกำกับ เสียงวรรณยุกต์ในแต่ละภาษามีลักษณะทางสัทศาสตร์ ดังนี้

ภาษา B	ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท		
ไ	𑜀	𑜀	𑜀	𑜀		
ปา		𑜀				
ด่า						
พ่อ		𑜀		𑜀		

2.1 ภาษาลาว ไม่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ในช่อง B ปรากฏเพียงเสียงเดียว คือ B1234 หรือ ว. 4 ได้แก่ เสียงกลางระดับ (33)

2.2 ภาษาพวน แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ

ก. B 123 หรือ ว. 3 ได้แก่ เสียงกลางตก (31)

ข. B 4 หรือ ว. 4 ได้แก่ เสียงสูงระดับ (44)

2.3 ภาษาญ้อ ไม่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ในช่อง B ปรากฏเพียงเสียงเดียว คือ B1234 หรือ ว. 3 ได้แก่ เสียงกลางระดับ (33)

2.4 ภาษาผู้ไท แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ

ก. B 123 หรือ ว. 3 ได้แก่ เสียงกลางตก (31)

ข. B 4 หรือ ว. 4 ได้แก่ เสียงกลางขึ้น (34)

ช่องวรรณยุกต์ B ภาษาพวน และภาษาผู้ไท มีการแยกเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน คือ B 123-4 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิมที่เป็นเสียงก้องและไม่ก้อง ส่วนภาษาลาวและภาษาญ้อ ไม่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ในช่อง B1234 กล่าวคือ ใช้เสียงวรรณยุกต์เดียวกันหมด

3. ช่อง C ได้แก่ พยางค์เป็น ซึ่งตัวเขียนภาษาไทยมาตรฐานใช้รูปวรรณยุกต์โทกำกับ เสียงวรรณยุกต์ในแต่ละภาษามีลักษณะทางสัทศาสตร์ ดังนี้

ภาษา C	ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท
ข้าว	𐄓	𐄓	𐄓	𐄓
ป่า	𐄓	𐄓		
บ้า				
น้ำ			𐄓	𐄓

3.1 ภาษาลาว แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ

ก. C 1 หรือ ว. 5 ได้แก่ เสียงต่ำระดับ (22)

ข. C 234 หรือ ว. 6 ได้แก่ เสียงสูงขึ้นตก (452)

3.2 ภาษาพวน แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ

ก. C 1 หรือ ว. 5 ได้แก่ เสียงสูงขึ้นตก (452)

ข. C 234 หรือ ว. 4 ได้แก่ เสียงสูงระดับ (44)

3.3 ภาษาญ้อ แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ

ก. C 123 หรือ ว. 4 ได้แก่ เสียงสูงขึ้นตก (452)

ข. C 4 หรือ ว. 5 ได้แก่ เสียงต่ำระดับ (22)

3.4 ภาษาผู้ไท แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ

ก. C 123 หรือ ว. 5 ได้แก่ เสียงสูงระดับ (44)

ข. C 4 หรือ ว. 4 ได้แก่ เสียงกลางขึ้น (34)

ช่องวรรณยุกต์ C ภาษาลาว และภาษาพวน มีการแยกเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน คือ C 1-234 ซึ่งแสดงให้เห็นลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิมที่เป็นเสียงมีลม และเสียงเสียดแทรกที่มีอิทธิพลต่อการแยกเสียงวรรณยุกต์ ส่วนภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท มีการแยกเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน คือ C 123-4 แสดงให้เห็นถึงลักษณะทางสัทศาสตร์ของพยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิมที่เป็นเสียงก้อง และไม่ก้อง ที่มีอิทธิพลต่อการแยกเสียงวรรณยุกต์

4. ช่อง DL ได้แก่ พยางค์ตาย สระเสียงยาว เสียงวรรณยุกต์ในแต่ละภาษามีลักษณะทางสัทศาสตร์ ดังนี้

DL \ ภาษา	ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท
ขาด	L	h	T	n
ปอด				
แดด				
มีด	T	n	n	h

4.1 ภาษาลาว แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ

ก. DL 123 หรือ ว. 5 ได้แก่ เสียงต่ำระดับ (22)

ข. DL 4 หรือ ว. 4 ได้แก่ เสียงกลางระดับ (33)

4.2 ภาษาพวน แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ

ก. DL 123 หรือ ว. 3 ได้แก่ เสียงกลางตก (31)

ข. DL 4 หรือ ว. 5 ได้แก่ เสียงสูงขึ้นตก (452)

4.3 ภาษาญ้อ แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ

ก. DL 123 หรือ ว. 3 ได้แก่ เสียงกลางระดับ (33)

ข. DL 4 หรือ ว. 4 ได้แก่ เสียงสูงขึ้นตก (452)

4.4 ภาษาผู้ไท แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ

ก. DL 123 หรือ ว. 2 ได้แก่ เสียงสูงขึ้นตก (452)

ข. DL 4 หรือ ว. 3 ได้แก่ เสียงกลางตก (31)

ช่องวรรณยุกต์ DL ภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท มีการแยกเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน คือ DL 123-4 ซึ่งแสดงให้เห็นลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิมที่เป็นเสียงเสียงก้อง และไม่ก้อง ที่มีอิทธิพลต่อการแยกเสียงวรรณยุกต์

5. ช่อง DS ได้แก่ พยางค์ตาย สระเสียงสั้น เสียงวรรณยุกต์ในแต่ละภาษามีลักษณะทางสัทศาสตร์ ดังนี้

DS \ ภาษา	ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท
หมด				
กบ				
เปิด				
นก				

5.1 ภาษาลาว แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ

ก. DS 123 หรือ ว. 6 ได้แก่ เสียงสูงขึ้นตก (452)

ข. DS 4 หรือ ว. 4 ได้แก่ เสียงกลางระดับ (33)

5.2 ภาษาพวน แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ

ก. DS 123 หรือ ว. 2 ได้แก่ เสียงกลางระดับ (33)

ข. DS 4 หรือ ว. 5 ได้แก่ เสียงสูงขึ้นตก (452)

5.3 ภาษาญ้อ แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ

ก. DS 123 หรือ ว. 2 ได้แก่ เสียงกลางขึ้น (34)

ข. DS 4 หรือ ว. 4 ได้แก่ เสียงสูงขึ้นตก (452)

5.4 ภาษาผู้ไท แยกเป็น 2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ

ก. DS 123 หรือ ว. 5 ได้แก่ เสียงสูงระดับ (44)

ข. DS 4 หรือ ว. 3 ได้แก่ เสียงกลางตก (31)

ช่องวรรณยุกต์ DS ภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท มีการแยกเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน คือ DS 123-4 ซึ่งแสดงให้เห็นลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิมที่เป็นเสียงเสียงก้อง และไม่ก้อง ที่มีอิทธิพลต่อการแยกเสียงวรรณยุกต์

การเปรียบเทียบหน่วยเสียงวรรณยุกต์ภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท จังหวัดบึงกาฬ สามารถแสดงได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 ตารางแสดงหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นจังหวัดบึงกาฬ

ภาษาลาว จังหวัดบึงกาฬ					
B ≠ DL					
	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.4			
2				ว.5	ว.6
3	ว.2		ว.6		
4	ว.3				ว.4

ภาษาพวน จังหวัดบึงกาฬ					
B ≠ DL					
	A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.5		
2		ว.3		ว.3	ว.2
3	ว.2		ว.4		
4				ว.5	

ภาษาญ้อ จังหวัดบึงกาฬ					
B ≠ DL					
	A	B	C	DL	DS
1		ว.3			
2	ว.1		ว.4	ว.3	ว.2
3					
4	ว.2		ว.5	ว.4	

ภาษาผู้ไท จังหวัดบึงกาฬ					
B ≠ DL					
	A	B	C	DL	DS
1					
2	ว.1	ว.3	ว.5	ว.2	ว.5
3					
4	ว.2	ว.4		ว.3	

การแยกเสียงของวรรณยุกต์ในภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท ในจังหวัดบึงกาฬ จะเห็นได้ว่าทุกภาษามีการแยกเสียงของวรรณยุกต์ช่อง B ไม่เท่ากับวรรณยุกต์ช่อง DL ($B \neq DL$) ลักษณะนี้จัดเป็นภาษากลุ่มลาวตามการศึกษาของเจมส์ อาร์ แชมเบอร์เลน (Chamberlain 1975 : 49 – 68) ที่ได้เสนอผลการใช้เกณฑ์ทางเสียงวรรณยุกต์ในการแบ่งกลุ่มภาษาตระกูลไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้เป็น 2 กลุ่มย่อย โดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในช่อง B และ DL ว่าภาษากลุ่มลาว (Lao) จะมีความสัมพันธ์แบบ $B \neq DL$ ส่วนภาษาที่ไม่ใช่กลุ่มลาว (Non – Lao) จะมีความสัมพันธ์แบบ $B = DL$

โครงสร้างของคำในภาษาไทถิ่นจังหวัดบึงกาฬ ส่วนใหญ่จะเป็นโครงสร้างคำพยางค์เดียว แต่มีการสร้างคำใหม่โดยการนำโครงสร้างคำพยางค์เดียวมารวมกันเป็นโครงสร้างคำสองพยางค์ โครงสร้างคำสามพยางค์ โครงสร้างคำสี่พยางค์ และโครงสร้างคำห้าพยางค์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 9 ตารางแสดงโครงสร้างของคำในภาษาไทถิ่นจังหวัดบึงกาฬ

คำ	ภาษาลาว	ภาษาพวน	ภาษาญ้อ	ภาษาผู้ไท
“กลม”	mon ³	mon ²	mon ²	mon ²
“กระทะ”	ka ³ tʰa ⁴	mo: ⁵ kʰa:ŋ ¹	mo: ⁴ kʰa:ŋ ¹	mo: ⁵ kʰa:ŋ ¹
“กระตุม”	ka ³ tum ⁵	ka ³ du:m ²	ma:k ³ ka ³ tiŋ ⁴	ma ³ tiŋ ⁴
“ฮุ่ง”	kʰun ⁴	kʰun ³	kʰun ³	hun ³
“คางคก”	kʰi: ⁵ kʰan ² kʰa:k ⁶	kʰan ² kʰa:k ⁵	ka ³ tu: ⁴	kʰa:ŋ ² kʰaŋ ³
“ผ้าขาวม้า”	pʰa: ⁵ pʰe: ³	pʰa: ⁵ kʰa:w ¹ ma: ⁴	pʰa: ⁴ pʰe: ²	pʰa: ⁵ pʰe: ²
“เมฆ”	kʰi: ⁵ fa: ⁶	kʰi: ⁵ fuar: ⁴	kʰi: ⁴ me:k ⁴	kʰi: ⁵ me:k ³
“แมลงวัน”	mɛ:ŋ ³ wan ³	mɛ:ŋ ² wan ²	mɛ:ŋ ² wan ²	mɛ:ŋ ² hon ⁴
“(กระตู่) ไพลำร่า”	ka ³ du:k ⁵ haj ¹ pa: ² la: ⁶	ka ³ du:k ² ʔak ²	ka ³ du:k ³ haj ¹ pa: ¹ de:k ³	ka ³ duŋ ⁵ ʔak ⁵
“สะตือ”	sa:j ¹ buu: ²	sa:j ¹ buu: ²	kʰi: ⁴ sa:j ¹ buu: ²	sa:j ⁵ buu: ²

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ

การเปรียบเทียบหน่วยเสียงพยัญชนะและสระในภาษาไทถิ่นจังหวัดบึงกาฬ ภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท มีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว 20 หน่วยเสียง ได้แก่ / p-, t-, k-, ʔ-, p^h-, t^h-, k^h-, b-, d-, c-, f-, s-, h-, m-, n-, ɲ-, ŋ-, l-, w-, j- / ภาษาลาว ภาษาพวน และภาษาญ้อ ไม่มีพยัญชนะต้นควบกล้ำ แต่ภาษาผู้ไท มีพยัญชนะต้นควบกล้ำ 2 หน่วยเสียง ได้แก่ /k^hw-, sw-/ ภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท มีหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย 9 หน่วยเสียง ได้แก่ / -p-, -t-, -k-, -ʔ-, -m-, -n-, -ŋ-, -w-, -j / ภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท มีหน่วยเสียงสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง ได้แก่ / i, ii:, e, ei:, ε, ε:, u, uu:, ə, ə:, a, ai:, u, uu:, o, oi:, ɔ, ɔ:/ ภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ มีหน่วยเสียงสระประสม 3 หน่วยเสียง ได้แก่ /ia, uua, ua / ส่วนภาษาผู้ไท ไม่ปรากฏหน่วยเสียงสระประสม

การเปรียบเทียบหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทถิ่นจังหวัดบึงกาฬ พบว่ามีความแตกต่างด้านหน่วยเสียงวรรณยุกต์ เมื่อพิจารณาด้านจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ ภาษาลาวมีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง ส่วนภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท มีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง ทั้งนี้เมื่อพิจารณาการแยกเสียงของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ ภาษาลาว และภาษาพวน มีการแยกเสียงเป็น 3 ทาง (Three way split) ส่วนภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท มีการแยกเสียงเป็น 2 ทาง (Two way split) ทุกภาษามีการแยกเสียงของวรรณยุกต์ช่อง B ไม่เท่ากับวรรณยุกต์ช่อง DL (B ≠ DL) ซึ่งลักษณะนี้จัดเป็นภาษากลุ่มลาวตามการศึกษาของเจมส์ อาร์แชมเบอร์เลน (Chamberlain 1975 : 49 – 68) โดยเฉพาะรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาว จังหวัดบึงกาฬ ที่วรรณยุกต์ในช่อง B ไม่มีการแยกเสียง (B1234) ส่วนช่อง C มีการแยกเสียงแบบ C1–234 ซึ่งเป็นลักษณะกะไดลาวตามการศึกษาของ บราวน์ (Brown 1965 อ้างถึงใน วิจิตรน ภาณุพงศ์ 2530 : 37) ที่เสนอว่า เป็นรูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์ที่มีเฉพาะกลุ่มลาวเท่านั้น

เมื่อพิจารณาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไทในจังหวัดบึงกาฬ โดยใช้เกณฑ์การจัดกลุ่มภาษาลาวของพินรัตน์ อัครวิฒนากุล (2546) ที่จำแนกภาษาลาวออกเป็น 4 กลุ่มย่อย ได้แก่ ภาษาลาวแท้ กลุ่มที่ 1 ลาวแท้กลุ่มที่ 2 ลาวกลาย และลาวเทียม สำหรับภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 จะมีการแยกเสียงวรรณยุกต์แบบ AC1-23-4 B1234 DL/DS123-4 และมีการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ C1=DL123/C234=DL4 ซึ่งภาษาลาว จังหวัดบึงกาฬ จัดอยู่ในภาษาลาวแท้กลุ่มที่ 1 ส่วนภาษาพวน และภาษาญ้อ จัดอยู่ในกลุ่มภาษาลาวเทียม เนื่องจากมีวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวปรากฏอยู่ค่อนข้างน้อย กล่าวคือ ภาษาพวน วรรณยุกต์ช่อง B มีการแยกเสียงแบบ B123-4 ในขณะที่การแยกเสียงวรรณยุกต์ช่อง C1 กับ DL123 ($C1 \neq DL123$) /C234 กับ DL4 ($C234 \neq DL4$) ส่วนภาษาญ้อ จังหวัดบึงกาฬ วรรณยุกต์ช่อง B ไม่มีการแยกเสียง B1234 แต่ช่อง C มีการแยกเสียงแบบ C123-4 วรรณยุกต์แถว C และ DL มีการรวมเสียงกันแบบ C123=DL4 ซึ่งเป็นลักษณะที่แตกต่างจากภาษาลาวดั้งเดิมอย่างสิ้นเชิง ส่วนภาษาผู้ไท จังหวัดบึงกาฬ จัดอยู่ในภาษาลาวเทียม เนื่องจากไม่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ B1234 $C1=DL123/C234=DL4$ ปรากฏอยู่เลย ซึ่งงานวิจัยนี้ยังได้ตั้งข้อสันนิษฐานไว้ว่า ในอนาคตภาษาลาวอาจมีวรรณยุกต์หลากหลายรูปแบบแตกต่างจากภาษาลาวในปัจจุบัน โดยเฉพาะการแยกเสียงวรรณยุกต์แบบ $C1 \neq DL123$ หรือ $C234 \neq DL4$ หรือการรวมเสียงแบบ $B=DL$ ดังนั้นในอนาคตลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 $C1=DL123/C234=DL4$ และ $B \neq DL$ อาจไม่ใช่ลักษณะเด่นของภาษาลาวอีกต่อไป

สำหรับการพิจารณาปฏิภาคของเสียงในภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไทในจังหวัดบึงกาฬ ที่คำศัพท์ภาษาไทยมาตรฐานใช้อักษรต่ำพยัญชนะต้น < พ ท ค > หรือภาษาไทยดั้งเดิมใช้เสียงพยัญชนะต้น $\cdot b \cdot d \cdot g$ พบว่า ภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท จะใช้เสียง / p^h, t^h, k^h / ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่ม PH ตามการศึกษาของแชมเบอร์เลน (Chamberlain 1975 : 53) ที่ได้แบ่งภาษาตระกูลไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้เป็น 2 กลุ่ม โดยพิจารณาจากปฏิภาคของเสียง (Sound Correspondence) พยัญชนะต้นดั้งเดิมเสียงกักก้อง $\cdot b \cdot d \cdot g$ คือ กลุ่มชนิด พ (PH group) ซึ่งตัวเขียนภาษาไทยมาตรฐานใช้พยัญชนะต้น <พ ท ค> และกลุ่มสิถิล ป (P group) ซึ่งตัวเขียนภาษาไทยมาตรฐานใช้พยัญชนะต้น <ป ต ก>

2. การเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทถิ่นในจังหวัดบึงกาฬกับภาษาไทถิ่นในพื้นที่อื่น ๆ

ผลการวิจัยเรื่องระบบเสียงภาษาไทถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับภาษาไทถิ่นในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว มีข้อสังเกตที่น่าสนใจ โดยเฉพาะในแง่ของระบบเสียงวรรณยุกต์

ระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาว ตำบลนาแสง อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ จะมีการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็น 3 ทาง รูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็นแบบ A1-23-4, B1234, C1-234 DL/DS123-4 และการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ C1=DL123/C234=DL4 ซึ่งคล้ายคลึงกับภาษาลาวกลุ่มเวียงจันทน์ (ทุระคมชัยภูมิ) และภาษากลุ่มลาวใต้ (อุบล ม่วงสามสิบ ยโสธร คำเขื่อนแก้ว ปักเซบ้องไฟ สหัสขันธ์ ประจันตคาม บัวใหญ่ ขอนแก่น อุดร พนมไพร) ภาษากลุ่มหนองคาย (Brown 1965) ภาษาลาวเวียง และภาษาลาวใต้ จังหวัดนครปฐม (กาญจนา พันธุ์คำ 2523) ภาษาลาวเวียงจังหวัดชัยนาท สุพรรณบุรี และนครปฐม และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ภาษาลาวใต้จังหวัดชัยนาท และนครปฐม (กันทิมา วัฒนะประเสริฐ และสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ 2531) ซึ่งเป็นลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวกลุ่มเวียงจันทน์ หรือภาษาลาวแท่งกลุ่มที่ 1 ตามเกณฑ์การจัดกลุ่มภาษาลาวของพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546) เนื่องจากมีวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวปรากฏอยู่มาก

ระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาพวน ตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ มีการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็น 3 ทาง รูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็นแบบ A/C1-234, B DL/DS123-4 และมีการรวมเสียงวรรณยุกต์ช่อง B123=DL123 ซึ่งคล้ายคลึงกับภาษาพวนจังหวัดนครนายก (ทศไนย อารมณสุข 2521) ภาษาพวนจังหวัดสิงห์บุรี (อุทัยวรรณ ดันหยง 2526) ภาษาลาวพวนจังหวัดสุพรรณบุรี (กันทิมา วัฒนะประเสริฐ และสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ, 2531) ภาษาพวนจังหวัดปราจีนบุรี (จารุวรรณ สุขปิติ 2532) ภาษาพวนจังหวัดนครนายก (ชลลดา สังวาลย์ทรัพย์ 2534) ภาษาพวนจังหวัดหนองคาย (พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล 2546) และภาษาพวนจังหวัดน่าน (พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล 2555) ส่วนใหญ่ภาษาพวนมีการรวมเสียงวรรณยุกต์ช่อง B

กับ DL แบบ B123=DL123 และ B4=DL4 แต่ภาษาพวนในงานวิจัยนี้มีรูปแบบการรวมเสียงเฉพาะ B123=DL123 ไม่มีการรวมเสียงในช่อง B4≠DL4 จึงอาจกล่าวได้ว่าภาษาพวนจังหวัดบึงกาฬยังคงมีรูปแบบที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาพวนปรากฏอยู่

ระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาญ้อ ตำบลปงไฮ อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ มีการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็น 2 ทาง รูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็นแบบ A/C/DL/DS123-4, B1234 การรวมเสียงแบบ B1234=DL123 และ C123=DL4 คล้ายคลึงกับภาษาญ้อ อำเภอนานหัว จังหวัดนครพนม ภาษาญ้อ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร และภาษาญ้ออำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ (ปิ่นกนก คำเรืองศรี 2545) สำหรับลักษณะเด่นของภาษาญ้อ พิณรัตน์ อัครวัฒน์กุล (2546) ได้อธิบายไว้ว่า ภาษาญ้อจะมีรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ B1234 C1=DL123 และ C234=DL4 อันเป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวปรากฏอยู่ แต่ภาษาญ้อในงานวิจัยนี้มีลักษณะบางประการที่แตกต่างออกไป กล่าวคือ วรรณยุกต์ช่อง C มีการแยกเสียงแบบ C123-4 จึงทำให้ไม่มีลักษณะเด่นของภาษาลาวปรากฏอยู่

ส่วนระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาผู้ไท ตำบลตาแฝก อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ มีการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็น 2 ทาง รูปแบบการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็นแบบ A/B/C/DL/DS 123-4 มีการรวมเสียงวรรณยุกต์ในช่อง B4=C4 เมื่อเปรียบเทียบมีความคล้ายคลึงกับภาษาผู้ไทอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ (อรพินทร์ อุณากรสวัสดิ์ 2536) และภาษาผู้ไทอำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ (เพ็ญประภา จุมมาลี 2553) สำหรับลักษณะเด่นหรือลักษณะจำเพาะของภาษาผู้ไทนั้น พิณรัตน์ อัครวัฒน์กุล (2541) ได้อธิบายไว้ว่า ภาษาผู้ไทจะมีลักษณะการรวมเสียงที่เป็นลักษณะจำเพาะ คือ มีการรวมเสียงวรรณยุกต์ระหว่างแถว A B และ DL แบบ A4=B123=DL1234 และระหว่างแถว B กับ C แบบ B4=C4 สำหรับภาษาผู้ไทในงานวิจัยนี้มีลักษณะที่แตกต่างจากลักษณะจำเพาะบางประการ คือ มีการรวมเสียงเฉพาะช่อง B กับ C แบบ B4=C4 เท่านั้น

ผลการศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทยถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ ได้แก่ ภาษาลาว ภาษาพวน ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท และการพิจารณาเปรียบเทียบกับระบบเสียงภาษาไทยถิ่นในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีผู้ศึกษาไว้แล้วในครั้งนี้ ทำให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของระบบเสียงภาษาไทยถิ่นในแต่ละพื้นที่ว่ามีความเหมือนและแตกต่างกันอย่างไร

โดยเฉพาะความแตกต่างในแง่ของระบบเสียงวรรณยุกต์ ทั้งด้านจำนวน การแยกเสียง และลักษณะทางสัทศาสตร์ในแต่ละภาษา ความแตกต่างที่เกิดขึ้นอาจเนื่องมาจากอิทธิพลของกลุ่มคนและภาษาถิ่นที่อยู่ใกล้เคียง ผลการวิจัยนี้ทำให้ทราบถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของระบบเสียงภาษาไทยถิ่นทั้งในพื้นที่เดียวกัน และต่างพื้นที่ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทยถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ”ทุนสนับสนุนงบประมาณ ประจำปี 2563 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เอกสารอ้างอิง

- กันทิมา วัฒนะประเสริฐ และสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ. (2531). รายงานการวิจัยเรื่องระบบเสียงภาษาลาวของกลุ่มน้ำท่าจีน. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กาญจนา คูวัฒนะศิริ. (2524). วรรณยุกต์ในภาษาญ้อ. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา พันธุ์คำ. (2523). ลักษณะเฉพาะด้านเสียงของภาษาลาวในอำเภอเมืองจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จารุวรรณ สุขปิติ. (2532). การศึกษาลักษณะของภาษาลาวพวน ที่ตำบลหัวหว้า อำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ชนัญญิชา รักดีไทย และอุมาภรณ์ สังขมาน. (2560). การเปรียบเทียบการแปรของเสียงวรรณยุกต์ภาษาญ้อในจังหวัดสระบุรีและจังหวัดสกลนคร. เรื่องเติมในการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 55 สาขาศึกษาศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- ชลลดา สังวาลทรัพย์. (2534). การศึกษาลักษณะของภาษาลาวพวนที่ตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทศไนย อารมณสุข. (2521). การศึกษาเปรียบเทียบเสียงของคำในภาษาพวนกับภาษาไทยมาตรฐาน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ปิ่นนก คำเรืองศรี. (2545). การแบ่งกลุ่มภาษาญ้อในภาคอีสานโดยใช้ระบบเสียงวรรณยุกต์. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พจณี ศรีธรราชภู่. (2526). การศึกษาเปรียบเทียบวรรณยุกต์ภาษาถิ่นผู้ไทยใน 3 จังหวัด วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พรสวรรค์ นามวัง. (2544). วรรณยุกต์ภาษาอีสาน (ลาว) ที่พูดโดยคนอีสาน ผู้ไทยและไซ ในชุมชนตำบลนาเพียง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล. (2541). การศึกษาเปรียบเทียบระบบวรรณยุกต์ในภาษาของคน “ลาว” คน “ญ้อ” และคน “ผู้ไท” ในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- _____. (2546). การเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์: กรณีศึกษาภาษากลุ่มลาว. วิทยานิพนธ์ ปริญญาดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2561). “พวน” ไม่ใช่ “ลาว”: หลักฐานทางภาษาศาสตร์ด้านคำศัพท์และเสียงเพื่อยืนยันความแตกต่างระหว่างภาษา.” วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์. ปีที่ 36 ฉบับที่ 1 : 1-31.

- เพ็ญประภา จุมมาลี. (2553). ระบบเสียงภาษาผู้ไท ตำบลถ้ำเจริญ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดบึงกาฬ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศิลปการ. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิจิตรนภณพงศ์. (2530). "ภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาถิ่นจังหวัดนครราชสีมา." วารสารอักษรศาสตร์. ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 : 37.
- วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์. (2520). ภาษาผู้ไท. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิไลลักษณ์ เดชะ (2530). ศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทย 6 ภาษาที่พูดในอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมคิด ไชยวงศ์. (2546). รายงานการสำรวจข้อมูลภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดหนองคาย. หนองคาย : ฝ่ายวิจัยและพัฒนาวัฒนธรรม ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร.
- สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ. (2536). "การจัดกลุ่มภาษาพวนโดยใช้เสียงวรรณยุกต์." วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 : 69-31.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ. (2540). รายงานการวิจัยเรื่องแผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- อรพันธ์ อุณากรสวัสดิ์. (2536). การศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาผู้ไทกับภาษาลาวโซ่ง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศิลปการ. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อุทัยวรรณ ดันหยง. (2526). วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้คำของคนสามระดับอายุในภาษาลาวพวน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- Brown, J Marvin. (1965). *From Ancient Thai to modern dialects*. Bangkok : Social Science Association Press of Thailand.
- Gedney, William J. (1972) "A Checklist for Determining Tones in Tai Dialects." In *Studies in Linguistics in Honor of Geoge L.Trager*. 423 – 437. Edited by M. Estellie Smith. The Hague : Mouton.
- Li, Fang Kuei. (1959). "Classification by Vocabulary: Tai Dialects." *Anthropological Linguistics* 1.2 : 15 – 21.

หน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำยืมภาษาอังกฤษในภาษาไทย ตามวจนลีลา

Parts of Speech of English Loanwords in Thai Toward Different Speech Styles

เบญจสิริ จันทะวงษ์¹ และ อิศเรศ ดลเพ็ญ²

Benchasiri Chantavong¹ and Itsarate Dolphen²

^{1,2} สาขาวิชาภาษาไทย

^{1,2} Program in Thai

^{1,2} คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

^{1,2} Faculty of Humanities and Social Sciences

^{1,2} มหาวิทยาลัยขอนแก่น

^{1,2} Khon Kaen University

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำยืมภาษาอังกฤษในภาษาไทยตามวจนลีลาภาษาแต่ละแบบโดยศึกษาคำยืมของวจนลีลาแต่ละแบบ ได้แก่ วจนลีลาภาษาตายตัว (Frozen Style) จากข่าวในพระราชสำนัก วจนลีลาภาษาที่เป็นทางการ (Formal Style) จากหนังสือเรียน วจนลีลาหารือ (Consultative Style) จากบทความหนังสือพิมพ์ วจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) จากข้อมูลจากรายการผู้หญิงถึงผู้หญิง วจนลีลาละ 10 หน้า รวมทั้งสิ้น 200 หน้า โดยข้อมูลที่นำมาใช้จะต้องอยู่ในช่วง พ.ศ. 2557-2561 เท่านั้น ผลการศึกษาพบว่าในช่วง พ.ศ. 2557-พ.ศ. 2561 คำยืมภาษาอังกฤษสามารถปรากฏในวจนลีลาทั้ง 4 วจนลีลา คือ วจนลีลาภาษาตายตัว (Frozen Style) ปรากฏค่านาม วจนลีลาภาษาที่เป็นทางการ (Formal Style) ปรากฏค่านามและคำกริยา วจนลีลาหารือ

(Consultative Style) ปรากฏคำนามและคำกริยา และวัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) ปรากฏคำนาม คำกริยา คำสรรพนามและคำอุทาน โดยแต่ละวัจนลีลา มีหน้าที่ทางไวยากรณ์ในประโยคที่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า คำยืมภาษาอังกฤษ ปรากฏในทุกวัจนลีลาในภาษาไทยโดยเฉพาะวัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) ซึ่งเป็นวัจนลีลาที่ใช้สื่อสารกันในชีวิตประจำวัน

คำสำคัญ : วัจนลีลา, คำยืม, หน้าที่ทางไวยากรณ์

Abstract

This research article is to investigate parts of speech of English loanwords in Thai toward different speech styles including Frozen Style from Thai Royal Affairs and Agendas, Formal Style from student's books, Consultative Style from newspaper articles, and Casual Style from TV programs. Each style consists of 10 pages of paper with 200 pages in total. The collected data was published from 2014 to 2018.

The study showed that English loanwords appeared in every style mentioned before. Frozen Style contained only nouns. Formal Style contained nouns and verbs. Consultative Styles contained nouns and verbs. Meanwhile, Casual Styles contained verbs, pronouns and exclamation. It also showed that different styles contained different parts of speech. Therefore, English loanwords could appear in any speech styles especially Casual Style which is used in daily life.

Keywords : Speech Style, Loanwords, Part of speech

บทนำ

ในปัจจุบัน ประเทศไทยนำภาษาต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทยทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนโดยรับอิทธิพลทางภาษาจากการติดต่อกันกับประเทศต่าง ๆ ในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ ดนตรี และกีฬา ฯลฯ ส่งผลให้เกิดการสัมผัสภาษา ทำให้มีการยืมคำภาษาต่างประเทศเข้ามาใช้ในภาษาไทย นักภาษาศาสตร์เรียกคำที่รับมาจากต่างประเทศนี้ว่า “คำยืม” (loan words) (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2542 : 97-101) อาทิ คำยืมภาษาอังกฤษ ภาษาบาลี-สันสกฤต และภาษาเขมร เป็นต้น ทั้งนี้ จะสังเกตได้ว่า การใช้ภาษาไทยในปัจจุบันมักจะปรากฏคำยืมภาษาต่างประเทศดังกล่าวปะปนอยู่เสมอ ดังเช่นคำกล่าวที่ว่า “ภาษาไทยหยิบยืมคำภาษาต่างประเทศมาใช้มากมาย ถ้าหากเราจะตัดคำต่างประเทศที่ปรากฏในพจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปีพุทธศักราช 2493 ออกทั้งหมดก็จะเหลือคำไทยแท้ ๆ ไม่กี่พันคำละ” นั้นหมายความว่าเราสามารถจะจัดทำพจนานุกรมคำไทย ซึ่งมีความหนาเป็นเล่มหนังสือประมาณ 100 หน้าเท่านั้น (กตัญญู ชูชื่น, 2525 : 48)

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาคำยืมภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นคำยืมภาษาต่างประเทศภาษาหนึ่งที่ปรากฏอยู่ในภาษาไทย เนื่องจากภาษาดังกล่าวมีความโดดเด่นโดยนำมาศึกษาตามวัจนลีลาภาษาตายตัว (Frozen Style) วัจนลีลาภาษาที่เป็นทางการ (Formal Style) วัจนลีลาหารือ (Consultative Style) วัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) เพื่อต้องการทราบถึงหน้าที่ทางไวยากรณ์คำยืมภาษาอังกฤษและวัจนลีลาต่าง ๆ

ทั้งนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความนี้จะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่สนใจศึกษาคำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทยและมีประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการเพื่อนำไปต่อยอดการศึกษาในเรื่องคำยืมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำยืมภาษาอังกฤษในภาษาไทยตามวัจนลีลา แต่ละแบบ

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มข้อมูลด้วยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง เพื่อให้ข้อมูลมีการใช้ภาษาตรงตามวัจนลีลาแต่ละแบบจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาแต่ละประเภท ผู้วิจัยได้กำหนดจำนวนข้อมูลประเภทละ 10 หน้า เนื้อหาที่นำมาศึกษาในแต่ละวัจนลีลาจะครอบคลุมข้อมูลทั้ง 5 หมวด ได้แก่ หมวดสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หมวดการงานและพื้นฐานอาชีพ หมวดวิทยาศาสตร์ หมวดดนตรีและหมวดกีฬา วัจนลีลาละ 50 หน้า รวมทั้งสิ้น 200 หน้าสามารถแจกแจงรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

1) วัจนลีลาตายตัว ผู้วิจัยเลือกใช้ข้อมูลจากข่าวในพระราชสำนักโดยคัดเลือกกลุ่มข้อมูลในช่วงเวลา 5 ปี ย้อนหลัง (พ.ศ. 2557-2561)

2) วัจนลีลาภาษาที่เป็นทางการ ผู้วิจัยเลือกใช้ข้อมูลจากหนังสือเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 คละกัน โดยหนังสือที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์จะต้องได้รับการรับรองตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

3) วัจนลีลาหารือ ผู้วิจัยเลือกใช้บทความหนังสือพิมพ์ไทยรัฐออนไลน์จากเว็บไซต์ <https://www.thairath.co.th> โดยคัดเลือกจากวิธีการสุ่มแบบเจาะจงตามหมวดหมู่ที่กำหนดไว้

4) วัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง ผู้วิจัยเลือกใช้ข้อมูลจากรายการผู้หญิงถึงผู้หญิงโดยนำเฉพาะเทปบันทึกรายการ ที่ออกอากาศไม่เกิน 5 ปีย้อนหลังมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ทั้งนี้ จะพิจารณาตัวบทนั้นๆ ว่ามีความเกี่ยวข้องกับหมวดหมู่ที่กำหนดเอาไว้หรือไม่ ซึ่งจะสังเกตได้จากเนื้อหาโดยรวมของตัวบทดังกล่าวและต้องสัมพันธ์กับวัจนลีลาแต่ละระดับด้วย เมื่อแยกออกเป็นหมวดหมู่แล้ว จะนำมาวิเคราะห์รูปศัพท์ที่ปรากฏเป็นคำยืมตามหมวดหมู่ที่ได้กำหนดไว้

นอกจากนี้ บทความวิจัยจะพิจารณาชนิดของคำ โดยใช้เกณฑ์ของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553) ชนิดของคำในภาษาไทย : การวิเคราะห์ทางวากยสัมพันธ์เป็นหลัก

การวิเคราะห์ข้อมูล

บทความนี้เป็นบทความเพื่ออธิบายงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยมีการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์คำศัพท์ที่ปรากฏเป็นคำยืมภาษาอังกฤษในภาษาไทยตามวัจนลีลาภาษาตายตัว (Frozen Style) วัจนลีลาภาษาที่เป็นทางการ (Formal Style) วัจนลีลาหารือ (Consultative Style) วัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) โดยพิจารณาตามหลักเกณฑ์การสังเกตคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในภาษาไทยเพื่อวิเคราะห์หาหน้าที่ทางไวยากรณ์ตามเนื้อหาในหมวดต่าง ๆ ได้แก่ หมวดสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หมวดการงานและพื้นฐานอาชีพ หมวดวิทยาศาสตร์ หมวดดนตรี และหมวดกีฬา ผู้วิจัยจะถอดเทปและนำมาบันทึกลงโปรแกรม Microsoft Words

บทความนี้ จะพิจารณาคำศัพท์ในระดับหน่วยคำโดยจะศึกษาคำยืมที่มาจาก การทับศัพท์ทั้งที่เขียนเป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ จะไม่นำตัวเลข เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ มาวิเคราะห์เนื่องจากมิใช่คำศัพท์ที่เป็นคำยืมและไม่มีเจตนาที่จะเปรียบเทียบกับวัจนลีลาแต่ละแบบแต่นำมากล่าวถึงเพื่อให้ข้อมูลครอบคลุมเท่านั้น

แนวคิดและข้อสังเกตคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในภาษาไทย

1. วัจนลีลา (style / speech style)

มาร์ติน โจส (Martin Joos, 1961 อ้างใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2542 : 76-78) ได้วิเคราะห์ความแตกต่างของระดับภาษาของภาษาอังกฤษ ทั้ง 4 ประเภท ดังนี้

1.1 วัจนลีลาภาษาตายตัว (Frozen style) คือระดับภาษาที่ใช้กับบุคคลที่เป็นที่เคารพสักการะสูงสุด เช่น พระสงฆ์ พระมหากษัตริย์ หรืออยู่ในสถานที่ที่มีความเป็นทางการมาก ๆ

1.2 วัจนลีลาเป็นทางการ (Formal style) คือ ระดับภาษาที่ใช้ในโอกาสสำคัญหรือบุคคลที่มีบทบาทสูงกว่าผู้พูดจะมีความจริงจัง

1.3 วัจนลีลาหารือ (Consultative style) คือ รูปแบบของภาษาที่ใช้ในการติดต่อธุรกิจการงาน การซื้อขายในชีวิตประจำวัน รวมทั้งการประชุมปรึกษาหารือ และบทความต่าง ๆ อย่างไม่เป็นทางการแต่ก็มากกว่าในวัจนลีลาเป็นกันเอง

1.4 วัจนลีลาเป็นกันเอง (Casual style) คือ รูปแบบของภาษาที่ใช้พูดในโอกาสที่ไม่เป็นทางการไม่มีพิธีรีตอง (Martin Joos, 1961 อ้างใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2542 : 76-78)

จากข้อความข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า วัจนลีลา หมายถึง รูปแบบการใช้ภาษาที่แตกต่างกันตามความเหมาะสมของผู้สนทนา หรือผู้ที่ต้องการกล่าวถึง ทั้งนี้ วัจนลีลาจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์และบทบาทในสังคม โดยรูปแบบดังกล่าวมีทั้งระดับภาษาที่มีความซับซ้อนของคำและประโยคมากหรือน้อยแตกต่างกันไป

2. การยืมภาษา

วิลเลียม คิงคัม (2550) กล่าวว่า คำยืม หมายถึง การนำเอาคำของภาษาอื่นมาใช้ขึ้นอยู่กับความสะดวกและความต้องการของบุคคลเป็นสำคัญ เพื่อให้เหมาะสมกับการใช้และกลมกลืนกับลักษณะของผู้พูด

3. คำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในภาษาไทย

ในปัจจุบัน ภาษาอังกฤษได้รับการยอมรับว่าเป็นภาษาสากล ใช้สื่อสารกันทั่วโลก (วิจิตรา แสงพลสิทธิ์, 2524 : 78) ภาษาอังกฤษมีความจำเป็นอย่างมากทั้งใช้ในการติดต่อธุรกิจการสนทนาในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้อย่างใหม่ ๆ โดยไม่ถูกปิดกั้นความรู้ทางภาษา ทุกคนจะสามารถเข้าใจกันโดยไม่จำกัดเชื้อชาติ รวมถึงเป็นภาษาที่ทำให้ผู้คนต่างวัฒนธรรม ต่างถิ่นที่อยู่อาศัย และต่างภาษาให้สามารถสื่อสารเข้าใจซึ่งกันและกัน ดังเช่น ประเทศไทยซึ่งมีการใช้ภาษาอังกฤษ เป็นจำนวนมาก สามารถพบเห็นภาษาดังกล่าวได้ตาม บทเรียน หรือแม้แต่การโฆษณาสินค้าและชื่อร้านค้าต่าง ๆ

จากข้อความข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การยืมภาษาเกิดจากภาษาใดภาษาหนึ่งเกิดการสัมผัสกับภาษาอื่นทำให้มีการนำลักษณะทางภาษาของภาษาที่รับมาปรับใช้กับภาษาของตนเอง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สาริสา อุณหานนท์ (2550) ศึกษาอิทธิพลของคำยืมภาษาอังกฤษที่มีต่อภาษาลาว จำนวนของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏ รวมไปถึงลักษณะการสร้างคำและอิทธิพลของคำยืมภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศสที่มีต่อภาษาลาว เช่นเดียวกับ

รัชตพล ชัยเกียรติธรรม (2556) ศึกษาการวิเคราะห์และเปรียบเทียบคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในภาษาไทยและภาษาจีน โดยมีการวิเคราะห์ลักษณะการสร้างคำกลวิธีการเขียน สาเหตุของการเกิดคำยืมและเปรียบเทียบคำยืมระหว่างยุคสมัยของคำยืมภาษาอังกฤษ ในภาษาไทยและคำยืมภาษาอังกฤษในภาษาจีน ในขณะที่งานวิจัยอื่น ๆ ศึกษาคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏอยู่ในภาษาไทยและมีแนวทางในการศึกษาที่คล้ายคลึงกัน ดังเช่น สิริภัทร พรหมราช (2550) ศึกษาพัฒนาการของคำยืมภาษาอังกฤษในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 พ.ศ. 2525 และ พ.ศ. 2542 ซึ่งได้ศึกษาจำนวนคำยืมที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมวดหม่อมของคำยืม ลักษณะการสร้างคำและการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย ลักษณะพรมพรรณ (2553) ศึกษาคำยืมภาษาตะวันตกในนวนิยายไทย ได้ศึกษาจำนวนของคำยืมภาษาอังกฤษที่พบและทำการเปรียบเทียบคำยืมภาษาตะวันตกเดิมกับปัจจุบัน จากนั้นหาสาเหตุที่ปรากฏคำยืมภาษาอังกฤษในภาษาไทยมากกว่าภาษาอื่น อโนทัย สัมอำ (2553) วิเคราะห์คำยืมภาษาอังกฤษจากหนังสือพิมพ์ซึ่งศึกษาลักษณะการสร้างคำและจัดหมวดหมู่ของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในภาษาไทย

จะเห็นได้ว่า งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับคำยืมภาษาอังกฤษจะมีแนวทางในการศึกษาที่คล้ายคลึงกันและแต่ละงาน จะศึกษามากกว่าหนึ่งประเด็น ดังเช่น สกาวรัตน์ คงเนตร (2554) ศึกษาลักษณะและการเปลี่ยนแปลงของคำยืมภาษาอังกฤษในภาษาไทย ซึ่งมุ่งเน้นลักษณะการสร้างคำยืมภาษาอังกฤษ กลวิธีการเขียน สาเหตุที่ปรากฏคำยืมภาษาอังกฤษและการเปรียบเทียบคำยืมภาษาอังกฤษในสมัย รัชกาลที่ 5 กับปัจจุบัน สราภรณ์ สุวรรณแสง (2555) ศึกษาลักษณะเฉพาะการเขียนและการใช้คำยืมภาษาอังกฤษในนิตยสารบันเทิงไทย โดยศึกษาลักษณะการสร้างคำ และจัดหมวดหมู่ของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในนิตยสาร ณัฐฐา ไตรเลิศ (2558) ศึกษาคำยืมภาษาอังกฤษในพระราชนิพนธ์เรื่อง “สาส์นสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์และสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ” ซึ่งได้ศึกษาจำนวนของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏ ลักษณะการสร้างคำ สาเหตุที่ปรากฏ รวมไปถึง การเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำอีกด้วย พรรณิดา ชันธพันธ์ (2559) ศึกษาคำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทยใหญ่ : กรณีภาษาอังกฤษ ได้ศึกษาลักษณะการสร้างคำ สาเหตุที่ปรากฏ

คำยืมภาษาอังกฤษในภาษาไทยใหญ่ รวมถึงกลวิธีการปรับใช้ภาษาอังกฤษในโครงสร้างของภาษาไทยใหญ่

งานวิจัยที่ผ่านมาได้มีการศึกษาเกี่ยวกับคำยืมภาษาอังกฤษตั้งแต่ พ.ศ. 2550 มาจนถึงปัจจุบันซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในภาษาไทยมาเป็นระยะเวลานาน

จากการสังเคราะห์พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เน้นศึกษาลักษณะการสร้างคำจำนวนของคำยืมที่พบสาเหตุของการเกิดคำยืมในแต่ละยุคสมัย รวมถึงการเปรียบเทียบระหว่างคำยืมภาษาอังกฤษในยุคเดิมกับยุคปัจจุบัน ทั้งยังศึกษาวิธีการเขียนและการจัดหมวดหมู่ของคำศัพท์อีกด้วย นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาคำยืมภาษาอังกฤษในภาษาที่มีลักษณะทางภาษาใกล้เคียงกับภาษาไทย อาทิ ภาษาลาว เป็นต้นและเปรียบเทียบคำยืมภาษาอังกฤษในภาษาไทยกับภาษาอื่น ๆ

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่ผ่านมาทำให้ทราบถึงแนวทางการศึกษาเกี่ยวกับการยืมภาษาในภาษาไทย บทความความเห็นว่าทางไวยากรณ์ของคำยืมภาษาอังกฤษในภาษาไทยตามวัจนลีลานั้น จะมีวิธีการศึกษาที่แตกต่างออกไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของขอบเขตข้อมูลที่น่าวัจนลีลาแต่ละแบบ มาศึกษานั้นเป็นขอบเขตข้อมูลใหม่ที่ยังไม่มีการศึกษาเรื่องคำยืมมาก่อน

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า มีคำยืมภาษาอังกฤษปรากฏอยู่ในวัจนลีลาภาษาตายตัว (Frozen Style) วัจนลีลาภาษาที่เป็นทางการ (Formal style) วัจนลีลาหารือ (Consultative Style) และวัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) โดยคำยืมดังกล่าวสามารถทำหน้าที่เป็นคำนาม คำสรรพนาม คำกริยาและคำอุทานในประโยคซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดและยกตัวอย่างผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. คำนาม

คำยืมภาษาอังกฤษที่เป็นคำนามปรากฏในวจนลีลาภาษาตายตัว (Frozen Style) วจนลีลาภาษาที่เป็นทางการ (Formal Style) วจนลีลาหารือ (Consultative Style) และวจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) โดยมีตำแหน่งการวางหน้าที่ของคำแตกต่างกันสามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

1.1 คำนามที่ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยค

คำยืมภาษาอังกฤษสามารถปรากฏเป็นคำนามในประโยค โดยทำหน้าที่เป็นประธานของประโยค ทั้งนี้ พบลักษณะดังกล่าวในวจนลีลาทั้ง 4 แบบ ได้แก่ วจนลีลาภาษาตายตัว (Frozen Style) วจนลีลาภาษาที่เป็นทางการ (Formal style) วจนลีลาหารือ (Consultative Style) และวจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) ตามตัวอย่างดังต่อไปนี้

(1) “โปรตอนบำบัด” เหมาะสำหรับใช้รักษาผู้ป่วยมะเร็งในตำแหน่งลึกๆ เช่น สมองต่อมลูกหมากในผู้ป่วย สูงวัย ผู้ป่วยเด็ก หรือผู้ป่วยที่ไม่สามารถรักษาได้ด้วย การผ่าตัดเอาก่อนเนื้อร้ายออกได้

(ข่าวในพระราชสำนัก, 08 เม.ย. 2561)

“โปรตอนบำบัด” ปรากฏในหมวดวิทยาศาสตร์ วจนลีลาภาษาตายตัว (Frozen Style) ทำหน้าที่เป็นหน่วยประธานของประโยค โดยอยู่ร่วมกับคำยืมภาษาเขมร หรือคำว่า “บำบัด” เกิดเป็นคำใหม่ซึ่งเป็นชื่อเรียกของโปรแกรมรักษาโรคมะเร็งและเพิ่งถูกค้นพบในประเทศโดยคำว่า “โปรตอนบำบัด” วางอยู่ในตำแหน่งต้นประโยคและอยู่หน้าคำกริยา คือ “เหมาะ” นั่นเอง

(2) “เชียร์ลีดเดอร์ (Cheerleader) หรือผู้นำเชียร์ คือ ผู้ที่ทำหน้าที่ในการนำผู้ชมให้มีความอีกเืมร่วมให้กำลังใจ”

(พลศึกษา ม.6 หน้า 6)

“เชียร์ลีดเดอร์” ปรากฏในหมวดกีฬา วจนลีลาภาษาที่เป็นทางการ (Formal style) ทำหน้าที่เป็นคำนาม ที่เป็นหน่วยประธานในประโยคร่วมกับคำว่า “ผู้นำเชียร์” ทั้งนี้ คำดังกล่าวอยู่ในตำแหน่งต้นประโยคและอยู่หน้าคำว่า “คือ” ซึ่งแสดงถึงการเติมเต็มประโยคนั่นเอง

(3) “อุเบอร์ (Uber) แอปพลิเคชันเรียกรถยนต์โดยสารส่วนตัว
รวมทั้งสตาร์ทอัพที่ให้บริการมิลิคสตรีมมิ่งชื่อ Tidal”

(ไทยรัฐออนไลน์, 26 ก.พ. 2560)

“อุเบอร์” ปรากฏในหมวดดนตรี วัจนลีลาหารือ (Consultative Style)
ทำหน้าที่เป็นหน่วยประธานในประโยค โดยคำดังกล่าวคือชื่อบริษัทออนไลน์ที่เข้ามา
ทำธุรกิจในประเทศไทยนั่นเอง

(4) “คอนเซ็ปของเทศกาลสงกรานต์ในปีนี้ก็คือ สงกรานต์วิถีไทย
ร่วมใจประหยัดน้ำนะคะ แคนนี้ก็เลิศแล้ว รู้สึกเรียบง่ายมากมาย”

(ผู้หญิงถึงผู้หญิง, 9 เม.ย. 2559)

“คอนเซ็ป” ปรากฏในหมวดสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วัจนลีลา
ภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) ทำหน้าที่เป็นประธานในประโยค โดยปรากฏ
ในตำแหน่งต้นคำและอยู่หน้าคำกริยา ทั้งนี้ คำดังกล่าวหมายถึง น. กรอบความคิด,
แนวคิด, แนวคิดที่สร้างขึ้น นั่นเอง

1.2 คำนามที่ทำหน้าที่เป็นกรรม

ผลการวิจัยพบว่า คำยืมภาษาอังกฤษสามารถเป็นคำนามและทำหน้าที่
เป็นกรรมหรือผู้ถูกกระทำโดยจะอยู่ตำแหน่งหลังคำกริยา สามารถแสดงรายละเอียดได้
ดังต่อไปนี้

พบคำนามลักษณะดังกล่าวในวัจนลีลาภาษาตายตัว (Frozen Style)
วัจนลีลาภาษาที่เป็นทางการ (Formal Style) วัจนลีลาหารือ (Consultative Style) และ
วัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) สามารถยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

(5) “วันนี้ 19 นาฬิกา 25 นาที สมเด็จพระเทพรัตนสฤดฯ สยามบรม
ราชกุมารเสด็จพระราชดำเนินไปยังหอประชุมใหญ่ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย
เพื่อทอดพระเนตรคอนเสิร์ต”

(ข่าวในพระราชสำนัก, 15 พ.ค. 2561)

“คอนเสิร์ต” ปรากฏในหมวดดนตรี วัจนลีลาภาษาตายตัว (Frozen Style) ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมรองในประโยคโดยวางอยู่หลังคำกริยา คือ “ทอดพระเนตร” นั่นเอง

(6) “การดูแลสุขภาพความสะอาดและความปลอดภัยควรปฏิบัติดังนี้

1. เตาแก๊ส ควรเปิดวาล์ว และทำความสะอาดทุกครั้งเมื่อใช้งานเสร็จ”

(งานบ้าน ม.4-ม.6 หน้า 26)

“วาล์ว” ปรากฏในหมวดการงานและพื้นฐานอาชีพ วัจนลีลาภาษาที่เป็นทางการ (Formal Style) ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงวางอยู่หลังคำกริยา คือ คำว่า “เปิด”

(7) “ขณะที่ส่วนแบ่งตลาดในสัดส่วนที่ 34.8% จะพัฒนาเทคโนโลยีตามความต้องการของผู้บริโภคต่อไป”

(ไทยรัฐออนไลน์, 11 ก.พ. 2561)

“เทคโนโลยี” ปรากฏอยู่ในหมวดวิทยาศาสตร์ วัจนลีลาหารือ (Consultative Style) ซึ่งเป็นคำนามที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงในประโยควางอยู่ตำแหน่งหลังคำกริยา คือ คำว่า “พัฒนา” นั่นเอง

(8) “มันก็ทำให้เราได้เรียนรู้ เพราะว่าตอนเราเป็นศิลปินเนี่ย เราไม่ต้องทำอะไร แต่นี่ต้อง

บีมซีดีเอง แต่ว่าพอทำอันนี้บีม มันต้องทำทุกอย่างที่ก็ต้องวิ่งไปบางใหญ่ไปเอง แล้วก็ไปดูว่า อ้อ แค่ว่ากันอย่างนี้นะ เรา ก็เอาซีดีไปบีม”

(ผู้หญิงถึงผู้หญิง, 30 มี.ค. 2560)

“ซีดี” ปรากฏในหมวดสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงและกรรมรอง วางอยู่ตำแหน่งหลังคำกริยา คือ คำว่า “บีม” และ “เอา” ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม รูปประโยคได้แสดง

ให้เห็นว่า คำยืมที่ยกตัวอย่างได้ถูกกระทำจากผู้ผลิตที่ต้องการนำวัตถุที่เรียกว่า “ซีดี” ไปปั๊ม เป็นต้น

1.3 คำนามที่ทำหน้าที่เป็นคำขยาย

พบลักษณะดังกล่าวในวัจนลีลาทั้ง 4 แบบ ได้แก่ วัจนลีลาภาษาตายตัว (Frozen Style) วัจนลีลาภาษาที่เป็นทางการ (Formal style) วัจนลีลาหารือ (Consultative Style) และวัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) สามารถแสดงตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

(9) “การเรียนการสอนนี้ นักเรียนได้ฝึกทำการแข่งรถจากไม้ไอศกรีม ระบายสีแต่งรถสวยงาม ลองความเร็วด้วยการใช้หนังยางเป็นตัวดัดขับเคลื่อน”

(ข่าวในพระราชสำนัก, 9 ม.ค. 2560)

“ไอศกรีม” ปรากฏในหมวดການและพื้นฐานอาชีพ วัจนลีลาภาษาตายตัว (Frozen Style) ทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งของคำบุพบทลีขยายหน่วยกรรมคือ คำว่า “ไม้” เพื่อให้มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น

(10) “...โดยการเคลื่อนที่ของวัตถุสามารถเกิดขึ้นได้หลายรูปแบบ ตัวอย่างเช่น การเคลื่อนที่แนวตรง การเคลื่อนที่โปรเจกไทล์ การเคลื่อนที่วงกลม”

(แรงและการเคลื่อนที่พลังงาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 หน้า 1-2)

“โปรเจกไทล์” ปรากฏในหมวดวิทยาศาสตร์ วัจนลีลาภาษาที่เป็นทางการ (Formal style) ทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งของคำบุพบทลีขยายหน่วยคำนาม “การเคลื่อนที่” เพื่อระบุความหมายให้เจาะจงและแตกต่างจากการเคลื่อนที่ชนิดอื่น ๆ

(11) “สัปดาห์ที่ผ่านมา เจย์ซี นักร้องแรพเปอร์ชื่อดังได้จัดเตรียม ที่จัดตั้งกองทุน เพื่อการลงทุนหรือ Venture Capital (เวนเจอร์ แคปิตอล) เพื่อให้เงินสนับสนุนเหล่าสตาร์ทอัพที่คิดว่ามีอนาคตแล้ว”

(บทความไทยรัฐออนไลน์, 26 ก.พ. 2560)

“แรพเปอร์” ปรากฏในหมวดดนตรี วัจนลีลาหารือ (Consultative Style) ทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งของคำบุพบทลีขยายหน่วยประธานคือคำว่า “นักร้อง”

(12) “ใครที่เป็นแบบว่า เอ่อ ศาสนาคริสต์ หรือแนวฝรั่งๆ น้อย
เค้าจะมีการแชร์รูปขายอะไรกันนะคะ”

(ผู้หญิงถึงผู้หญิง 14 เม.ย. 59)

“ศาสนาคริสต์” เกิดจาก “ศาสนา” เป็นคำยืมภาษาบาลี-สันสกฤต
ประสมกับคำว่า “คริสต์” เป็นคำยืมภาษาอังกฤษ เกิดเป็นคำใหม่ ปรากฏอยู่ในหมวด
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วลีลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) คำว่า
“คริสต์” ทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งของคำบุพบทวลีขยายหน่วยประธาน “ศาสนา” ทำให้
สามารถระบุความหมายได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

1.4 คำนามที่ใช้ตามหลังคำบุพบทเพื่อทำหน้าที่บอกสถานที่หรือขยายกริยา
ให้มีเนื้อความบอกสถานที่ให้ชัดเจนขึ้น

จากผลการศึกษาพบว่า มีคำนามในลักษณะดังกล่าวในวลีลีลาทั้ง 4 แบบ
ได้แก่ วลีลีลาภาษาตายตัว (Frozen Style) วลีลีลาภาษาที่เป็นทางการ (Formal
style) วลีลีลาหารือ (Consultative Style) และวลีลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual
Style) สามารถแสดงตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

(13) “พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริวัณณวรีนารีรัตน์เสด็จไปยัง
โปโลเอนด์ อีเวสเทรียนคลับ”

(ข่าวในพระราชสำนัก, 18 ส.ค. 2560)

“โปโลเอนด์ อีเวสเทรียนคลับ” ปรากฏในหมวดกีฬา วลีลีลาภาษาตายตัว
(Frozen Style) เป็นส่วนหนึ่งของคำบุพบทวลีทำหน้าที่ขยายหน่วยกรรมตรง เพื่อบอก
สถานที่โดยคำดังกล่าวเป็นชื่อสถานที่หนึ่ง (Polo Equestrian Club) ในประเทศไทย
ซึ่งเป็นสนามแข่งโปโลและสถานที่ฝึกซ้อมขี่ม้าขนาดใหญ่ที่สามารถรองรับการจัดงาน
ต่าง ๆ

(14) “โดยได้มีการจัดการแข่งขันเย็บปักถักร้อยในระดับมัธยมศึกษา
และในระดับอุดมศึกษาที่ซีคอนสแควร์”

(พลศึกษา ม.6 หน้า 7)

“ซีคอนสแควร์” ปรากฏในหมวดการงานและพื้นฐานอาชีพ วัจนลีลาภาษาที่เป็นทางการ (Formal style) เป็นส่วนหนึ่งของคำบุพบทลีทำหน้าที่ย้ายหน่วยกรรมรองปรากฏหลังคำบุพบทคือ คำว่า “ที่” โดยคำดังกล่าวเป็นชื่อห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่งของประเทศไทย

(15) “มีชายแล้วที่ซูปเปอร์มาเก็ตชั้นนำทั่วโลก”

(ไทยรัฐออนไลน์, 22 มี.ค. 2561)

“ซูปเปอร์มาร์เก็ต” ปรากฏในหมวดดนตรี วัจนลีลาภาษาหารือ (Consultative Style) เป็นส่วนหนึ่งของคำบุพบทลีทำหน้าที่ย้ายหน่วยกริยาคือคำว่า “ที่” เพื่อขยายสถานที่ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

(16) “พวกเรากลุ่มหนึ่งเล็ก ๆ เราก็อยู่ที่สกาล่า เราก็ทำคอนเสิร์ต สมเด็จพระนางเจ้าฯ อยู่ในท่ามกลาง ความวุ่นวาย”

(ผู้หญิงถึงผู้หญิง 30 มี.ค. 60)

“สกาล่า” ปรากฏในวัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) หลังคำบุพบท “ที่” เป็นส่วนหนึ่งของคำบุพบทลีทำหน้าที่ย้ายหน่วยกริยาเพื่อบอกสถานที่ให้ชัดเจนขึ้น

1.5 คำนามที่ทำหน้าที่เป็นส่วนสมบุรณ์หรือส่วนเติมเต็ม

ผลการศึกษาพบว่า คำยืมภาษาอังกฤษสามารถเป็นคำนามที่ทำหน้าที่เป็นส่วนสมบุรณ์หรือส่วนเติมเต็ม โดยมักปรากฏอยู่หลังคำว่า เป็น, อยู่, คือ

ทั้งนี้ พบคำยืมในลักษณะดังกล่าวปรากฏในวัจนลีลาทั้ง 3 แบบ ได้แก่ วัจนลีลาภาษาตายตัว (Frozen Style) วัจนลีลาภาษาที่เป็นทางการ (Formal style) และ วัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) สามารถแสดงตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

(17) “ระบบ EDL TV วิชาภาษาต่างประเทศเป็นอีเลิร์นนิ่งรูปแบบหนึ่งที่บรรจุเนื้อหาการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมจากโรงเรียนวังไกลกังวลและวิทยาลัยการอาชีพวังไกลกังวล”

(ข่าวในพระราชสำนัก, 17 มี.ค. 2560)

“อีเลิร์นนิ่ง” ปรากฏในหมวดวิทยาศาสตร์ วัจนลีลาภาษาตายตัว (Frozen Style) อยู่หลังคำว่า “เป็น” เพื่อทำหน้าที่เป็นส่วนเสริมคำนามเพื่อเติมเต็มให้ประโยคมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

(18) “การกระจัด (displacement) คือระยะที่วัดได้ในแนวเส้นตรง จากตำแหน่งที่เริ่มต้นไปยังตำแหน่งสุดท้าย ซึ่งเป็นปริมาณเวกเตอร์ที่ต้องระบุทั้งขนาด และทิศทางมีหน่วยเป็นเมตร (m)”

(แรงและการเคลื่อนที่พลังงานชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 หน้า 1-2)

“เมตร” ปรากฏในหมวดการงานและพื้นฐานอาชีพ วัจนลีลาภาษาที่เป็นทางการ (Formal style) ทำหน้าที่เป็นส่วนเสริมกรรมรองเพื่อเติมเต็มให้ประโยคมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยอยู่หลังคำว่า “เป็น” เช่นเดียวกัน

(19) “ในเมื่อการทำงานออฟฟิศ คือเปลี่ยนยังงแล้วเนี่ยมันยังไม่สุด ก็เลยลาออกจากการประจำนะคะ มาทำธุรกิจออนไลน์ คือ บล็อกเกอร์เกี่ยวกับการวิ่ง ดูแลสุขภาพนั่นเอง”

(ผู้หญิงถึงผู้หญิง, 23 ส.ค. 2561)

“บล็อกเกอร์” ปรากฏในหมวดกีฬา วัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) ทำหน้าที่เป็นส่วนเสริมของประโยคเพื่อเติมเต็มให้ประโยคมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

1.6 คำนามที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยวัด

จากผลการศึกษาพบว่า มีคำนามในลักษณะดังกล่าวใน วัจนลีลาภาษาตายตัว (Frozen Style) วัจนลีลาภาษาที่เป็นทางการ (Formal style) และวัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) สามารถแสดงตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

(20) “ด้านพัฒนาที่ดิน รวบรวมพันธุ์หญ้าแฝกได้ 10 สายพันธุ์ รวมทั้งผลิตปุ๋ยหมักสูตรพระราชทานได้ 15 ตัน”

(ข่าวในพระราชสำนัก, 14 ม.ค. 2560)

“ตัน” ปรากฏในหมวดการงานและพื้นฐานอาชีพ วัจนลีลาภาษาตายตัว (Frozen Style) เป็นส่วนหนึ่งของคำนาม ทำหน้าที่เป็นลักษณนามอยู่หลังคำบอกจำนวนนับทำหน้าที่เป็นหน่วยวัดขนาดของปุ๋ยหมัก

(21) “เสื้อยกทรง เป็นเสื้อสำหรับสตรีที่เริ่มมีหน้าอก มีหลายรูปแบบหลายยี่ห้อให้เลือก โดยเลือกให้เหมาะสมตามขนาดความกว้างตามรอบอก เช่น 30, 32, 34 เป็นต้น และขนาด ของหน้าอก เช่น เอ, บี, ซี เป็นต้น”
(งานบ้าน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6, หน้า 12)

“เอ, บี, ซี” ปรากฏในหมวดการงานและพื้นฐานอาชีพวัจนลีลาภาษาที่เป็นทางการ (Formal style) เป็นส่วนหนึ่งของคำนาม ทำหน้าที่เป็นลักษณะนาม โดยคำดังกล่าวใช้ระบุขนาด (Size) ของเสื้อยกทรงซึ่งเป็นหน่วยวัดมาตรฐานสากลของทั่วโลกโดยภาษาไทยได้นำเอามาใช้ตามเจ้าของภาษา

(22) ผู้พูดคนที่ 1 “เตรียมตัวกันยังงัยบ้างคะ”
ผู้พูดคนที่ 2 “ก็ขอเปอร์เซ็นต์แล้วครับ เนื้อทุกอย่างก็จำได้หมดแล้ว”
(ผู้หญิงถึงผู้หญิง, 17 ก.ค. 2561)

“เปอร์เซ็นต์” ปรากฏในหมวดดนตรีวัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) เป็นส่วนหนึ่งของคำนาม ทำหน้าที่เป็นลักษณะนาม โดยวางอยู่ตำแหน่งหลังคำบอกจำนวนนับ

1.7 คำนามที่ทำหน้าที่เป็นคำเรียกขาน

จากผลการศึกษาพบว่า มีคำนามในลักษณะดังกล่าวในวัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) สามารถแสดงตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

(23) “พี่พี่ชชา วันนี้มาทำอะไรคะ อุปรกรณ์ดนตรีเยอะเยอะไปหมด”
(ผู้หญิงถึงผู้หญิง, 30 ส.ค. 2559)

“พี่ช” ปรากฏในหมวดดนตรีวัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) เป็นส่วนหนึ่งของคำนาม ทำหน้าที่เป็นคำเรียกขานอยู่ร่วมกับคำนำหน้านามคือคำว่า “พี่” โดยคำว่า “พี่ช” เป็นชื่อเรียกคน โดยวางอยู่ในตำแหน่งประธานของประโยค

จะเห็นว่า คำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในภาษาไทยที่ทำหน้าที่เป็นคำนามสามารถทำหน้าที่ได้หลากหลายหน้าที่โดยปรากฏอยู่ตำแหน่งต่าง ๆ ในประโยค และมีหลายหน้าที่ที่ปรากฏในวัจนลีลาทั้ง 4 ระดับ ในขณะที่หน้าที่ของคำนามบางหน้าที่อาจปรากฏในวัจนลีลาบางวัจนลีลา อาทิ คำนามที่ทำหน้าที่เป็นคำเรียกขานและคำนามที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยวัด เป็นต้น

2. คำสรรพนาม

คำยืมภาษาอังกฤษสามารถปรากฏเป็นคำสรรพนามในวัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) ตามตัวอย่างดังต่อไปนี้

2.1 คำสรรพนามที่ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยค

ผลการวิจัยพบว่า คำยืมภาษาอังกฤษปรากฏเป็นคำสรรพนามและทำหน้าที่เป็นประธานของประโยคในวัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) สามารถยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

(24) “ม่่ามี๊ว่าน่าจะได้จากการที่น้องเขาเล่นโยคะนะคะ”

(ผู้หญิงถึงผู้หญิง, 13 ก.พ. 2561)

“ม่่ามี๊” ปรากฏในหมวดกีฬา เป็นหน่วยประธานซึ่งทำหน้าที่เป็นส่วนเสริมของประโยคและเป็นคำสรรพนามบุรุษที่ 1 ใช้แทนตัวผู้พูด

2.2 คำสรรพนามที่ทำหน้าที่เป็นกรรม

คำยืมภาษาอังกฤษปรากฏเป็นคำสรรพนามและทำหน้าที่เป็นกรรมหรือผู้ถูกกระทำของประโยคในวัจนลีลาภาษา ที่เป็นกันเอง (Casual Style) สามารถยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

(25) “เธอถอดมาตามแน่นมากคะ คงจะคิดถึงเอามาก ๆ”

(ผู้หญิงถึงผู้หญิง, 25 เม.ย. 2561)

“มาตาม” ปรากฏในหมวดวิทยาศาสตร์ เป็นหน่วยกรรมโดยจากประโยคจะเห็นว่า “มาตาม” ถูกกระทำจาก “เธอ”

3. คำกริยา

คำยืมภาษาอังกฤษสามารถปรากฏเป็นคำกริยาในประโยคได้ในวัจนลีลาทั้ง 4 แบบ ได้แก่ วัจนลีลาภาษาตายตัว (Frozen Style) วัจนลีลาภาษาที่เป็นทางการ (Formal style) วัจนลีลาหารือ (Consultative Style) และวัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) โดยแต่ละวัจนลีลาปรากฏหน้าที่ของคำยืมที่อยู่ในตำแหน่งแตกต่างกันในประโยคสามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

3.1 คำกริยาที่ทำหน้าที่เป็นภาคแสดงของประโยค

คำยืมภาษาอังกฤษปรากฏเป็นคำกริยาที่ทำหน้าที่เป็นภาคแสดงของประโยคในวัจนลีลาภาษาที่เป็นทางการ (Formal Style) วัจนลีลาหารือ (Consultative Style) และวัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) สามารถยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

(26) “ผู้ที่ทำหน้าที่ในการนำผู้ชนให้มีความหึกเหิม ร่วมให้กำลังใจและเชียร์นักกีฬาที่กำลังทำการแข่งขัน”

(พลศึกษา, ม.6 หน้า 6)

“เชียร์” ปรากฏในหมวดกีฬา วัจนลีลาภาษาที่เป็นทางการ (Formal style) ทำหน้าที่เป็นคำกริยาปรากฏเป็นภาคแสดงของประโยคโดยวางอยู่ในตำแหน่งหลังคำเชื่อมคือคำว่า “และ” และหน้ากรรม คือคำว่า “นักกีฬา”

(27) “ตอนนี้นำวิทยาลัยอัสสัมชัญนำแอปนี้ให้นักศึกษาและดาวนโหลดเพื่อเป็นแอปในการติดต่อสื่อสารและวางแผนการเรียนทั้งหมด”

(ไทยรัฐออนไลน์, 2 ก.ย. 2561)

“ดาวนโหลด” ปรากฏในหมวดดนตรี วัจนลีลาหารือ (Consultative Style) ทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยาในประโยค วางอยู่ตำแหน่งหลังคำเชื่อมคือคำว่า “และ”

(28) “เอาข้อมูลประวัติตรวจร่างกายหรือผลตรวจนะครับ โฟสต์ถามหมอในเว็บไซด์นะครับ แล้วหมอจะให้คำตอบที่กระจ่างชัดให้ะครับ”

(ผู้หญิงถึงผู้หญิง, 2 ก.ย. 2559)

“โพสต์” ปรากฏในหมวดวิทยาศาสตร์ วัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) โดยโพสต์ทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยาในประโยค

3.2 คำกริยาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างกริยาเรียง

ผลการวิจัยพบว่าคำยืมภาษาอังกฤษสามารถทำหน้าที่เป็นคำกริยาที่อยู่ร่วมกับกริยาอื่นๆ ในประโยคโดยเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างกริยาเรียงในวัจนลีลาหารือ (Consultative Style) และวัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) สามารถแสดงตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

(29) “ช่วงวันสวรรคตของรัชกาลที่ 9 อึ้งอึ้งกับเพื่อนก็มาอาสาวันฟรี เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนที่เดินทางเข้าไปกราบพระบรมศพ”

(ไทยรัฐออนไลน์, 21 ต.ค. 2560)

“ฟรี” ปรากฏในหมวดดนตรี วัจนลีลาหารือ (Consultative Style) ทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างกริยาเรียงของ “มาอาสาวันฟรี”

(30) ผู้พูดคนที่ 1 “สวัสดีค่ะ เจอกันอีกแล้วค่ะ อย่าลืมนะค่ะ 13 ถึง 16 กันยายน”

ผู้พูดคนที่ 2 “ใช่แล้ว ไปกันได้ค่ะ ไปช้อปปิ้ง และมีกิจกรรมต่างๆ มากมายบนเวทีค่ะ”

(ผู้หญิงถึงผู้หญิง, 22 ส.ค. 2561)

“ช้อปปิ้ง” ปรากฏในหมวดสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) เป็นส่วนหนึ่งของส่วนเสริมในประโยค โดยทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างกริยาเรียง “ไปช้อปปิ้ง” ย่อมาจาก คำว่า “ช้อปปิ้ง” (Shopping) ในภาษาอังกฤษ

3.3 คำกริยาที่ทำหน้าที่ขยายคำนาม

คำยืมภาษาอังกฤษปรากฏเป็นคำกริยาที่ทำหน้าที่เป็นคำกริยาที่ทำหน้าที่ขยายคำนามของประโยคในวัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) สามารถยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

- (31) ผู้พูดคนที่ 1 “ล้างมือยังเนี่ย”
ผู้พูดคนที่ 2 “ล้างแล้ว”
ผู้พูดคนที่ 3 “อู๊ย นี่ดูภาพสโลโม ๗”
(ผู้หญิงถึงผู้หญิง, 16 ส.ค. 2560)

“สโลโม” ปรากฏในหมวดการงานและพื้นฐานอาชีพ วัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) เป็นคำกริยาทำหน้าที่ขยายกรรมตรงในประโยค คือคำว่า “ภาพ” โดยปรากฏเป็นคำซ้ำร่วมกับคำยืมเพื่อเน้นข้อความ

3.4 คำกริยาที่ทำหน้าที่ขยายกริยาด้วยกัน

ผลการวิจัยพบคำยืมภาษาอังกฤษที่เป็นคำกริยาและสามารถขยายคำกริยาด้วยกันเองในวัจนลีลาหรือ (Consultative Style) และวัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) สามารถแสดงตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

- (32) “ล่าสุดยังได้เปลี่ยนชื่อเพจเป็น “มหาลัยใต้ดิน” เพื่อให้ง่ายต่อการสืบค้น และอาจช่วยให้เพจขยับขึ้นมามาอันดับต้นๆ ง่ายขึ้น รวมทั้ง เรียนรู้ออนไลน์ สำหรับเกษตรกรยุคใหม่”

(บทความไทยรัฐออนไลน์ 31 ต.ค. 2560)

“ออนไลน์” ปรากฏในหมวดการงานและพื้นฐานอาชีพ วัจนลีลาหรือ (Consultative Style) ทำหน้าที่ขยายคำกริยา คือคำว่า “เรียนรู้” เพื่อบอกลักษณะให้ชัดเจนขึ้น

- (33) “คุณพี่อย่าเดินฟาสนักสิคะ คุณน้องตามไม่ทัน”
(ผู้หญิงถึงผู้หญิง 25 มี.ค. 61)

“ฟาส” คือคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในหมวดสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ทำหน้าที่เป็นส่วนเสริมในประโยคเพื่อขยายกริยา วางอยู่ตำแหน่งด้านหน้าของคำว่า “เดิน” นั่นเอง

จะเห็นว่า คำยืมภาษาอังกฤษที่ทำหน้าที่เป็นคำกริยาสามารถปรากฏในวัจนลีลาหารือ (Consultative Style) และวัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) เป็นหลัก รองลงมาคือวัจนลีลาภาษาที่เป็นทางการ (Formal Style) และไม่พบในวัจนลีลาภาษาตายตัว (Frozen Style) แสดงให้เห็นว่า คำยืมภาษาอังกฤษจะปรากฏหน้าที่และการวางในตำแหน่งต่างๆ ของประโยคในวัจนลีลาที่เป็นทางการน้อยเป็นหลัก ในขณะที่วัจนลีลาที่มีความซับซ้อน ของประโยคยังไม่ปรากฏคำกริยาเข้าไปมีบทบาทมากนัก

4. คำอุทาน

ผลการวิจัยพบคำยืมภาษาอังกฤษซึ่งทำหน้าที่เป็นคำอุทานในวัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) เพียงวัจนลีลาเดียว

(34) “มาดูงานนี้ดีกว่า ไ้้้มายก๊อด เหมือนกัน ห้ามพลาดเลยเด็ดขาด นะคะ คอนซูเมอร์อิเล็กทรอนิกส์เวิร์คะ”

(ผู้หญิงถึงผู้หญิง, 6 ม.ค. 2559)

“ไ้้มายก๊อด” ปรากฏในหมวดวิทยาศาสตร์ ทำหน้าที่เป็นคำอุทานเสริมบทบาทโดยแสดงความรู้สึกของผู้พูด ทั้งนี้ “ไ้้มายก๊อด” มากจากภาษาอังกฤษที่เขียนว่า Oh my god แปลว่า ว้าวโอ้โฮ, คุณพระช่วย, ไม่น่าเชื่อ เป็นต้น

จะเห็นว่า คำยืมภาษาอังกฤษที่ทำหน้าที่เป็นคำอุทานปรากฏในวัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) เพียงวัจนลีลาเดียว แสดงให้เห็นว่าคำยืมที่ทำหน้าที่ดังกล่าวมีบทบาทต่อการใช้ภาษาเพื่อสนทนากับบุคคลในชีวิตประจำวัน

คำยืมภาษาอังกฤษก็ปรากฏหน้าที่ทางไวยากรณ์ในทุกวัจนลีลา โดยเฉพาะวัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) ซึ่งมีหน้าที่หลากหลายมากกว่าวัจนลีลาอื่น ๆ สามารถแสดงแผนผังการปรากฏหน้าที่ของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏอยู่ในภาษาไทยตามวัจนลีลาแต่ละแบบได้ดังต่อไปนี้

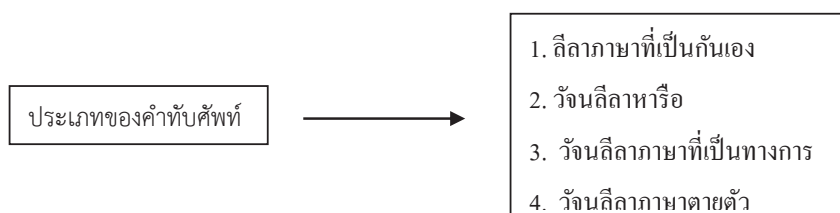
แผนผังที่ 1 หน้าทางไวยากรณ์ของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในภาษาตามวัจนลีลาแต่ละแบบ

จากผลการศึกษาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า คำยืมภาษาอังกฤษปรากฏในวัจนลีลาทั้ง 4 วัจนลีลาในภาษาไทย วัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) พบคำนาม คำกริยา คำสรรพนาม และคำอุทาน ตำแหน่งของคำยืมทำหน้าที่ทางไวยากรณ์มีความหลากหลายมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับวัจนลีลาอื่นๆ วัจนลีลา

หารือ (Consultative Style) พบคำนามและคำกริยา วัจนลีลาภาษาที่เป็นทางการ (Formal Style) พบคำยืมภาษาอังกฤษทำหน้าที่เป็นคำนาม และคำกริยา วัจนลีลาภาษาตายตัว (Frozen Style) พบคำนามเพียงอย่างเดียว

แผนผังที่ 2 ความเชื่อมโยงระหว่างประเภทคำทับศัพท์กับประเภทของวัจนลีลา

จากแผนผังข้างต้น วัจนลีลาที่ปรากฏความหลากหลายดังกล่าวมากที่สุดคือ วัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) ซึ่งเป็นวัจนลีลาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยนำมาใช้เพื่อความสะดวกในการสื่อสารแสดงให้เห็นว่า คำยืมภาษาอังกฤษมีบทบาทในวัจนลีลาอย่างหลากหลายและได้รับการยอมรับให้มีการใช้ร่วมกับภาษาไทยในทุกระดับตั้งแต่ภาษาชั้นสูงของไทยไปจนถึงการสนทนาในชีวิตประจำวันหากพิจารณาถึงหน้าที่ของคำยืมภาษาอังกฤษในวัจนลีลาทั้ง 5 วัจนลีลา ยังสังเกตเห็นว่า วัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) มีการใช้คำยืมภาษาอังกฤษเป็นจำนวนมากและมีหลากหลายหน้าที่ ทั้งนี้ มีคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏเป็นคำสรรพนาม คำกริยา และคำอุทานในปริมาณที่น้อยและมีการใช้ ยังไม่หลากหลายเท่าใดนัก มักปรากฏคำซ้ำเดิมอยู่ตลอด ในขณะที่คำนามพบการใช้มากมายหลากหลายคำแตกต่างกันไป อย่างไรก็ตาม ภาษาอังกฤษได้เข้ามามีบทบาทในภาษาไทยมากขึ้น แม้กระทั่งในวัจนลีลาภาษาตายตัว (Frozen Style) ซึ่งเป็นระดับภาษาที่ใช้ภาษาเก่าแก่และเข้าใจยาก ส่วนใหญ่ไม่ได้กล่าวถึงพระบรมวงศานุวงศ์โดยตรง แต่จะใช้เพื่ออธิบายเรื่องราวอื่น ๆ มากกว่า

ทั้งนี้ คำยืมภาษาอังกฤษที่พบในภาษาไทยมักเป็นคำทับศัพท์ อาทิ “โซว์” “มาสเตอร์” เป็นต้น แต่ก็มีคำศัพท์ที่ประสมกับคำยืมภาษาอื่น ๆ ด้วย อาทิ “สหรัฐอเมริกา” “บีจี บางกอกกล๊าส เอฟซี” เป็นต้น ทำให้เห็นว่า ในสังคมปัจจุบัน ภาษาส่วนใหญ่ล้วนมีคำยืมจากภาษาอื่นอยู่ในภาษานั้น ๆ รวมไปถึงในภาษาไทยก็ด้วย ดังที่วิจิตราสงพลสิทธิ์ (2554) ได้กล่าวว่า “ภาษาทุกภาษาย่อมมีคำอื่นเข้ามาปะปนเพราะภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารสื่อความคิดของมนุษย์ และภาษานับว่าเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งย่อมจะมีการถ่ายทอดหยิบยืมกันได้ทำให้ภาษา มีการใช้คำมากขึ้นสะดวกในการสื่อความหมายกันและทำให้ภาษาเจริญงอกงามขึ้น”

สรุปและอภิปรายผล

การปรากฏหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำนาม คำกริยา คำสรรพนาม และคำอุทาน แสดงให้เห็นว่า คำยืมภาษาอังกฤษมีบทบาทในวัจนลีลาอย่างหลากหลายและได้รับการยอมรับให้มีการใช้ร่วมกับภาษาไทย ในการสนทนาในชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตาม หน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำยืมภาษาอังกฤษได้แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของภาษาอังกฤษที่เข้ามามีบทบาทในวัจนลีลาแตกต่างกัน โดยวัจนลีลาภาษาที่เป็นกันเอง (Casual Style) เป็นวัจนลีลาที่ได้รับอิทธิพลมาก ตำแหน่งหน้าที่ทางไวยากรณ์มีความหลากหลาย แต่ยังไม่ปรากฏในโครงสร้างของภาษาไทยได้ไม่เทียบเท่าภาษาไทย ซึ่งเป็นเจ้าของภาษา อาทิ ไม่ปรากฏคำยืมภาษาอังกฤษที่ทำหน้าที่เป็นคำบุพบทในประโยค เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาได้แสดงให้เห็นว่า ในสมัย พ.ศ. 2557- พ.ศ. 2561 คำยืมภาษาอังกฤษได้เพิ่มความสำคัญต่อภาษาไทยมากขึ้นตามลำดับ เนื่องจากคนไทยให้ความสนใจกับภาษาอังกฤษในฐานะภาษาสากลและเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับความสัมพันธ์ ความรู้ วิทยาการ เทคโนโลยี ธุรกิจและอื่น ๆ อีกมากมาย จึงนิยมใช้ภาษาอังกฤษในภาษาไทยเป็นจำนวนมาก ทั้งยังมีการบรรจุคำทับศัพท์ลงในแบบเรียน ส่งผลต่อการศึกษาในหลักสูตรของการศึกษาไทยสอดคล้องกับสิริวัตร พรหมราช (2550) ศึกษาพัฒนาการของคำยืมภาษาอังกฤษในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 พ.ศ. 2525 และ พ.ศ. 2542 ซึ่งได้ศึกษาจำนวน

คำยืมที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ศึกษาลักษณะของคำยืมภาษาอังกฤษ ทั้งโครงสร้างทางไวยากรณ์และพัฒนาการต่าง ๆ โดยผลการวิจัยพบว่ามีแนวโน้มการเพิ่มรูปศัพท์ของภาษาอังกฤษเป็นจำนวนมาก

งานวิจัยเรื่อง หน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำยืมภาษาอังกฤษตามวันลีลา ในภาษาไทย แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของคำยืมภาษาอังกฤษมีบทบาทต่อภาษาไทย ในวันลีลาภาษาทุกวันลีลาแสดงให้เห็นแนวโน้มของการเพิ่มคลังคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ใช้ในชีวิตประจำวันเป็นส่วนมาก สอดคล้องกับปริชา ทิชนพงษ์ (2523: 90) กล่าวว่า คำยืมเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของภาษา ทำให้ภาษามีความเจริญงอกงาม มีคำใช้มากขึ้น ช่วยให้การสื่อความหมายติดต่อกันสะดวกยิ่งขึ้น ภาษาไทยก็เช่นเดียวกับภาษาอื่น ๆ มีการยืมคำจากภาษาต่างประเทศเข้ามาเป็นจำนวนมาก หากไม่นับภาษาบาลี-สันสกฤตที่ใช้มาเป็นระยะเวลาอันยาวนานจนกลมกลืนกับภาษาไทย ถือว่าภาษาอังกฤษมีอิทธิพลต่อภาษาไทยรองลงมาจากภาษาบาลี-สันสกฤตและนับวันจะเพิ่มพูนความสำคัญขึ้นตามลำดับเพราะประเทศต่าง ๆ ให้ความสนใจและยกย่องให้เป็นภาษาสากล ซึ่งคนไทยในปัจจุบันนิยมใช้ภาษาอังกฤษกันอย่างแพร่หลาย ด้วยเหตุดังกล่าวนี้นี้ ทำให้มีคำยืมภาษาอังกฤษ อยู่มากในภาษาไทย

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐฐา ไตรเลิศ. (2560). *การศึกษาคำยืมภาษาอังกฤษในพระราชนิพนธ์เรื่อง "สาส์นสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ และสมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยนเรศวร.*
- ทองสุข เกตุโรจน์. (2554). *ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย. ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*
- บรรจบ พันธุเมธา. (2554). *ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย. ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*

- พรณิดา ชันธพัทธ์. (2559). คำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทยใหญ่: กรณีภาษาอังกฤษ. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 24(45). 159-175.
- มนัสชนก แสงจันทร์. (2555). วิเคราะห์คำยืมภาษาอังกฤษจากหนังสือพิมพ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- รัชตพล ชัยเกียรติธรรม. (2556). การวิเคราะห์และเปรียบเทียบคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในภาษาไทยและภาษาจีน. คณะศิลปศาสตร์ สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยพายัพ.
- รุ่งอรุณ ทิมขุนทดเถียร. (2552). วจนลีลาศาสตร์. ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ลักขณา พรหมพรรณนา. (2553). คำยืมภาษาตะวันตกในนวนิยายไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิจิตรา แสงพลสิทธิ์. (2519). ความรู้เรื่องภาษาต่างประเทศในภาษาไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- วิไลศักดิ์ กิ่งคำ. (2550). ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย. ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สگارรัตน์ คงนคร. (2554). ลักษณะและการเปลี่ยนแปลงของคำยืมภาษาอังกฤษในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สราภรณ์ สุวรรณแสง. (2555). ลักษณะเฉพาะการเขียนและการใช้คำยืมภาษาอังกฤษในนิตยสารบันเทิงไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศิลปศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สิริภัทร พรหมราช. (2555). พัฒนาการของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493, พ.ศ. 2525 และ พ.ศ. 2542. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- สิริภัทร พรหมราช. (2550). พัฒนาการคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 พ.ศ. 2525 และ พ.ศ. 2542. *วารสารภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย*, 1(1), 162-174.
- สาริสา อุันทานนท์. (2550). อิทธิพลคำยืมภาษาอังกฤษที่มีต่อภาษาลาว. *มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์*, 24(3). 99-110.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2553). ชนิดของคำในภาษาไทย: การวิเคราะห์ทางวากยสัมพันธ์. = *Parts of speech in Thai : A syntactic analysis*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อโนทัย สัมอ่ำ. (2553). วิเคราะห์คำยืมภาษาอังกฤษจากหนังสือพิมพ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาการดนตรีและนาฏศิลป์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

**ความสอดคล้องของการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ
กับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น**
**An Evaluation of the Public Sector Reform in Higher
Education: A Case Study of Khon Kaen University**

ธนากร โคธิเสน^{1*} และ กฤษวรรธน์ ไหล่หัวชินทร²

Thanakorn Khotisan¹ and Grichawat Lowatcharin²

^{1,2}วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น

^{1,2}College of Local Administration

^{1,2}มหาวิทยาลัยขอนแก่น

^{1,2}Khon Kaen University

*thakho@kku.ac.th

บทคัดย่อ

การจัดตั้งมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มหาวิทยาลัยมีอิสระและความคล่องตัวในการบริหารจัดการกิจการต่าง ๆ มากกว่าการเป็นส่วนราชการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น แปรสภาพจากการเป็นส่วนราชการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในปี พ.ศ. 2558 การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสอดคล้องของการเปลี่ยนสถานะของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2558 กับแนวทางการจัดการภาครัฐแนวใหม่ และ 2) เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนสถานะของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้วิจัยใช้รูปแบบวิธีการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการออกแบบการวิจัยแบบกรณีศึกษากรณีเดียวแบบองค์รวม และเก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งเป็นผู้บริหารจากส่วนงานกลางและผู้บริหารจากส่วนงานจำนวนทั้งสิ้น 20 คน

ผลการศึกษาพบว่า การบริหารมหาวิทยาลัยภายหลังการเปลี่ยนสถานะของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2558 ยังไม่สอดคล้องตามแนวทางการจัดการภาครัฐแนวใหม่และยังไม่มีมีการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดอย่างเป็นรูปธรรม กล่าวคือ แม้ว่าจะมีความคาดหวังและความพยายามในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการกิจการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยให้แตกต่างจากเดิม แต่ระเบียบและแนวปฏิบัติเดิมจำนวนมากยังเป็นอุปสรรคต่อการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ผลกระทบที่เกิดขึ้นพบว่าการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย มีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ไม่ได้เกิดจากการเปลี่ยนสถานะของมหาวิทยาลัย แต่เกิดขึ้นเพราะนโยบายของผู้บริหาร เนื่องจากมีการกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน เหมาะสมกับแต่ละองค์กร แต่ยังคงขาดความคล่องตัว โดยเฉพาะในเรื่องกฎ ระเบียบ ส่งผลให้ด้านการคลังและงบประมาณ ตลอดจนด้านการบริหารระบบงานบุคคล ยังล่าช้าและไม่ตอบสนองความต้องการเท่าที่ควร

คำสำคัญ : มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ, การเปลี่ยนสถานะ, ออกรรณกระบวน

Abstract

The establishment of autonomous universities aims to promote operational independence and flexibility among the higher education institutions. Khon Kaen University (KKU) has transformed from being a government agency to an autonomous university in 2015. This research aimed, first, to study the concordance of Khon Kaen University's status change under the Khon Kaen University Act B.E.2558 (2015) with the new public management concept, and second, to study the impacts arising from the status change. The author a qualitative research method with a holistic single-case study design. Data collection was carried out via in-depth interviews with 20 key interviewees from the central executives and the department executives of KKU.

The results showed that after changing the status under the 2015 act, the university administration has not conformed with the new public management concept and there has not been any concrete change. That is, although there is an expectation and effort to formulate policies about the university's various affairs management to be different from the old one, longstanding regulations and practices are still obstructive to realizing the new public management approach. The impact was found that the university operation got more efficient, it has not taken by the state of university changing, but it has taken by administrators' policy owing to the clearly indicators is suitable for each organization. However, it still lacks of flexibility, especially, the regulations which affect to the lagging and unresponsiveness of finance and budget as well as human resource system management as it should be.

Keywords: autonomous universities, status change, out of the system

บทนำ

หลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New public management) ปัจจุบันนำมาปรับใช้ในการปฏิรูประบบราชการของไทย ด้วยเหตุผลที่ว่า การปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารงานภาครัฐจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับพัฒนาการทางเศรษฐกิจ รวมทั้งสังคมการเมือง และเทคโนโลยี และช่วยเพิ่มความสามารถในการตอบสนอง ต่อความต้องการของประชาชน (วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2547) การจัดการภาครัฐแนวใหม่ มีหลักคิดที่มุ่งให้เกิดการปรับระบบการบริหารจัดการของภาครัฐ ให้เกิดประสิทธิภาพและมีมาตรฐานในระดับสูง โดยเน้นหลักการสำคัญ คือ ผู้รับบริการจากรัฐ เน้นการปรับลดบทบาทภารกิจปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานของภาครัฐ และปรับวิธีการบริหารกำลังคน ให้สามารถเทียบเคียงได้กับเอกชน ความสำเร็จของการปรับใช้หลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขึ้นอยู่กับความร่วมมือ ของทุกฝ่ายในภาค ราชการในการทำความเข้าใจและปรับเปลี่ยนกรอบแนวคิดและวิธีการ ทำงานให้ไปสู่เป้าประสงค์ร่วมกัน

ในสถานการณ์ปัจจุบันที่สังคมได้ก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ประเทศไทยกำลังพัฒนาสู่ความเป็นสากล สร้างศักยภาพในการแข่งขัน โดยมุ่งหวังที่จะให้ทัดเทียมกับนานาชาติได้ หน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญของการวางรากฐานในการพัฒนาประเทศอย่างยิ่ง คือหน่วยงานภาครัฐเนื่องจากมีบทบาทสำคัญในการนำนโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติ แต่เนื่องจากระบบการบริหารราชการไทยเปรียบเสมือนการบริหารงานขององค์กรขนาดใหญ่ ซึ่งประสบปัญหาในการบริหารงานที่หลากหลาย เนื่องจากภารกิจต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับสาธารณะซึ่งมีความต้องการที่หลากหลาย แต่ทรัพยากรในการบริหารนั้นมีอย่างจำกัด รวมทั้งต้องบริหารงานภายใต้กฎหมายและระเบียบอย่างเคร่งครัด ส่งผลให้การบริหารราชการไทยประสบปัญหาหลายประการ อาทิ ปัญหาความล่าช้าในการบริหารงาน ปัญหาระบบอุปถัมภ์และปัญหาการทุจริตคอรัปชั่น เป็นต้น (สำนักพัฒนาระบบบริหารบุคคลภาครัฐ สำนักงาน ก.พ., 2545 อ้างถึงในชลชาติพิทย์ ชัยโคตร, 2560)

จากปัญหาดังกล่าว ส่งผลให้มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องแก้ไขปัญหาให้หมดไป เพื่อนำไปสู่การบริหารระบบราชการที่มีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของประชาชนอย่างแท้จริง ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา มีการนำแนวคิดการปฏิรูประบบราชการมาปรับใช้เพื่อมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของระบบราชการ ทั้งในเรื่องของบทบาทหน้าที่ โครงสร้างองค์การ ระบบการจัดการ วิธีการปฏิบัติงาน ระบบงบประมาณ ระบบการบริหารงานบุคคล กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนวัฒนธรรม และค่านิยมในองค์กร (กองเทพ เคลือบพณิชกุล, 2546) ซึ่งการปฏิรูประบบราชการนั้น มีแนวทางในการปฏิรูปหลัก ๆ ดังนี้ 1) เน้นผลการปฏิบัติงาน 2) บริหารงานโดยยึดหลักประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความคุ้มค่า 3) องค์กรที่มีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ 4) ปรับเปลี่ยนบทบาทของผู้ปฏิบัติงาน 5) บริหารงานโดยยึดหลักคุณธรรม 6) บริหารราชการที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ, 2545)

การปฏิรูประบบราชการ จำเป็นต้องมีทฤษฎีหรือกรอบแนวคิด ที่ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการปฏิรูประบบราชการอย่างเป็นระบบ มีทิศทางที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดการบรรลุผลความสำเร็จอย่างสูงสุด ตามกำหนดเป้าหมายไว้ ซึ่งแนวคิดที่สามารถนำมาปรับใช้เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินได้นั้น คือ แนวคิดเรื่องการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New public management) แนวคิดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน เน้นการกระจายอำนาจ ลดขนาดและขั้นตอนของระบบราชการให้ความสำคัญต่อการให้บริการสาธารณะ และสร้างเทคนิคการบริหารจัดการสมัยใหม่ (เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ, 2545) เป็นแนวคิดพื้นฐานในการปฏิรูปการบริหารงานภาครัฐที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระบบและการบริหารจัดการรวมทั้งการวางยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อพัฒนาระบบราชการให้กลายเป็นระบบราชการสมัยใหม่ (ทิพาวดี เมฆสวรรค์, 2540)

โดยสรุปคือ การจัดการภาครัฐแนวใหม่ เป็นแนวคิดที่มุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการบริหารงานภาครัฐ เพื่อลดการสั่งการตามลำดับชั้นที่ล่าช้าเพิ่มอิสระในการบริหารสร้างแรงจูงใจ โดยการให้รางวัลแก่องค์กรและบุคคลที่มีผลการดำเนินงานโดดเด่น สร้างเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อช่วยในการบริหารจัดการและช่วยในการตัดสินใจ

และการให้ความสำคัญกับแนวคิด เรื่องการแข่งขัน ทั้งระหว่างรัฐด้วยกันเองและระหว่างรัฐกับภาคเอกชน ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดการพัฒนาเรื่องการให้บริการที่มีคุณภาพแก่สาธารณะ

ในประเทศไทย นำแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่มาปรับใช้กับหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศและการให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้การบริหารราชการแนวทางใหม่ต้องมีการ กำหนดนโยบาย เป้าหมาย และแผนการปฏิบัติงานเพื่อให้สามารถประเมินผลการปฏิบัติราชการในแต่ละระดับไว้ อย่างชัดเจน มีกรอบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการกำกับการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติราชการ และเพื่อให้กระทรวงสามารถจัดการบริหารงานให้เป็นไป ตามเป้าหมายได้ จึงกำหนดให้มีรูปแบบการบริหารใหม่ โดยกระทรวงสามารถแยกส่วนราชการจัดตั้งเป็นหน่วยงานตามภาระหน้าที่ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและสอดคล้องกับเป้าหมายของงานที่จะต้องปฏิบัติและกำหนดให้มีกลุ่มภารกิจของส่วนราชการต่าง ๆ ที่มีงานสัมพันธ์กัน เพื่อที่จะสามารถกำหนดเป้าหมายการทำงานร่วมกันได้ และมีผู้รับผิดชอบกำกับการบริหารงานของกลุ่มภารกิจนั้นโดยตรงเพื่อให้งานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว รวมทั้งให้มีการประสานการปฏิบัติงาน และการใช้งบประมาณเพื่อที่จะให้การบริหารงานของทุกส่วนราชการบรรลุเป้าหมาย ของกระทรวงได้อย่างมีประสิทธิภาพและลดความซ้ำซ้อน มีการมอบหมายงานเพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติราชการ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาในภูมิภาค โดยการกำกับที่ผ่านมานั้นมหาวิทยาลัยขอนแก่นมีระบบการบริหารงานเช่นเดียวกันกับภาครัฐอื่น ๆ ทั่วไป แต่เมื่อสถานการณ์ของเรื่องโลกาภิวัตน์มีอิทธิพล อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการบริหารงานภาครัฐ ตลอดจนการให้บริการสาธารณะในรูปแบบของการให้บริการด้านการศึกษา จึงส่งผลให้มหาวิทยาลัยมีการเปลี่ยนสถานะของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2558 ซึ่งมีพันธกิจที่ทำทนายเพิ่มมากขึ้น อาทิ เรื่องความเป็นเลิศด้านการเรียนการสอน การวิจัย พัฒนาและนวัตกรรม ตลอดจนเชื่อมโยงกับการบริการวิชาการ ถ่ายทอดเทคโนโลยี

และการแก้ไข พัฒนาในพื้นที่จริงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและ
อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง อีกทั้งยังต้องสร้างความเชื่อมั่นให้ได้รับการยกย่องในระดับชาติ
และระดับนานาชาติว่าเป็นองค์กรที่มีคุณภาพการศึกษา การวิจัย การบริหารจัดการ
ที่ดี มีธรรมาภิบาล เพื่อพัฒนามหาวิทยาลัย ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและพึ่งพาตนเองได้
สุดท้ายแล้ว ยังต้องมีการบริหารบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถสูง มีคุณภาพชีวิต
และสิ่งแวดล้อมที่ดีในการทำงาน เป็นองค์กรแห่งสุขภาวะที่ดี มีบรรยากาศความเป็น
วิชาการบนพื้นฐานของความผูกพันต่อองค์กร

จากหลักแนวคิด และข้อมูลของหน่วยงานข้างต้น ได้นำเสนอให้ทราบถึงเหตุผล
สำคัญในการปรับปรุงระเบียบ ข้อบังคับและหลักการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ
ให้สอดคล้องกับแนวโน้มที่เปลี่ยนแปลงของสังคม แต่เนื่องด้วยการเกิดปัญหา
ด้านความพร้อมของบุคลากร ด้านโครงสร้าง ด้านการบริหารอัตรากำลัง ตลอดจนด้าน
ระบบการบริหารราชการของหน่วยงาน ของภาครัฐต่าง ๆ ยังไม่มีเอกภาพ เท่าที่ควร
ซึ่งพิจารณาได้จากการบริหารงานยังขาดความคล่องตัว โดยเฉพาะในเรื่องกฎ ระเบียบ
ส่งผลให้การบริหารระบบงานบุคคล ยังล่าช้าและไม่ตอบสนองความต้องการเท่าที่ควร
ตลอดจนการใช้ระเบียบด้านการเงินที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน ยังไม่รองรับกับ
การบริหารการคลังเท่าที่ควร ทำให้กระบวนการล่าช้า และบางเรื่องไม่ทันต่อสถานการณ์
ปัจจุบัน ทั้งนี้ ด้านการจัดการทุนและสินทรัพย์เพื่อหารายได้ ยังไม่เห็นการเปลี่ยนแปลง
เท่าใดนัก เมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างก่อนและหลังจากการเปลี่ยนแปลงสถานะ

ณ ที่นี้ ผู้วิจัยยกตัวอย่างมหาวิทยาลัย ขอนแก่นเป็นกรณีศึกษา โดยมุ่งที่จะ
ศึกษาว่า หลังจากการเปลี่ยนสถานะของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ตามพระราชบัญญัติ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2558 สอดคล้องกับแนวคิดและแนวทางการจัดการ
ภาครัฐแนวใหม่หรือไม่ และจะส่งผลกระทบในด้านการบริหารจัดการองค์กรอย่างไร
ตลอดจนมีการวางแผนในการรับสภาวะการณ์ของการเปลี่ยนแปลงหรือไม่อย่างไร

คำถามวิจัย

การเปลี่ยนแปลงสถานะของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2558 สอดคล้องกับแนวทางการจัดการภาครัฐแนวใหม่หรือไม่ และส่งผลกระทบในด้านการบริหารจัดการองค์กรอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาความสอดคล้องของการเปลี่ยนแปลงสถานะของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2558 กับแนวทางการจัดการภาครัฐแนวใหม่
2. เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นและอาจจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสถานะของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2558
3. เพื่อระบุแนวทางในการพัฒนาระบบการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2558

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารระบบราชการ

การบริหารราชการ มีลักษณะเป็นการบริหารองค์กรขนาดใหญ่ ที่มีลำดับชั้นของการบังคับบัญชาหลายรูปแบบ ยึดแนวปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์ที่แน่นอน โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือการบริหารสาธารณะหรือการให้บริการสาธารณะ ดังนั้นจึงต้องมีหลักการสำคัญในกระบวนการนำมาปฏิบัติที่ชัดเจน ซึ่งจะทำให้การให้บริการต่อสาธารณะมีประสิทธิภาพ

ประสิทธิ์ ติงเจอร์ (2554) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารระบบราชการ อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย 6 ประการ ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การจัดรูปแบบ 3) การจัดสรรทรัพยากรบุคคล 4) การอำนวยความสะดวก 5) การประสานงาน และ 6) การควบคุมงาน

ทั้งนี้ ลักษณะสำคัญของการบริหารราชการมีลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ

- 1) ลักษณะการทำงานโดยใช้เหตุผล
- 2) มีหน้าที่ความรับผิดชอบสนองตอบต่อประชาชน
- 3) ผู้ดำเนินงานคือข้าราชการเป็นผู้เลือกสรรแล้วว่ามีความรู้ความสามารถในงานนั้น ๆ

- 4) การบริหารราชการมีลักษณะการประกอบภาระหน้าที่อย่างต่อเนื่อง
อย่างไรก็ตาม เมื่อศึกษาความหมายของระบบราชการโดยส่วนรวมแล้ว จะเห็นว่าระบบราชการเป็นระบบที่มุ่งผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร ดังนั้น โครงสร้างของระบบราชการ จึงประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ที่สำคัญ ดังนี้ (ประสิทธิ์ ตีจงเจริญ, 2554) มีการแบ่งลำดับชั้นการบังคับบัญชา การมอบหมายหน้าที่ ความรับผิดชอบ การแบ่งงานหน้าที่และการฝึกอบรมให้มีความชำนาญเฉพาะด้าน มีการรวมศูนย์การสั่งการแนะนำไว้ที่จุดศูนย์กลาง และการมีระเบียบกฎเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัว

การปฏิรูประบบราชการในประเทศไทย

การปฏิรูประบบราชการ มีความสำคัญต่อการพัฒนาระบบและรูปแบบการดำเนินงาน ในระบบราชการเดิม โดยมุ่งหวังให้เกิดประสิทธิภาพในขั้นตอนของการให้บริการต่อประชาชนและมีคุณภาพในการให้บริการต่อสาธารณะ ทั้งนี้ ทิพาวิดี เมฆสุวรรณ (2541) ได้สรุปวัตถุประสงค์ของการปฏิรูประบบราชการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- 1) เพื่อให้ราชการเป็นกลไก และเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพของรัฐบาล ในการนำนโยบายของรัฐบาลไปดำเนินการให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ต้องมีความเข้าใจในภาพรวมของนโยบายรัฐบาล และเข้าใจภาพรวมของความสัมพันธ์กับส่วนราชการอื่น ๆ หรือส่วนอื่น ๆ ของสังคม และต้องมีความสามารถในการ วิเคราะห์ผลกระทบของนโยบาย เพื่อเสนอแนะแก่รัฐบาลในการปรับปรุงนโยบายให้มีประสิทธิภาพและสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนยิ่งขึ้น

- 2) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของประเทศ ในการแข่งขันกับนานาชาติได้ ทำให้จำนวนผู้ผลิต ผู้บริโภค ชนิดของสินค้ามากขึ้น ในขณะที่ขั้นตอนการผลิตสินค้าลดลง

มีสินค้าชนิดใหม่ ๆ เข้าสู่ตลาดตลอดเวลา ดังนั้น ราชการจะต้องมีความรู้ความสามารถในการสร้างปัจจัยพื้นฐานที่เอื้อต่อการแข่งขันของภาคเอกชนของไทย ซึ่งปัจจัยเหล่านี้รวมถึงการมีระบบข้อมูลเศรษฐกิจมหภาคที่สมบูรณ์ ทันสมัย

3) เพื่อสร้างความโปร่งใส ความตรงไปตรงมาในการปฏิบัติราชการและแก้ปัญหาการทุจริต และประเพณีมีขอบในระบอบราชการ

4) เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถ มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีจิตใจที่บริสุทธิ์ และเปิดกว้างต่อความต้องการของประชาชน

5) เพื่อสร้างวัฒนธรรมและคุณค่าใหม่ในวงราชการ ได้แก่ ความตรงไปตรงมา ความโปร่งใส การทำงานเป็นทีม การทำงานเพื่อประชาชน การมีความเสียสละเพื่อส่วนรวม การพึ่งตนเอง และมีความพอดี

การจัดการภาครัฐแนวใหม่

การจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) เป็นความพยายามของระบบราชการที่จะปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงความผันผวนในสภาพแวดล้อมทางการบริหารเพื่อให้องค์กรมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ (ธีระยุทธ เบญญาเต๊ะ, 2554) นำองค์การสู่รูปแบบใหม่ มีการจัดการองค์การสาธารณะที่มุ่งรับบริการประชาชน เน้นความรับผิดชอบทางการบริหารโครงการ ให้บรรลุสำเร็จ มีประสิทธิผล การจัดการภาครัฐแนวใหม่ เป็นแนวคิดที่ครอบคลุม ทฤษฎี และเทคนิควิทยาการทางการจัดการอย่างกว้างขวาง มีลักษณะที่สำคัญคือ การสะท้อนถึงการมุ่งเน้น “การปฏิรูป” การบริหารงานในภาครัฐ เพื่อเข้ามาแก้ไขปัญหาทางการบริหาร (ชุมพร สังขปริษา, 2529) โดยมีจุดเน้นที่สำคัญคือ การเน้นความสำคัญไปที่ระบบการจัดการ เป็นการมุ่งปรับโครงสร้างในแบบระบบราชการไปสู่ องค์กรที่มีคุณภาพ การปรับระบบการบริหารจัดการ ที่อยู่บนกลไกทางการตลาดมากขึ้น เพื่อกระตุ้นการแข่งขัน ตัดทอนและ ลดค่าใช้จ่ายของภาครัฐ โดยมีองค์ประกอบหลักของการจัดการภาครัฐแนวใหม่ คือ

- 1) การให้บริการที่มีคุณภาพแก่ประชาชน
- 2) การลดการควบคุมจากส่วนกลางและเพิ่มอิสระในการบริหารให้แก่หน่วยงาน

3) การประเมินผลและให้รางวัลแก่ผลการดำเนินงานทั้งในระดับองค์กรและในระดับบุคคล

4) การสร้างระบบสนับสนุนทั้งในด้านบุคลากร เช่น การฝึกอบรม ระบบค่าตอบแทนระบบคุณธรรม และด้านเทคโนโลยี เช่น ระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อช่วยให้หน่วยงานบรรลุวัตถุประสงค์

5) การเปิดกว้างต่อแนวคิดการแข่งขัน ทั้งการแข่งขันระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเองและระหว่างหน่วยงานของรัฐกับหน่วยงานของภาคเอกชน

พีรสิทธิ์ คำวนณศิลป์ และรัชเฉลิม สุทธิพงษ์ประชา (2559) ได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูประบบราชการตามแนวทางการบริหารภาครัฐแนวใหม่ โดยมุ่งศึกษารายละเอียดที่ต่างไปจากการบริหารภาครัฐแบบดั้งเดิม โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องความยืดหยุ่นและคล่องตัวซึ่งเป็นค่านิยมสำคัญของแนวคิดการบริหารภาครัฐแนวใหม่ ซึ่งในประเด็นนี้มีจุดอ่อนของการทำงานตามลำดับขั้นการบังคับบัญชา จึงได้มีการเสนอแนวทางการปฏิรูปการบริหารงานภาครัฐ ตามแนวคิดการบริหารภาครัฐแนวใหม่ไว้เป็น 2 แนวทาง คือ

แนวทางที่ 1 เป็นแนวทางการปฏิรูปที่มุ่งเน้นการถ่ายโอนภาระหน้าที่การ จัดบริการ สาธารณะไปยังองค์กรภาคธุรกิจเอกชน (Privatization) ซึ่งถือเป็นการปฏิรูปที่มุ่งลดขนาดของภาครัฐและเพิ่มบทบาททางการบริหารกิจการสาธารณะให้แก่ภาคธุรกิจเอกชน

แนวทางที่ 2 เป็นแนวทางการพยายามในการปฏิรูประบบการบริหารกิจการ สาธารณะท้องถิ่น ซึ่งเน้นไปที่การเสริมสร้างประสิทธิภาพและความคล่องตัวให้แก่หน่วยงานภาครัฐในการจัดบริการ สาธารณะมากกว่าจะเป็นการลดขนาดและจำกัดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ

ทฤษฎีหลักในการศึกษาวิจัย

แนวคิดการจัดการภาครัฐ	แนวทางการจัดการภาครัฐแนวใหม่
แนวคิดการจัดการภาครัฐเดิม จะต้องมื่อองค์ประกอบทางการบริหาร อาทิ การวางแผนการจัดรูปแบบองค์กร การจัด การงานบุคคล การอำนวยการหรือสั่งการ การประสานงาน ตลอดจนการควบคุม งาน พร้อมทั้งยังมีลักษณะสำคัญของการดำเนินงาน คือ มีลักษณะการทำงาน โดยใช้เหตุผล มีหน้าที่ความรับผิดชอบสนองตอบต่อประชาชน ผู้ดำเนินงานคือ ข้าราชการหรือพนักงานของรัฐเป็นผู้เลือกสรร แล้วว่ามีความรู้ความสามารถในงานนั้น ๆ และการบริหารภาครัฐมีลักษณะการประกอบภาระหน้าที่อย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบและ ลักษณะสำคัญของการจัดการภาครัฐแล้ว จะเห็นว่าระบบงาน เป็นระบบที่มุ่งผลสำเร็จตามเป้าหมาย ขององค์กร ส่งผลให้โครงสร้างของระบบภาครัฐ ต้องประกอบด้วยปัจจัย ดังนี้ 1) มีลำดับชั้นการบังคับบัญชา 2) ความรับผิดชอบ 3) การแบ่งงานหน้าที่และการฝึกอบรม ให้มีความชำนาญ เฉพาะด้าน 4) การมีระเบียบวินัย 5) การรวม การควบคุม ที่จุดศูนย์กลาง 6) การมีระเบียบกฎเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัว	การจัดการภาครัฐแนวใหม่ เปรียบเสมือน การปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการภาครัฐ โดย นำหลักการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบราชการ และการแสวงหาประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงาน ที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ โดยการนำเอาแนวทาง หรือวิธีการบริหารงานของภาคเอกชนมาปรับใช้กับการบริหารงานภาครัฐ (ชลทิพย์ ชัยโคตร, 2560) องค์ประกอบหลักของการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ประกอบด้วย (อุทัย เลาหวิเชียร, 2549) 1) การให้บริการที่มีคุณภาพแก่ประชาชน 2) การลดการควบคุมจากส่วนกลางและเพิ่มอิสระในการบริหารให้แก่หน่วยงาน 3) การประเมินผลและให้รางวัล แก่ผลการดำเนินงานทั้งในระดับองค์กรและในระดับบุคคล 4) การสร้างระบบสนับสนุนทั้งในด้านบุคลากร เช่น การฝึกอบรม ระบบค่าตอบแทนระบบคุณธรรม และด้านเทคโนโลยี 5) การเปิดกว้างต่อแนวคิดการแข่งขัน ทั้งการแข่งขันระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเองและระหว่างหน่วยงานของรัฐกับหน่วยงานของภาคเอกชน

มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐที่มีส่วนราชการสามารถพัฒนาระบบบริหารเป็นของตนเอง ที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัย มีความเบ็ดเสร็จในตัว แต่ไม่ได้หมายความว่า เป็นอิสระ โดยไม่ต้องถูกกำกับและตรวจสอบโดยกลไกของรัฐ

มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มีหลักการสำคัญคือความเป็นอิสระของบทบาทของรัฐที่มีต่อมหาวิทยาลัย แม้จะเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ เป็นบทบาทเชิงสนับสนุนเชิงกำกับนโยบายหลัก ๆ แต่ในเรื่องของการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยต้องมีความเป็นอิสระมาก ไม่จำเป็นต้องใช้ระเบียบราชการทั่วไปในการบริหาร (วิจิตร ศรีสุพันธ์, 2531)

พิธีสิทธิ์ คำภีร์ และรัชเชลิม สุทธิพงษ์ประชา, (2559) ได้ศึกษา เหตุผลที่ใช้สนับสนุนการจัดตั้งมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐขึ้นมาใหม่ หรือการปรับเปลี่ยนสถานภาพ ของมหาวิทยาลัยที่เป็นส่วนราชการให้กลายมาเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมี 5 เหตุผล คือ

- 1) การเพิ่มความเป็นอิสระในการบริหารระบบงานบุคคล
- 2) ความคล่องตัวในการจัดตั้งคณะหรือหลักสูตรการศึกษาต่าง ๆ ได้อย่างสอดคล้องกับพลวัตทางเศรษฐกิจ สังคม และแรงงานของ ได้อย่างทันทั่วถึง
- 3) สามารถพัฒนานวัตกรรมทางด้านการเรียนการสอนและองค์ความรู้ใหม่ โดยการพัฒนาสนับสนุนการศึกษาวิจัยที่มีคุณภาพให้ทัดเทียมกับสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำของโลก
- 4) สามารถจัดระบบเงินเดือนหรือค่าตอบแทนและสวัสดิการที่สามารถแข่งขันกับสถาบันอุดมศึกษาในภาคเอกชนและในต่างประเทศ
- 5) สามารถลดภาระทางการคลังของภาครัฐอันเนื่องมาจากการกำหนดให้มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ต้องพึ่งพาตนเองทางด้านรายได้ และยังได้สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของมหาวิทยาลัย ดังนี้

1) ด้านประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ คือ ตัวชี้วัดความสามารถขององค์กรในการใช้ทรัพยากร เพื่อการขับเคลื่อนพันธกิจหน้าที่ขององค์กร มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งก็เช่นเดียวกันกับองค์กร ประเภทอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นต้องจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองพันธกิจของ มหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนและการวิจัยของ คณาจารย์

2) ด้านประสิทธิผล ตัวชี้วัดนี้ สะท้อนให้เห็นว่าองค์กรมีผลผลิต และผลลัพธ์ที่มีคุณลักษณะและคุณภาพสอดคล้องกับพันธกิจหน้าที่และวัตถุประสงค์ขององค์กร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขององค์กรหรือผู้รับบริการจากองค์กรมีความพึงพอใจ นอกจากนี้ยังหมายถึงความยั่งยืนทางด้านการคลังขององค์กรซึ่งสะท้อนได้จากความสามารถขององค์กรในการแสวงหารายได้ด้วยตนเอง

3) ด้านความโปร่งใส การพิจารณาตัวชี้วัดเรื่องความโปร่งใส พิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ ประกอบด้วย

3.1 การพัฒนาหรือสร้างระบบการติดตามประเมินผลงานของบุคลากร

3.2 โครงสร้างและกลไกในการตรวจสอบถ่วงดุลคณะผู้บริหารของมหาวิทยาลัย ระบบการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจของฝ่ายบริหารและสภามหาวิทยาลัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การปฏิรูประบบราชการตามหลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของข้าราชการในการปฏิรูประบบราชการหลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการในการปฏิรูประบบราชการกับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ โดยจำแนกข้าราชการตามระดับการศึกษาตำแหน่งงาน ระดับตำแหน่ง หน่วยงานที่สังกัด และประสบการณ์การทำงาน และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการปฏิรูประบบราชการที่มีผลต่อการจัดการภาครัฐแนวใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ มาจากข้าราชการ 19 หน่วยงาน จำนวน 2,482 คน ของธนากร สุระพันธ์ และณัฐวุฒิ บึงจันทร์, (2559) นั้น ได้ผลการศึกษาว่า 1) การปฏิรูประบบราชการ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นต่อการนำการจัดการภาครัฐแนวใหม่มาใช้ในการปฏิรูประบบราชการ ด้านการบริหารงานบุคคลมากที่สุด และมีความเห็นด้วยกับประเด็นการรับคนเข้ารับราชการ

มีขั้นตอนเหมาะสม ได้คนมีความรู้ความสามารถเข้ามาทำงานจริง 2) หลักการจัดการ
ภาครัฐแนวใหม่ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อหลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่ในภาพ
รวมระดับปานกลาง ด้านการปรับปรุงการเงินและบัญชีมากที่สุด และพบว่าระบบ
ราชการมีสายการบังคับบัญชาหลายชั้นซ้ำซ้อน 3) การทดสอบสมมติฐานพบว่า
ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่ง หน่วยงานที่สังกัด และประสบการณ์การทำงาน
มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นในการปฏิรูประบบราชการตามหลักการจัดการภาครัฐ
แนวใหม่ ตำแหน่งงานไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิรูประบบราชการตามหลักการจัดการ
ภาครัฐแนวใหม่ เช่นเดียวกันกับ สมพิศ สายบุญขึ้น (2559) ซึ่งได้ศึกษา เรื่อง การปฏิรูป
ระบบราชการตามหลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง
การปฏิรูประบบราชการกับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ใน
การวิจัย ได้แก่ ข้าราชการ จาก 19 หน่วยงาน จำนวน 2,482 คน จากข้าราชการทั้งหมด
362,553 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความคิดเห็นของข้าราชการในการปฏิรูประบบ
ราชการ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการปฏิรูประบบราชการประเด้น
ต่าง ๆ ในระดับมาก และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการจัดการภาครัฐ
แนวใหม่ภาพรวมในระดับปานกลาง 2) เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการ
ในการปฏิรูประบบราชการตามหลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่สังกัด
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ มีความคิดเห็นมากกว่าในทุกกลุ่ม 3) ด้านความสัมพันธ์
ระหว่างการปฏิรูประบบราชการกับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ พบว่าการปฏิรูประบบ
ราชการมีความสัมพันธ์กับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ส่งผลไปในทิศทางเดียวกัน

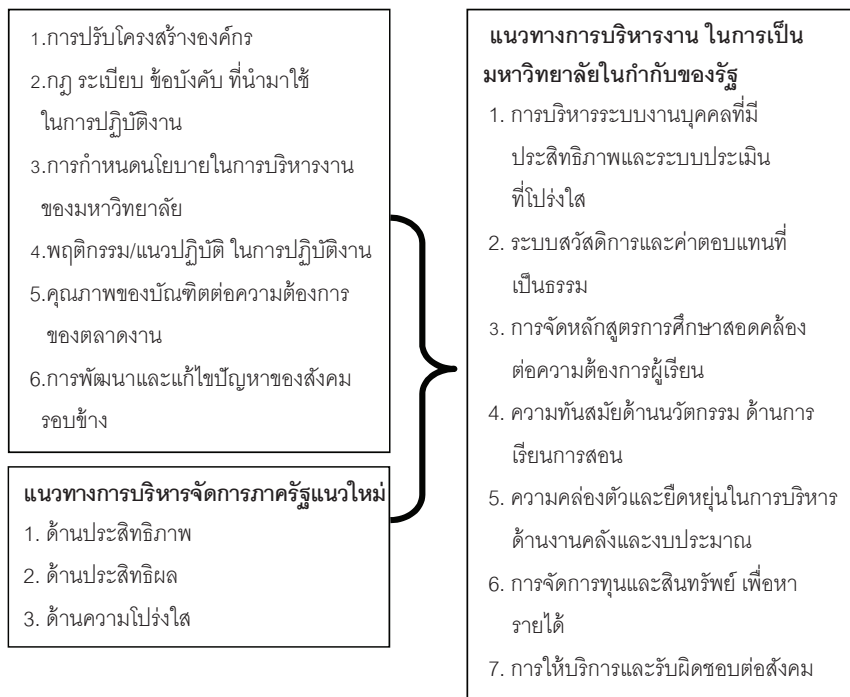
ขณะที่การศึกษาเรื่อง การบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ
โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา 3 ประเด็น คือ 1) ศึกษาและเปรียบเทียบระดับการ
มีส่วนร่วมของผู้บริหารกับการบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ
2) ศึกษาและเปรียบเทียบระดับความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และ
3) ศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ
ของ ทิพย์วัลย์ ศรีพนม (2554) นั้น มีกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาคือ ผู้บริหารของ
มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ 3 มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าพระนครเหนือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยทักษิณ จำนวน

95 คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเป็นแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีและการวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียว โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารทั้ง 3 มหาวิทยาลัยมีส่วนร่วมกับการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับมาก ทุกกิจกรรม ยกเว้นด้านระบบสารสนเทศและการสื่อสาร โดยผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือและมหาวิทยาลัยทักษิณมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ในส่วนของระดับความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยผู้บริหารทั้ง 3 มหาวิทยาลัยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับมากทุกด้าน ยกเว้นด้านโครงสร้างการจัดองค์กร โดยผู้บริหารมหาวิทยาลัยทักษิณมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง หากเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงที่มีค่าเฉลี่ยน้อย ซึ่งผู้บริหารควรให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง คือด้านระบบสารสนเทศและการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ด้านโครงสร้างการจัดองค์กรที่เหมาะสมต่อจำนวนคนและปริมาณงาน และในส่วนของกิจกรรมที่มีส่วนร่วมและมีการบริหารความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้แล้ว ผู้บริหารควรมีการติดตามควบคุมอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงระดับมหาวิทยาลัยและระดับหน่วยงาน เพื่อกำหนดนโยบายและวิธีการที่ดีที่สุดในการบริหารความเสี่ยง ผลการทดสอบตามสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านงานแตกต่างกันจะมีระดับการมีส่วนร่วมการบริหารความเสี่ยงแตกต่างกัน ยกเว้นปัจจัยเพศ ในส่วนของการมีส่วนร่วมการบริหารความเสี่ยงด้านสภาพแวดล้อมภายในองค์กร ด้านระบุเหตุการณ์เพื่อการประเมิน ความเสี่ยง และด้านระบบสารสนเทศและการสื่อสารแตกต่างกัน จะมีระดับความเสี่ยงแตกต่างกัน นอกจากนี้ระดับความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ด้านการปฏิบัติงานด้านการรายงาน และด้านกฎหมายและระเบียบแตกต่างกัน จะมีระดับความคิดเห็นการบริหารความเสี่ยงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษา แนวคิดและผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนสถานะของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2558 และแนวทางการจัดการภาครัฐแนวใหม่ สามารถสรุปกรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent variable) **ตัวแปรตาม** (Dependent variable)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกใช้รูปแบบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) โดยมีการออกแบบการวิจัยแบบกรณีศึกษากรณีเดียวแบบองค์รวม ซึ่งในการวิจัยมุ่งเน้นศึกษา ความสอดคล้องของแนวทางการจัดการภาครัฐแนวใหม่ และผลกระทบในด้านการบริหารจัดการองค์กร ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อเปลี่ยนสถานะเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2558 และถือเป็นแหล่งเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจาก มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประกอบไปด้วย สำนักงานอธิการบดี คณะวิชา สำนัก และสถาบันต่าง ๆ ทั้งนี้ ในการเก็บข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Interview Data Analysis) มีวัตถุประสงค์เพื่อหาข้อสรุปจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงจากการเปลี่ยนสถานะเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตีความ (Interpretive Analysis) แล้วนำผลที่ได้มาเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กรในอนาคต

กลุ่มเป้าหมาย

การสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในระดับผู้บริหารจากส่วนงานกลางของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ประกอบด้วย อธิการบดี และรองอธิการบดี จำนวน 10 คน และ 2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในระดับผู้บริหารจากส่วนงานระดับคณะวิชา วิทยาลัย ต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น คือ คณบดี ผู้อำนวยการ จำนวน 20 คน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 จำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ระดับตำแหน่งบริหาร	จำนวน (คน)			
	น้อยกว่า 1 ปี	ระหว่าง 1 – 4 ปี	ระหว่าง 4 – 8 ปี	มากกว่า 8 ปี
1) ผู้บริหารระดับมหาวิทยาลัย (อธิการบดี, รองอธิการบดี)	-	2	-	-
2) ผู้บริหารระดับคณะวิชาและส่วนงาน (คณบดี, รองคณบดี, ผู้อำนวยการ)	3	6	7	2
รวม	3	8	7	2
รวมทั้งสิ้น	20			

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากการทบทวนเอกสาร หนังสือ บทความทางวิชาการ เพื่อทำความเข้าใจ สามารถตั้งคำถามและสร้างกรอบแนวคิดสำหรับการศึกษาในครั้งนี้

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่ตรงประเด็นที่ต้องการศึกษาให้มากที่สุด เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นและอาจจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสถานะของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ตลอดจนเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาระบบการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับตามสถานะของมหาวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่ได้กำหนดไว้ โดยทำหนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์และบันทึกเสียงจากผู้ให้ข้อมูล โดยแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย ส่วนที่ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนที่ 2) ผลที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสถานะ ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น และ ส่วนที่ 3) การประเมินในภาพรวม ตลอดจนข้อเสนอแนะและความคิดเห็น

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยถอดความจากบทสัมภาษณ์และนำข้อมูลมาเรียบเรียง อย่างเป็นระบบ นำข้อมูลมาจำแนกหรือจัดกลุ่มข้อมูล แบ่งองค์ประกอบไปตามกรอบแนวคิดการวิจัย จากนั้นทำการวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูลและจัดทำข้อสรุปผลที่ได้จากการเก็บข้อมูล

ผลการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูล ตลอดจนเก็บรวบรวมข้อมูล ที่เกี่ยวข้องแล้วนั้น ผู้วิจัยได้เรียบเรียงและจะนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนสถานะของมหาวิทยาลัยขอนแก่นตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2558

เมื่อพิจารณาความสอดคล้องของการเปลี่ยนสถานะของมหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับ ของรัฐ กับแนวคิดเรื่องการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ซึ่งมีหลักการสำคัญคือ การเน้นทางองค์ความรู้ทางวิชาการใหม่ การเสนอแนวทางในการบริหารรูปแบบใหม่ และการพยายามปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงความผันผวนในสภาพแวดล้อมทางสังคม

โดยพัฒนาการบริหารเพื่อให้องค์กรมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพนั้น มหาวิทยาลัยมีการสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นกว่าเดิม แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งเหล่านั้นไม่ได้เกิดจากการเปลี่ยนสถานะของมหาวิทยาลัย แต่เกิดขึ้นเพราะนโยบายของผู้บริหาร ตลอดจนประสิทธิภาพของการดำเนินงานก็มีแนวทางที่ดีขึ้น สาเหตุจากมหาวิทยาลัยมีการกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน และเหมาะสมกับแต่ละหน่วยงานภายใน

2. ผลกระทบที่เกิดขึ้นและอาจจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนสถานะของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2558

ผลของการศึกษาพบว่า ระบบการคลังและงบประมาณของ มีการเปลี่ยนแปลงในแนวทางที่ดีขึ้น แต่ยังขาดความคล่องตัว จากการใช้ระเบียบด้านการเงินที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน ที่ยังไม่รองรับกับการบริหารการคลังให้สะดวกและทันต่อสถานการณ์ ซึ่งทำให้กระบวนการล่าช้า ตลอดจน กฎ ระเบียบ ที่รองรับด้านการ

บริหารระบบงานบุคคล ก็ยังไม่ตอบสนองความต้องการเท่าที่ควร ส่งผลให้กระบวนการทำงานไม่ทันสถานการณ์

การจัดการทุนและสินทรัพย์เพื่อหารายได้ จัดเก็บรายได้ การแบ่งสถานะหรือพื้นที่ของการจัดหา แหล่งรายได้ให้ชัดเจน ยังไม่มีการดำเนินไปอย่างเป็นรูปธรรม

ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงสถานะของมหาวิทยาลัย ไม่มีผลต่อการส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงด้านการพัฒนาหลักสูตรและนวัตกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งด้านการสนับสนุนผลงานวิจัย แต่ขึ้นกับนโยบายของภาครัฐและผู้บริหารมหาวิทยาลัย รวมถึงปัจจัยภายนอกที่เป็นเครื่องมือช่วยกระตุ้น รวมทั้งปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออื่น ๆ

3. แนวทางในการพัฒนาระบบการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2558

เนื่องจากแนวทางและรูปแบบของการปฏิบัติงานยังคงใช้แนวปฏิบัติเดิม ๆ อยู่ในบางเรื่อง ซึ่งส่งผลให้ขั้นตอนของการปฏิบัติงานยังอยู่ในขั้นตอนแบบเดิม ไม่เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงนัก ทั้งนี้ แนวทางพัฒนาในการปฏิบัติงาน คือ หน่วยงานควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาองค์ความรู้ของงานประจำที่ทำ และนำมาถ่ายทอดอย่างเป็นรูปธรรม

ทั้งนี้ การเปลี่ยนสถานะเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับ ส่งผลต่อบางส่วนของการทำงาน โดยเฉพาะระบบการคลังและงบประมาณของมหาวิทยาลัยที่มีการเปลี่ยนแปลงในแนวทางที่ดีขึ้น แต่ก็ยังขาดความคล่องตัว เนื่องจากการใช้ระเบียบด้านการเงินที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน นั้น ยังไม่รองรับกับการบริหารการคลังเท่าที่ควร ส่งผลให้กระบวนการล่าช้า โดยแนวทางของการแก้ไข คือ ควรมีการปรับระเบียบและข้อบังคับ ให้มีความทันสมัย ซึ่งเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่จะส่งผลให้การทำงานของบุคลากรได้รับการอ้างอิง และสามารถแข่งขันกับหน่วยงานอื่น ๆ ได้

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ถอดความจากบทสัมภาษณ์และนำมาเรียบเรียง อย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งจำแนกและจัดกลุ่มข้อมูล โดยแบ่งองค์ประกอบไปตามกรอบแนวคิดการวิจัย วิเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูล และสรุปผลข้อมูลที่ได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การรับรู้และความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนสถานะมหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้ให้ข้อมูลทุกคนทราบถึงการเปลี่ยนสถานะมหาวิทยาลัย แต่ยังมีความคิดเห็นหลากหลาย ทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย โดยสาระสำคัญของผู้ให้ข้อมูลที่เห็นด้วยให้เหตุผลสำคัญว่าทำให้เกิดความคล่องตัวในการบริหาร การปรับระบบการทำงานภายในหน่วยงาน และสามารถกำหนดระเบียบเพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ อีกทั้งยังเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยมีการพัฒนา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและมุ่งเน้นการใช้วิธีการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้ายิ่งขึ้น สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐ อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลที่ไม่เห็นด้วยต่อการเปลี่ยนสถานะมหาวิทยาลัยขอนแก่นระบุว่าระบบมุ่งเน้นเพียงเรื่องการบริหารการเงิน เป็นหลัก มีผู้ได้รับผลประโยชน์กระจายไม่ทั่วถึง อาจทำให้มหาวิทยาลัยเสียภาพลักษณ์ และอาจไม่สามารถแข่งขันในระดับประเทศและนานาชาติได้จริง

ยกตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลรหัส ข3 แสดงความคิดเห็นว่า

“แนวทางในการบริหารมหาวิทยาลัย ยังไม่สามารถบริหารให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่แท้จริงตามวิสัยทัศน์ที่ตั้งไว้ เนื่องจากระบบบริหารด้านต่าง ๆ ยังไม่มีประสิทธิภาพมากนัก โดยเฉพาะระบบการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล ซึ่งวิธีการพัฒนาบุคคลยังไม่สอดคล้องกับการใช้เครื่องมือหรือวิธีการบริหารสมัยใหม่ การปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารมหาวิทยาลัยมุ่งเน้นการลดขนาดลดบุคลากร ให้มีความคล่องตัว แต่ยังไม่ตระหนักถึงเรื่องคุณภาพและประสิทธิภาพเท่าที่ควร อีกทั้งบุคลากรยังใช้วิธีการปฏิบัติงานตามวัฒนธรรมองค์กรเดิม ๆ ไม่กระตือรือร้นในการเรียนรู้ และแม้ระบบการบริหารมหาวิทยาลัยจะมุ่งเน้นเรื่องการจัดกาณ์ด้านงบประมาณเป็นหลัก แต่ก็ยังมีผู้ได้รับผลประโยชน์ไม่กระจาย และระเบียบ หลักเกณฑ์ที่อ้างอิงไม่ทันสมัยตามสถานการณ์เท่าที่ควร” (การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 กรกฎาคม 2563)

2. ความเปลี่ยนแปลงในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยหลังการเปลี่ยนแปลงสถานะ

2.1 การบริหารระบบงานบุคคล

ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงในด้านการบริหารระบบงานบุคคลส่วนใหญ่ยังไม่ชัดเจน โดยเฉพาะเรื่อง กฎ ระเบียบ ที่รองรับด้านการบริหารระบบงานบุคคลยังเป็นไปอย่างล่าช้าและยังไม่ตอบสนองความต้องการของบุคลากรเท่าที่ควร ด้านบุคคลขาดเอกภาพ ความสามัคคี การแข่งขันมากขึ้น สวัสดิการพื้นฐานลดลง และส่งผลต่อพนักงานมหาวิทยาลัยที่ไม่ใช่เปลี่ยนสถานภาพ เพราะสวัสดิการต่ำกว่าข้าราชการหรือพนักงานที่เปลี่ยนสถานภาพ ขณะที่ในด้านส่งเสริมความก้าวหน้า มีการสนับสนุนดี แต่ยังคงกระทบกับสายวิชาการที่ต้องได้ตำแหน่งใน 7 ปี และ 9 ปี ทั้ง 2 ด้านทำให้เกิดข้อเรียกร้องของบุคลากรซึ่งอาจจะกระทบกับการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย ที่ต้องหาทางตอบสนองต่อความต้องการของบุคลากร โดยมองว่ามหาวิทยาลัยควรมีระเบียบเป็นของตนเองไม่ต้องขึ้นอยู่กับเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และยังไม่มีความชัดเจนในการส่งเสริมและสนับสนุนความก้าวหน้าของสายสนับสนุน

ผู้ให้ข้อมูลรหัส ข2 ได้แสดงความคิดเห็นซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

“สวัสดิการพื้นฐานไม่เปลี่ยนแปลง, การกำกับติดตามผลงานสายวิชาการชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การงดจ่ายเงินค่าตอบแทนตำแหน่งวิชาการถ้าผลงาน ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ การให้ Rewards เพื่อสนับสนุนงานวิจัย อย่างไรก็ตาม มีความคิดเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงสถานะนี้ ไม่มีความชัดเจนในการกำกับติดตามผลงานของสายสนับสนุน ระบบการพิจารณาความดีความชอบของสายสนับสนุนควรชัดเจนและเป็นการ Rewards ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรมากกว่านี้ เช่น ปัจจุบันการเข้าสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นของสายสนับสนุนยังเป็นการทำคู่มือในงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นเพียงการรวบรวมประกาศต่าง ๆ มารวมเป็นเล่มไม่สามารถวิเคราะห์งานเพื่อนำข้อมูลไปช่วยสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารได้ ควรปรับเปลี่ยน และให้ชัดเจนมากขึ้น” (การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 กรกฎาคม 2563)

2.2 การคลังและงบประมาณ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเช่นเดียวกันว่า ระบบการคลังและงบประมาณของมหาวิทยาลัยมีการเปลี่ยนแปลงในแนวทางที่ดีขึ้น แต่ยังขาดความคล่องตัว เนื่องจากการใช้ระเบียบด้านการเงินที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน ยังไม่รองรับกับการบริหารการคลังเท่าที่ควร โดยการดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระเบียบ ยังไม่เอื้อต่อการเป็นองค์การที่บริหารจัดการได้ด้วยงบประมาณตนเอง ซึ่งส่งผลให้กระบวนการล่าช้า และในบางเรื่องไม่ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน อีกทั้งผลกระทบต่องบประมาณที่ได้รับ มีจำนวนลดลง เพราะไม่ได้รับงบประมาณจากสำนักงานฯ ส่วนกลาง

ผู้ให้ข้อมูล รหัส ข3 ได้แสดงความคิดเห็นซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

“การปรับเปลี่ยนกฎระเบียบด้านคลังและงบประมาณอย่างเป็นอิสระ ยังไม่สามารถทำได้ ถึงแม้มหาวิทยาลัยจะออกนอกระบบแต่ก็ยังอ้างอิงระเบียบการทำงานแบบเดิม ทำให้การปฏิบัติงานด้านคลังและงบประมาณยังไม่เกิดความคล่องตัวเท่าที่ควร” (การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 กรกฎาคม 2563)

2.3 การจัดการทุนและสินทรัพย์เพื่อหารายได้

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ยังไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงเท่าที่ควร เมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังจากการเปลี่ยนแปลงสถานะของมหาวิทยาลัย ถึงแม้จะมีการจัดการทุนทรัพย์และสินทรัพย์ เพื่อหารายได้ในแต่ละส่วนงาน แต่ยังไม่เห็นผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจน อีกทั้งมหาวิทยาลัยควรมีความชัดเจนในเรื่องของการจัดเก็บรายได้ และการแบ่งสถานะหรือพื้นที่ของการจัดหาแหล่งรายได้ อย่างชัดเจน

2.4 การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาและนวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน

ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงสถานะของมหาวิทยาลัย ไม่มีผลต่อการส่งเสริมการเปลี่ยนแปลง ด้านการพัฒนาหลักสูตรและนวัตกรรมการเรียนการสอน แต่ขึ้นกับนโยบายของภาครัฐและผู้บริหารมหาวิทยาลัย รวมถึงสถานการณ์ภายนอกอื่น ๆ เป็นเครื่องมือที่ช่วยกระตุ้น ทั้งนี้ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรเกิดจากการหารือแนวทางร่วมกันจากคณาจารย์ นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

ส่วนในด้านการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยมีส่วนงานที่มีพันธกิจ
ในด้านการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนโดยตรง คือ ศูนย์นวัตกรรมการเรียน
การสอนออนไลน์ ซึ่งเป็นส่วนงานที่มุ่งเน้นในการพัฒนานวัตกรรมเพื่ออำนวยความสะดวก
ในการจัดการเรียนการสอน ได้เต็มรูปแบบ ทำให้นักศึกษาสามารถ เข้าถึง
การเรียนรู้ได้อย่างไม่จำกัด ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยควรมีเวทีสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
จากทุกมิติเพื่อร่วมให้ข้อคิดเห็นในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาและเพิ่มเครือข่าย
กับองค์กรภาคธุรกิจ เพื่อสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนให้มากขึ้น

2.5 การสร้างบัณฑิตที่มีคุณภาพและตรงความต้องการของตลาดงาน

ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่คิดเห็นว่าการสร้างคุณภาพของบัณฑิต นั้น
เป็นประเด็นของการพัฒนาคุณภาพหลักสูตรและผู้สอน จึงไม่เกี่ยวข้องกับการ
เปลี่ยนสถานะ จึงยังไม่มี ความชัดเจนในประเด็นที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเท่าใดนัก
ทั้งนี้ มีข้อเสนอแนะว่า มหาวิทยาลัยควรตระหนัก และควรจัดหากิจกรรมที่ส่งเสริม
ความสามารถ ความถนัดในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อม
เมื่อนักศึกษาสำเร็จการศึกษา ให้เป็นผู้มีความพร้อมในการทำงาน

2.6 การสนับสนุนผลงานวิจัยเพื่อการสร้างรายได้และแก้ปัญหา ของประเทศ

ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ยังไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงมากนัก
เมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังจากการเปลี่ยนแปลงสถานะของมหาวิทยาลัย
แต่ปัจจัยอื่น ๆ อาจส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงมากกว่า ทั้งนี้ คณะและมหาวิทยาลัย
ควรร่วมมือเพื่อส่งเสริมให้มีการสร้างงานวิจัย ในประเด็นที่สำคัญของท้องถิ่น

ผู้ให้ข้อมูล รหัส ก4 ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า “การจัดตั้งหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องตามนโยบายของผู้บริหาร มีส่วนสนับสนุนต่อการสร้างรายได้ เช่น การจัดตั้ง
หน่วยงานวิสาหกิจและเน้น *Research Transformation* เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน
มากขึ้นและสร้างรายได้จาก *Loyalty* จากงานวิจัยและนวัตกรรมมากขึ้น” (การสื่อสาร
ส่วนบุคคล, 7 กรกฎาคม 2563)

2.7 การให้บริการและความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาสังคมรอบข้าง

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คิดเห็นว่า ยังไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงมากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างก่อนและหลังจากการเปลี่ยนแปลง แต่มหาวิทยาลัย มีนโยบาย ที่ให้ความสำคัญและใส่ใจเรื่องนี้อย่างเข้มแข็งมาอย่างต่อเนื่อง

การประเมินในภาพรวม

จากการศึกษา มหาวิทยาลัยฯ มีเป้าหมายของการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มีหลักการที่สำคัญคือ ความเป็นอิสระจากบทบาทของรัฐที่มีต่อมหาวิทยาลัย ซึ่งจะเหลือเพียงบทบาทในเชิงสนับสนุน กำกับนโยบายหลักแต่มหาวิทยาลัยต้องมีความเป็นอิสระในการบริหารอย่างมาก หรืออาจจะไม่จำเป็นต้องใช้ระเบียบราชการทั่วไปในการบริหาร โดยสภามหาวิทยาลัยสามารถที่จะสร้างกฎระเบียบที่เหมาะสมกับงานของมหาวิทยาลัย ได้เต็มที่ เช่น เรื่องการบริหารงบประมาณ เป็นต้น ตลอดจนระบบการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัย กล่าวคือ มหาวิทยาลัยสามารถสรรหาบุคลากรที่ดีและเก่ง แม้แต่คนที่ประสบความสำเร็จมาแล้วในวงการธุรกิจและวงการอื่นๆ ก็สามารถที่จะร่วมงานกับมหาวิทยาลัยได้

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาความสอดคล้องของการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐกับแนวคิดเรื่องการจัดการภาครัฐแนวใหม่ โดยมีหลักการสำคัญคือ การบุกเบิกทางวิชาการใหม่ ตลอดจนเสนอแนวทางในการบริหารรูปแบบใหม่ และพยายามปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง ความผันผวนในสภาพแวดล้อมทางสังคม การบริหาร เพื่อให้องค์กรมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาลักษณะดังกล่าว ผู้วิจัยได้สรุปเพื่อประเมินในภาพรวม ซึ่งแยกประเด็นของการรวบรวมข้อมูลได้ ดังนี้

1) ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่แสดงความเห็นว่า มีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิม แต่ไม่ได้เกิดจากการเปลี่ยนสถานะของมหาวิทยาลัย แต่เกิดขึ้นเพราะนโยบายของผู้บริหาร ที่นำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัย มาปรับใช้ในรูปแบบเทคโนโลยี

สารสนเทศ ซึ่งสามารถลดทรัพยากรและความสิ้นเปลืองได้ อีกทั้ง การที่หน่วยงานไม่มีการเพิ่มอัตรากำลังคน หรือไม่คอยทดแทนอัตรากำลังที่หายไป ทำให้จำเป็นต้องพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลยังได้เสนอแนะเพิ่มเติมว่า บุคลากรในสายวิชาการ ยังต้องทำงานด้านเอกสารมากเกินไป ทำให้เวลาในการทำวิจัยและการเตรียมการสอนน้อยลง

ผู้ให้ข้อมูล รหัส ก4 ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า

“มหาวิทยาลัยควรพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการให้บริการที่ทันสมัย โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้มีวัสดุ อุปกรณ์ครุภัณฑ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยจึงจะตอบสนองได้ทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล” (การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 กรกฎาคม 2563)

2) ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน

ผลการศึกษาพบว่า มหาวิทยาลัยเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางที่ดีขึ้น เนื่องจากมีการกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน เหมาะสมกับแต่ละองค์กร โดยเฉพาะการนำเอาระบบ OKR มาใช้ในการบริหารจัดการ แต่เนื่องจากปัจจัยหลายอย่าง เช่น ข้อจำกัดด้านงบประมาณ ศักยภาพของบุคลากร ยังมีผลต่อการขับเคลื่อนที่ชัดเจน ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยควรเพิ่มเติมเรื่อง การวัดประสิทธิผล ในเชิงการวิเคราะห์ วิจัย และแสดงหรือเผยแพร่ให้ประชาคมในมหาวิทยาลัยขอนแก่นได้รับทราบ

3) การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยในเรื่องของความโปร่งใส

จากการเก็บข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นโดยสรุปผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมมีระบบที่พอรับได้ แต่ควรเพิ่ม กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเรื่องความโปร่งใส พร้อมทั้งมีระบบและสามารถตรวจสอบได้ ตลอดจนเพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้มากขึ้น

4) การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยในการตอบสนองความต้องการและการแก้ปัญหาของนักศึกษา บุคลากร และสังคม

จากการศึกษาพบว่า การดำเนินงานเรื่องดังกล่าว เป็นเรื่องด้านการบริหารยังไม่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนสถานะของมหาวิทยาลัยเท่าที่ควร อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมามีการทำงานด้วยความยากลำบาก สาเหตุมาจากการที่ไม่ได้เน้นผลงาน

เป็นที่สุด ยังเน้นการเอื้อประโยชน์แก่กลุ่มก้อนพรรคพวกตน แต่มหาวิทยาลัยก็ยังมี การดำเนินการเพื่อตอบสนองความต้องการและแก้ปัญหาของนักศึกษา บุคลากร และสังคม ไปในแนวทางที่ดีขึ้น แต่การดำเนินการให้หลาย ๆ เรื่อง มีความล่าช้า และการกำหนด นโยบายยังไม่ค่อยชัดเจน เช่น นโยบายการจัดการเรียนการสอน ที่ให้อยู่ในดุลยพินิจ ของส่วนงาน เป็นต้น

5) การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยในเรื่องความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

จากการเก็บข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่าในภาพรวม ยังไม่เห็นการเปลี่ยนแปลง เมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังจากการเปลี่ยนแปลง สถานะของมหาวิทยาลัย แต่มหาวิทยาลัยก็ยังมียุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญและใส่ใจ เรื่องนี้อย่างเข้มแข็งมาอย่างต่อเนื่อง ยืนยันได้จากผลของการดำเนินงานในด้านดังกล่าว ตามตัวชี้วัดของสถาบัน Times Higher Education สถาบันจัดอันดับมหาวิทยาลัย ชั้นนำของโลกจากประเทศอังกฤษ ที่ทุกมหาวิทยาลัยในประเทศไทยและทั่วโลก ให้การยอมรับในการจัดอันดับ

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

การเปลี่ยนสถานะมหาวิทยาลัยขอนแก่นให้มีลักษณะการบริหารจาก มหาวิทยาลัยของรัฐ เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มีเป้าหมายเพื่อมุ่งให้เกิด ความมีประสิทธิภาพและความคล่องตัวในการบริหารจัดการหน่วยงาน โดยมีหลักการ ของแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่เป็นต้นแบบ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูล ในเชิงวิชาการในประเด็นต่าง ๆ รวมทั้งแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างเป็นกรอบ แนวคิดการวิจัย และให้เห็นความเชื่อมโยงของแนวทางการจัดการภาครัฐแนวใหม่กับ การเปลี่ยนสถานะมหาวิทยาลัยของรัฐ ผลการศึกษาเกี่ยวกับความสอดคล้องของ การเปลี่ยนสถานะของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย ขอนแก่น พ.ศ. 2558 กับแนวทางการจัดการภาครัฐแนวใหม่ มีข้อค้นพบต่าง ๆ ดังนี้

ผลของการศึกษาวิจัย อภิปรายได้ตามประเด็น และรายละเอียดดังนี้
ในด้านการบริหารระบบงานบุคคล ผลของการศึกษาพบว่า ความเปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่
ยังไม่ชัดเจน โดยเฉพาะในเรื่องกฎ ระเบียบที่รองรับด้านการบริหารระบบงานบุคคล
ยังล่าช้าและไม่ตอบสนองความต้องการเท่าที่ควร ส่งผลให้กระบวนการไม่ทัน
สถานการณ์

ในด้านการคลังและงบประมาณ ผลของการศึกษาพบว่า ระบบการคลังและ
งบประมาณของมหาวิทยาลัยขอนแก่นมีการเปลี่ยนแปลงในแนวทางที่ดีขึ้น แต่ยังขาด
ความคล่องตัว เนื่องจากการใช้ระเบียบด้านการเงิน ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน
ยังไม่รองรับกับการบริหารการคลังเท่าที่ควร ส่งผลให้กระบวนการล่าช้า และในบางเรื่อง
ไม่ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน ในด้านการจัดการทุนและสินทรัพย์เพื่อหารายได้
ผลการศึกษาพบว่า ยังไม่เห็นการเปลี่ยนแปลง เมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและ
หลังจากการเปลี่ยนแปลงสถานะของมหาวิทยาลัยเท่าที่ควร ถึงแม้จะมีการจัดการทุน
ทรัพย์และสินทรัพย์เพื่อหารายได้แต่ยังไม่เห็นผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจน อีกทั้งมหาวิทยาลัย
ควรมีความชัดเจนในเรื่องของการจัดเก็บรายได้ และการแบ่งสถานะหรือพื้นที่ของ
การจัดหาแหล่งรายได้ให้ชัดเจน

ในด้านการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาและนวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน
ผลของการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงสถานะของมหาวิทยาลัย ไม่มีผลต่อการ
ส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงด้านการพัฒนาหลักสูตรและนวัตกรรมการเรียนการสอน
แต่อย่างใด แต่ขึ้นกับนโยบายของภาครัฐและผู้บริหารมหาวิทยาลัย รวมถึงปัจจัย
ภายนอกที่จะเป็นเครื่องมือช่วยกระตุ้น รวมทั้งปัจจัยที่มีผลกระทบอื่น ๆ จากความ
ผันผวนด้านนวัตกรรมการเรียนการสอนการพัฒนาหลักสูตร ในด้านการสร้างบัณฑิต
ที่มีคุณภาพและตรงความต้องการของตลาดงาน ผลของการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่คิด
เห็นว่าการสร้างคุณภาพของบัณฑิตนั้น เป็นประเด็นของการพัฒนาคุณภาพหลักสูตร
และการพัฒนาผู้สอน จึงไม่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนสถานะของมหาวิทยาลัยแต่อย่างใด

ในด้านการสนับสนุนผลงานวิจัยเพื่อการสร้างรายได้และแก้ปัญหาของประเทศ
ผลของการศึกษา ในประเด็นการสนับสนุนผลงานวิจัยเพื่อการสร้างรายได้และแก้ปัญหา
ของประเทศ พบว่า ในภาพรวมยังไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงมากนัก เมื่อเปรียบเทียบ

ระหว่างก่อนและหลังจากการเปลี่ยนแปลงสถานะของมหาวิทยาลัย แต่ปัจจัยอื่น ๆ อาจส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงมากกว่า ในด้านการให้บริการและความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาสังคมรอบข้าง ผลของการศึกษาพบว่า ภาพรวมยังไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงมากนัก แต่อย่างไรก็ตาม มหาวิทยาลัยยังคงมีนโยบายที่ให้ความสำคัญและใส่ใจเรื่องนี้อย่างเข้มแข็งมาอย่างต่อเนื่อง โดยการดำเนินงานเรื่องดังกล่าว เป็นเรื่องด้านการบริหาร ไม่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนสถานะของมหาวิทยาลัย

จากการศึกษา กล่าวโดยสรุปได้ว่า รูปแบบการบริหารหน่วยงาน ภายหลังการเปลี่ยนสถานะของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2558 ยังไม่สอดคล้องตามแนวทางการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ขณะที่ผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในภาพรวม ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดอย่างเป็นรูปธรรม แต่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของการทำงาน ให้เป็นไปตามภาวะแวดล้อมภายนอกที่สร้างผลกระทบในบางประเด็นเท่านั้น รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบของการจัดการเรียนการสอน เป็นต้น

สำหรับผลที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสถานะของมหาวิทยาลัยขอนแก่น หลังปี พ.ศ. 2558 ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน มีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิม แต่ไม่ได้เกิดจากการเปลี่ยนสถานะของมหาวิทยาลัย แต่เกิดขึ้นเพราะนโยบายของผู้บริหาร ที่นำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัย มาปรับใช้ในรูปแบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสามารถลดทรัพยากรและความสิ้นเปลืองได้ มหาวิทยาลัยเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางที่ดีขึ้น เนื่องจากมีการกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนเหมาะสมกับแต่ละองค์กร โดยเฉพาะการนำเอาระบบ OKR มาใช้ในการบริหารจัดการ ส่วนเรื่องของความโปร่งใส ในภาพรวมมีระบบที่พอรับได้ แต่ควรเพิ่ม กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้องกันนโยบายเรื่องความโปร่งใส พร้อมทั้งมีระบบและสามารถตรวจสอบได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอเชิงปฏิบัติการ เนื่องจากแนวทางและรูปแบบของการดำเนินงานยังคงใช้แนวปฏิบัติเดิมอยู่ในบางเรื่อง ส่งผลให้ขั้นตอนของการปฏิบัติงานยังอยู่ในขั้นตอนแบบเดิม ไม่เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงเท่าใดนัก ทั้งนี้ แนวทางปรับปรุงหรือแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน หน่วยงานควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาองค์ความรู้ของงานประจำที่ทำและนำมาถ่ายทอด

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย แม้มีการเปลี่ยนสถานะของมหาวิทยาลัยให้เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับ ซึ่งประเด็นสำคัญอย่างหนึ่งของการบริหารหน่วยงานที่ยังคงเป็นปัญหาสำคัญ ทั้งในเชิงนโยบายและในเชิงการนำไปใช้งาน กล่าวคือ ระบบการคลังและงบประมาณของมหาวิทยาลัย มีการเปลี่ยนแปลงในแนวทางที่ดีขึ้น แต่ยังคงขาดความคล่องตัว เนื่องจากการใช้ระเบียบด้านการเงินที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยังไม่รองรับกับการบริหารการคลังเท่าที่ควร ส่งผลให้กระบวนการล่าช้า และในบางเรื่องไม่ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน แนวทางของการปรับปรุงหรือแก้ไข คือ ควรมีการปรับระเบียบและข้อบังคับ ให้มีความทันสมัยซึ่งเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่จะส่งผลให้การทำงานของบุคลากรได้รับการอ้างอิง และสามารถแข่งขันกับหน่วยงานอื่นๆ ได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเพียงหน่วยงานเดียว ซึ่งอาจส่งผลให้ไม่เกิดการเปรียบเทียบ ระหว่างหน่วยงานที่เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับกับหน่วยงานที่พึ่งริเริ่ม หากมีการศึกษาเพิ่มเติม ควรเพิ่มประเด็นของมหาวิทยาลัยอื่น เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนามหาวิทยาลัยควรมีเวทีสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกมิติเพื่อร่วมให้ข้อคิดเห็นในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาและเพิ่มเครือข่ายกับองค์กรภาคธุรกิจ เพื่อสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนให้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กองเทพ เคลือบพณิชกุล, 2546. การปฏิรูประบบราชการไทยเพื่อก้าวเข้าสู่ราชการยุคใหม่กับพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2545. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ
- ชลลทิพย์ ชัยโคตร. (2560). การบริหารราชการไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ชุมพร สังขปรีชา. (2529). บริหารรัฐกิจใหม่ The New public administration. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์. ทิพย์วัลย์ ศรีพนม. (2554). การบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ. รายงานการวิจัย สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ทิพาวดี เมฆสวรรค์. (2540). การปฏิรูปภาคราชการสู่สภาพที่พึงปรารถนา ทำอย่างไร ใครรับผิดชอบ. รัฐสภาสาร. 45(5), หน้า 3.
- ทิพาวดี เมฆสวรรค์. (2541). การปฏิรูประบบราชการ : ยุทธศาสตร์สำคัญของการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- ธนากร สุระพันธ์ และณัฐภูมิ บุ่งจันทร์. (2559). การปฏิรูประบบราชการตามหลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- ธีระยุทธ เบ็ญลำเต๊ะ. (2554). การนำกระบวนการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่มาใช้ในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองบ้านพรุ. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการปกครองท้องถิ่น, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประสิทธิ์ ดิเจนเจริญ. (2554). รัฐกับการเปลี่ยนแปลงบทบาทในโลกยุคใหม่ : กรณีศึกษาพิธีการศุลกากรตรวจของผู้โดยสารประจำท่าอากาศยานในส่วนกลาง. ภาคนิพนธ์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และรัชเฉลิม สุทธิพงษ์ประชา. (2559). พัฒนาการการบริหารภาครัฐของไทย: จากอดีตสู่อนาคต. พิมพ์ครั้งที่ 1. ขอนแก่น : คลังนานาวิทยา.

- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2545). การปฏิรูประบบราชการภายใต้กระแสการจัดการ
ภาครัฐใหม่และข้อวิพากษ์. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- วิจิตร ศรีสอ้าน. (2531). หลักและระบบการบริหารงานบุคคล. เอกสารการสอน
ชุดวิชาการบริหารบุคลากร ในโรงเรียน หน่วยที่ 1-5. (หน้า 12-20). (พิมพ์ครั้งที่ 7)
นนทบุรี. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วีรศักดิ์ เครือเทพ. (2547). วิถีใหม่ขององค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น : สร้างบทเรียน
จากประสบการณ์จริงของท้องถิ่นไทย. นิตยสารประชาคมท้องถิ่น.
- สมพิศ สายบุญชื่น. (2559). การปฏิรูประบบราชการตามหลักการจัดการภาครัฐ
แนวใหม่. วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ
ภาคเหนือ. 6 (10), 31-42.
- อุทัย เลาหนีเชียร. (2549). รัฐประศาสนศาสตร์ : ลักษณะวิชาและมิติต่าง ๆ .
(พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เสมาธรรม.

การพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน
ในการบริหารความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตรบนพื้นฐานมุมมอง
ด้านธรรมาภิบาลและความสัมพันธ์ทางสังคมเชิงพื้นที่
ในพื้นที่นอกเขตชลประทาน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
Potential Development of Local Administrative Organisations
and Communities in Agricultural Water Risk Management
based on a Governance and Sociospatial Relations
Approach: A Case Study of Non-Irrigated Area
in San Pa Tong District, Chiang Mai

ชุติวลัยณ์ สุ่มมหาศักดิ์

Chutiwalanch Semmahasak

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Faculty of Humanities and Social Sciences

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ChiangMai Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนากลไก/ มาตรการทางสังคมที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในการบริหารความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่นอกเขตชลประทาน บริเวณอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ บนพื้นฐานมุมมองด้านธรรมาภิบาลและความสัมพันธ์ทางสังคมเชิงพื้นที่ รวมถึงการนำเอากลไก/มาตรการทางสังคมดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนทั้งในระยะสั้นและระยะยาวในระดับนโยบาย

ในหน่วยงานภาครัฐตั้งแต่ระดับชุมชน ท้องถิ่น ภูมิภาคและประเทศเพื่อรับมือกับความเสี่ยงของปริมาณน้ำที่ไม่แน่นอนเพื่อการเกษตร ผู้สร้างควมมั่นคงและยั่งยืนในการบริหารจัดการน้ำท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สังคมและเศรษฐกิจ โดยใช้วิธีการสำรวจ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่นอกเขตชลประทาน 6 ตำบล

ผลการศึกษาพบว่า กลไก/ มาตรการทางสังคมที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในการบริหารความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ การมี “แผนการจัดการความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตร” ที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงระบบการบริหารความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตรบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วม และ “คณะกรรมการลุ่มน้ำประจำตำบล” เพื่อช่วยในการลดความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากปัญหาเกี่ยวกับปริมาณน้ำที่ไม่แน่นอน น้ำขาดแคลน ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับระบบการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัญหาจากความเสื่อมโทรมของระบบส่งน้ำ และตะกอนในลำคลอง อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพ, การบริหารความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตร, นอกเขตชลประทาน, ธรรมชาติ, ความสัมพันธ์ทางสังคมเชิงพื้นที่

Abstract

This qualitative research aims to establish and develop appropriate social mechanisms to enhance potential of local administrative organisations and communities in risk water management based on a governance and sociospatial relations approach, focusing on non-irrigated area in San Pa Tong District, Chiang Mai. The sample groups were representatives of six local administrative organisations and farmers who have their farms in non-irrigated area. Data collection methods comprised of surveying, in-depth interview and focus group discussion.

The result reveals that “agricultural risk water management plan” and “Tambon (Subdistrict) Watershed Committee” are the suitable social mechanisms as they are very much important to facilitate collaboration of actors across scales and levels, and also a strategic policy goal to encourage more sustainable agricultural water management, set against the pragmatic reality of escalating future demand for water from multiple users at different levels and scales. Thus, these findings suggested that “Tambon (Subdistrict) Watershed Committee” should be authorized as a formal local working group to work flexibly in order to solve agricultural water risks and problems. Apart from this, farmers and local administrative organisations should create effective systems of agriculture risk water management on the basis of people participation. Finally, a risk water management plan should be put into the local development plans to protect against any kind of agricultural water management effects.

Keywords: potential development, agricultural risk water management, non-irrigated area, governance, sociospatial relations

บทนำ

“น้ำเพื่อการเกษตร” จัดว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่าและความสำคัญต่อวิถีการดำเนินชีวิตของเกษตรกรไทย เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมและมีพื้นที่ทางการเกษตรมากถึง 149.2 ล้านไร่ แบ่งออกเป็นพื้นที่ที่ได้รับน้ำโดยระบบชลประทาน ร้อยละ 20 หรือประมาณ 33.5 ล้านไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2562) และที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 80 ของพื้นที่นั้นปลูกพืชโดยใช้น้ำฝนเป็นหลักหรือเป็นพื้นที่นอกเขตชลประทาน ซึ่งมีปริมาณมากถึง 120 ล้านไร่ (คณะกรรมการกำนันนโยบายและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ, 2558) พื้นที่เกษตรกรรมที่อยู่นอกเขตพื้นที่ชลประทาน จึงมีความเสี่ยงต่อทั้งปัญหาการขาดแคลนน้ำและอุทกภัย อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติมีความผันผวนและรุนแรงมากขึ้นในขณะเดียวกัน บางพื้นที่ยังมีลักษณะทางกายภาพที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการนำน้ำจากแหล่งน้ำมาใช้ประโยชน์ ต้องแย่งชิงการใช้น้ำจากกิจกรรมทางอุตสาหกรรมและเพื่อการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน ที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นคือ การที่รัฐบาลขาดความชัดเจนด้านนโยบายที่เกี่ยวกับน้ำ รัฐผูกขาดการบริหารจัดการน้ำ ทำให้โครงสร้างของหน่วยงานมีความซับซ้อนและยุ่งยากในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนจึงขาดเอกภาพในการบริหารจัดการและขาดการประสานงานร่วมกัน รวมถึงระบบสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อลดความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตรยังขาดประสิทธิภาพ (คณะกรรมการยุทธศาสตร์เพื่อวางระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ, 2555; อนุสัญญา ดิสนะมาน, 2560) อันนำไปสู่ความล่าช้าในการแก้ไขปัญหาที่ไม่ทันต่อสถานการณ์

ความเสี่ยงในการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร โดยส่วนใหญ่จึงไม่ได้เกิดมาจากการขาดแคลนแหล่งน้ำ หรืองบประมาณสนับสนุน หรือไม่ได้เกิดมาจากการใช้เทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ทันสมัยเท่าที่ควร แต่ยังเป็นผลมาจาก “ความล้มเหลวในระบบธรรมาภิบาลการจัดการน้ำ (Failures in water governance)” (UNDP, 2004, p. 2) เป็นสำคัญ ที่ทำให้เกิดปัญหาในการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรไม่ยั่งยืน โดยประเทศไทยได้นำเอาหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ พ.ศ. 2535 หลังจากได้ร่วมลงนามรับรองปฏิญญาริโอว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา

(Rio Declaration on Environment and Development) (สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย, 2559) แต่พบว่ามีปัญหาในการนำเอาหลักธรรมาภิบาลไปใช้ขององค์กรของรัฐ เช่น การงดเว้นที่จะไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือกฎระเบียบที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด, ขาดการเปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมาและสร้างความเสมอภาคต่อบุคลากร (ทวนธง ครูทจ๊อน, 2553) นอกจากนี้ยังพบว่า ในการบริหารจัดการน้ำนั้น แม้หน่วยงานของรัฐจะนำเอาหลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) มาใช้ แต่ในทางปฏิบัติ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำในส่วนกลางยังคงระบบการควบคุมและการสั่งการ (Command and control) ทำให้ต้องพึ่งพาการตัดสินใจ งบประมาณ ความรู้ และเทคโนโลยีจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับที่สูงขึ้น ประกอบกับการทำงานที่ต้องดำเนินการทำตามขั้นตอนและมีความยุ่งยากซับซ้อน ส่งผลให้การแก้ไขปัญหาเกิดความล่าช้า และรวมไปถึงปัญหาในด้านอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นกระทบตามมา (Clark and Semmahasak, 2013) สำหรับในส่วนของชุมชนเองพบว่ายังขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมในการจัดการ (อภิญา ดิสสะมาน, 2560) โดยเฉพาะชุมชนที่อาศัยอยู่นอกเขตชลประทานยิ่งมีโอกาสเผชิญกับความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนของน้ำเพื่อการเกษตรมากขึ้น ดังนั้น หากเราสามารถสร้างและพัฒนาธรรมาภิบาลในการจัดการน้ำที่ยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนต่อสถานการณ์ได้ตลอดเวลา (Adaptive governance) ก็จะช่วยส่งผลดีต่อการลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากความไม่แน่นอนของน้ำ และนำไปสู่การส่งเสริมให้เกิดความยั่งยืนในการจัดการน้ำ

นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ทางสังคมเชิงพื้นที่ (Sociospatial relations) ภายในชุมชน เป็นอีกหนึ่งสาเหตุสำคัญเช่นเดียวกันที่ทำให้ต้องบริหารความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตร เนื่องจากลักษณะที่ตั้งของพื้นที่เกษตรกรรมนั้น นำไปสู่ความได้เปรียบเสียเปรียบในการใช้น้ำ ทำให้เกิดการเมืองเรื่องน้ำระหว่างเกษตรกรที่มีพื้นที่อยู่บริเวณต้น กลางและปลายคลองส่งน้ำ อันนำไปสู่การแย่งชิงและความขัดแย้งกันในการใช้น้ำ (Semmahasak, 2014) โดยเฉพาะเมื่อปริมาณน้ำขาดแคลน ซึ่งหากไม่มีมาตรการในการแก้ไขที่ดีพอ จะนำไปสู่ความแตกแยก เป็นการบ่อนทำลายความเข้มแข็งและความสามัคคีของคนในชุมชนรวมถึง ขาดการเห็นความสำคัญของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การบริหารความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตรร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน จึงเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้ปัญหาการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรที่อยู่นอกเขตการพัฒนาแบบชลประทานซึ่งเป็นกิจกรรมที่ต้องการใช้น้ำมากที่สุดได้บรรเทาเบาบางลงหรือหมดไป ท้นต่อสถานการณ์ และสามารถนำไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืนได้ ที่สำคัญคือ หากมีการจัดการร่วมกัน (Co-management) (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2543) ของทั้งสองภาคส่วนจะส่งผลทำให้เกิดความเข้มแข็ง และภาคธุรกิจเอกชนจะถูกดึงให้เข้ามามีส่วนรับผิดชอบต่อการจัดการน้ำอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น หากเราสามารถสร้างและพัฒนากลไกหรือมาตรการทางสังคมที่เหมาะสมร่วมกับระบบการสนับสนุนการตัดสินใจมีประสิทธิภาพและชุมชนเข้าถึงได้ง่าย โดยเริ่มต้นจากระดับชุมชนและท้องถิ่น ก็จะทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากความไม่แน่นอนในเรื่องของน้ำสามารถแก้ไขได้อย่างทันต่อสถานการณ์และเป็นที่พึงพอใจของทุกฝ่าย โดยเฉพาะพื้นที่เกษตรกรรมในเขตอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ประสบทั้งภัยแล้งและอุทกภัยอย่างสม่ำเสมอ (ไทยรัฐออนไลน์, 2557; ไทยรัฐออนไลน์, 2558; ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น, เชียงใหม่, 2554) และมีพื้นที่ที่อยู่นอกเขตชลประทานทั้งหมดประมาณ 84 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 48 ของพื้นที่อำเภอสันป่าตองทั้งหมดจึงได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในการบริหารความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่นอกเขตชลประทานบนพื้นฐานของมิติเชิงสังคมและเชิงพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการนำไปสู่การบริหารจัดการน้ำเพื่อให้เกิดความมั่นคงทางพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับการบริหารงานของภาครัฐ (เครือข่ายองค์กรการบริหารงานวิจัยแห่งชาติ (คอบช), 2559) ซึ่งเป็นการวิจัยที่สอดคล้องกับทิศทางการบริหารงานวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ 20 ปี และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ อีกทั้งยังตอบสนองต่อเป้าหมายของการพัฒนาตามทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ที่จะนำไปสู่การบรรลุวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนใน ค.ศ. 2030

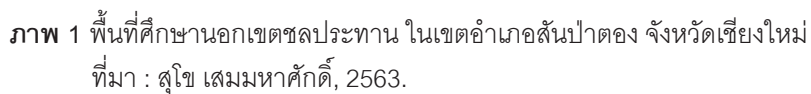
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและพัฒนากลไก/ มาตรการทางสังคมที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนในการบริหารความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่นอกเขตชลประทาน บริเวณอำเภอสนป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ บนพื้นฐานมุมมองด้านธรรมาภิบาลและความสัมพันธ์ทางสังคมเชิงพื้นที่
2. เพื่อนำเอากลไก/มาตรการทางสังคม ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนทั้งในระยะสั้นและระยะยาวในระดับนโยบายในหน่วยงานภาครัฐตั้งแต่ระดับชุมชนท้องถิ่น ภูมิภาคและประเทศเพื่อรับมือกับความเสี่ยงของปริมาณน้ำที่ไม่แน่นอนเพื่อการเกษตรในพื้นที่นอกเขตชลประทาน
3. เพื่อสร้างความมั่นคงและยั่งยืนในการบริหารจัดการน้ำท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สังคมและเศรษฐกิจ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ มีพื้นที่เป้าหมายในการศึกษาคือ พื้นที่นอกเขตชลประทานของรัฐ อาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ และ/หรืออาศัยน้ำฝนเพื่อการเพาะปลูกหรือจากบ่อบาดาล หรืออาจอาศัยเครื่องสูบน้ำของตนเอง หรือหน่วยงานราชการ ซึ่งมีความไม่แน่นอนและความเสี่ยงในเรื่องของปริมาณน้ำ ต้องบริหารจัดการน้ำด้วยตนเอง ที่สำคัญคือ เป็นพื้นที่ที่ได้ถูกถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบในเรื่องของน้ำเพื่อการเกษตรให้กับชุมชน

เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์ในการคัดเลือกข้างต้น พื้นที่ศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้จึงได้แก่พื้นที่นอกเขตชลประทานในอำเภอสนป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ครอบคลุมพื้นที่ซึ่งเป็นพื้นที่นอกเขตการพัฒนาชลประทานโดยรัฐ ประกอบด้วย 6 ตำบล ครอบคลุม 49 หมู่บ้าน ได้แก่ 1) ตำบลบ้านกลาง (5 หมู่บ้าน) 2) ตำบลยู่หว้า (9 หมู่บ้าน) 3) ตำบลบ้านแม (10 หมู่บ้าน) 4) ตำบลทุ่งสะโตก (12 หมู่บ้าน) 5) ตำบลน้ำบ่อหลวง (7 หมู่บ้าน) และ 6) ตำบลท่าวังพร้าว (7 หมู่บ้าน) รวมเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 84 ตารางกิโลเมตร ดังแสดงในภาพ 1

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยนี้ พัฒนามาจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมถึงแนวคิดพื้นฐานที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญที่มีบทบาทในการจัดการน้ำในระดับท้องถิ่น ดังนั้น ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ จึงแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก เป็นบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐในระดับท้องถิ่น ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 6 แห่ง คือ เทศบาลตำบลบ้านกลาง เทศบาลตำบลยุหว่า เทศบาลตำบลบ้านแม่ เทศบาลตำบลทุ่งสะโตก องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง และองค์การบริหารส่วนตำบลท่าวังพร้าว กลุ่มที่สอง ได้แก่ เกษตรกรที่มีพื้นที่เพาะปลูกอยู่ในพื้นที่นอกเขตชลประทาน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้รับผลกระทบโดยตรงเมื่อปริมาณน้ำในพื้นที่ขาดแคลนหรือมากเกินไปจนความจำเป็น ประกอบด้วยเกษตรกรใน 6 ตำบลครอบคลุม 49 หมู่บ้าน ได้แก่ เกษตรกรในตำบลบ้านกลาง 5 หมู่บ้าน เกษตรกรในตำบลยุหว่า 9 หมู่บ้าน เกษตรกรในตำบลบ้านแม่ 10 หมู่บ้าน เกษตรกรในตำบลทุ่งสะโตก 12 หมู่บ้าน เกษตรกรในตำบลน้ำบ่อหลวง 7 หมู่บ้าน และเกษตรกรในตำบลท่าวังพร้าว 7 หมู่บ้าน

ในแต่ละกลุ่มประชากรเป้าหมาย ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่จะทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้ทั้งหมด โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มให้มีความสมดุลและกระจายไปตามขอบเขตพื้นที่ศึกษาอย่างเท่าเทียม โดยสรุปแล้ว ได้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นบุคลากรจากแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ นายกเทศมนตรีตำบลหรือนายกองการบริหารส่วนตำบล จำนวน 6 คน และนักวิชาการเกษตร จำนวน 6 คนรวมทั้งสิ้น 12 คน ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างของเกษตรกร ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน/ หัวหน้ากลุ่มผู้ใช้น้ำ, รองผู้ใหญ่บ้าน/ รองหัวหน้ากลุ่มผู้ใช้น้ำ และเกษตรกรจากทุกหมู่บ้านใน 6 ตำบล โดยเป็นกลุ่มตัวอย่างในตำบลบ้านกลาง จำนวน 15 คน ตำบลยุหว่า จำนวน 22 คน ตำบลบ้านแม่ จำนวน 22 คน ตำบลทุ่งสะโตก จำนวน 22 คน ตำบลน้ำบ่อหลวง จำนวน 18 คน และตำบลท่าวังพร้าว จำนวน 17 คน รวมทั้งสิ้น 116 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 รูปแบบ ซึ่งมีวิธีการดังนี้คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนลงภาคสนาม (Preliminary data collection) และการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม(Data collection) อาศัยวิธีการสำรวจพื้นที่ศึกษา การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) รวมถึงการสังเกตพฤติกรรมการใช้และการจัดการน้ำของเกษตรกร เพื่อต้องการทราบถึงความคิดเห็น มุมมอง และทัศนคติที่เกิดจากการถกเถียงแลกเปลี่ยนกันของกลุ่มเกษตรกรและกลุ่มตัวอย่างจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกเหนือจากการสัมภาษณ์สมาชิกในแต่ละกลุ่ม โดยแบ่งการสัมภาษณ์ระดับกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มของเกษตรกร กลุ่มผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการเกษตรและการใช้น้ำ และกลุ่มของเกษตรกรร่วมกับกลุ่มของผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่เกษตรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มาจากการสำรวจพื้นที่ศึกษา การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม รวมถึงการสังเกตพฤติกรรมการใช้และการจัดการน้ำของเกษตรกรที่มีพื้นที่เพาะปลูกอยู่นอกเขตชลประทาน โดยข้อมูลที่ได้จะถูกนำไปวิเคราะห์ภายใต้กรอบของแนวคิดธรรมาภิบาลการจัดการน้ำ ความสัมพันธ์ทางสังคมเชิงพื้นที่ และการบริหารความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยเพื่อนำไปสู่การบรรลุมิติประสงค์ในการศึกษา

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะถูกดำเนินการตรวจสอบด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation method) ได้แก่ 1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล โดยพิจารณาแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ถ้าข้อมูลต่างเวลา กันจะเหมือนกันหรือไม่ ถ้าข้อมูลต่างสถานที่จะเหมือนกันหรือไม่ และถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูล จะเหมือนเดิมหรือไม่ 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย โดยการเปลี่ยนตัวผู้สังเกตหรือสัมภาษณ์และ 3) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่อง เดียวกัน เช่น ใช้วิธีสังเกตควบคู่ไปกับการซักถาม (สุมิตร สุวรรณ, 2563) หลังจากนั้นจะถูกนำมาเขียน

เรียบเรียงเป็นเนื้อหาเพื่อตีความและวิเคราะห์ซึ่งผู้วิจัยให้ความสำคัญกับเนื้อหา 4 ลักษณะหลัก คือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา (Actor interactions) บริบทหรือเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ (Conditions) กลยุทธ์กับยุทธวิธี (Strategies and tactics) และผลที่เกิดขึ้น (Consequences) (Strauss and Corbin, 1990) เพื่อนำมาสู่การค้นหากลไก/ มาตรการทางสังคมที่เหมาะสมในการดำเนินงานร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในการบริหารความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่นอกเขตชลประทาน รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการพัฒนากลไก/ มาตรการทางสังคมดังกล่าว ในลักษณะของการนำไปบูรณาการร่วมกับแผนของหน่วยงานภาครัฐในทุกระดับ

ผลการวิจัย

การศึกษาการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในการบริหารความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตรบนพื้นฐานมุมมองด้านธรรมาภิบาลและความสัมพันธ์ทางสังคมเชิงพื้นที่ ให้ความสำคัญกับพื้นที่เกษตรกรรมนอกเขตชลประทาน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เกษตรกรจะต้องบริหารจัดการน้ำด้วยตนเองในรูปแบบของระบบเหมืองฝาย ซึ่งเป็นการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำในระบบชลประทานพื้นที่บ้านที่โดดเด่นของภาคเหนือ โดยมีหัวหน้าเหมืองฝายทำหน้าที่สำคัญในทุกด้าน ตั้งแต่การจัดหาแหล่งน้ำ การจัดสรรน้ำ การซ่อมแซมระบบ รวมไปถึงการจัดการความขัดแย้งระหว่างสมาชิกผู้ใช้น้ำ ในขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำโดยตรง แต่มีบทบาทในการส่งเสริมให้การบริหารจัดการน้ำของเกษตรกรเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ในลักษณะของการให้งบประมาณสนับสนุน ให้วัสดุอุปกรณ์สนับสนุน ให้ความรู้ ประสานขอความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานอื่นในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาสำหรับการเกษตรได้ด้วยทรัพยากรที่มีอยู่ รวมถึงจัดสรรมาจากภาครัฐส่วนกลาง

เกษตรกรในพื้นที่ศึกษาจึงอาศัยแหล่งน้ำจากธรรมชาติเป็นหลักเพื่อการเพาะปลูกข้าวและลำไย นอกเหนือจากน้ำฝนแล้ว ยังอาศัยน้ำจากแม่น้ำที่สำคัญไหลผ่านประกอบด้วย แม่น้ำปิง แม่น้ำแม่ขาน และแม่น้ำแม่วาง โดยแม่น้ำแม่ขานถือว่า

เป็นแม่น้ำที่มีความสำคัญมากที่สุด เนื่องจากเป็นแม่น้ำที่ไหลผ่านหลายหมู่บ้านหลายตำบล เริ่มตั้งแต่หมู่บ้านห้วยไท้งในเขตตำบลน้ำบ่อหลวงทางด้านตะวันตกไหลต่อไปยังตำบลบ้านแม ตำบลทุ่งสะโตก ก่อนที่จะไปบรรจบกับแม่น้ำแม่วางที่บริเวณเขตรอยต่อระหว่างตำบลทุ่งสะโตก (หมู่บ้านดงก้า) กับตำบลท่าวังพร้าว (หมู่บ้านต้นแห่น้อย) แล้วไหลลงสู่แม่น้ำปิงบริเวณหมู่บ้านสันควงคำ ตำบลท่าวังพร้าว รวมระยะทางทั้งสิ้น 36.5 กิโลเมตร สำหรับแม่น้ำแม่วางและแม่น้ำปิงไหลผ่านพื้นที่นอกเขตชลประทานอำเภอสันป่าตองเป็นระยะทางสั้น โดยแม่น้ำแม่วางไหลผ่านพื้นที่ตำบลทุ่งสะโตกตรงบริเวณแนวเขตรอยต่อระหว่างเขตอำเภอสันป่าตองกับเขตอำเภอดอยหล่อเป็นระยะทาง 3.45 กิโลเมตร ขณะที่แม่น้ำปิงไหลผ่านพื้นที่ตำบลท่าวังพร้าวตรงบริเวณแนวเขตรอยต่อระหว่างเขตอำเภอสันป่าตองกับเขตจังหวัดลำพูนเป็นระยะทาง 5.61 กิโลเมตร

ผลการศึกษา พบว่า ความเสี่ยงในการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่นอกเขตชลประทาน ของอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ที่เกษตรกรต้องเผชิญสามารถเรียงลำดับตามความสำคัญและผลกระทบของความเสี่ยงจากมากไปน้อย ดังนี้

1. ปริมาณน้ำที่ใช้เพื่อการเกษตรกรรมในพื้นที่ขาดแคลน ไม่เพียงพอกับความต้องการ ส่งผลให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตจากการเพาะปลูกข้าวมาเป็นการปลูกพืชสวนและพืชเศรษฐกิจอื่น ๆ เช่น ลำไย ซึ่งให้ค่าตอบแทนดีกว่า
2. ปริมาณน้ำมีความไม่แน่นอน อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทำให้บางปีปริมาณน้ำน้อย บางปีปริมาณมาก ชุมชนไม่สามารถคาดการณ์ปริมาณน้ำได้อย่างแน่นอนเหมือนในอดีต
3. ความซับซ้อนของกฎ ระเบียบ และขั้นตอนในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ถูกกำหนดมาจากรัฐบาลส่วนกลาง แสดงให้เห็นถึงการทำงานในลักษณะของการควบคุมและสั่งการ (Command and control) จากส่วนกลาง ทำให้การแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำเป็นไปด้วยความล่าช้า ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่ทันต่อสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้น
4. ความทรุดโทรมของระบบส่งน้ำ ตามกาลเวลา

5. ตะกอนในลำเหมือง ซึ่งเกิดจากการทับถมของดินบริเวณข้างลำเหมือง อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการชะล้างโดยฝนและลม ทำให้ลำเหมืองเกิดการตื้นเขิน

โดยความเสี่ยงในข้อ 1 และ ข้อ 2 เป็นความเสี่ยงที่ทุกคนเห็นว่กำลังเกิดขึ้น ในปัจจุบัน และต่างก็ได้รับผลกระทบกันอยู่ และในอนาคตความเสี่ยงทั้ง 2 ข้อนี้ จะทวีความรุนแรงขึ้นต่อไป ในขณะที่ความเสี่ยงในข้อ 3 ถูกมองว่าเป็นความเสี่ยง ที่มีส่วนกระตุ้นให้ความเสี่ยงใน 2 ข้อแรก เป็นอุปสรรคต่อการใช้น้ำและการจัดการ น้ำของชุมชน ซึ่งในระยะยาวก็จะส่งผลเสียต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของครัวเรือน ท้องถิ่น และประเทศ นอกจากนี้ ความเสี่ยงในข้อ 3 ยังทำให้ความเสี่ยงในข้อที่ 4 กับ 5 สร้างปัญหาให้กับเกษตรกรในการใช้น้ำมากขึ้น เนื่องจากถ้าปล่อยให้ความทรุดโทรม ของระบบการส่งน้ำและตะกอนในลำเหมืองสะสมไปเรื่อย ๆ ก็จะทำให้ชุมชนไม่สามารถ ใช้น้ำเพื่อการเกษตรได้อย่างเต็มที่

ธรรมาภิบาลที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ และพัฒนาต่าง ๆ ภายในเขตการปกครอง โดยเฉพาะธรรมาภิบาลด้านการจัดการ น้ำจึงนำไปสู่ความซับซ้อนและขั้นตอนที่หลากหลายในการทำงาน ส่งผลทำให้เกิด ความล่าช้าในการแก้ไขปัญหา

นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความเข้มข้นในการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมทำให้รูปแบบการใช้ที่ดินมีการเปลี่ยนแปลงไป นอกเหนือจาก การปลูกข้าว มีการปลูกพืชสวนเพิ่มขึ้น ส่งผลทำให้ในพื้นที่ศึกษาซึ่งอยู่นอกเขต ชลประทานของรัฐมีความต้องการใช้น้ำตลอดทั้งปี จึงทำให้เกิดความเสี่ยงในหลาย ลักษณะจากน้ำเพื่อการเกษตร เช่น ความเสี่ยงจากปริมาณน้ำที่ไม่แน่นอน ความเสี่ยง จากการทำน้ำขาดแคลน ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากระบบการบริหารงาน ความเสี่ยง ที่เกิดขึ้นจะตะกอนในลำน้ำ และความเสี่ยงที่เกิดจากความทรุดโทรมของระบบส่งน้ำ ซึ่งมีความจำเป็นต้องมีการบริหารความเสี่ยง โดยในพื้นที่ศึกษาขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นและชุมชนมีศักยภาพในการร่วมกันระบุและประเมินความเสี่ยงได้ ตามกระบวนการบริหารความเสี่ยง แต่ยังคงขาดในส่วนของขั้นตอนในการจัดการ ความเสี่ยงในลักษณะของการจัดทำแผน และการควบคุมความเสี่ยงในลักษณะ ของการกำหนดนโยบาย ดังนั้น เป้าหมายหลักของงานวิจัยชิ้นนี้จึงต้องการสร้างและ

พัฒนากลไก/มาตรการทางสังคมที่จะช่วยพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนในการบริหารความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตรบนพื้นฐานมุมมองด้าน ธรรมชาติและความสัมพันธ์ทางสังคมเชิงพื้นที่ โดยผลการศึกษาแสดงตามลำดับ ของวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. กลไก/ มาตรการทางสังคมที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาศักยภาพขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนในการบริหารความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่ ศึกษานอกเขตชลประทาน บนพื้นฐานมุมมองด้านธรรมชาติและความสัมพันธ์ ทางสังคมเชิงพื้นที่ ประกอบไปด้วย 2 ประการ ด้วยกันคือ

1.1 แผนการจัดการความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตรของชุมชน เนื่องจาก ทั้งในชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ศึกษาไม่มีแผนการบริหารความเสี่ยง ในเรื่องของการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรที่จัดทำร่วมกันอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศ สังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งนับวันจะส่งผลกระทบต่อเกษตรกรและเศรษฐกิจ ของท้องถิ่นมากขึ้น ดังนั้น หากในพื้นที่นอกเขตชลประทานมีแผนการจัดการความเสี่ยง จากน้ำเพื่อการเกษตรอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งชุมชนกับองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นร่วมมือกันจัดทำขึ้นมา เป็นแผนบริหารชุดเดียวกันที่ใช้กับทั้งในชุมชน กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็จะช่วย ให้การบริหารงานและการตัดสินใจด้านต่าง ๆ เช่น การวางแผน การกำหนดกลยุทธ์ การติดตามควบคุม และวัดผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนการใช้ทรัพยากรต่างๆ ในการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรเป็นไป อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นการลดการสูญเสียและโอกาสที่ทำให้เกิด ความเสียหายแก่ชุมชน เนื่องจากภายใต้สภาวะการดำเนินงานของทุกองค์กรทุกชุมชน ในทุกพื้นที่ล้วนมีความเสี่ยง ซึ่งเป็นความไม่แน่นอนที่อาจจะส่งผลกระทบต่อ การดำเนินงานหรือเป้าหมาย จึงจำเป็นต้องมีการจัดการความเสี่ยงเหล่านี้อย่างเป็นระบบ โดยชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องช่วยกันระบุความเสี่ยง ระบุว่ามีปัจจัยเสี่ยง ไตบ้างที่กระทบต่อการจัดการน้ำ เป้าหมายในการดำเนินงาน นอกจากนี้จะต้องร่วมกัน วิเคราะห์ความเสี่ยงจากโอกาสและผลกระทบที่เกิดขึ้น จัดลำดับความสำคัญของ ความเสี่ยงกำหนดแนวทางในการจัดการความเสี่ยง และต้องคำนึงถึงความคุ้มค่า ในการจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม

1.2 คณะกรรมการลุ่มน้ำประจำตำบล เป็นอีกหนึ่งมาตรการ/ กลไกทางสังคมที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นคณะกรรมการในระดับท้องถิ่นที่จะถูกสร้างขึ้นมาอย่างเป็นทางการแบบผสมผสานไปด้วยบุคลากรของทั้งชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใช้น้ำเพื่อการเกษตรจากแหล่งน้ำเดียวกันในฐานะที่เรื่อน้ำเพื่อการเกษตรเป็นเรื่องที่ชุมชนรู้ดีที่สุด ในขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะรู้วิธีในการให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ตามระเบียบราชการ ดังนั้น ทั้งสององค์กรจึงต้องทำงานร่วมกัน เช่น คณะกรรมการลุ่มน้ำแม่ขานประจำตำบลบ้านแม คณะกรรมการลุ่มน้ำแม่ขานประจำตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสนป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น ถึงแม้ว่าการจัดตั้งคณะกรรมการฯ จะอิงอยู่กับขอบเขตการปกครอง แต่คณะกรรมการในลักษณะนี้มีส่วนช่วยให้เรามองเห็นการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรนอกเขตชลประทานในระดับท้องถิ่นที่มีตัวแทนของทุกตำบลที่ใช้น้ำจากลุ่มน้ำเดียวกันทำการบูรณาการการจัดการน้ำร่วมกัน เป็นการเอาตัวแทนของตำบลที่ใช้น้ำในลุ่มน้ำเดียวกันมาวางแผนแก้ไขปัญหการจัดการน้ำร่วมกัน การแก้ไขจึงจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ไม่ใช่เป็นการจัดการน้ำที่ให้ความสำคัญกับลุ่มน้ำขนาดใหญ่ระดับภูมิภาค ครอบคลุมพื้นที่หลายอำเภอ หลายจังหวัด จนละเลยลุ่มน้ำย่อย และลดทอนความสามารถของเกษตรกรในการบริหารจัดการน้ำ

ทั้งนี้ เนื่องจากธรรมาภิบาลการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้เกิดอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ อีกทั้งยังส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคมเชิงพื้นที่ในลักษณะของการเมืองเรื่องน้ำเพื่อแย่งชิงน้ำใช้ มีทั้งการเมืองเรื่องน้ำที่ผูกโยงอยู่กับขอบเขตของพื้นที่ (Politics of scale) อันเป็นผลมาจากการกำหนดระดับการบริหารจัดการน้ำโดยรัฐ ที่แบ่งออกเป็นการบริหารจัดการน้ำระดับท้องถิ่นตามเขตการปกครอง กับการบริหารจัดการน้ำระดับชาติ แสดงให้เห็นว่ารัฐมองการจัดการน้ำบนพื้นฐานของการมอง “พื้นที่เชิงกายภาพ” มากกว่าจะมอง “พื้นที่เชิงสังคม” การเมืองเรื่องน้ำที่ผูกโยงอยู่กับตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่เพาะปลูก (Politics of position) ซึ่งเกี่ยวข้องกับพื้นที่เพาะปลูกตั้งอยู่ในตำแหน่งที่ได้เปรียบในการนำน้ำจากแหล่งน้ำใช้ และการเมืองเรื่องน้ำที่ผูกโยงอยู่กับสถานที่ (Politics of place) เป็นผลมาจากการแย่งชิงน้ำระหว่างชุมชนในพื้นที่ศึกษากับนอกพื้นที่ศึกษา

2. การประยุกต์ “แผนการจัดการความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตร” กับ “คณะกรรมการลุ่มน้ำประจำตำบล” เข้าสู่การจัดทำแผนพัฒนาเพื่อรับมือกับความเสียหายของปริมาณน้ำที่ไม่แน่นอนในพื้นที่นอกเขตชลประทาน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ไม่ว่าจะเป็นแผนพัฒนาในระยะสั้นหรือระยะยาวในระดับนโยบายในหน่วยงานภาครัฐตั้งแต่ระดับชุมชน ท้องถิ่น ภูมิภาคและประเทศ ในเบื้องต้นจึงขึ้นอยู่กับกรอบอนุญาตหรือยอมรับให้มีการทำงานหรือมีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างองค์กรต่าง ๆ ข้ามระดับ (Cross-level interaction) ภายในองค์กร และข้ามขอบเขตการบริหาร (Cross-scale interaction) (ท้องถิ่น-ภูมิภาค-ประเทศ) (Cash *et al.*, 2006; Young, 2006) ได้หรือไม่ นั่นคือ ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องยอมรับที่จะทำงานด้วยกันในลักษณะของการเป็นคณะกรรมการร่วมกันได้ อันจะช่วยทำให้การทำงานที่ซับซ้อน หลายขั้นตอน สะดวกรวดเร็วขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาในการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรได้อย่างทันท่วงที

เมื่อทั้งชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นพ้องต้องกันและยอมรับซึ่งกันและกันว่า “คณะกรรมการลุ่มน้ำประจำตำบล” จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายในการจัดการและการบริหารความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตรได้ ผู้วิจัยเห็นว่า “คณะกรรมการลุ่มน้ำประจำตำบล” ควรได้รับการแต่งตั้งจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในลักษณะของการออกเป็นคำสั่งแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ เพื่อให้ “คณะกรรมการลุ่มน้ำประจำตำบล” มีฐานะเป็นคณะทำงานของท้องถิ่น เกิดความคล่องตัวในการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด “การกระจายอำนาจในเชิงพื้นที่” (Decentralization Territorial) เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ได้มากที่สุดและตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างทันท่วงที (ณัฐพล ใจจริงและ กฤษณ์ วงศ์วิเศษธร, 2563)

โดยสรุปแล้ว ผู้วิจัยขอเสนอแนะอย่างเป็นลำดับขั้น ดังนี้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน เห็นความสำคัญของทั้ง “คณะกรรมการลุ่มน้ำประจำตำบล” และ “แผนการจัดการความเสี่ยง” จากน้ำเพื่อการเกษตร ว่าจะเป็นกลไก/มาตรการทางสังคมที่เหมาะสมกับการรับมือกับความเสียหายของปริมาณน้ำที่ไม่แน่นอนในพื้นที่ศึกษา

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน สามารถทำงานร่วมกันได้ ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เต็มใจที่จะเรียนรู้ร่วมกัน ไม่ยึดติดกับระดับและขอบเขตการบริหาร

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะหน่วยงานของรัฐ ที่มีบทบาทในการให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ แก้อภัย ปัญหาเรื่องน้ำเพื่อการเกษตร พิจารณาแต่งตั้ง “คณะกรรมการลุ่มน้ำประจำตำบล” ให้เป็นหนึ่งในคณะทำงานพัฒนาท้องถิ่น และบรรจุ “แผนการจัดการความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตร” ในแผนพัฒนาท้องถิ่น

ทั้งนี้ ในการประยุกต์ฯ ดังกล่าว กิจกรรมทั้งหมดจะต้องสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์จังหวัด ยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และยุทธศาสตร์การพัฒนาในระดับตำบล

3. การสร้างความมั่นคงและยั่งยืนในการบริหารจัดการน้ำท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สังคมและเศรษฐกิจ ผลการศึกษาพบว่า ความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตร เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาในสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคต อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงกิจกรรมที่เข้มข้นในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งทำให้ปริมาณน้ำที่ใช้เพื่อการเกษตรกรรมในพื้นที่เกิดความไม่แน่นอน โดยเฉพาะในพื้นที่นอกเขตชลประทาน และส่งผลกระทบต่อ หรือสร้างความเสียหาย หรือสร้างความล้มเหลว หรือลดโอกาสที่จะบรรลุความสำเร็จในการบริหารจัดการน้ำ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า “แผนการจัดการความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตร” กับ “คณะกรรมการลุ่มน้ำประจำตำบล” จะเป็นกลไก/ มาตรการทางสังคม หรือวิธีการที่จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนสามารถทำงานบริหารจัดการน้ำ และบริหารความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตรร่วมกันได้ในพื้นที่นอกเขตชลประทานดีขึ้น

งานวิจัยชิ้นนี้ยังมองว่า การอาศัยทั้ง “แผนการบริหารความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตร” และ “คณะกรรมการลุ่มน้ำประจำตำบล” จะช่วยลดความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตรในปัจจุบันและในอนาคต ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สังคมและเศรษฐกิจ ส่งเสริมให้การบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรเป็นไปด้วยความราบรื่น ทั้งนี้ การจะทำให้ทั้ง 2 มาตรการ/กลไก มีความมั่นคงและส่งผลดีต่อ

การจัดการน้ำเพื่อการเกษตรในระยะยาวในพื้นที่ศึกษา ชุมชนหรือท้องถิ่นต้องมีความเข้มแข็ง คือ ทั้งชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องยอมรับความคิดซึ่งกันและกัน มีความรักความสามัคคีกัน รักชุมชนเหมือนกัน ทำงานร่วมกันบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วม

เมื่อชุมชนมีความเข้มแข็งแล้ว มาตรการ/ กลไกทั้ง 2 ประการนั้นก็จะถูกนำไปใช้ในการบริหารความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตร ทำให้เกิดความราบรื่นและนำไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืนในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ศึกษาได้

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาที่ได้นำเสนอไปข้างต้นตามลำดับวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นว่า “แผนการจัดการความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตร” และ “คณะกรรมการลุ่มน้ำประจำตำบล” เป็นกลไก/มาตรการทางสังคมที่จะช่วยลดความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตรในปัจจุบันและในอนาคต ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสังคมและเศรษฐกิจ ในพื้นที่ศึกษาได้

อย่างไรก็ตาม การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตร ยังไม่ปรากฏว่ามีความเด่นชัดในการศึกษาวิจัย โดยเฉพาะการวิจัยเพื่อสร้างกลไก/มาตรการทางสังคม เข้ามาช่วยในการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรในประเทศไทย แต่พบว่ามีการวิจัยบางส่วนที่ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงการนำเอากลไก/มาตรการทางกายภาพมาประยุกต์ใช้ เช่น งานวิจัยของ วรเทพ พูลสวัสดิ์, เรวดี โรจนกันนท และทวีดา กมลเวช (2562) เรื่อง การเตรียมความพร้อมมาตรการการจัดการน้ำเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติภัยแล้งด้านการเกษตร กรณีศึกษา: หมู่บ้านดอน ไม้งาม ตำบลปราสาท อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ผลการศึกษาได้แสดงให้เห็นถึงมาตรการการ 2 มาตรการ ได้แก่ มาตรการแบบใช้สิ่งก่อสร้าง เช่น การใช้น้ำแบบคลอง/ ลำธาร และสระน้ำของหมู่บ้าน และมาตรการแบบไม่ใช้สิ่งก่อสร้าง เช่น มาตรการร่อนฝายเดียว กับมาตรการใช้โอง/อ่างเก็บฝน และงานวิจัยของ จิรนนท์ เพชรนุ้ย, ณัฐธิดา คงมาก, ณัฐวาทิ เรียงสมบุญ, ภาวินี น้อยท่าทอง และ สนิท วงษา (2563) เกี่ยวกับการศึกษาด้านแหล่งน้ำเพื่อการจัดการความเสี่ยงน้ำท่วมของลุ่มน้ำปิง

และ น่านเชิงกลยุทธ์ ด้วยการใช้โปรแกรม ArcGIS เป็นเครื่องมือในการ เตรียมข้อมูล Digital Elevation Model จาก EarthData-NASA ของพื้นที่ศึกษา ซึ่งมีความละเอียด 30x30 เมตร และใช้แบบจำลองคณิตศาสตร์ iRIC (Nays2D Flood) เป็นเครื่องมือ ในการจำลองลักษณะการไหลของกลุ่มน้ำ และนำผลการคำนวณมาจัดทำแผนที่น้ำท่วม และแผนที่ความเสี่ยงน้ำท่วม ซึ่งจะแสดงจังหวัดที่เกิดน้ำท่วมและพื้นที่เสี่ยงต่อการ เกิดน้ำท่วมรวมถึงระดับความลึกของน้ำท่วม เพื่อเตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการ น้ำหากเกิดน้ำท่วมในอนาคต

ทั้งนี้ เนื่องจากการบริหารความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตรส่วนใหญ่ มักจะ ถูกกลืนไปกับทำให้ความสำคัญกับการศึกษาวิธีการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร มากกว่า เช่น การศึกษาวิจัยของพระครูวิจิต สังฆโสภณ (สายัน นิลกำเณี) และพระครู นิวิฐ ศิลขันธ ในปี พ.ศ. 2563 เกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ เพื่อการเกษตรแบบมีส่วนร่วม ในเขตตำบลท่าขมิ้น อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี การศึกษาของ เกษม อิมพูน้อย, สุนทรี ดวงทิพย์ และนพคุณ ชูตัน (2563) เรื่อง กลยุทธ์การบริหารจัดการน้ำ เพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก รวมถึง การศึกษาของปราโมทย์ สาทรอด (2559) เรื่อง การบริหาร จัดการน้ำเพื่อการเกษตร ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดเพียขอม อำเภอนบพ จังหวัด ขอนแก่น หรือการ เน้นการศึกษาการบริหารจัดการน้ำท่วมหรือภัยแล้ง ยกตัวอย่างเช่น การศึกษาอิสระ ของมูทิตา มะโนเล่า (2556) เรื่องการบริหารจัดการน้ำท่วมของเทศบาลตำบลสายน้ำคำ อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย ที่พบว่า ได้ดำเนินการตามหลักการบริหารจัดการและ แผนปฏิบัติในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย นอกจากนี้ เมชิน มะโนแก้ว (2550) ยังศึกษาเกี่ยวกับ การแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการน้ำท่วมขององค์การบริหาร ส่วนตำบลป่าแดด อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ บนพื้นฐานของมุมมอง ด้านรัฐศาสตร์ ส่วน อรุณี อูสาหกิจ (2554) ศึกษาการบริหารจัดการน้ำเพื่อแก้ไขปัญหา ภัยแล้งนอกเขตพื้นที่ชลประทานกรณีศึกษา จ. สุพรรณบุรี โดยใช้แบบจำลองสมดุลงาน MIKE BASIN เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ ซึ่งแต่ละงานวิจัยจะได้ผลการศึกษาในเชิง ของการยกระดับการมีส่วนร่วม การสร้างแหล่งกักเก็บน้ำ หรือการใช้เทคโนโลยี ในลักษณะต่าง ๆ มาสนับสนุนให้การจัดการน้ำเป็นไปด้วยความราบรื่น ซึ่งท้ายที่สุด

กลไก/ มาตรการที่พบว่าเหมาะสมกับการบริหารจัดการน้ำ คือ การมีส่วนร่วม
ของประชาชน การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
การพัฒนาระบบสารสนเทศในการจัดการทรัพยากรน้ำ การสร้าง พัฒนา และปรับปรุง
แหล่งกักเก็บน้ำ เป็นต้น

ในขณะที่งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงจากน้ำในต่างประเทศนั้น
พบว่าการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่นในการจัดการ
ความเสี่ยงจากน้ำ ซึ่งมีความสอดคล้องกับการวิจัยชิ้นนี้ เช่น งานวิจัยของ McDaniels
et al. (1999) เรื่อง Democratizing risk management: Successful public involvement
in local water management decisions ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
จะนำไปสู่การลดความเสี่ยงจากน้ำ เป็นต้น

นอกจากนี้ กลไก/มาตรการทางสังคมที่ผู้วิจัยพบว่ามีความเหมาะสมในการ
พัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในการบริหารความเสี่ยง
จากน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่นอกเขตชลประทาน ในพื้นที่ศึกษา ซึ่งได้แก่ คณะกรรมการ
ลุ่มน้ำประจำตำบล มีความใกล้เคียงกับงานวิจัยของธีรพล พงษ์บัว และอัชกรณ
วงศ์ปรีดี (2563) ที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง เครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำ
เพื่อการเกษตร ชุมชนบ้านท่าออย ตำบลบึงห้วย อำเภอมวกเหล็ก จังหวัด
อุบลราชธานี ซึ่งพบว่า รูปแบบการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจะเป็นกลไก/มาตรการ
ที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ โดยมี 2 รูปแบบ คือ 1) เครือข่ายความร่วมมือ
เชิงปฏิบัติการ เป็นความร่วมมือ ระหว่างเกษตรกร เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกร
โดยเกษตรกรเป็นผู้แสดงบทบาทหลักในการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร 2) เครือข่าย
ความร่วมมือเชิงนโยบาย เป็นความร่วมมือระหว่าง องค์การบริหารส่วนจังหวัด
อุบลราชธานี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย กระบวนการทำงานแบบเครือข่ายความร่วมมือ
จึงเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างและพัฒนาการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร
โดยชุมชน

อย่างไรก็ตาม แผนการจัดการความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นอีกหนึ่ง
กลไก/มาตรการทางสังคมที่ผู้วิจัยพบว่ามีเหมาะสมในการพัฒนาศักยภาพ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในการบริหารความเสี่ยงจากน้ำเพื่อ
การเกษตร ยังไม่มีการปรากฏว่ามีผู้ทำการศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำแผนในระดับท้องถิ่น
ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องแสวงหาแนวทางในศึกษาและพัฒนาความเป็นไปได้ในการ
จัดทำแผนการจัดการความเสี่ยงระดับท้องถิ่นต่อไป เพื่อให้การบริหารงานและ
การตัดสินใจด้านต่างๆ เช่น การวางแผน การกำหนดกลยุทธ์ การติดตามควบคุม
และวัดผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนการใช้ทรัพยากรต่างๆ อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ
มากขึ้น และลดการสูญเสียและโอกาสที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่การใช้น้ำ
ในภาคการเกษตร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การแก้ปัญหาความเสี่ยงที่เกิดจากน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่นอกเขตชลประทาน
โดยอาศัยกลไก/มาตรการทางสังคมท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
และการพัฒนาประเทศในทุกด้าน ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไปแล้วนั้น ควรได้รับการพัฒนา
อย่างจริงจัง ได้แก่

1. การสร้างและแต่งตั้ง “คณะกรรมการลุ่มน้ำประจำตำบล” ให้เป็น
คณะทำงานของท้องถิ่นในทุกตำบลอย่างเป็นทางการ มีอำนาจหน้าที่ที่เป็นไปตาม
ระเบียบการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการทำงาน ลดความซับซ้อน
และขั้นตอนในการทำงาน เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ทำงานในระดับท้องถิ่นที่มี
ขนาดพื้นที่ทำงานเล็ก ประกอบไปด้วยตัวแทนทั้งจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
และชุมชน ที่เข้าถึงปัญหาและแก้ไขปัญหาในระดับท้องถิ่นได้รวดเร็วกว่าการ
ช่วยเหลือจากหน่วยงานส่วนกลาง

2. สร้างและพัฒนา “คณะกรรมการลุ่มน้ำประจำตำบล” ให้ครอบคลุมพื้นที่
ทุกตำบลในลุ่มน้ำย่อย ทั้งในเขตชลประทานและนอกเขต เช่น ลุ่มน้ำแม่วางและแม่ขาน
เพื่อเป็นคณะทำงานสนับสนุนการทำงานของคณะกรรมการลุ่มน้ำระดับประเทศ ซึ่งจะ
ส่งผลดีต่อการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบของประเทศ

3. สร้างระบบการบริหารความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตรบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วม ท่วมกลางสถานการณ์ความไม่แน่นอนของปริมาณน้ำ ระบบส่งน้ำและตะกอนในลำน้ำ รวมถึงกำหนดและบรรจุแผนการจัดการความเสี่ยงไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเรื่องน้ำกระทบกับชุมชนเกษตรจนเกิดความเสียหายเนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม

กลไก/ มาตรการทางสังคมข้างต้น ควรได้รับการพัฒนาควบคู่ไปกับ กลไก/ มาตรการทางสังคมด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษา และกลไก/มาตรการทางกายภาพ ในด้านการพัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้น้ำและการเพาะปลูก เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้ผู้สนใจงานวิจัยขั้นนี้ไปประยุกต์ใช้หรือใช้เป็นฐานในการศึกษาการบริหารความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่นอกเขตชลประทานในพื้นที่อื่น ๆ ในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้มีการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาแนวทางการบูรณาการกลไก/มาตรการทางสังคมเข้ากับ การกลไก/มาตรการทางกายภาพ เพื่อบริหารจัดการความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่นอกเขตชลประทานอย่างเป็นระบบทั้งลุ่มน้ำ

2. การศึกษาแนวทางในการบูรณาการแผนการจัดการความเสี่ยงจากน้ำเพื่อการเกษตรเข้าสู่แผนพัฒนาท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- เกษม อิมทุ้งน้อย, สุนทรี ดวงทิพย์ และนพคุณ ชูทัน. (2563). กลยุทธ์การบริหารจัดการน้ำเพื่อ การเกษตรขององค์กรบริหารส่วนตำบล ในเขตพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก. *The Golden Teak: Humanity and Social Science Journal*, 26(1), 161-171.
- คณะกรรมการกำกับนโยบายและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ. (2559). *แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ: บทสรุปผู้บริหาร*. สืบค้น 26 มิถุนายน 2559, จาก <http://oopm.rid.go.th/watermanagement/StrategicPlanMain.pdf>.
- คณะกรรมการยุทธศาสตร์เพื่อวางระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ. (2555). *แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- จิรนนท์ เพชรน้อย, ณัฐธิดา คงมาก, ณัฐวาทน์ เรืองสมบุญ, ภาวีนี น้อยท่าทอง และ สนิท วงษา. (2563). การศึกษาด้านแหล่งน้ำเพื่อการจัดการความเสี่ยงน้ำท่วมของลุ่มน้ำปิง และ น่าน เชียงยุทธ์. *การประชุมวิชาการวิศวกรรมโยธาแห่งชาติครั้งที่ 25*, 25, WRE08-WRE08.
- ณัฐพล ใจจริงและ กฤษณ์ วงศ์เศษธร. (2563). *ข้อบัญญัติท้องถิ่น*. สืบค้น 23 สิงหาคม 2563, จาก <http://www.phothong101.go.th/index.php/d/q/43-q12>.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2557). *เชียงใหม่ประกาศภัยแล้งแล้ว 18 อำเภอ เดือดร้อนกว่า 2 แสนคน*. สืบค้น 30 มิถุนายน 2557, จาก <http://www.thairath.co.th/content/414053>.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2558). *เชียงใหม่ประกาศพื้นที่ประสบภัยแล้งแล้ว 15 อำเภอ*. สืบค้น 30 มิถุนายน 2558, จาก <http://www.thairath.co.th/content/486310>.
- ธีรพล พงษ์บัว และอัครณัน วงศ์ปรีดี. (2563) เรื่อง เครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร ชุมชนบ้านท่าออย ตำบลปงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัด อุบลราชธานี. *Journal of Politics and Governance*, 10(1), 91-107.
- พระครูวิจิต สังฆโสภณ (สายัน นิลกำเนิด) และพระครูนิวิฐ ศิลขันธ. (2563). การบริหารจัดการน้ำ เพื่อการเกษตรแบบมีส่วนร่วมในเขตตำบลท่าขมิ้น อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 3(2), 41-50.

- ปราโมทย์ สาทรอด. (2559). การบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์กรบริหาร
ส่วนตำบลกุดเพ็ชขอม อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น. วารสารบัณฑิตศึกษา
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 3(1), 36-46.
- มุทิตา มะโนเล่า. (2556). เรื่องการบริหารจัดการน้ำท่วมของเทศบาลตำบลสายน้ำคำ
อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการเกษตร). กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เมธิน มะโนแก้ว. (2550). การแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการน้ำท่วมขององค์กรบริหาร
ส่วนตำบลป่าแดด อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารการเกษตร). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วรเทพ พูลสวัสดิ์, เรวัติ ไรจนันท์ และ ทวีดา กมลเวช. (2562). การเตรียมความพร้อม
มาตรการ การจัดการน้ำเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติภัยแล้งด้านการเกษตร
กรณีศึกษา: หมู่บ้านดอน ไม้งาม ตำบลปรางสาท อำเภอบ้านด่าน จังหวัด
บุรีรัมย์. รายงานการประชุมวิชาการเสนอ ผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ,
1(10), 1326-1336.
- สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. (2559). ธรรมชาติ. สืบค้น 29 มิถุนายน, 2559, จาก
http://www.tei.or.th/w_gg/.
- สุโข เสมมหาศักดิ์. (2563). การประเมินความเปราะบางเชิงพื้นที่ต่อการเกิดภัยแล้ง
ทางการเกษตรในพื้นที่นอกเขตชลประทาน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่.
เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2562). สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 2562.
กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2543). สถานภาพการวิจัย ชุมชนกับการจัดการทรัพยากร.
ใน อานันท์ กาญจนพันธุ์ (บรรณาธิการ), พลวัตของชุมชนในการจัดการ
ทรัพยากร กระบวนทัศน์และนโยบาย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย.

- อภิญา ดิสสะมาน. (2560). *แนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในมิติสังคม เพื่อลดความขัดแย้ง (Basic Theory and Practice for Water Conflict Resolution in Social Paradigm)*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- อรุณี อุสาหกิจ. (2554). *ศึกษาการบริหารจัดการน้ำ เพื่อแก้ไขปัญหาภัยแล้งนอกเขต พื้นที่ชลประทานกรณีศึกษา จ. สุพรรณบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- Cash, D.W., Adger, W.N., Berkes, F., Garden, P., Lebel, L., Olsson., Pritchard, L. and Young, O. (2006) Scale and cross-scale dynamics: governance and information in a multi-level world. *Ecology and Society*, 11: 8.
- Clark, J. R., & Semmahasak, C. (2013). Evaluating adaptive governance approaches to sustainable water management in North-West Thailand. *Environmental management*, 51(4), 882-896.
- McDaniels, T. L., Gregory, R. S., & Fields, D. (1999). Democratizing risk management: Successful public involvement in local water management decisions. *Risk analysis*, 19(3), 497-510.
- Semmahasak, C. (2014). *Towards sustainable water management in North West Thailand: a governance and sociospatial relations approach*. (Doctoral dissertation). Birmingham: University of Birmingham.
- UNDP. (2004). *Water Governance for Poverty Reduction*. New York: United Nations Development Programme.
- Young, O. R. (2006). Vertical Interplay among Scale-dependent Environmental and Resource Regimes. *Ecology and Society*, 11 (1): 27.

แนวทางการพัฒนาระบบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว จังหวัดตราด

Guideline for The Tourism Systems Development of Ban Nam Chieo, Trat Province

ประวิทย์ ภูพันธ์ตระกูล¹, บูรณ์พิภพ โพธิ์สิงห์²,
อธิป จันทรสุริย์³, และเฉลิมเกียรติ เฟื่องแก้ว⁴
Prawit Phuphantrakul¹, Boonpipop Phosing²,
Athip Jansuri³ and Chalermkiat Fuangkaew⁴

^{1, 2, 3, 4} หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว

^{1, 2, 3, 4} Master of Arts in Hospitality and Tourism Management

^{1, 2, 3, 4} มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

^{1, 2, 3, 4} Kasem Bundit University, Bangkok.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระบบการท่องเที่ยว 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ภายนอก ระบบการท่องเที่ยว 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาระบบการท่องเที่ยวท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว จังหวัดตราด การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้ประกอบการ และชุมชนจำนวน 18 คน และใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาระบบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว จังหวัดตราด ในด้านความต้องการของตลาดนักท่องเที่ยว ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว เป็นชุมชนซึ่งมีวิถีชีวิตวัฒนธรรม 2 ศาสนา 3 วัฒนธรรมที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น ด้านการเดินทางท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเป้าหมายให้ความสนใจในวิถีชีวิตของชุมชน ด้านอุปสงค์ของการท่องเที่ยว ทรพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการ ต้องมีการวางแผน การจัดการอย่างเป็นระบบบนฐานวิถีชีวิตของชุมชน ด้านการตลาดการท่องเที่ยว มีการประชาสัมพันธ์

จากนักท่องเที่ยวผู้ชื่นชอบแบ่งปันประสบการณ์การเดินทางท่องเที่ยวผ่านสื่อออนไลน์ 2) ศึกษา วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ภายนอก ด้านความต้องการของตลาด นักท่องเที่ยว ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว เป็นชุมชนซึ่งมีวิถีชีวิตวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่น ด้านการเดินทางท่องเที่ยว พบว่า สามารถเดินทางท่องเที่ยวมายังชุมชนได้หลายช่องทาง ด้านการตลาดการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวผู้ชื่นชอบแบ่งปันประสบการณ์ การเดินทางท่องเที่ยวผ่านสื่อออนไลน์ ด้านจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว พบว่า ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และศิลปะ วัฒนธรรม วิถีชีวิต เทศกาล และงานประเพณี 3) แนวทางการพัฒนาระบบการท่องเที่ยว ระบบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว จังหวัดตราด ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอาจมีการศึกษา ความต้องการของนักท่องเที่ยว ภาครัฐควรมีการพัฒนาระบบคมนาคม และระบบ โครงสร้างพื้นฐาน และอาจร่วมมือกันจัดการแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนที่มีความ เสื่อมโทรม และปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว

คำสำคัญ : แนวทาง, การพัฒนา, ระบบการท่องเที่ยว

Abstract

The purposes of this study were: 1) to study the tourism system. 2) to study and analyze the internal and external environment of the tourism system. and 3) to propose guidelines for tourism system development in Nam Chiew Community, Trat province. The study was quantitative research; the data were collected through in-depth interviews by using a semi-structured interview consisting of 18 government officials, entrepreneurs, and the community and using content analysis methods. The findings indicated that 1) a study of the tourism system of Nam Chiew Community, Trat province was found that the needs of the tourist market in Nam Chiao Community had a community with a lifestyle which are two religions and three cultures with outstanding of identity. The travels that tourists were interested in lifestyle in the community. The demand side of tourism, tourist resources, tourism activities, and facilities with services, shall be planned in systematic management based on community' lifestyle. The tourism marketing was publicity from tourists who like to share their travel experiences through online media. 2) The internal and external in an environment of the tourism system was found that Nam Chiew Community was a community of unique cultural lifestyle. The travel was found that there were many ways to travel to the area. The tourism marketing was found the tourist loves to share their travel experiences online. The destination was found that Nam Chiew Community had tourism resources in natures, culture, art, lifestyle, festivals, and traditions. 3) tourism system development guidelines, in Nam Chiew Community, Trat province was found that the stakeholders may apply to study the needs of tourists. The transportation system and infrastructures should be developing by the government sector. In this case, may cooperate to manage tourism sites within the degraded community and to improve the surrounding landscape of tourist attractions.

Keywords : guideline, development, tourism system

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2562 รัฐบาลยังคงมีความไว้วางใจให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจให้ถึงท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง โดยให้น้ำหนักไปยังเรื่องการลดความเหลื่อมล้ำอย่างจริงจัง พร้อมกับกำหนดเป้าหมายชัดเจนให้ผลักดันการกระจายรายได้สู่จังหวัดท่องเที่ยวรอง และความมุ่งมั่นของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่ต้องการมีส่วนร่วมอย่างสำคัญภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่มุ่งให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ควบคู่กับการพัฒนาประเทศ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2562) โดยการนำเสนอทุนทางธรรมชาติและทุนทางวัฒนธรรมของประเทศ ที่มีคุณค่ามาพัฒนาต่อยอดในการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ

การท่องเที่ยวเป็นศาสตร์บูรณาการในรูปแบบของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและเป็นการบูรณาการปรากฏการณ์ในระบบของการท่องเที่ยวกับความรู้ หลักการ แนวคิด ทฤษฎีจากศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ ทั้งด้านสังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี มาเป็นศาสตร์แบบสหวิทยาการ ประกอบด้วยทฤษฎีและองค์ความรู้เฉพาะทางของการท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดความต้องการเดินทาง การบริโภค การใช้บริการของธุรกิจที่เกี่ยวข้องอย่างมีคุณภาพมาตรฐาน การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว และบุคลากรทางการท่องเที่ยวที่เข้าใจจิตวิทยาการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี องค์ความรู้การท่องเที่ยวแบบบูรณาการมุ่งเน้นการตอบสนองการเคลื่อนตัวของนักท่องเที่ยวในระบบการท่องเที่ยว ตั้งแต่ออกเดินทางจนกลับสู่ที่อยู่อาศัยปกติ จึงเป็นการบูรณาการเชื่อมโยงอุปสงค์และอุปทานทางการท่องเที่ยว (Tourism Demand and Supply) อย่างสมดุลทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเจริญเติบโตสามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ (ฉลองศรี พิมลสมพงษ์, 2550)

ระบบการท่องเที่ยว จึงเป็นภาพสะท้อนถึงการอธิบายที่เกี่ยวกับความเชื่อมโยงการท่องเที่ยวไว้เข้าด้วยกันโดยไม่มองแบบแยกส่วน อีกทั้งยังสามารถนำมาอธิบายกระบวนการพัฒนา การบริหารจัดการในส่วนต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน (วาริชดี มัธยมบุรุษ, 2560) โดยองค์ประกอบของระบบการท่องเที่ยวประกอบด้วย 1) นักท่องเที่ยว 2) ภาครัฐ 3) ภาคเอกชน 4) ชุมชนท้องถิ่น และ 5) ทรพยากรท่องเที่ยว ดังนั้น ระบบ

การท่องเที่ยว จึงหมายถึง องค์กร กลไก และกระบวนการที่ทำให้อุปสงค์และอุปทานทางการท่องเที่ยวมาพบกัน (มิ่งสรรพ ขาวสะอาด และคณะ, 2556) ทั้งนี้ระบบการท่องเที่ยวยังเป็นรูปแบบความสัมพันธ์กับสภาพสังคมไว้ว่าการรวมกันของประวัติศาสตร์กับความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเดินทางเข้าสู่พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ผู้มาเยือนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพึงพอใจในพื้นที่ท่องเที่ยวก็จะกลับมาเที่ยวซ้ำสำหรับส่วนของเจ้าของพื้นที่ (Mill and Morrison, 2002) โดยชุมชนมีส่วนสำคัญในระบบการท่องเที่ยวโดยเป็นเจ้าของ และเป็นผู้ดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความสมดุลของการหมุนเวียนในระบบการท่องเที่ยว

ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว ชุมชนเชิงวิถีชีวิตวัฒนธรรม 2 ศาสนา 3 วัฒนธรรม ที่มีชาวพุทธ ชาวมุสลิม และชาวไทยเชื้อสายจีน อาศัยอยู่ร่วมกันมานานับร้อยปี และเป็นชุมชนซึ่งได้รับรางวัล OVC (OTOP Village Champion) ที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย รวมถึงรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยดีเด่นจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว มีพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ติดทะเล มีป่าชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีคลองขนาดใหญ่ไหลผ่าน นอกจากนี้ยังได้จัดตั้งกลุ่มดำเนินการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและท่องเที่ยว ควบคู่กับการรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี และมรดกทางภูมิปัญญาชาวบ้านของบรรพบุรุษด้วย องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ได้ผลักดันให้การท่องเที่ยวของบ้านน้ำเชี่ยวเป็นหนึ่งในพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงเพื่อการท่องเที่ยว เน้นการบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมพร้อมกับหวงแหนวิถีชีวิตดั้งเดิมที่มีเอกลักษณ์ และเน้นการจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตอย่างแท้จริง (ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลน้ำเชี่ยว, 2554)

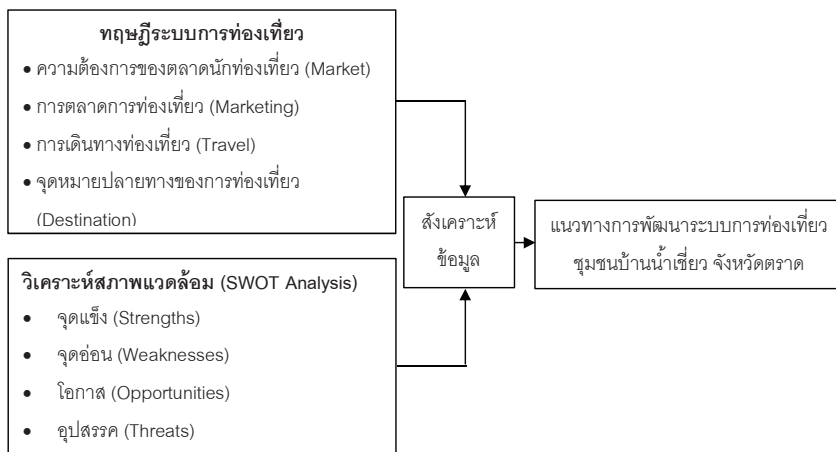
จากความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และระบบการท่องเที่ยวที่มีส่วนสำคัญในการบริหารจัดการที่มีระบบ และต้นทุนทางด้านทรัพยากรของชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว จังหวัดตราด ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ซึ่งเป็นจุดแข็งที่สำคัญ ทั้งนี้จึงมีความสำคัญในการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว จังหวัดตราด เพื่อเป็นแนวทางแนวทางการพัฒนา

ระบบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว จังหวัดตราด ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการ และชุมชน ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560–2564 และส่งเสริมการท่องเที่ยว 12 เมืองต้องห้ามพลาด Plus ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ส่งเสริมการท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ใหม่ให้ท่องเที่ยวเชื่อมโยงเป็นกลุ่ม จังหวัดจากเมืองหลักสู่เมืองรอง ภายใต้ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน โดยเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยว ในส่วนของกลยุทธ์การพัฒนาเชิงพื้นที่จากกลยุทธ์การพัฒนา 5 กลยุทธ์หลัก นอกจากนี้ ประเด็นกลยุทธ์การพัฒนารายสาขาเพื่อให้สอดคล้องกับความสนใจของนักท่องเที่ยว และตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระบบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว จังหวัดตราด
2. เพื่อศึกษา วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอก (SWOT Analysis) ระบบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว จังหวัดตราด
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาระบบการท่องเที่ยวท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว จังหวัดตราด

กรอบแนวคิดการวิจัย ผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวคิดการวิจัย ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก กำหนดผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informant) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 4 คน กลุ่มที่ 2 ผู้ประกอบธุรกิจด้านการท่องเที่ยวบริเวณพื้นที่ท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว จำนวน 6 คน ได้แก่ ธุรกิจที่พักแรม ธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่ม ธุรกิจการขนส่ง และธุรกิจสินค้าที่ระลึก และกลุ่มที่ 3 ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว จังหวัดตราด จำนวน 8 คน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลจะต้องเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structures Interview) เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม โดยมีประเด็นคำถามดังนี้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับบริบทของการท่องเที่ยว

การจัดการท่องเที่ยวท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว จังหวัดตราด และข้อเสนอแนะอื่น ๆ และนำผลการวิเคราะห์มาตอบวัตถุประสงค์และหาข้อสรุปของงานวิจัย ก่อนการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาข้อคำถาม จำนวน 3 ท่าน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการจำแนกประเด็นการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางที่กำหนดไว้ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูล และพื้นที่สำรวจ รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการสนทนาจากกลุ่มผู้นำด้านต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางการท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว จังหวัดตราด เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

4. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Method Triangulation) เป็นการใช้หลาย ๆ วิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีสัมภาษณ์ บันทึกเสียง และจดบันทึก แล้วนำข้อมูลมาตรวจสอบยืนยันความสอดคล้องกัน

ผลการศึกษา

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามประเด็นดังต่อไปนี้

1. การศึกษาระบบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว จังหวัดตราด การศึกษาระบบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว จังหวัดตราด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎีระบบการท่องเที่ยวของ Mill & Morrison (1985) ประกอบด้วย ความต้องการของตลาดนักท่องเที่ยว (Market) การตลาดการท่องเที่ยว (Marketing) การเดินทางท่องเที่ยว (Travel) และอุปสงค์ของการท่องเที่ยว (Destination) ซึ่งได้ผลการวิจัย ดังนี้

1.1 ความต้องการของตลาดนักท่องเที่ยว (Market) พบว่า ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว เป็นชุมชนซึ่งมีวิถีชีวิตวัฒนธรรม 2 ศาสนา 3 วัฒนธรรม ที่มีชาวพุทธ ชาวมุสลิม และชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น นับเป็นจุดแข็งที่สำคัญของชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในทางวัฒนธรรม การได้มีโอกาสเฝ้ามองวิถีชีวิตประจำวันหรือกิจกรรมทั่วไปของชุมชนที่ไปเยี่ยมไปเยือนและมีปฏิสัมพันธ์กับคนในท้องถิ่นนั้น ๆ

1.2 การตลาดการท่องเที่ยว (Marketing) พบว่า ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว ได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องจึงเกิดการประชาสัมพันธ์จากนักท่องเที่ยวผู้ชื่นชอบแบบัน ประสพการณ์การเดินทางท่องเที่ยวจากชุมชน ซึ่งนักท่องเที่ยวจะดำเนินการเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ กระทั่งข้อความ เป็นต้น ทั้งนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ซึ่งได้ผลักดันให้การท่องเที่ยวของบ้านน้ำเชี่ยวเป็นหนึ่งในพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้าง และพื้นที่เชื่อมโยงเพื่อการท่องเที่ยว เน้นการบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พร้อมกับวางแผนวิถีชีวิตดั้งเดิมที่มีเอกลักษณ์ และเน้นการจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตอย่างแท้จริง

1.3 การเดินทางท่องเที่ยว (Travel) พบว่า 1) นักท่องเที่ยวเป้าหมาย นักท่องเที่ยวท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวในชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว มักให้ความสนใจในวิถีชีวิตของชุมชน โดยเฉพาะวิถีชีวิต 2 ศาสนา 3 วัฒนธรรม และวิถีชีวิตชาวประมงที่อาศัยอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างสมดุล ทั้งยังดำเนินการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการจัดการท่องเที่ยวควบคู่กับการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี และมรดกทางภูมิปัญญาชาวบ้านของชุมชน 2) รูปแบบการเดินทาง การเดินทางไปชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวสามารถเดินทางโดยใช้ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 3148 อยู่ห่างจากตัวจังหวัดตราด ประมาณ 8 กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพฯ 323 กิโลเมตร การเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว จากกรุงเทพฯ ระยะทางประมาณ 328 กิโลเมตร ใช้เส้นทางมอเตอร์เวย์ หมายเลข 7 ออกทางออกที่ไปทางอำเภอบางบึง ตามถนนหมายเลข 344 ถึงทางแยกอำเภอกาญจนบุรี เลี้ยวซ้าย เข้าถนนหมายเลข 3 หรือ ถนนสุขุมวิท จากนั้นก็ขับตามถนนนี้ผ่านจังหวัดจันทบุรีมาถึงจังหวัดตราด ให้ตรงเข้าเมืองแล้วใช้เส้นทางหมายเลข 3148 มาที่อำเภอกาญจนบุรี การเดินทางโดยรถโดยสารประจำทาง จากกรุงเทพฯ จะมีรถโดยสารประจำทางไปถึงที่ตัวเมืองจังหวัดตราด สามารถขึ้นรถได้ที่ สถานีขนส่งเอกมัย หมอชิต (ถนนกำแพงเพชร 2) มีรถโดยสารและรถตู้ ใช้เวลาเดินทางประมาณ 5 – 6 ชั่วโมง การเดินทางโดยเครื่องบิน สายการบินบางกอกแอร์เวย์ จากสนามบินสุวรรณภูมิ ถึงท่าอากาศยานตราด

1.4 จุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว (Destination) พบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการ ซึ่งต้องมีการวางแผน การจัดการ และการพัฒนาอย่างเป็นระบบบนฐานวิถีชีวิตของชุมชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.4.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยว ประกอบด้วย

1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ ป่าชายเลนชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว เป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์มากและมีพื้นที่กว้างขวางทำให้มีสัตว์น้อยใหญ่มาอยู่อาศัยจนเป็นระบบนิเวศที่มีความสมบูรณ์ที่สุดในภาคตะวันออก ทั้งยังสร้างรายได้ให้กับชุมชนอีกด้วย เช่น หอยปากเปิด กุ้ง ปู และปลา เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีพันธุ์นกที่เป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น เหยี่ยวแดงคอขาว ที่มาอาศัยและแพร่พันธุ์เป็นจำนวนมากที่ป่าชายเลนแห่งนี้ ซึ่งมีมากกว่าป่าชายเลนที่อื่นรวมไปถึง หอยปากเปิดที่แพร่พันธุ์เยอะกว่าที่อื่นจนทำให้ชาวบ้านมีรายได้จากหอยปากเปิดเป็นอย่างดีด้วย

2) ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย วัดน้ำเชี่ยว สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2310 มีพื้นที่ภายในวัด 18 ไร่ สร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ในรัชสมัยของพระเจ้าเอกทัศ เป็นวัดราช คือ วัดที่ประชาชน ชาวบ้านในพื้นที่ช่วยกันสร้าง อายุร่วม 200 ปี ต่อมาได้มีการสร้างอุโบสถในช่วงปี พ.ศ. 2520 ซึ่งมีหน้าบันที่เป็นจุดเด่นของอุโบสถแห่งนี้คือรูปปั้นดินเผาารายณ์ทรงครุฑซึ่งเป็นชิ้นแรกของประเทศไทย ผลิตโดยอู่ทอง เป็นผลิตเก่าแก่ตั้งอยู่ริมคลองน้ำเชี่ยว เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์และประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของชาวมุสลิมบ้านน้ำเชี่ยว การสร้างสุเหร่าหรือมัสยิดครั้งแรกที่บ้านน้ำเชี่ยว โดยใช้ไม้โกงกางมาปักเป็นเขต 4 ด้าน หลังคามุงด้วยใบปรง นำมาสานเป็นตับเหมือน ตับจากมุงกันแดด กันฝน ต่อมาเมื่อชาวมุสลิมตั้งหลักแหล่งแน่นอนแล้ว ได้ต่อเติมสุเหร่าให้มีสภาพดีขึ้นจนถึงปัจจุบัน โดยมีได้เคลื่อนย้ายจากที่ตั้งเดิมแต่อย่างใด ศาลเจ้าพ่อน้ำเชี่ยว เป็นศาลเจ้าที่มีการก่อตั้งเมื่อต้นกรุงรัตนโกสินทร์ โดยชาวจีนที่อพยพจากเมืองจีนโดยการไล่ล่าเผาเข้ามาตั้งรกรากบริเวณริมคลองน้ำเชี่ยวเนื่องจากทำอาชีพประมง โดยศาลเจ้าปัจจุบันนี้เป็นหลังที่ 2 ที่ได้ทำการสร้างและเชิญองค์เทพย้ายมาจากสารเดิมซึ่งศาลเจ้านี้สร้างในบริเวณที่เคยสร้างศาลเจ้าหลังแรก โดยหลังแรกชื่อเซ่งจ๊วยเตาซึก ตั้งอยู่ในบริเวณศาลเจ้าหลังปัจจุบัน

3) ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางศิลปะ วัฒนธรรม วิถีชีวิต เทศกาล และงานประเพณี ประกอบด้วย งบประมาณ เชื้อว สินค้าที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของชุมชน หัตถกรรมงบประมาณเชื้อวนั้นมีความเป็นมา ในสมัยรัชกาลที่ 5 กรุงรัตนโกสินทร์ มีพ่อค้าชาวจีนมาติดต่อค้าขาย พ่อค้าทั้งหลายได้ให้หมวกทรงสูงชาวบ้านน้ำเชื้อว เห็นว่ากันแดดกันฝนได้ดี ด้วยภูมิปัญญาและไหวพริบจึงประยุกต์เอาใบจากที่เติบโต และหนาแน่นอยู่ริมคลองมาลองทำดูบ้าง ตัวใบจากมีคุณสมบัติพิเศษ คือ มีความทนทานและไม่เป็นเชื้อราและมีความเหนียวอย่างมาก ผลคือเมื่อนำมาทำงอบที่ชาวบ้านประยุกต์ขึ้นมานั้นสามารถใช้งานได้จริง ทนแดดทนฝนเกินคาดหมวกงอบมีลักษณะการใช้งานแตกต่างกันไป ชาวกระยาบยาหน้า ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ถือว่า มีชื่อเสียงมาก ในชุมชนบ้านน้ำเชื้อว และเป็นอาหารหาทานยาก เนื่องจากวัตถุดิบนั้น มาจากภายในชุมชนทั้งหมด ชาวกระยาบยาหน้านั้นมีที่มาที่ไปมาจากสมัยโบราณ ชาวมุสลิม (แขกจากเชื้อสายมลายู) ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในบ้านน้ำเชื้อว ได้นำวัฒนธรรม การกินของตนเข้ามาด้วย นั่นคือ ชาวกระยาบปากหม้อ ที่มีลักษณะคล้ายชาวกระยาบปากหม้อของชาวเวียดนาม ต่อมาเมื่อทำกินกันมาก ๆ แบ่งที่เหลืจากการทำชาวกระยาบ ถูกประยุกต์โดยนำไปตากแดดเป็นแผ่นแห้ง ๆ ขณะเดียวกัน ชาวมุสลิมเห็นว่าบ้านน้ำเชื้อว นั้นมีมะพร้าว มีกุ้งเยาะ เลยนำมาดัดแปลงทำเป็นขนม โดยใช้น้ำตาลอ้อยมา ยาทัวแบ่งเพื่อให้มะพร้าวกับกุ้งติดกับตัวแบ่ง จึงเป็นที่มาของชื่อ ชาวกระยาบยาหน้า ดังเมกรอบ ทำมาจากน้ำตาลทรายหรือน้ำอ้อย ผสมกับกะทิ และแบะแซ ลักษณะเป็น ของเหลวใส เหนียวข้น หนืด เป็นกลูโคสใช้รับประทานหนึ่ง และนำส่วนผสมทั้งหมด ไปเคี่ยวจนข้นเหนียว เทใส่ภาชนะที่มีหล่อน้ำไว้เพื่อให้เนื้อตมจับตัวเป็นก้อน เสร็จแล้ว นำไปยัดให้เป็นเส้นจนได้ขนาดตามต้องการ แล้วหักเป็นท่อนๆ ก่อนบรรจุใส่ของบรรจุภัณฑ์ ดังเมกรอบมีรูปร่างคล้ายแท่งไม้สั้น ๆ

1.4.2 กิจกรรมการท่องเที่ยว กิจกรรมของชุมชนบ้านน้ำเชื้อว นั้น มีหลายกิจกรรม จึงจัดทำเป็นแพ็คเกจเพื่ออำนวยความสะดวกกิจกรรมและเพื่อช่วยให้ ชุมชนเกิดการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง ซึ่งในแพ็คเกจ 1,190 บาท มีค่าใช้จ่ายในส่วน ของค่าที่พักโฮมสเตย์ ค่าอาหาร 3 มื้อ ค่าล่องเรือ และค่าทำงอบ โดยสามารถอธิบาย กิจกรรมต่าง ๆ ได้ดังนี้

1) ล่องเรือชมป่าชายเลน และวิถีชีวิตชาวประมง เช่น การถีบกระดานเก็บหอยแครง หอยแมลงภู่ การเลี้ยงปลาในกระชัง การดำหอยปากเบ็ด การเลี้ยงหอยนางรม และเลี้ยงแดงคอขาว รวมทั้งกิจกรรมปลูกป่าชายเลน

2) ทำงอบใบจาก โดยเป็นกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้ทดลองทำงอบใบจากด้วยตนเอง ซึ่งมีการสาธิตถึงขั้นตอนทำ โดยจะมีด้วยกัน 5 ทรง คือ ทรงกระทะคว่ำ ทรงกระดองเต่า ทรงยอดแหลมหรือทรงหัวแหลม ทรงสมเด็จ ทรงกะโหลก

3) ทำตังเมกรอบ และข้าวเกรียบยาหรณ์ โดยเป็นกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้ทดลองทำ และชิมอาหารจากฝีมือของตนเอง โดยมีการสาธิตของคนในชุมชน

1.4.3 สิ่งอำนวยความสะดวก และการให้บริการ ประกอบด้วย

1) โฮมสเตย์ ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวมีการจัดที่พักโฮมสเตย์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจำนวน 12 หลัง แต่ละหลังสามารถเข้าพักได้ประมาณ 4-5 คน ซึ่งโฮมสเตย์ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวได้ผ่านการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ให้บริการที่พักในรูปแบบสัมผัสวิถีชีวิต เน้นสะดวก สะอาด ราคาประหยัด 2) มัคคุเทศก์ท้องถิ่น ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวมีการจัดมัคคุเทศก์เพื่อให้บริการข้อมูลในชุมชนกับนักท่องเที่ยว โดยมีมัคคุเทศก์จะเป็นเยาวชนในชุมชน 3) จุดทิ้งขยะ มีถังขยะตั้งไว้เป็นจุดคอยบริการนักท่องเที่ยว 4) ป้ายบอกทาง มีป้ายบอกทางตั้งแต่เข้าถึงบริเวณชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว ไปจนถึงในชุมชน ซึ่งจะเห็นป้ายบอกทางต่าง ๆ เช่น ป้ายที่พักโฮมสเตย์ ป้ายเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชน 5) ลานจอดรถ ซึ่งมีให้บริการกับนักท่องเที่ยว

2. ศึกษา วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอก (SWOT Analysis) ระบบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว จังหวัดตราด ตามทฤษฎีระบบการท่องเที่ยวของ Mill & Morrison (1985) ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว จังหวัดตราด เพื่อเป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์สำหรับชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว ซึ่งจะช่วยให้รับรู้ถึงจุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) จากสภาพแวดล้อมภายใน มองเห็นโอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) จากสภาพแวดล้อมภายนอก ดังต่อไปนี้

2.1 ความต้องการของตลาดนักท่องเที่ยว (Market) พบว่า จุดแข็ง (Strengths) ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว เป็นชุมชนซึ่งมีวิถีชีวิตวัฒนธรรม 2 ศาสนา 3 วัฒนธรรม ที่มีชาวพุทธ ชาวมุสลิม และชาวไทยเชื้อสายจีน ที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น นับเป็นจุดแข็งที่สำคัญของชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในทางวัฒนธรรม การได้มีโอกาสเฝ้ามองวิถีชีวิตประจำวัน หรือกิจกรรมทั่วไปของชุมชนที่ไปเยี่ยมชมไปเยือนและมีปฏิสัมพันธ์กับคนในท้องถิ่นนั้น ๆ จุดอ่อน (Weaknesses) ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสวิถีชีวิตชุมชน ทั้งนี้อาจไม่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้หลากหลายมากนัก โอกาส (Opportunities) การจัดการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ของชุมชน ให้แก่นักท่องเที่ยวและผู้ที่มาทัศนศึกษา มีโอกาสพัฒนาให้กลายเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มีชื่อเสียงได้ ซึ่งสามารถนำรายได้เข้าสู่ชุมชนได้อีกทางหนึ่ง และอุปสรรค (Threats) ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย อาจทำให้ชุมชนไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ครบ เนื่องจากชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวนำเสนอวิถีชีวิตของชุมชน ทำให้ยากต่อการพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

2.2 การตลาดการท่องเที่ยว (Marketing) พบว่า จุดแข็ง (Strengths) ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวมีการประชาสัมพันธ์จากนักท่องเที่ยวผู้ชื่นชอบแบ่งปันประสบการณ์การเดินทางท่องเที่ยวจากชุมชน ซึ่งนักท่องเที่ยวจะดำเนินการเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ กระทั่งข้อความ เป็นต้น จุดอ่อน (Weaknesses) บุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านการทำการตลาดยังคงมีไม่เพียงพอ และอุปสรรค (Threats) งบประมาณการจัดทำเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางแอปพลิเคชัน อาจมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง และการดูแลระบบข้อมูลข่าวสาร อาจใช้เวลาค่อนข้างนาน เนื่องจากจำเป็นต้องมีการอัปเดตข้อมูลข่าวสารให้เป็นปัจจุบันมากที่สุด

2.3 การเดินทางท่องเที่ยว (Travel) พบว่า จุดแข็ง (Strengths) นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวมายังชุมชนโดยรถยนต์ส่วนตัว รถโดยสารประจำทาง และเครื่องบิน จุดอ่อน (Weaknesses) นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว อาจต้องมีการประสาน ติดต่อมายังชุมชนก่อน เนื่องจากทางชุมชนมีระบบการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว โอกาส (Opportunities) การพัฒนาระบบ

คมนาคม และระบบโครงสร้างพื้นฐาน ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยว เนื่องจากทำให้สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายยิ่งขึ้น และชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว ตั้งอยู่ในเส้นทางไปยังเกาะช้าง ทำให้นักท่องเที่ยวอาจเข้าไปท่องเที่ยวเพิ่มเติมในชุมชน และอุปสรรค (Threats) ข่าวดูบตีเหตุของรถโดยสาร อาทิ รถตู้ อาจส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว

2.4 จุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว (Destination) พบว่า จุดแข็ง (Strengths) ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย รวมทั้งกิจกรรมการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการ โดยชุมชนมีการวางแผน การจัดการ และการพัฒนาอย่างเป็นระบบบนฐานวิถีชีวิตของชุมชน จุดอ่อน (Weaknesses) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน ยังขาดการทำนุบำรุงและ ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ ซึ่งทำให้แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งในชุมชนมีความเสื่อมโทรม ขำรด ซึ่งอาจทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว โอกาส (Opportunities) องค์กร เอกชนเข้ามามีบทบาทในการบูรณาการให้ชุมชนเกิดอาชีพและส่งเสริมเศรษฐกิจ เช่น ร้านอาหาร ที่พัก การนำเที่ยวในชุมชน และการต่อยอดผลิตภัณฑ์ เป็นต้น และอุปสรรค (Threats) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนอื่น ๆ ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน เริ่มมีการสร้าง และพัฒนาเพิ่มมากขึ้น ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะนำเสนอต้นทุนทางวัฒนธรรม ที่มีอยู่ในท้องถิ่น มาเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยว

3. แนวทางการพัฒนาระบบการท่องเที่ยวระบบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว จังหวัดตราด

จากการศึกษาวิเคราะห์ทฤษฎีระบบการท่องเที่ยว และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ภายนอก (SWOT Analysis) ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว จังหวัดตราด สามารถ นำผลการศึกษาเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาระบบการท่องเที่ยวระบบการท่องเที่ยว ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว จังหวัดตราด ได้ดังนี้

3.1 ความต้องการของตลาดนักท่องเที่ยว (Market) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อาจมีการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยว และการจัดองค์ประกอบที่สำคัญ ของส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix) เพื่อให้เป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงระหว่าง ระบบการท่องเที่ยว ชุมชน และนักท่องเที่ยว

3.2 การตลาดการท่องเที่ยว (Marketing) ภาครัฐและผู้ประกอบการในชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว ควรสนับสนุน ส่งเสริม เผยแพร่ข้อมูลของชุมชน หรือการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวขึ้นในชุมชนเพื่อเป็นประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว และดึงดูดนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการจัดงานเทศกาล ประเพณีต่าง ๆ และชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว ควรใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร การส่งเสริมการสร้างมูลค่าให้แก่ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น Website Facebook Line โทรศัพท์ วิทยุ ฯลฯ เป็นการเพิ่มกลยุทธ์ทางการตลาด คือ มีร้านอยู่จริงและขายออนไลน์ด้วย ต้องทำให้ลูกค้าตระหนักถึงสินค้าจดจำได้ สอบถามข้อมูล ตัดสินใจซื้อ และมีการบอกต่อ

3.3 การเดินทางท่องเที่ยว (Travel) ภาครัฐควรมีการพัฒนาระบบคมนาคมและระบบโครงสร้างพื้นฐาน เนื่องจากทำให้สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายยิ่งขึ้น และชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวตั้งอยู่ในเส้นทางไปยังเกาะช้าง ทำให้นักท่องเที่ยวอาจเข้าไปท่องเที่ยวเพิ่มเติมในชุมชน และชุมชนอาจจัดรถรับส่ง เช่น รถรับส่งจากสนามบินรถรับส่งจากเส้นทางหลักเข้าชุมชน เป็นต้น

3.4 จุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว (Destination) ภาครัฐ ผู้ประกอบการ และชุมชนอาจร่วมมือกันจัดการแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนที่มีความเสื่อมโทรม ชำรุด และปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งทำให้แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งในชุมชนมีความเสื่อมโทรม ชำรุด ซึ่งอาจทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว และอาจสร้างหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ให้เป็นสถานที่รวบรวมวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว

สรุปผลและอภิปรายผล

1. การศึกษาระบบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว จังหวัดตราด พบว่าด้านความต้องการของตลาดนักท่องเที่ยว (Market) ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว เป็นชุมชนซึ่งมีวิถีชีวิตวัฒนธรรม 2 ศาสนา 3 วัฒนธรรม ที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในทางวัฒนธรรม สอดคล้องกับกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2560) กล่าวว่า

ในปัจจุบันนักท่องเที่ยวมีวัตถุประสงค์ของการเดินทาง เพื่อศึกษาหาความรู้ การเรียนรู้ และการเข้าใจถึงความแตกต่างกันของสังคมมนุษย์และสิ่งแวดล้อม หรือการเลือกปฏิบัติกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนของทิศทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับกระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวตามมา ด้านการตลาดการท่องเที่ยว (Marketing) มีการประชาสัมพันธ์จากนักท่องเที่ยวผู้ชื่นชอบแบ่งปันประสบการณ์การเดินทางท่องเที่ยวจากชุมชน ซึ่งนักท่องเที่ยวจะดำเนินการเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ กระทั่งข้อมูลเป็นต้น ทั้งนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) สอดคล้องกับ วัชรระ ชัยเขต พล เหลืองรังสี และ ธิญาดา แก้วชนะ (2560) ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการถ่ายทอดประสบการณ์การท่องเที่ยว ด้านการเดินทางท่องเที่ยว (Travel) นักท่องเที่ยวเป้าหมายให้ความสนใจในวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งมีรูปแบบการเดินทางที่สามารถเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว รถโดยสารประจำทาง และเครื่องบินด้วยสายการบินบางกอกแอร์เวย์ ด้านอุปสงค์ของการท่องเที่ยว (Destination) ทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการซึ่งต้องมีการวางแผน การจัดการ และการพัฒนาอย่างเป็นระบบบนฐานวิถีชีวิตของชุมชน สอดคล้องกับกันตพงศ์ คัมภินชัย รุ่งทิวา ทำน้ำ และอธิป จันทรสุรีย์ (2561) ผลการศึกษาพบว่า ควรมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนา รวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ที่จะก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น และกระจายรายได้แก่ท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2. ศึกษา วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอก (SWOT Analysis)

1) ด้านความต้องการของตลาดนักท่องเที่ยว (Market) พบว่า จุดแข็ง (Strengths) ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว เป็นชุมชนที่มีวิถีชีวิตวัฒนธรรม 2 ศาสนา 3 วัฒนธรรม จุดอ่อน (Weaknesses) ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสวิถีชีวิตชุมชน ทั้งนี้อาจไม่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้หลากหลายมากนัก โอกาส (Opportunities) การจัดการเรียนรู้ด้านต่างๆ ของชุมชน ด้วยการพัฒนาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ อุปสรรค (Threats) ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย อาจทำให้ชุมชนไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

ได้ครบ 2) การตลาดการท่องเที่ยว (Marketing) พบว่า จุดแข็ง (Strengths) นักท่องเที่ยว ผู้ชื่นชอบแบ่งปันประสบการณ์การเดินทางท่องเที่ยวผ่านสื่อออนไลน์ จุดอ่อน (Weaknesses) บุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านการทำการตลาดยังคงมีไม่เพียงพอ โอกาส (Opportunities) การถ่ายทำรายการ เพื่อเผยแพร่ผ่านรายการโทรทัศน์ อุปสรรค (Threats) งบประมาณการจัดทำเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางแอปพลิเคชัน อาจมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง 3) การเดินทางท่องเที่ยว (Travel) พบว่า จุดแข็ง (Strengths) นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวในชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว มักให้ความสนใจในวิถีชีวิตของชุมชน โดยสามารถเดินทางท่องเที่ยวมายังชุมชนโดยรถยนต์ส่วนตัว รถโดยสารประจำทาง และเครื่องบิน จุดอ่อน (Weaknesses) นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว อาจต้องมีการประสาน ติดต่อมายังชุมชนก่อน โอกาส (Opportunities) การพัฒนาระบบคมนาคม และระบบโครงสร้างพื้นฐาน ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยว อุปสรรค (Threats) ขาวอุบัติเหตุของรถโดยสาร อาจส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว 4) จุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว (Destination) พบว่า จุดแข็ง (Strengths) ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย จุดอ่อน (Weaknesses) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน ยังขาดการทำนุบำรุงและปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ โอกาส (Opportunities) องค์กรเอกชนเข้ามามีบทบาทในการบูรณาการให้ชุมชนเกิดอาชีพและส่งเสริมเศรษฐกิจ อุปสรรค (Threats) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนอื่น ๆ ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันเริ่มมีการสร้าง และพัฒนาเพิ่มมากขึ้น

3. แนวทางการพัฒนาระบบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว จังหวัดตราด

1) ความต้องการของตลาดนักท่องเที่ยว (Market) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอาจมีการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยว และการจัดองค์ประกอบที่สำคัญของส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix) เพื่อให้เป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงระหว่างตักนักท่องเที่ยวตลาดนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับ ภัทรพร ทิมแดง และวินัย ปัญญาจรศักดิ์ (2554) ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่รับผิดชอบในหน่วยงานการท่องเที่ยวจะต้องให้ความสัมพันธ์ให้มากกับการต้อนรับที่อบอุ่น และเป็นกันเอง ทำให้นักมีความพอใจมากกับสถานที่ท่องเที่ยว

ที่ทำให้มีความสุขที่มากขึ้น หรือทำให้เกิดความพึงพอใจที่เกินความคาดหวังให้มากขึ้น

2) การตลาดการท่องเที่ยว (Marketing) ภาครัฐและผู้ประกอบการในชุมชนบ้านน้ำเชี่ยวควรสนับสนุน ส่งเสริม เผยแพร่ข้อมูลของชุมชน หรือการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวขึ้นในชุมชนเพื่อเป็นประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว และดึงดูดนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการจัดงานเทศกาล ประเพณีต่าง ๆ สอดคล้องกับ ภัทรพร ทิมแดง และวินัย ปัญจขจรศักดิ์ (2554) ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญให้มากขึ้นกับการมีประชาสัมพันธ์ที่ดีในการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมการตลาดของโรงแรม รวมถึงการบริการที่ประทับใจให้มากขึ้น

3) การเดินทางท่องเที่ยว (Travel) ภาครัฐควรมีการพัฒนาระบบคมนาคม และระบบโครงสร้างพื้นฐาน เนื่องจากทำให้สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ ศิรินันท์ พงษ์รินทร์ โอษฐ์ญา บัณฑิต และชัชชญา ยอดสุวรรณ (2559) ผลการศึกษาพบว่า ภาครัฐควรจัดการคมนาคมและการจราจรโดยกำหนดพื้นที่จอดรถของนักท่องเที่ยว เพื่อควบคุมความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการคมนาคมและการสัญจรภายในสถานที่ท่องเที่ยว และจัดให้มีรถนำเที่ยว

4) จุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว (Destination) ภาครัฐผู้ประกอบการ และชุมชนอาจร่วมมือกันจัดการแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนที่มีความเสื่อมโทรม ซ้ำชุด และปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนอาจสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ให้เป็นสถานที่รวบรวมวัฒนธรรมท้องถิ่น หรือเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว สอดคล้องกับ ณัฏฐพัชร มณีโรจน์ (2560) กล่าวว่าควรมีการดูแลรักษาทรัพยากรด้านต่าง ๆ ของชุมชนที่มีอยู่แล้วให้คงอยู่คู่ชุมชนตลอดไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราดเป็นชุมชนที่มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และสมดุล เป็นแหล่งของระบบนิเวศป่าชายเลนและสัตว์น้ำที่มีความสำคัญกับวิถีชีวิตของชุมชน รวมไปถึงทรัพยากรทางด้านศิลปวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าที่มีการปรากฏร่องรอยทางประวัติศาสตร์ไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ควรมีการศึกษาศักยภาพการรองรับและ

การบริหารจัดการ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว (Carrying Capacity) ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชนในอนาคต ถือเป็นการลดความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวให้มากที่สุด ชุมชนยังมีรายได้โดยที่ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวยังคงอุดมสมบูรณ์และยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กมลพิพัฒน์ ชนะสิทธิ และนรินทร์ สังข์รักษา. (2561). แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาดน้ำคลองแดน อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*, 12(28), 163-176.
- กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). *คู่มือการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ : กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2558). *มาตรฐานการส่งเสริมการท่องเที่ยว*. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2562, จาก http://www.dla.go.th/work/e_book/eb1/std210550/22/22.htm.
- กันตพงศ์ คุ่มโนนชัย รุ่งทิวา ทำน้ำ และอธิป จันทรสุริย์. (2561). เรื่องเล่าความสำเร็จการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้วยกระบวนการใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง วิสาหกิจชุมชนชาไบขลุ อำเภอกงหรา จังหวัดระยอง. *ในการประชุมวิชาการระดับชาติ SMARTS ครั้งที่ 9*, 503-513.
- ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์. (2550). *การวางแผนและพัฒนาดลาดการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์. (2555). การท่องเที่ยว: มิติแห่งศาสตร์บูรณาการ. *วารสารวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 7 (1), 1-4.
- ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลน้ำเขียว. (2554). *ข้อมูลชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลน้ำเขียว*. ตราด : ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลน้ำเขียว.

- ณรงค์วิทย์ แสนทอง. (2551). *การบริหารผลงานเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ณัฐพัชร มณีโรจน์. (2560). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน. *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ*, 13(2), 25-46.
- ทิพาพร ไตรบรรณ. (2559). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์กรณีศึกษา หมู่บ้านอรัญญิก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- นิตยา งามยิ่งยง และละอียด ศิลาโนย. (2560). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนบริเวณริมฝั่งคลองดำเนินสะดวกในจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดราชบุรี. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 11(1), 149-116
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่9). กรุงเทพฯ : บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- พระครูธรรมกถาสุนทร. (2560). *ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภัทรพร ทิมแดง และวินัย ปัญจขจรศักดิ์. (2554). โมเดลการตลาดเชิงประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 16(3), 89-101.
- มิ่งสรรพ ขาวสะอาด และคณะ. (2556). *เศรษฐกิจศาสตร์ว่าด้วยการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- วิรัช ดันติสุทธิเวท. (2550). *ผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นกรณีศึกษา ชุมชนตำบลเชิงทะเล*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วัชร ชัยเขต พล เหลืองรังสี และธัญดา แก้วชนะ. (2560). *พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการเลือกแหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดสงขลา*. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- วรัชต์ มัธยมบุรุษ. (2560). *ระบบการท่องเที่ยว*. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2563, จาก <https://www.gotoknow.org>

- วรัชต์ มัธยมบุรุษ. (2562). โครงสร้างของระบบการท่องเที่ยว. *วารสารการบริการและท่องเที่ยวไทย*, 14(1), 94-102.
- สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2562). *ทิศทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว ประจำปี 2562*. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2563, จาก [https://ismed.or.th/PR110462\(1\).php](https://ismed.or.th/PR110462(1).php)
- สุเทพ สิงห์สมาพะ. (2560). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในมุมมองของผู้ประกอบการท่องเที่ยวและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตำบลกมลา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 3(2), 110-124.
- ศิรินันท์ พงษ์นิรันดร์ โอษฐ์ญา บัชรธรรม และชัชชญา ยอดสุวรรณ. (2559). แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 9(1), 234-259.
- Kotler, Philip. (2003). *Marketing Management*. 11th ed. Upper Saddle River, NJ: Prentice –Hall.
- Mill, R.C. and Morrison, A.M. (1985). *The Tourism System*. New Jersey: Prentice Hall.
- Mill, R.C. and Morrison, A.M. (2002). *The Tourism System*. Kendall Hunt Pub, Dubuque.

สถานการณ์เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กรณีศึกษา

ถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่¹

The Situations Relating to the Alcoholic Beverages

A case study Nimmanhaemin Road, Chiang Mai Province

วสันต์ ปวนปันวงศ์²

Wasan Pounpunwong²

²สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น

²Political Science Program, College of Local Management and Development

²มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

²Pibulsongkram Rajabhat University

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้นำเสนอประเด็นสถานการณ์เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กรณีศึกษา ถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล คือ กลุ่มนักศึกษาที่ใช้บริการ กลุ่มนักท่องเที่ยว และกลุ่มประชาชนทั่วไป และใช้เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถามเชิงสำรวจความคิดเห็น (Survey questionnaire sample) จำนวน 300 ชุด

¹บทความวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง นโยบายการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของรัฐบาลกับการสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจในพื้นที่ถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้ทุน ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.) หน่วยระบาดวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ผลการวิจัยที่ผู้วิจัยได้นำเสนอในบทความฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ 1. พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และ 3. การรับรู้มาตรการที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผลการวิจัยทั้ง 3 ประเด็น นำไปสู่การอธิบายให้เห็นภาพของสถานการณ์เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่

ข้อเสนอแนะในงานวิจัย 1. การนำเสนอเรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จำเป็นต้องแก้ไขข้อกฎหมายให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และเป็นไปตามสภาพสังคม มิติทางเศรษฐกิจ และวิธีการรับข้อมูลข่าวสารของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไป 2. รัฐต้องปรับทำนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เข้มแข็ง ควบคุมทั้ง อุตสาหกรรม ตลาดการค้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งผู้ผลิตรายใหญ่ รายย่อย และการควบคุมการดื่มให้เป็นการทั่วไปไม่มีการเลือกปฏิบัติจนนำไปสู่การเอื้อต่อกลุ่มทุนขนาดใหญ่ หรือผู้มีอิทธิพล

คำสำคัญ : เครื่องดื่มแอลกอฮอล์, ถนนนิมมานเหมินท์, จังหวัดเชียงใหม่

Abstract

This research aims to present The Situations Relating to the Alcoholic Beverages A case study Nimmanhaemin Road, Chiang Mai Province. This researcher was conducted with a quantitative research methodology. The sample used for data collection were groups of students, tourists and the general public. The research instrument was a total of 300 samples who responded to a survey questionnaire.

The research results presented by the researcher were divided into three issues: 1. The behaviors of drinking alcohols. 2.The opinions on liquor and alcoholic beverages. 3. Recognition on laws related to alcoholic beverages. The study results of these three issues have led to an overall image of government policies and measures on alcohol control and the impacts on alcohol distribution in the area of Nimmanhaemin Road, Chiang Mai Province through the phenomenon of the Situations Relating to the Alcoholic in Nimmanhaemin Road, Chiang Mai Province.

Research Suggestions 1. The presentation of alcohol beverages requires the revision of legal provisions to be appropriate to the current situations and be according to social conditions, economic dimension and changing methods to receive information of the people. 2. The government sector must adjust the pivot point, strengthen relevant policies and laws to, and control alcohol industry and market for large-sized and small-sized manufacturers and general drinking control is not discriminatory, leading to facilitating large-capital or influential groups.

Keywords : Alcoholic Beverages, Nimmanhaemin Road, Chiang Mai Province

บทนำ

บทความวิจัยฉบับนี้นำเสนอสถานการณ์เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่ถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ โดยประเด็นเกี่ยวกับสถานการณ์เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงานศึกษาของ R. Room และ D. Jernigan เรื่อง the ambiguous role of alcohol in economic and social development ที่อธิบายถึงบทบาทที่ไม่ชัดเจนของแอลกอฮอล์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยสะท้อนหลักการให้เห็นว่าในสถานการณ์ปัจจุบันการจัดจำหน่ายแอลกอฮอล์มีลักษณะของการทำเป็นอุตสาหกรรมโดยเฉพาะในสังคมของประเทศกำลังพัฒนา มุมมองของการมีอยู่ของการจัดจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเทศที่กำลังพัฒนาจะมีมุมมองในเชิงบวกซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจแม้ว่าอาจได้รับการยอมรับว่าผลกระทบต่อสุขภาพและความสงบเรียบร้อยของประชาชนที่เป็นผลกระทบด้านลบก็ตาม ในงานของ R. Room และ D. Jernigan เริ่มต้นจากกล่าวถึงเครื่องดื่มเบียร์ที่เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่ธรรมดา (Alcohol: No ordinary commodity) จนนำมาซึ่งการควบคุมการผลิต การจัดจำหน่าย การโฆษณา การตลาด ฯลฯ ภายใต้กฎหมายที่กำหนดขึ้น (R. Room and D. Jernigan, 2000) แต่ประเด็นที่น่าสนใจในงานชิ้นนี้คือการกล่าวถึงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของเศรษฐกิจผ่านกิจกรรมการจัดจำหน่ายแอลกอฮอล์ ซึ่งยึดโยงกับการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับแอลกอฮอล์ที่มีการจ้างงานลดลง การจ้างงานที่ลดลงในอุตสาหกรรมแอลกอฮอล์ในงานชิ้นนี้ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นผลมาจากนโยบายการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของรัฐ นอกจากนี้สายใยโครงสร้างเครือข่ายธุรกิจการจัดจำหน่ายแอลกอฮอล์ก็ได้รับผลกระทบไปด้วย เช่น สถานบันเทิง ร้านค้าปลีก เป็นต้น (R. Room and D. Jernigan, 2000). ทั้งนี้ในงานของ Philip J. Cook และ Michael J. Moore เรื่อง The Economics of Alcohol Abuse And Alcohol-Control Policies ได้อธิบายให้เห็นภาพของการพัฒนาเศรษฐกิจกับนโยบายการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ว่าด้วยการการประเมินนโยบายแอลกอฮอล์ผ่านการวิเคราะห์เชิงประจักษ์เกี่ยวกับผลกระทบของมาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และผลที่ตามมา โดยข้อนำเสนอที่น่าสนใจประการหนึ่ง คือ ปัญหาเกี่ยวกับแอลกอฮอล์

น้อยลงเมื่อราคาเครื่องต้มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้นหรือมีการจำกัด ปริมาณแอลกอฮอล์ มีสูงขึ้น (Philip J. Cook and Michael J. Moore, 2002) ในวรรณคดีของผู้วิจัยมองว่า งานวิจัยที่ยกตัวอย่างมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าถึงแม้ว่ารัฐจะมีมาตรการในการควบคุม เครื่องต้มแอลกอฮอล์ แต่ในความเป็นจริงการจัดจำหน่ายแอลกอฮอล์ภายในรัฐยังคง มีความเกี่ยวพันทางเศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวได้ของรัฐในการจัดเก็บภาษี ขนาดการลดลงของภาคอุตสาหกรรมในเครือข่ายของการผลิตเครื่องต้มแอลกอฮอล์ หรือแม้กระทั่งการลดลงของการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมเครื่องต้มแอลกอฮอล์ ด้วยเหตุนี้จึงเท่ากับว่าการมีอยู่ของกฎระเบียบ มาตรการ ในการควบคุมเครื่องต้มแอลกอฮอล์ ไม่ได้ลดยตัวอยู่อย่างโดดเดี่ยวแต่ในทางตรงกันข้ามยังมีรายละเอียดปลีกย่อยที่แฝง อยู่ในกลไกของรัฐ (สมพงษ์ จันทรชอนแก่น, 2560)

ฉะนั้น ในกรณีของถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยต้องการนำเสนอ ถึงประเด็นว่าภายหลังจากที่พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องต้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 รวมไปถึงมาตรการของรัฐในช่วงที่ คสช. ทำให้ร้านค้า สถานบันเทิงจำนวนมากต้องมีการปรับตัว ทั้งนี้การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในการตระหนักถึงเรื่องความซับซ้อนทางเศรษฐกิจที่เป็นผลมาจากการเข้มงวดในมาตรการเหล่านั้น หน่วยงานภาครัฐ ที่เกี่ยวข้องมีลักษณะการดำเนินงานอย่างไรเพื่อให้พื้นที่ถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ ยังคงความเป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวผ่านการจำหน่าย แอลกอฮอล์ ซึ่งในขณะเดียวกันผู้ประกอบการเองก็ต้องยอมรับในส่วนของมาตรการ การควบคุมและกฎระเบียบของรัฐ (วสันต์ ปวนปันวงศ์, 2563, 91-92)

ด้วยสาระสำคัญของบริบทของพื้นที่ถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องต้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และแนวทางการพัฒนา เศรษฐกิจ ข้างต้น บทความวิจัยฉบับนี้จึงฉายภาพสถานการณ์เกี่ยวกับเครื่องต้ม แอลกอฮอล์โดยนำไปสู่ประเด็น อาทิ พฤติกรรมการดื่มเครื่องต้มแอลกอฮอล์ และ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเครื่องต้มแอลกอฮอล์และการรับรู้ข้อมูลมาตรการ ทำยสุดนำไปสู่ นโยบายและมาตรการของรัฐในการควบคุมเครื่องต้มแอลกอฮอล์ และข้อเสนอแนะ ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์เกี่ยวกับเครื่องต้มแอลกอฮอล์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาถึงสถานการณ์เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่ถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่

ระเบียบวิธีการดำเนินวิจัย

บทความวิจัยฉบับนี้ในการนำเสนอสถานการณ์เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่ถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษา นักท่องเที่ยว และ ประชาชนทั่วไป ในเส้นทางถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามแบบโควตา (Quota sampling) โดยมีแบบสอบถาม (Questionnaire) ทั้งหมด 300 ชุด มีดังนี้

1.1.1 กลุ่มนักศึกษาที่ใช้บริการ	100 คน
1.1.2 กลุ่มนักท่องเที่ยว	100 คน
1.1.3 กลุ่มประชาชนทั่วไป	100 คน

1.2 เครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยใช้เครื่องมือคือแบบสอบถามเชิงสำรวจความคิดเห็น (Survey questionnaire sample) จำนวน 300 ชุด ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยทำการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และตั้งอยู่บนฐานของวัตถุประสงค์ของงานวิจัยฉบับนี้โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่ถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ ตอนที่ 3 การรับรู้ข้อมูลกฎหมายที่เกี่ยวกับสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการ Pre-test กับกลุ่มที่ไม่ใช่ตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วแก้ไขปรับปรุงจนได้แบบสอบถาม โดยมีรายละเอียดดังนี้ การทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามจำนวน 30 ชุด ทดลองกลุ่มตัวอย่าง 1 คน ต่อ 1 แบบสอบถาม และนำมาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมั่น

ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น คือ 0.836

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

1.3.1 ผู้วิจัยใช้วิธีการการเก็บข้อมูลแบบกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) จากกลุ่มตัวอย่าง

1.3.2 แจกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 ชุดโดยแบ่งเป็น นักศึกษา นักท่องเที่ยว และประชาชนทั่วไป อย่างละ 100 ชุด

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ภายหลังจากการเก็บข้อมูลแล้วเสร็จ ผู้วิจัยนำข้อมูลทำการวิเคราะห์ผ่านโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) ผู้วิจัยใช้ค่าสถิติแบบพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยแจกแจง ความถี่ (frequency) การหาจำนวนร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่า ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (วสันต์ ปวนปันวงศ์, 2563, น. 33-39)

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยในการ สถานการณ์เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ภายใต้กรอบการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ มีดังนี้

1. พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่ถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัด เชียงใหม่

ตารางที่ 1.1 แสดงความถี่และร้อยละของคำตอบที่ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกในประเด็นข้อคำถาม “ท่านเคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อะไรบ้าง” (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	ความถี่	ร้อยละ
1. สุรา	286	34.9
2. เบียร์	281	34.3
3. ไวน์	106	12.9
4. วอดก้า	135	16.5
5. อื่นๆ	662	60.2
6. ไม่เคยดื่ม	610	61.2
รวม	820	100.0

จากตารางที่ 1.1 พบว่าความถี่และค่าร้อยละของคำตอบส่วนใหญ่เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทสุรามีจำนวน 286 คิดเป็นร้อยละ 34.9, เบียร์ จำนวน 281 คิดเป็นร้อยละ 34.3, วอดก้า จำนวน 135 คิดเป็นร้อยละ 16.5, ไวน์ จำนวน 106 คิดเป็นร้อยละ 12.9, อื่นๆ จำนวน 2 คิดเป็นร้อยละ 0.2 และไม่เคยดื่ม จำนวน 10 คิดเป็นร้อยละ 1.2

ตารางที่ 1.2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามโดยจำแนกในประเด็น
ข้อคำถาม “ท่านดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บ่อยแค่ไหน”

ความถี่ในการดื่มเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์	จำนวน	ร้อยละ
1. นานๆ ที่ตามโอกาส	020 คน	06.7
2. 2 – 3 เดือนครั้ง	010 คน	03.3
3. เดือนละ 1 – 2 ครั้ง	074 คน	24.7
4. สัปดาห์ละ 1 – 2 ครั้ง	177 คน	59.0
5. ดื่มทุกวัน เกือบทุกวัน	009 คน	03.0
6. ผู้ไม่ตอบข้อคำถาม ²	010 คน	03.3
รวม	300 คน	100.0

จากตารางที่ 1.2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
สัปดาห์ละ 1 – 2 ครั้ง จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 59.0, เดือนละ 1 – 2 ครั้ง จำนวน
74 คน คิดเป็นร้อยละ 24.7, นานๆ ที่ตามโอกาส จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ
6.7, 2 – 3 เดือนครั้ง จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3, ดื่มทุกวัน เกือบทุกวัน
จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 และผู้ไม่ตอบข้อคำถาม จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3

² สาเหตุที่ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้เลือกตอบคำถามนี้ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตไว้ 3 ประการคือ 1. จำช่วงเวลาที่
ที่เริ่มเข้าสู่วงจรการดื่มแอลกอฮอล์ไม่ได้ 2. เป็นบุคคลที่ไม่ดื่มแอลกอฮอล์ตั้งแต่แรก 3. ไม่ประสงค์จะตอบคำถาม
ข้อนี้

ตารางที่ 1.3 แสดงความถี่และร้อยละของคำตอบที่ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกในประเด็นข้อคำถาม “เหตุผลที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ท่านดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์” (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ข้อความ	ความถี่	ร้อยละ
1. สนุก คลายเครียด	62	19.3
2. ท้ายทาย เทห์	3	60.9
3. เข้ากลุ่มกับเพื่อน	175	54.3
4. อยากลอง	12	63.7
5. อร่อย ชื่นชอบรสชาติ	13	64.0
6. มีสถานให้บริการอยู่ใกล้ๆ เข้าถึงง่าย	64	61.2
7. สื่อโฆษณาจูงใจ	61	60.3
8. มีคนชักชวน	45	14.0
9. ทัศนคติ ค่านิยม	65	61.6
10. ประเพณี พิธีกรรม	62	60.6
รวม	322 คน	96.30

จากตารางที่ 1.3 พบว่า ความถี่และค่าร้อยละของคำตอบส่วนใหญ่ให้เหตุผลที่สำคัญทำให้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คือ เข้ากลุ่มกับเพื่อน จำนวน 175 คิดเป็นร้อยละ 54.3, สนุก คลายเครียด จำนวน 62 คิดเป็นร้อยละ 19.3, มีคนชักชวน จำนวน 45 คิดเป็นร้อยละ 14.0, อร่อย ชื่นชอบรสชาติ จำนวน 13 คิดเป็นร้อยละ 4.0, อยากลอง จำนวน 12 คิดเป็นร้อยละ 3.7, ทัศนคติ ค่านิยม จำนวน 5 คิดเป็นร้อยละ 1.6, มีสถานให้บริการอยู่ใกล้ๆ เข้าถึงง่าย จำนวน 4 คิดเป็นร้อยละ 1.2, ท้ายทาย เทห์ จำนวน 3 คิดเป็นร้อยละ 0.9, ประเพณี พิธีกรรม จำนวน 2 คิดเป็นร้อยละ 0.6, และสื่อโฆษณาจูงใจ จำนวน 1 คิดเป็นร้อยละ 0.3

ตารางที่ 1.4 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามโดยจำแนกในประเด็น
ข้อคำถาม “จำนวนเงินที่ท่าน ใช้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อเดือน”

จำนวนเงิน	จำนวน	ร้อยละ
1. ไม่เกิน 1,000 บาท	238 คน	79.3
2. 1,001 - 3,000 บาท	052 คน	17.3
3. 3,001 - 5,000 บาท	0-	0-
4. 5,001 – 10,000 บาท	0-	0-
5. มากกว่า 10,000 บาท	0-	0-
6. ผู้ไม่ตอบข้อคำถาม ³	0010 คน	03.3
รวม	300 คน	100.0

จากตารางที่ 1.4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้จ่ายในดื่มเครื่องดื่ม
แอลกอฮอล์เดือนละไม่เกิน 1,000 บาท จำนวน 238 คน คิดเป็นร้อยละ 79.3, 1,001 -
3,000 บาท จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 17.3 และผู้ไม่ตอบข้อคำถาม จำนวน 10 คน
คิดเป็นร้อยละ 3.3

³ สาเหตุที่ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้เลือกตอบคำถามนี้ คือ 1. เป็นบุคคลที่ไม่ดื่มแอลกอฮอล์ตั้งแต่แรก 2. ไม่
ประสงค์จะตอบคำถามข้อนี้

⁴ สาเหตุที่ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้เลือกตอบคำถามนี้ 1. เป็นบุคคลที่ไม่ดื่มแอลกอฮอล์ตั้งแต่แรก 2. ไม่ประสงค์
จะตอบคำถามข้อนี้

ตารางที่ 1.5 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามโดยจำแนกในประเด็นข้อคำถาม “ท่านคิดว่าสื่อใดส่งผลต่อการตัดสินใจต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากที่สุด”

ข้อความ	จำนวน	ร้อยละ
1.การชักชวนจากบุคคลรอบข้าง	017 คน	5.7
2.ป้ายโฆษณาต่างๆ	001 คน	00.3
3. โปรโมชั่นลดราคา	008 คน	02.7
4. สื่อออนไลน์ต่างๆ	060 คน	20.0
5. อารมณ์ส่วนตัว	003 คน	01.0
6. ผู้ไม่ตอบข้อคำถาม ⁴	211 คน	70.3
รวม	300 คน	100.0

จากตารางที่ 1.5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบว่าสื่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากที่สุด คือ สื่อออนไลน์ต่างๆ จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0, การชักชวนจากบุคคลรอบข้างให้ดื่มสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 5.7 อารมณ์ส่วนตัว จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0, โปรโมชั่นลดราคา จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.7 ป้ายโฆษณาต่างๆ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3, และผู้ไม่ตอบข้อคำถาม จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 70.3

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ข้อความ	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ ความ คิดเห็น
1. เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใดๆ ก็ดื่มได้	2.28	0.949	ไม่แน่ใจ
2. เครื่องดื่มแอลกอฮอล์หาซื้อได้ง่าย	2.92	0.327	เห็นด้วย
3. เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใดๆ ก็ซื้อได้	2.09	0.980	ไม่แน่ใจ
4. เครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีจำหน่ายในร้านขายของ และร้านสะดวกซื้อทั่วไป	2.90	0.323	เห็นด้วย
5. เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้เข้ากลุ่มเพื่อนง่าย	2.84	0.475	เห็นด้วย
6. สื่อโฆษณาทำให้มีการดื่มและจำหน่ายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์	2.08	0.428	ไม่แน่ใจ
7. มีกฎหมายที่บังคับใช้เกี่ยวกับการจำหน่าย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์	2.94	0.258	เห็นด้วย
8. นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ในถนนนิมมานเหมินท์ดื่ม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์	2.81	0.428	เห็นด้วย
9. ในพื้นที่ถนนนิมมานเหมินท์มีการจำหน่าย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์	2.91	0.315	เห็นด้วย
10. การควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการเข้าสถานบันเทิงทำให้เศรษฐกิจไม่ดีหรือนัก ท่องเที่ยวลดลง	2.01	0.447	ไม่แน่ใจ
11. เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดอุบัติเหตุ และ อาชญากรรม ในพื้นที่ ถนนนิมมานเหมินท์	1.92	0.497	ไม่แน่ใจ
12. ในพื้นที่ถนนนิมมานเหมินท์เป็นที่นิยมของนักดื่ม และนักท่องเที่ยวต่างชาติ	2.85	0.381	เห็นด้วย
13. ถนนนิมมานเหมินท์มีความทันสมัยเนื่องจากมี ร้านอาหาร ผับ และร้านจำหน่ายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ เป็นจำนวนมาก	2.49	0.507	เห็นด้วย
สรุปค่าเฉลี่ย	2.54	0.486	เห็นด้วย

จากตารางที่ 2.1 พบว่า ในประเด็น ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับข้อความต่อไปนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว โดยมีค่าเฉลี่ย 2.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.486 ผลการศึกษาของแบบสอบถามข้อที่ 1 ในประเด็น เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใดๆ ก็ดื่มได้ มีค่าเฉลี่ย 2.28 แสดงให้เห็นถึงความไม่แน่ใจในข้อความดังกล่าว โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า เห็นด้วย จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 63.3, ไม่แน่ใจ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 และไม่เห็นด้วย จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 34.7 ผลการศึกษาของแบบสอบถามข้อที่ 2 ในประเด็น เครื่องดื่มแอลกอฮอล์หาซื้อได้ง่าย มีค่าเฉลี่ย 2.92 แสดงให้เห็นถึงความเห็นด้วยในข้อความดังกล่าว โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า เห็นด้วย จำนวน 281 คน คิดเป็นร้อยละ 93.7, ไม่แน่ใจ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 4.7 และไม่เห็นด้วย จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.7 ผลการศึกษาของแบบสอบถามข้อที่ 3 ในประเด็น เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใดๆ ก็ซื้อได้ มีค่าเฉลี่ย 2.09 แสดงให้เห็นถึงความไม่แน่ใจในข้อความดังกล่าว โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า เห็นด้วย จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 53.0, ไม่แน่ใจ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3 และไม่เห็นด้วย จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 43.7 ผลการศึกษาของแบบสอบถามข้อที่ 4 ในประเด็น เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีจำหน่ายในร้านขายของและร้านสะดวกซื้อทั่วไป มีค่าเฉลี่ย 2.90 แสดงให้เห็นถึงความเห็นด้วยในข้อความดังกล่าว โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า เห็นด้วย จำนวน 275 คน คิดเป็นร้อยละ 91.7, ไม่แน่ใจ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 7.3 และไม่เห็นด้วย จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 ผลการศึกษาของแบบสอบถามข้อที่ 5 ในประเด็น เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้เข้ากลุ่มเพื่อนง่าย มีค่าเฉลี่ย 2.84 แสดงให้เห็นถึงความเห็นด้วยในข้อความดังกล่าว โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า เห็นด้วย จำนวน 267 คน คิดเป็นร้อยละ 89.0, ไม่แน่ใจ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3 และไม่เห็นด้วย จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 4.7 ผลการศึกษาของแบบสอบถามข้อที่ 6 ในประเด็น สื่อโฆษณาทำให้มีการดื่มและจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีค่าเฉลี่ย 2.08 แสดงให้เห็นถึงความไม่แน่ใจในข้อความดังกล่าว โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า เห็นด้วย จำนวน 267 คน คิดเป็นร้อยละ 89.0, ไม่แน่ใจ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3 และไม่เห็นด้วย จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 4.7

ผลการศึกษาของแบบสอบถามข้อที่ 7 ในประเด็นมีกฎหมายที่บังคับใช้เกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีค่าเฉลี่ย 2.94 แสดงให้เห็นถึงความเห็นด้วยในข้อคำถามดังกล่าว โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า เห็นด้วย จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80.0, ไม่แน่ใจ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 และไม่เห็นด้วย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3 ผลการศึกษาของแบบสอบถามข้อที่ 8 ในประเด็นนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ในถนนนิมมานเหมินท์ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีค่าเฉลี่ย 2.81 แสดงให้เห็นถึงความเห็นด้วยในข้อคำถามดังกล่าว โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า เห็นด้วย จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 95.5, ไม่แน่ใจ จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 และไม่เห็นด้วย จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.7 ผลการศึกษาของแบบสอบถามข้อที่ 9 ในประเด็นในพื้นที่ถนนนิมมานเหมินท์มีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีค่าเฉลี่ย 2.91 แสดงให้เห็นถึงความเห็นด้วยในข้อคำถามดังกล่าว โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า เห็นด้วย จำนวน 277 คน คิดเป็นร้อยละ 92.3, ไม่แน่ใจ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7 และไม่เห็นด้วย จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 ผลการศึกษาของแบบสอบถามข้อที่ 10 ในประเด็นการควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการเข้าสถานบันเทิงทำให้เศรษฐกิจไม่ดีหรือนักท่องเที่ยวลดลง มีค่าเฉลี่ย 2.01 แสดงให้เห็นถึงความไม่แน่ใจในข้อคำถามดังกล่าว โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า เห็นด้วย จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 10.7, ไม่แน่ใจ จำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 80.0 และไม่เห็นด้วย จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 9.3 ผลการศึกษาของแบบสอบถามข้อที่ 11 ในประเด็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดอุบัติเหตุ และอาชญากรรม ในพื้นที่ถนนนิมมานเหมินท์ มีค่าเฉลี่ย 1.92 แสดงให้เห็นถึงความไม่แน่ใจในข้อคำถามดังกล่าว โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า เห็นด้วย จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 8.7, ไม่แน่ใจ จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 74.7 และไม่เห็นด้วย จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 ผลการศึกษาของแบบสอบถามข้อที่ 12 ในประเด็นในพื้นที่ถนนนิมมานเหมินท์เป็นที่นิยมของนักดื่มและนักท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ย 2.85 แสดงให้เห็นถึงความเห็นด้วยในข้อคำถามดังกล่าว โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า เห็นด้วย จำนวน 259 คน คิดเป็นร้อยละ 86.3, ไม่แน่ใจ จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 12.7 และไม่เห็นด้วย จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 และผลการศึกษาของแบบสอบถามข้อที่ 13 ในประเด็น

ถนนนิมมานเหมินท์มีความทันสมัยเนื่องจากมีร้านอาหาร ผับ และร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นจำนวนมาก มีค่าเฉลี่ย 2.49 แสดงให้เห็นถึงความเห็นด้วยในข้อความดังกล่าว โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า เห็นด้วย จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 49.3, ไม่แน่ใจ จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 50.3 และไม่เห็นด้วย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3

3. การรับรู้มาตรการที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 3.1 แสดงค่าเฉลี่ย () และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในข้อคำถามท่าน เห็นด้วยหรือไม่กับต่อความต่อไปนี้

ข้อความ	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความเห็น
1. สถานบันเทิง ร้านอาหาร ผับ ร้านเหล้า ดึงดูดนักท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลดีด้านเศรษฐกิจ	2.87	0.343	เห็นด้วย
2. การจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นรายได้ของรัฐจากการเก็บภาษี	2.78	0.426	เห็นด้วย
3. การจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ	2.72	0.464	เห็นด้วย
4. การซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดความยากจนนำไปสู่ปัญหาหนี้สิน	1.78	0.580	ไม่แน่ใจ
5. การซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดการกระจายรายได้	1.73	0.511	ไม่แน่ใจ
6. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้จำนวนผู้ซื้อและดื่มลดลง	1.99	0.400	ไม่แน่ใจ
7. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้ร้านค้าส่งและปลีก รวมถึงสถานบันเทิงมีรายได้ลดลง	2.01	0.374	ไม่แน่ใจ
8. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้จำนวนนักดื่มลดลง ส่งผลต่อเม็ดเงินในพื้นที่	2.01	0.387	ไม่แน่ใจ
9. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่งเสริมให้คน ลด ละ เลิก การดื่มสุรา และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	1.88	0.572	ไม่แน่ใจ
10. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้ง่ายต่อการควบคุมปัญหาทางสังคม เช่น อาชญากรรม อุบัติเหตุ เป็นต้น	1.95	0.540	ไม่แน่ใจ
สรุปค่าเฉลี่ย	2.17	0.460	ไม่แน่ใจ

จากตารางที่ 3.1 พบว่า ในประเด็น ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับข้อความต่อไปนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ไม่แน่ใจ กับข้อความดังกล่าว โดยมีค่าเฉลี่ย 2.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.460 ผลการศึกษาของแบบสอบถามข้อที่ 1 ในประเด็น สถานบันเทิง ร้านอาหาร ผับ ร้านเหล้า ดึงดูดนักท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลดีด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ย 2.87 แสดงให้เห็นถึงความเห็นด้วยในข้อความดังกล่าว โดยมี ผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า เห็นด้วย จำนวน 263 คน คิดเป็นร้อยละ 87.7, ไม่แน่ใจ จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 และไม่เห็นด้วย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3 ผลการศึกษาของแบบสอบถามข้อที่ 2 ในประเด็นการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นรายได้ของรัฐจากการเก็บภาษี มีค่าเฉลี่ย 2.78 แสดงให้เห็นถึงความเห็นด้วยในข้อความดังกล่าว โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า เห็นด้วย จำนวน 238 คน คิดเป็นร้อยละ 79.3, ไม่แน่ใจ จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 และไม่เห็นด้วย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.7 ผลการศึกษาของแบบสอบถามข้อที่ 3 ในประเด็นการจำหน่าย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ย 2.72 แสดงให้เห็นถึงความเห็นด้วยในข้อความดังกล่าว โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า เห็นด้วย จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 72.7, ไม่แน่ใจ จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 26.7 และไม่เห็นด้วย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.7 ผลการศึกษาของแบบสอบถามข้อที่ 4 ในประเด็น การซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดความยากจนนำไปสู่ปัญหาหนี้สิน มีค่าเฉลี่ย 1.78 แสดงให้เห็นถึงความไม่แน่ใจในข้อความดังกล่าว โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า เห็นด้วย จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 9.3, ไม่แน่ใจ จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 61.3 และไม่เห็นด้วย จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 29.3 ผลการศึกษาของแบบสอบถาม ข้อที่ 5 ในประเด็นการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ มีค่าเฉลี่ย 1.73 แสดงให้เห็นถึงความไม่แน่ใจในข้อความดังกล่าว โดยมีผู้ตอบแบบสอบถาม ตอบว่า เห็นด้วย จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3, ไม่แน่ใจ จำนวน 201 คน คิดเป็น ร้อยละ 67.0 และไม่เห็นด้วย จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 29.7 ผลการศึกษา ของแบบสอบถามข้อที่ 6 ในประเด็นมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่าย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้จำนวนผู้ซื้อและดื่มลดลง มีค่าเฉลี่ย 1.99 แสดงให้เห็นถึง ความไม่แน่ใจในข้อความดังกล่าว โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า เห็นด้วย จำนวน

23 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7, ไม่แน่ใจ จำนวน 252 คน คิดเป็นร้อยละ 84.0 และไม่เห็นด้วย จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 ผลการศึกษาของแบบสอบถามข้อที่ 7 ในประเด็นมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องตัดแอลกอฮอล์ทำให้ร้านค้าส่งและปลีก รวมถึงสถานบันเทิงมีรายได้ลดลง มีค่าเฉลี่ย 2.01 แสดงให้เห็นถึงความไม่แน่ใจในข้อคำถามดังกล่าว โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า เห็นด้วย จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7, ไม่แน่ใจ จำนวน 258 คน คิดเป็นร้อยละ 86.0 และไม่เห็นด้วย จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3 ผลการศึกษาของแบบสอบถามข้อที่ 8 ในประเด็นมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายสุราและเครื่องตัดแอลกอฮอล์ทำให้จำนวนนักดื่มลดลง ส่งผลต่อเม็ดเงินในพื้นที่ มีค่าเฉลี่ย 2.01 แสดงให้เห็นถึงความไม่แน่ใจในข้อคำถามดังกล่าว โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า เห็นด้วย จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3, ไม่แน่ใจ จำนวน 255 คน คิดเป็นร้อยละ 85.0 และไม่เห็นด้วย จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7 ผลการศึกษาของแบบสอบถามข้อที่ 9 ในประเด็นมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องตัดแอลกอฮอล์ส่งเสริมให้คนลด ละ เลิก เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีค่าเฉลี่ย 1.88 แสดงให้เห็นถึงความไม่แน่ใจในข้อคำถามดังกล่าว โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า เห็นด้วย จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 11.3, ไม่แน่ใจ จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 66.0 และไม่เห็นด้วย จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 22.7 และผลการศึกษาของแบบสอบถามข้อที่ 10 ในประเด็นมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องตัดแอลกอฮอล์ทำให้ง่ายต่อการควบคุมปัญหาทางสังคม เช่น อาชญากรรม อุบัติเหตุ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ย 1.95 แสดงให้เห็นถึงความไม่แน่ใจในข้อคำถามดังกล่าว โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า เห็นด้วย จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 12.3, ไม่แน่ใจ จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 70.7 และไม่เห็นด้วย จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0

สรุปผลการวิจัย

สรุป ประเด็นสถานการณ์เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ภายใต้กรอบการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

ประการแรก พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่ถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ความถี่และค่าร้อยละของคำตอบส่วนใหญ่เคยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทสุรา คิดเป็นร้อยละ 34.9, เบียร์ คิดเป็นร้อยละ 34.3 และวอดก้า คิดเป็นร้อยละ 16.5 และส่วนใหญ่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สัปดาห์ละ 1 – 2 ครั้ง จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 59.0 เดือนละ 1 – 2 ครั้ง จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 24.7 และนานๆ ที่ตามโอกาส จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7 สำหรับความถี่และค่าร้อยละของเหตุผลที่สำคัญทำให้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คือ เข้ากลุ่มกับเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 54.3 สนุก คลายเครียด คิดเป็นร้อยละ 19.3 และมีคนชักชวน คิดเป็นร้อยละ 14 ค่าใช้จ่ายในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้จ่ายในดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เดือนละไม่เกิน 1,000 บาท จำนวน 238 คน คิดเป็นร้อยละ 79.3 และ 1,001 - 3,000 บาท จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 17.3 ทั้งนี้รวมถึงสื่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากที่สุด คือ สื่อออนไลน์ต่างๆ จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 การชักชวนจากบุคคลรอบข้างให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 5.7 และอารมณ์ส่วนตัว จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1

ประการที่สอง ความคิดเห็นเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ย 2.54 มีรายละเอียดดังนี้ 1.ในประเด็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใดๆ ก็ดื่มได้ มีค่าเฉลี่ย 2.28 แสดงให้เห็นถึงความไม่แน่ใจ 2.ในประเด็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หาซื้อได้ง่าย มีค่าเฉลี่ย 2.92 แสดงให้เห็นถึงความเห็นด้วย 3.ในประเด็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใดๆ ก็ซื้อได้ มีค่าเฉลี่ย 2.09 แสดงให้เห็นถึงความไม่แน่ใจ 4.ในประเด็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีจำหน่ายในร้านขายของและร้านสะดวกซื้อทั่วไป มีค่าเฉลี่ย 2.90 แสดงให้เห็นถึงความเห็นด้วย 5.ในประเด็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้เข้ากลุ่มเพื่อนง่าย มีค่าเฉลี่ย 2.84 แสดงให้เห็นถึงความเห็นด้วย 6.ในประเด็นสื่อโฆษณาทำให้มีการดื่มและจำหน่ายเครื่องดื่ม

แอลกอฮอล์ มีค่าเฉลี่ย 2.08 แสดงให้เห็นถึงความไม่แน่ใจ 7.ในประเด็นมีกฎหมายที่บังคับใช้เกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีค่าเฉลี่ย 2.94 แสดงให้เห็นถึงความเห็นด้วย 8.ในประเด็นนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ในถนนนิมมานเหมินท์ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีค่าเฉลี่ย 2.81 แสดงให้เห็นถึงความเห็นด้วย 9.ในประเด็นในพื้นที่ถนนนิมมานเหมินท์มีการจำหน่ายสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีค่าเฉลี่ย 2.91 แสดงให้เห็นถึงความเห็นด้วย 10.ในประเด็นการควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการเข้าสถานบันเทิงทำให้เศรษฐกิจไม่ดีหรือนักท่องเที่ยวลดลง มีค่าเฉลี่ย 2.01 แสดงให้เห็นถึงความไม่แน่ใจ 11.ในประเด็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดอุบัติเหตุและอาชญากรรม ในพื้นที่ ถนนนิมมานเหมินท์ มีค่าเฉลี่ย 1.92 แสดงให้เห็นถึงความไม่แน่ใจ 12.ในประเด็นในพื้นที่ถนนนิมมานเหมินท์เป็นที่นิยมของนักดื่มและนักท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ย 2.85 แสดงให้เห็นถึงความเห็นด้วย และ 13.ในประเด็นถนนนิมมานเหมินท์มีความทันสมัยเนื่องจากมีร้านอาหาร ผับ และร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นจำนวนมาก มีค่าเฉลี่ย 2.49 แสดงให้เห็นถึงความเห็นด้วย

ประการที่สาม การรับรู้มาตรการที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ไม่แน่ใจ โดยมีค่าเฉลี่ย 2.17 โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1. ในประเด็นสถานบันเทิง ร้านอาหาร ผับ ร้านเหล้า ดึงดูดนักท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลดีด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ย 2.87 แสดงให้เห็นถึงความเห็นด้วย 2.ในประเด็นการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นรายได้ของรัฐจากการเก็บภาษี มีค่าเฉลี่ย 2.78 แสดงให้เห็นถึงความเห็นด้วย 3.ในประเด็นการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ย 2.72 แสดงให้เห็นถึงความเห็นด้วย 4.ในประเด็นการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดความยากจนนำไปสู่ปัญหาหนี้สิน มีค่าเฉลี่ย 1.78 แสดงให้เห็นถึงความไม่แน่ใจ 5.ในประเด็นการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ มีค่าเฉลี่ย 1.73 แสดงให้เห็นถึงความไม่แน่ใจ 6.ในประเด็นมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้จำนวนผู้ซื้อและดื่มลดลง มีค่าเฉลี่ย 1.99 แสดงให้เห็นถึงความไม่แน่ใจ 7.ในประเด็นมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้ร้านค้าส่งและปลีก รวมถึงสถานบันเทิงมีรายได้ลดลง มีค่าเฉลี่ย 2.01

แสดงให้เห็นถึงความไม่แน่ใจ 8. ในประเด็นมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้จำนวนนักดื่มลดลง ส่งผลต่อเม็ดเงินในพื้นที่มีค่าเฉลี่ย 2.01 แสดงให้เห็นถึงความไม่แน่ใจ 9. ในประเด็นมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่งเสริมให้คน ลด ละ เลิก เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีค่าเฉลี่ย 1.88 แสดงให้เห็นถึงความไม่แน่ใจ และ 10. ในประเด็นมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้ง่ายต่อการควบคุมปัญหาทางสังคม เช่น อาชญากรรม อุบัติเหตุ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ย 1.95 แสดงให้เห็นถึงความไม่แน่ใจ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยในประเด็น สถานการณ์เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ภายใต้กรอบการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ ที่ประกอบด้วยพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการรับรู้มาตรการที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผู้วิจัยได้ขบคิดแนวคิดว่าด้วยนโยบายและมาตรการของรัฐในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และผลกระทบในการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาเป็นส่วนหนึ่งในการอภิปรายผลและข้อเสนอแนะในเบื้องต้นตามสรุปผลการวิจัย

1. ในทรรศนะของผู้วิจัยมีความเห็นว่าพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่ถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ ไม่ได้ลอยตัวอยู่อย่างอิสระโดยปราศจากการยึดโยงกับบริบทของสภาพแวดล้อมใกล้เคียง อาทิ ชุมชน มหาวิทยาลัย ศูนย์การค้า ศาสนสถาน รวมถึงร้านค้าและสถานบริการอื่นๆ ทั้งนี้เนื่องจากข้อมูลของแบบสอบถามสะท้อนให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามทั้งที่เป็นนักศึกษา นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปในพื้นที่ถนนนิมมานเหมินท์ มีปฏิสัมพันธ์กับถนนนิมมานเหมินท์ในฐานะการเป็นผู้ซื้อและใช้บริการที่มีความเกี่ยวข้องกับสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ซึ่งข้อมูลเชิงตัวเลขในตารางข้างต้นได้สะท้อนให้เห็นว่าถนนนิมมานเหมินท์เป็นที่เปิดและมีบทบาทในด้านความเป็นย่านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวที่เต็มไปด้วยผู้คนที่มีทั้งไทยและต่างชาติ

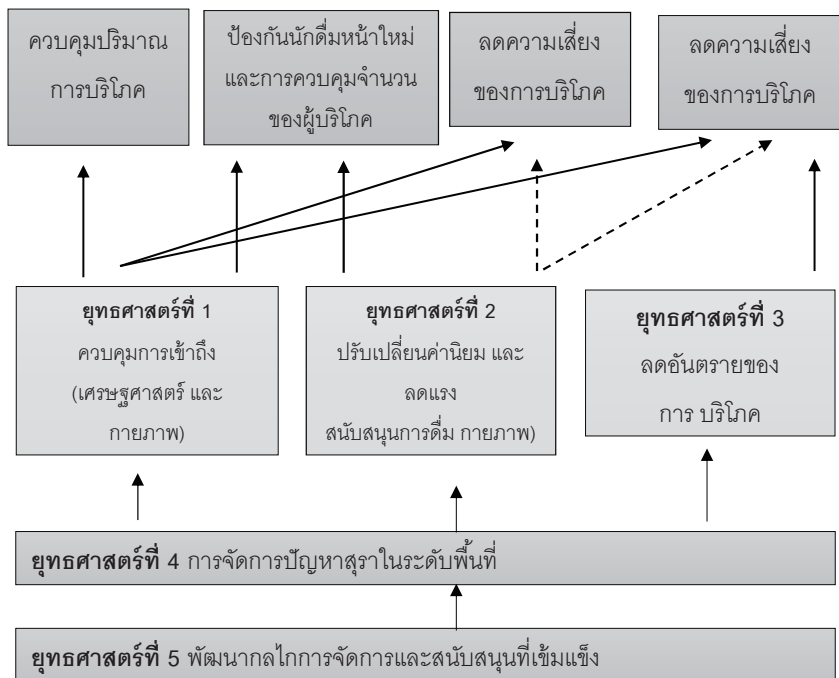
2. ประเด็นเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในถนนนิมมานเหมินท์
ทราศนะของผู้วิจัยมีความเห็นว่าในขณะที่ถนนนิมมานเหมินท์เป็นย่านเศรษฐกิจและ
การท่องเที่ยว ตัวของของถนนนิมมานเหมินท์ก็ไม่ได้เป็นสิ่งที่หยุดนิ่งแต่กลับมีความเป็น
พลวัต (Dynamic) มีการพัฒนาเพื่อสอดคล้องกับ อุปสงค์ (Demand) ของนักท่องเที่ยว
และผู้ที่ใช้บริการ ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าถนนนิมมานเหมินท์จึงมีการโฆษณาดึงดูดผู้
ให้ใช้เงินในพื้นที่ในทุกๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นร้านอาหาร ผับ ร้านขายเสื้อผ้าแฟชั่น ธนาคาร
และธุรกิจอื่นๆ สำหรับเรื่องสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในถนนนิมมานเหมินท์ก็ได้ชื่อว่า
เป็นย่านที่มีชื่อเสียงที่สุดในจังหวัดเชียงใหม่ในการซื้อและจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
โดยมีผับบาร์ ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายแอลกอฮอล์ทั้งปลีกและส่ง เกิดขึ้นและแตกดับ
สลับหมุนเวียนกันไปตามสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ

3. ในประเด็นการรับรู้มาตรการที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในถนน
นิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าความนิยมและความมีชื่อเสียง
ของถนนนิมมานเหมินท์ ถูกออกแบบโดยอำนาจ ด้านกฎหมายซึ่งอยากกล่าวได้ว่า
การเติบโตและความมั่งคั่งที่เกิดในถนนนิมมานเหมินท์มีที่มาที่ไป โดยเฉพาะการ
มีกฎหมายในการควบคุมและจัดระเบียบพื้นที่ให้สอดคล้องกับการพัฒนาของ
จังหวัดเชียงใหม่และให้ง่ายต่อการดูแลรวมถึงการจัดเก็บภาษี เช่น การจัดโซนนิ่ง
การจัดระเบียบร้านเหล้าผับบาร์ การควบคุมการโฆษณาเกี่ยวกับสุราและเครื่องดื่ม
แอลกอฮอล์ การควบคุมร้านค้าและผู้ซื้อสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์การควบคุม
เส้นทางการเดินรถ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่านิมมานเหมินท์เป็นพื้นที่
ทางเศรษฐกิจก็จริงแต่ในขณะเดียวกันก็เป็นพื้นที่ที่มีการใช้อำนาจทางกฎหมายของรัฐ
อย่างเข้มข้นเช่นกัน

สำหรับการหยิบยกแนวคิดว่าด้วยนโยบายและมาตรการของรัฐในการควบคุม
เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และผลกระทบในการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาเป็นกรอบ
ในการอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้ กล่าวคือ

ประการแรก ลักษณะของนโยบายและมาตรการของรัฐในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่ถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่ หากพิจารณาตามเจตนารมณ์ของการประกาศใช้พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 จะเห็นได้ว่า 1) เพื่อเป็นการป้องกันเด็กและเยาวชนมิให้เข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยง่าย 2) ลดปัญหาและผลกระทบทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจ และ 3) ให้ประชาชนตระหนักถึงพิษภัยของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยลักษณะของการใช้กฎหมายของภาครัฐนั้นมีทั้งในส่วนที่เป็นการสนับสนุนหรือเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ประกอบการสถานที่ดี เช่น และในส่วนของการเป็นอุปสรรคในการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้ประกอบการที่ดี ทำให้เห็นว่าลักษณะนโยบายควบคุมของรัฐยังมีช่องว่างที่เอื้อให้เกิดความยืดหยุ่นในการดำเนินธุรกิจได้ และเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน โดยได้มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์นโยบายแอลกอฮอล์ระดับชาติ พ.ศ. 2554-2563 (นิพนธ์ ชินานนท์เวช, 2561). เพื่อเป็นเครื่องมือในการกำหนดเป้าหมายระยะยาวของสังคมไทยในการจัดการกับปัญหาจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ดังแผนภาพต่อไปนี้ (วสันต์ ปวนปันวงศ์, 2563, น.106)

แผนภาพที่ 1.1 แผนยุทธศาสตร์นโยบายแอลกอฮอล์ระดับชาติ พ.ศ. 2554-2563

จะเห็นได้จากแผนภาพประกอบด้วยการจำกัดอายุผู้ซื้อ, การที่รัฐเป็นเจ้าของร้านสุราปลีก, การจำกัดเวลาในการขาย, การจำกัดความหนาแน่นของจุดขาย, ระบบภาษีสุรา, การสุ่มตรวจระดับแอลกอฮอล์ในลมหายใจของผู้ขับขี่, การลดเพดานระดับแอลกอฮอล์ในเลือดของผู้ขับขี่, การยึดใบอนุญาตขับขี่ หากพบว่าผู้ขับขี่ขณะมีเมา และการคัดกรองผู้มีความเสี่ยงเบื้องต้น (brief intervention) มาตรการห้ามหรือควบคุมการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (สุริยา ส่งเสนาะ, 2560) ซึ่งนโยบายดังกล่าวผู้วิจัยมองว่าเป็นความพยายามที่รัฐต้องการลดปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดื่มและจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่อย่างไรก็ตามนโยบายดังกล่าวอาจส่งผลในทางตรงกันข้ามที่กลายเป็นการชักนำให้บริโภค หรือสร้างความคุ้นเคยต่อการบริโภคในหมู่เยาวชน

และประชากรทั่วไปด้วยการส่งเสริมภาพลักษณ์ให้มีการดื่มอย่างรับผิดชอบแทน
ทั้งนี้ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่านโยบายดังกล่าว นอกจากจะมีลักษณะของความเป็นลำดับ
ชั้นบนลงล่าง (Top-down) โดยรัฐต้องถือนำเอานโยบายและกฎหมายมาใช้ในพื้นที่
ทั้งในเชิงการควบคุมและการสนับสนุนและ ยังมีลักษณะของการรวมศูนย์อำนาจรัฐ
(Centralization) จากส่วนกลางเพื่อนำมาบังคับใช้อย่างทั่วถึงอีกด้วย แต่อาจจะมี
ความเข้มงวดที่แตกต่างกันออกไปตามบริบทความเป็นเมือง กับชนบท เป็นต้น
(วรานันต์ ตันติเวทย์และคณะ, 2557)

ประการที่สอง ในงานวิจัยนี้มองว่าปัญหาที่เกิดจากผลกระทบในการจำหน่าย
เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่ถนนนิมมานเหมินท์ สามารถแบ่งออกเห็นเป็นปัญหา
ที่เกิดจากการจากภาครัฐ โดยนำกลไกการจัดการด้านการบังคับใช้กฎหมายยังไม่มี
ประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องนำมาตรการทางเศรษฐศาสตร์เข้ามา
เป็นอีกกลไกหนึ่งในการวางนโยบายร่วมกับกระบวนการทางกฎหมาย สอดคล้องกับ
งานวิจัยของ วรานันต์ ตันติเวทย์และคณะ (2557) ทั้งในรูปแบบของมาตรการที่ใช้กับ
ผู้จำหน่ายหรือผู้ประกอบการและมาตรการที่ใช้กับผู้บริโภค โดยในส่วนของมาตรการ
ที่ใช้กับผู้จำหน่ายหรือผู้ประกอบการคือการใช้มาตรการบทลงโทษทางภาษีหรือค่าปรับ
หากพบสถานบริการที่ไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของรัฐ เป็นลักษณะของการควบคุม
กำกับ ดูแล ผลกระทบต่างๆ ที่เกิดขึ้นพื้นที่สำหรับมาตรการที่ใช้กับผู้บริโภค อาจจะเป็น
ในเรื่องของการควบคุม การลดแรงจูงใจในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
สร้างวัฒนธรรมการเข้าสังคมที่เหมาะสม เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคล
ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากตัวผู้บริโภคเอง และภาคส่วนอื่นๆ ในการแก้ไขปัญหา
ดังกล่าวด้วย ส่วนในภาคประชาสังคมนั้น ควรจัดให้มีแนวทางสำหรับการ ประสาน
งานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการสร้างความรู้
ความเข้าใจในเรื่องของการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นอกจากนี้ ภาคสังคม และ
รัฐต้องปรับจุดหมุน ทานโยบายและกฎหมายภายในประเทศให้เข้มแข็ง ควบคุมทั้ง
อุตสาหกรรม ตลาดการค้าสุราทั้งผู้ผลิตรายใหญ่ รายย่อยและการควบคุมการดื่มไม่ให้
มีสถานการณ์ที่บ่งชี้ว่าไทยปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมและการกีดกันทางการค้าเสรี
จากผลกระทบดังกล่าว ทำให้กลุ่มประชาชนบางส่วนที่เกี่ยวข้องในโลกออนไลน์

ได้เริ่มมีการออกมาตรการเรียกกรองให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และพยายามผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของภาครัฐ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรกฤษณ นคร (2559) ที่กล่าวว่า มาตรการในการควบคุมการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามพระราชบัญญัติเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ควรมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเพื่อให้การดำเนินนโยบายมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น โดยขอเรียกร้องให้มีการแก้ไข พรบ. ควบคุมแอลกอฮอล์ มีประเด็นที่น่าสนใจ ได้แก่

1. ยกเลิกการให้สิทธิผูกขาดการผลิตและจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับบริษัทเพียงไม่กี่บริษัทรายใหญ่ ซึ่งเป็นการกระจุกตัวทางรายได้ และกีดกันผู้ผลิตรายย่อย

2. ผลักดันรัฐสนับสนุนคราฟท์เบียร์ (Craft Beer)⁵ และสุราชุมชน เนื่องด้วยกฎหมายเกี่ยวกับธุรกิจการผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในไทยมีข้อจำกัดหลายอย่างทำให้ผู้บริโภคมีตัวเลือกในการดื่มค่อนข้างน้อย ซึ่งล้วนแต่เป็นเครื่องดื่มในอุตสาหกรรมที่ไม่มีความแตกต่างเรื่องประเภท รสชาติ และวัตถุดิบ ทั้งนี้เมื่อเกิดการนำเข้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากต่างประเทศเข้ามา ที่มีหลากหลายประเภท มีกลิ่น มีรสชาติ มีความคิดสร้างสรรค์ในการทำเบียร์แตกต่างกันไป ทำให้เกิดความสนใจและเริ่มก็เริ่มมีทางเลือกในการดื่ม เกิดกระบวนการศึกษาวิธีการผลิต เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งผู้สนับสนุนเห็นว่า การทำคราฟท์เบียร์และสุราชุมชนเป็นการสร้างรายได้ให้ชุมชน เพิ่มมูลค่าสินค้าท้องถิ่น

3. ยกเลิกกฎหมายห้ามโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตามมาตรา 32 สืบเนื่องจากที่ผ่านมาตัวกฎหมายมีปัญหามากมาย คลุมเครือในแง่ของการตีความ มีสินบนจำนวนมากเป็นแรงจูงใจในการนำจับ จนเป็นเหตุให้มีประเด็นทางสังคมที่ประชาชนและผู้ประกอบการถูกตั้งข้อหาตามมาตรา 32 อย่างไม่เป็นธรรมอยู่บ่อยครั้ง

⁵ คราฟท์เบียร์ (Craft Beer) คือเบียร์ที่เป็นงานคราฟท์หรือเบียร์ทำเองด้วยการใช้ฝีมือ ใช้ความปราณีต ไม่ใช่งานอุตสาหกรรม อ้างอิงใน <https://www.naewna.com/politic/497093>

อีกทั้งปิดกั้นโอกาสในการดำเนินธุรกิจอย่างถูกต้องของผู้ประกอบการ ดังนั้นหากรัฐจะดำเนินการให้ความชัดเจนในประเด็นของการห้ามโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จะต้องการใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดโดยไม่มีการโฆษณาในรูปแบบใด ๆ อย่างสิ้นเชิงไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบการโฆษณาและประชาสัมพันธ์เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ห้ามเป็นผู้อุปถัมภ์รายการในทุก ๆ ช่องทางสื่อต่างๆ รวมถึงการเป็นผู้อุปถัมภ์ผ่าน กีฬา ดนตรี เทศกาล เวทีประกวด ฯลฯ ตลอด 24 ชั่วโมง ทุกวัน ทุกสถานที่ การบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดนี้จะให้หมดปัญหาในเรื่องการตีความที่มีความสับสนอีกต่อไป

4. ยกเลิกการกำหนดเวลาขาย เนื่องจากเห็นว่า การห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นอกเหนือจากช่วงเวลาที่กำหนด มิได้ปรากฏว่าช่วยลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนลง จากสถิติการจัดเก็บภาษีสุรา สถิติอุบัติเหตุบนท้องถนน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี เป็นต้น

สรุปได้ว่า ประเด็นเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการการซื้อและการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงจำเป็นต้องแก้ไขกฎหมายให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และเป็นไปตามสภาพสังคม มิติทางเศรษฐกิจ และวิธีการรับข้อมูลข่าวสารของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไป (พงษ์ศักดิ์ อ้นมอย, 2561)

ข้อเสนอแนะในงานวิจัย

1. การนำเสนอเรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จำเป็นต้องแก้ไขกฎหมายให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และเป็นไปตามสภาพสังคม มิติทางเศรษฐกิจ และวิธีการรับข้อมูลข่าวสารของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไป

2. รัฐต้องปรับทำนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เข้มแข็ง ควบคุมทั้งอุตสาหกรรม ตลาดการค้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งผู้ผลิตรายใหญ่ รายย่อย และการควบคุมการดื่มให้เป็นการทั่วไปไม่มีการเลือกปฏิบัติจนนำไปสู่การเอื้อต่อกลุ่มทุนขนาดใหญ่หรือผู้มีอิทธิพล

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเกิดจากการสนับสนุนจากบุคคลหลายท่าน โดยผู้วิจัยจึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ ขอขอบคุณศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.) หน่วยระบาดวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งเป็นผู้ให้ทุนในการทำโครงการวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณ หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม สถาบันการศึกษา เครือข่ายองค์กรงดเหล้า (สคล.) ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้รวมถึงผู้ประกอบการในถนนนิมมานเหมินท์ เป็นอย่างยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

- จักรกฤษ ฌ นคร. (2559).มาตรการในการควบคุมการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามพระราชบัญญัติเครื่องดื่มแอลกอฮอล์พุทธศักราช 2551. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 7(2), 39.
- นิพนธ์ ชินานนท์เวช. (2561). *บทบาทภาครัฐในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์*. สืบค้นเมื่อ 8 กันยายน 2563, จาก http://cas.or.th/cas/wp-content/uploads/2019/04/ACFrOgAfyWyxjQOc3VpqFBjXNy488Zh7KClgyJZ-7QU3HpYY5mscG5Mg8OjEkd7VvIhsBrjtop5wOHhcbQffZU5800I_SemtnQhn3IJGoc_bIExLBvykLgW37U-uhv643U_C9f5VGha1EjP3jN-v2o.pdf
- พงษ์ศักดิ์ อ้นมอย. (2561). การพัฒนามาตรการการจำกัดการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้เยาวชนของผู้ประกอบการร้านค้าโดยรอบสถานศึกษาในจังหวัดอุดรธานี. *วารสารการพัฒนาศุมนชนและคุณภาพ*, 6(3), 525 – 536.
- วสันต์ ปวนปันวงศ์. (2563). *นโยบายการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของรัฐกับการสร้างความมั่งคั่งด้านเศรษฐกิจในพื้นที่ถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่* (รายงานวิจัย). สงขลา: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.). คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลา.

- วสันต์ ปวนปั้นวงศ์. (2563). การศึกษาประเด็นทางนโยบายและมาตรการของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์: กรณีศึกษา พื้นที่ถนนนิมมานเหมินท์จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารการบริหารปกครอง มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*, 9(2), 138-182.
- วรานันต์ ดันติเวทย์และคณะ. (2557). เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยร้านเหล้า (Alcoholic Economics). *วารสาร เศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตศรีราชา*, 1(1), 84-95
- สมพงษ์ จันทรขอนแก่น. (2560). การพัฒนารูปแบบการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดอุบลราชธานี กรณีศึกษา: อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม, *วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 ขอนแก่น*, 24(3), 30-41.
- สุริยา ช้องเสนาะ. (2560). *ร้านเหล้ารอบมหาวิทยาลัย: แนวทางแก้ไข*. สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2562, จาก [http:// www.library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/.../Hi2558-054.pdf](http://www.library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/.../Hi2558-054.pdf)
- Philip J. Cook and Michael J. Moore. (2002). *The Economics of Alcohol Abuse And Alcohol-Control Policies*. สืบค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2563 จาก <https://www.healthaffairs.org/doi/full/10.1377/hlthaff.21.2.120>
- R. Room, D. Jernigan. (2000). *The ambiguous role of alcohol in economic and social development*. สืบค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2563 จาก, <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/11218349/#affiliation-1>

รูปแบบการบริหารธุรกิจฟู้ดทรัคให้ประสบความสำเร็จภายใต้พลวัต แห่งการเปลี่ยนแปลงของผู้ประกอบการเจนเนอเรชันวาย

Successful Food Truck's Business Model of Generation Y Entrepreneur under the Dynamic Changes

นลินี พานสายตา¹, ประวีณา คาสัย² และ จตุพล จรุงโรจน์ ณ อยุธยา³

Nalinee Phansaita¹, Praweena Kasai² and Jatuphol Charoonroj Na Ayudhya³

^{1,3}ภาควิชาบริหารธุรกิจ วิทยาลัยดุสิตธานี

^{1,3}Department of Business Administration, Dusit Thani College

²ฝ่ายกิจการนักศึกษา วิทยาลัยดุสิตธานี

² Student Affairs, Dusit Thani College

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจฟู้ดทรัคภายใต้พลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลงของผู้ประกอบการในช่วงวัยเจนเนอเรชันวายผ่านปัจจัยทางการบริหาร และ 2) เพื่อค้นหารูปแบบการบริหารธุรกิจฟู้ดทรัคให้ประสบความสำเร็จภายใต้พลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลงของผู้ประกอบการในช่วงวัยเจนเนอเรชันวาย ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการเจนเนอเรชันวายที่เป็นเจ้าของธุรกิจฟู้ดทรัคในกรุงเทพมหานคร จำนวน 10 ราย ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ร่วมกับการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ใช้วิธีการคัดเลือกตัวอย่างแบบมีเกณฑ์กำหนด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจฟู้ดทรัคภายใต้พลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลงของผู้ประกอบการเจนเนอเรชันวาย ประกอบด้วย 5 ปัจจัย ได้แก่ กลยุทธ์ ระบบ พนักงาน ทักษะ และสไตล์ 2) รูปแบบการบริหารธุรกิจฟู้ดทรัคให้ประสบ

ความสำเร็จภายใต้พลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลงของผู้ประกอบการในช่วงวัย
เจนเนอเรชั่นวาย ประกอบด้วยปัจจัยทางการบริหาร 5 ปัจจัยดังกล่าว (5S) และปัจจัย
ที่ค้นพบใหม่อีก 3 ปัจจัย คือ ความยืดหยุ่นในการดำเนินธุรกิจ แรงบันดาลใจ และ
เครือข่าย โดยเรียกรูปแบบการบริหารนี้ว่า “5S+FIN” ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้
เป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัคในปัจจุบัน ผู้ประกอบการที่สนใจในธุรกิจ
ฟู้ดทรัค รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการวางแผน กำหนดนโยบาย
เพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการธุรกิจ Start up และ SMEs ให้ประสบความสำเร็จและสามารถ
แข่งขันในตลาดได้ต่อไป

คำสำคัญ : ฟู้ดทรัค, รูปแบบการบริหาร, ปัจจัยแห่งความสำเร็จ, พลวัตแห่งการ
เปลี่ยนแปลง, ผู้ประกอบการ

Abstract

The objectives of this research were: 1) to analyze the successful factors in operating food truck business under the dynamic changes of generation Y entrepreneur through administrative factors and 2) to explore the successful food truck's business model of generation Y entrepreneur under the dynamic changes. This qualitative study has been conducted by semi-structured interview of ten generation Y entrepreneurs in food truck business around Bangkok along with participatory observation. The criterion sampling was applied; content analysis was utilized, and resulted in descriptive writing.

The findings revealed that 1) administrative factors which affect success in operating food truck business of generation Y entrepreneur under the dynamic changes were 5S, including strategy, system, staff, skill, and style. 2) Successful food truck business model of generation Y entrepreneur under the dynamic changes consisted of those 5S administrative factors together with three newly-discovered factors: inspiration, flexibility and network. Thus, this model was named "5S+FIN". The findings will benefit current and potential food truck entrepreneurs in terms of successful business planning. Related organizations can also apply these findings in policy-making to support Start up and SME entrepreneurs to be competitive and successful in the market.

Keywords : food truck, business model, key success factors, dynamic changes, entrepreneur

บทนำ

ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมอาหาร (Food Innovation) เป็นกลุ่มธุรกิจที่มีความน่าสนใจและมีกระแสของการเติบโตสูงขึ้นตั้งแต่ปี 2559 เนื่องจากเป็นกลุ่มธุรกิจที่ประเทศไทยมีศักยภาพสูงในการแข่งขันในตลาดอาเซียน ซึ่งหากมีการประยุกต์เอาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาเสริมด้วยแล้วจะยิ่งเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า (กิตติชัย ราชมหา อ้างถึงใน สมาคมผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย, 2559) ทั้งนี้กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ (กองข้อมูลธุรกิจกรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2558) ได้มีนโยบายเตรียมจัดทำแผนผลักดันธุรกิจ SMEs ไทยให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน เพื่อเตรียมความพร้อมแก่ภาคธุรกิจสำหรับการแข่งขันในตลาดการค้าการลงทุนขนาดใหญ่อย่าง AEC เพื่อรองรับผู้บริโภคในภูมิภาคอาเซียนกว่า 600 ล้านคน ซึ่งหากผู้ประกอบการ SMEs ของไทยมีการเตรียมความพร้อมที่ดีย่อมจะมีความได้เปรียบทางการแข่งขันและมีโอกาสที่จะเป็นผู้นำด้านการค้าการลงทุนในระดับภูมิภาคอาเซียน ซึ่งในขณะนี้ร้านอาหารรายย่อยกำลังเป็นที่จับตามองเป็นอย่างมาก จากการแข่งขันในธุรกิจร้านอาหารที่สูงมากยิ่งขึ้น ทำให้ธุรกิจต้องปรับกลยุทธ์เพื่อสร้างความแตกต่างและสร้างเอกลักษณ์ของธุรกิจตนเอง รวมถึงเพื่อให้เข้าถึงผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น จึงเกิดเป็นธุรกิจ SMEs ด้านร้านอาหารที่กำลังเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายที่เรียกว่า “ครัวเคลื่อนที่” หรือ ฟู้ดทรัค (Food Truck)

ฟู้ดทรัคในประเทศไทยได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2558 การบริโภคอาหารฟู้ดทรัค กลายเป็นที่ต้องการมากขึ้นสำหรับสังคมคนเมืองในประเทศไทย และคาดว่าฟู้ดทรัคจะเข้ามามีความสำคัญต่อวิถีชีวิตที่เร่งรีบ ต้องการความสะดวกรวดเร็ว ต้องการบริโภคอาหารที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ในราคาไม่แพงเกินไป อีกทั้งยังมีภาพลักษณ์ที่ทันสมัย เป็นวิถีชีวิต (Lifestyle) แบบตะวันตกตามแบบฉบับที่คนเมืองต้องการ (ศิริจรรยา เครือวิริยะพันธ์, 2559) ฟู้ดทรัคไม่ได้เป็นเพียงกระแสแต่เป็นแนวโน้มผู้ประกอบการร้านอาหารยุคใหม่ แม้ว่าตั้งแต่ปี 2562 ธุรกิจฟู้ดทรัคจะได้รับผลกระทบจากปัญหาเศรษฐกิจและวิกฤติของโรคระบาดโควิด-19 แต่ก็ยังคงมีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นเรื่อยมา โดยในปี 2563 ฟู้ดทรัคเติบโตเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 และคาดว่าในปี 2564 จะเติบโตเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 40 สร้างมูลค่าได้มากกว่า 3,120 ล้านบาท

ต่อปี (มนตรี ศรีวิงษ์, 2564) ธุรกิจฟู้ดทรัคยังสอดคล้องกับโมเดลประเทศไทย 4.0 ซึ่งเป็นรูปแบบใหม่ในการพัฒนาประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ด้วยรูปแบบการทำธุรกิจที่เน้นนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งการสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่ที่มีทักษะในการประกอบธุรกิจ เพื่อสร้างสินค้าและบริการที่มีมูลค่าสูง ธุรกิจฟู้ดทรัค อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารที่พัฒนาจากรูปแบบร้านอาหารดั้งเดิมให้สามารถเคลื่อนที่ได้ เป็นนวัตกรรมด้านรูปแบบในการประกอบธุรกิจ (Business Model) ประเภทหนึ่ง นอกจากนี้ยังสามารถจัดอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ โดยการเพิ่มมูลค่าให้กับธุรกิจ ด้วยรูปแบบการจัดตกแต่งร้าน การนำเสนอรายการอาหาร และการให้บริการ และท้ายที่สุด ธุรกิจฟู้ดทรัค สามารถช่วยสร้างผู้ประกอบการรายย่อยที่มีความเชี่ยวชาญในการประกอบอาหาร และเชื่อมโยงกลุ่มนี้เข้าไว้ด้วยกัน ผ่านพื้นที่ในการตั้งร้านที่ต้องใช้ร่วมกัน เกิดเป็นสังคมของผู้ประกอบการที่มีการช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และพัฒนาธุรกิจร่วมกัน

จากผลการศึกษาของโครงการ Global Entrepreneurship Monitor (GEM) (อ้างถึงใน สุชาติ ไตรภพสกุล, 2559) ซึ่งเป็นโครงการการศึกษาระดับสังคมความเป็นผู้ประกอบการที่ใหญ่ที่สุดในโลก พบตัวเลขที่น่าสนใจว่า ประชาชนไทยในช่วงอายุ 18 - 64 ปี ที่มีส่วนร่วมกับกิจกรรมผู้ประกอบการจำนวนถึงร้อยละ 71 เห็นว่าการก่อตั้งธุรกิจใหม่ ไม่ว่าจะเป็นในลักษณะ Start up หรือ SMEs เป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพที่ไฝ่ฝันและปรารถนา และกว่าร้อยละ 70 ของคนไทยมีความคิดเห็นว่าเป็นที่ประสบความสำเร็จในการก่อตั้งธุรกิจใหม่จะได้รับการยอมรับจากคนทั่วไปและมีสถานะทางสังคมสูง ซึ่งถือเป็นการตอกย้ำกระแสการเป็นเจ้าของธุรกิจของคนไทยยุคใหม่ นอกจากนี้จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบริบทการทำธุรกิจในปัจจุบัน ชี้ให้เห็นว่าคนวัยเจนเนอเรชันวายทั้งที่เป็นนักศึกษาจบใหม่ และวัยทำงานที่มีช่วงอายุ 25-30 ปี มีความต้องการเป็นเจ้าของธุรกิจหรือเป็นนายตนเองเพิ่มขึ้น ด้วยทัศนคติที่ไม่ต้องการเป็นลูกจ้างเพราะขาดอิสระและไม่สามารถมีรายได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ โดยเชื่อว่าการเป็นเจ้าของกิจการจะเป็นช่องทางที่ตอบโจทย์เรื่องสถานภาพทางการเงิน รวมถึงมีอิสระในการใช้ชีวิต อย่างไรก็ตามในปัจจุบันองค์กรต้องดำเนินการอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เป็นพลวัตมากขึ้น การแข่งขันรุนแรงขึ้น และความต้องการทางสังคมที่เพิ่มมากขึ้น

เจ้าของกิจการหรือผู้บริหารต้องมีความคล่องตัวพร้อมปรับตัวให้สามารถรับการเปลี่ยนแปลง และปรับวิกฤติให้เป็นโอกาส เพื่อให้องค์กรเติบโตได้ในทุกสถานการณ์ จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น การศึกษาครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ푸드ทรัคภายใต้พลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลง รวมถึงค้นหารูปแบบการบริหารธุรกิจ푸드ทรัคให้ประสบความสำเร็จภายใต้พลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลงของผู้ประกอบการวัยเจนเนอเรชันวาย ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการธุรกิจ푸드ทรัค โดยเฉพาะผู้ประกอบการในช่วงวัยเจนเนอเรชันวาย อีกทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการวางนโยบายเพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการธุรกิจ Start up และ SMEs ให้ประสบความสำเร็จและสามารถแข่งขันในตลาดได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจภายใต้พลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลงของผู้ประกอบการธุรกิจ푸드ทรัคในช่วงวัยเจนเนอเรชันวายผ่านปัจจัยทางการบริหาร
2. เพื่อค้นหารูปแบบการบริหารธุรกิจ푸드ทรัคให้ประสบความสำเร็จภายใต้พลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลงของผู้ประกอบการในช่วงวัยเจนเนอเรชันวาย

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับเจนเนอเรชันวาย (Generation Y)

เจนเนอเรชันวาย เรียกอีกชื่อว่าย่า มิลเลนเนียล (Millennials) เป็นกลุ่มคนที่เกิดในช่วง พ.ศ. 2521-2543 หรือ ค.ศ. 1978-2000 (Kotler & Armstrong, 2010) คนรุ่นนี้จะกล้าแสดงออก ไม่สนใจต่อคำวิจารณ์ มีความมั่นใจในตัวเอง ชอบความสะดวกรวดเร็ว และเทคโนโลยีเป็นที่สุด โดยคุณลักษณะเด่นของกลุ่มคนเจนเนอเรชันวาย คือให้ความสำคัญกับงานที่ตัวเองชอบ มีค่านิยมต้องการประสบความสำเร็จเร็ว ชอบที่จะแสดงความคิดเห็นและต้องการให้ผู้อื่นรับฟังความคิดเห็นของตน ต้องการการสอนงาน แต่ก็อยากเป็นคนตัดสินใจเอง ชอบดำเนินชีวิตแบบสมดุล มีบุคลิกภาพเป็นของตัวเอง

กล้าแสดงออก และชอบอยู่กับสภาพแวดล้อมที่ไม่เคร่งครัดเกินไป (สถาบันเอนเทรเน็ง, 2559) ซึ่งลักษณะนิสัยของเจเนอเรชันวายดังกล่าวสอดคล้องกับคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ ใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการประกอบธุรกิจ อาศัยความคิดริเริ่มธุรกิจอย่างสร้างสรรค์ กล้าตัดสินใจและลงมือปฏิบัติทันทีที่มีความยืดหยุ่นและคล่องตัวในการปรับเปลี่ยนธุรกิจตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว หรือสภาวะที่เป็นพลวัต

แนวคิดเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship)

นักวิชาการได้ให้คำนิยามของผู้ประกอบการไว้หลากหลาย อาทิเช่น ผู้ที่มีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง และการสร้างสรรค์ เพื่อนำแนวความคิดใหม่ ไปสู่การปฏิบัติ และการแก้ปัญหา ตลอดจนพร้อมรับความเสี่ยง (Federick, Karatko & Hodgetts, 2007) เป็นผู้แสวงหาโอกาสเพื่อนำไปสร้างสรรค์บางอย่างขึ้นใหม่ ไม่ว่าจะเป็นผลิตภัณฑ์ บริการ กระบวนการผลิต ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นในวงกว้าง (Shane & Venkataraman, 2000) รวมทั้งเป็นผู้ริเริ่มบุกเบิกหรือนักพัฒนา ซึ่งมองเห็นโอกาสและสร้างสรรค์ความคิดเชิงธุรกิจ นำออกขายและสามารถเพิ่มมูลค่า โดยยอมรับความเสี่ยงจากตลาดที่มีการแข่งขัน (พิบูลย์ ทีปะपाल, 2552) ทั้งนี้คุณลักษณะสำคัญของผู้ประกอบการ ได้แก่ มีความกล้าเสี่ยง มุ่งความสำเร็จโดยทุ่มเทเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าค้นคว้าและนำเสนอสิ่งแปลกใหม่เข้าสู่ตลาด มีความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจผู้อื่น มีความสามารถในการบริหารงาน และเป็นผู้นำที่ดี มีความซื่อสัตย์ต่อหุ้นส่วน ลูกน้อง และลูกค้า นำประสบการณ์ในอดีตมาเป็นบทเรียนเพื่อปรับปรุงวิธีการทำงาน เชื้อมั่นในตนเอง มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความรับผิดชอบ กระตือรือร้นและไม่หยุดนิ่ง ใฝ่หาความรู้เพิ่มเติม กล้าตัดสินใจและมีความมุ่งมั่นพยายาม ตลอดจนสามารถปรับตัวตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในการประกอบธุรกิจได้ดี (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2550) จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า ผู้ประกอบการคือ ผู้ที่เริ่มก่อตั้งธุรกิจโดยมองเห็นโอกาส ใช้เงินทุนของตัวเองหรือจากแหล่งเงินทุนอื่นๆ และนำความรู้ความสามารถมาใช้ในเชิงสร้างสรรค์ กล้านำเสนอสิ่งใหม่ๆ เข้าสู่ตลาด โดยมุ่งหวังผลกำไรและความเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน ในขณะที่เดียวกันต้องเป็นผู้นำที่มีธรรมาภิบาล กระตือรือร้น มานะ

พยายาม พร้อมยอมรับความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นและปรับตัวอยู่เสมอ โดยงานวิจัยนี้ได้นำแนวคิดการเป็นผู้ประกอบการมาเชื่อมโยงกับการบริหารธุรกิจ푸드ทรัคภายใต้พลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลงของผู้ประกอบการในช่วงวัยเจนเนอเรชั่นวายให้ประสบความสำเร็จและสามารถแข่งขันได้

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการเปลี่ยนแปลง (Change management)

การบริหารการเปลี่ยนแปลงเปรียบเหมือนเป็นการเคลื่อนย้ายธุรกิจจากปัจจุบันไปสู่การเปลี่ยนแปลงในอนาคต เป็นการปรับปรุงกระบวนการทำงานเพื่อส่งเสริมให้เกิดระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น รวมถึงการสร้างความรู้และทักษะของบุคลากรเพื่อตอบรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น (บุษกร วัชรศรีโรจน์, 2548; ปิยะธิดา อินทโรชิตี, 2553)

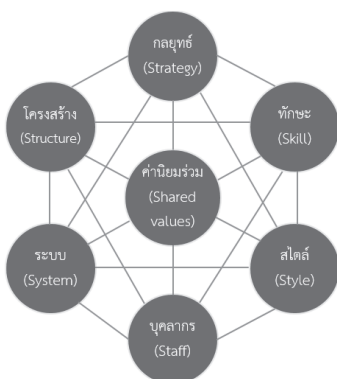
ปัจจุบันธุรกิจต้องดำเนินการอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เป็นพลวัตมากขึ้น การแข่งขันรุนแรงขึ้น และความต้องการทางสังคมมีเพิ่มขึ้นอย่างมาก Robbins & Coulter (2008) กล่าวว่าถ้าเมื่อสภาพแวดล้อมแวดล้อมต่างๆ มีความไม่แน่นอนและเป็นพลวัต ผู้นำต้องมีความคล่องตัวพร้อมปรับตัวให้สามารถรับการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้ทันต่อโอกาส เพื่อให้องค์กรเติบโตได้ในทุกสถานการณ์ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงองค์กรนั้น หมายรวมถึงการเปลี่ยนแปลงคน (People) โครงสร้าง (Structure) และเทคโนโลยี (Technology) ผู้นำต้องเป็นผู้จัดการกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้น ประกอบด้วย (1) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ สภาพตลาดหรือการแข่งขัน กฎระเบียบทางราชการ เทคโนโลยี ตลาดแรงงาน เศรษฐกิจโลก การเมืองโลก และการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดในการจัดการ ซึ่งมีแนวความคิดใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา (2) ปัจจัยภายใน ได้แก่ การดำเนินงานภายในองค์กร คือต้องมีการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ใหม่ๆ บุคลากรขององค์กรที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านอาวาระดับการศึกษา ทักษะ ประสบการณ์ รวมถึงการนำเครื่องจักรและอุปกรณ์ใหม่ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ ซึ่งก่อให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางกระบวนการผลิต แรงงาน และต้นทุนการผลิต เป็นต้น งานวิจัยนี้ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงมาเชื่อมโยงกับการบริหารธุรกิจ푸드ทรัคของผู้ประกอบการในช่วงวัยเจนเนอเรชั่นวายที่ต้องเผชิญกับสภาวะต่างๆ ทั้งจากปัจจัยภายนอกและภายในองค์กร ที่เปลี่ยนแปลง

ไปอย่างรวดเร็วและไม่แน่นอน เพื่อค้นหารูปแบบการบริหารธุรกิจฟู้ดทรัคให้ประสบความสำเร็จภายใต้พลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลง

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหาร 7S McKinsey

จากการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ ผู้วิจัยพิจารณาใช้กรอบแนวคิดการบริหาร 7S McKinsey (Waterman, Peters, & Phillips, 1980) ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้พิจารณาว่าประสิทธิภาพขององค์กรในการดำเนินธุรกิจเกิดจากความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ 7 ประการ ซึ่งได้แก่ 1) กลยุทธ์ (Strategy) คือแผนการใช้ทรัพยากรทั้งหมดขององค์กรเพื่อให้บรรลุจุดหมายที่วางไว้ เรียกได้ว่าเป็นวิถีคิดแผนเดินทางไปสู่ความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน ภายในองค์กร และโอกาส อุปสรรค ภายนอกองค์กร แล้ววางแผนให้เหมาะสม 2) โครงสร้างองค์กร (Structure) คือรูปแบบของการจัดองค์กรที่แสดงความสัมพันธ์และสายการบังคับบัญชา การกำหนดขอบเขต หน้าที่ ความรับผิดชอบ องค์กรอาจมีการแบ่งเป็นฝ่าย ส่วน แผนก หลายระดับหรือเป็นองค์กรในแนวราบ 3) ระบบ (System) เป็นการวิเคราะห์ถึงระบบงานทุกเรื่อง ทั้งระบบการบริหารจัดการ และระบบการปฏิบัติงาน เช่น ระบบงบประมาณ ระบบการควบคุม ระบบการจัดซื้อ ระบบในการสรรหาและคัดเลือกพนักงาน ตลอดจนระบบในการจ่ายผลตอบแทน เป็นต้น หากองค์กรมีระบบงานที่ดีก็จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถทำงานได้อย่างชัดเจนและถูกต้อง ดังนั้นระบบงานควรมีความสอดคล้องกับกลยุทธ์ และโครงสร้างขององค์กรด้วย 4) บุคลากร (Staff) คือการบริหารงานทรัพยากรบุคคลที่รวมตั้งแต่การพิจารณาคัดเลือกบุคลากร การบรรจุ การพัฒนาความสามารถ การควบคุมติดตาม การประเมินผลการทำงาน การสร้างแรงจูงใจ การให้เงินเดือน รางวัล ผลตอบแทน หรือแม้แต่การลงโทษให้ออกจากงาน เป็นต้น 5) ทักษะ (Skill) คือ ความเชี่ยวชาญ ความโดดเด่น ความสามารถในการทำงานของบุคลากร ทักษะที่ว่านี้อาจมาจากการได้รับความรู้ ศึกษาเพิ่มเติม ฝึกฝน หรืออาจเป็นพรสวรรค์ที่มีอยู่ในตัวคนนั้นๆ ทั้งนี้องค์กรจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีทักษะเพียงพอต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอก 6) รูปแบบการบริหาร/สไตล์ (Style) สไตล์ในการทำงานของเจ้าของธุรกิจมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อความรู้สึกนึกคิดของบุคลากรภายใน

องค์กร เป็นแบบอย่างให้บุคลากรและมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของธุรกิจ และ 7) คุณค่าหรือค่านิยมร่วม (Shared Value) คือสิ่งที่คนทั้งองค์กรยึดถือร่วมกัน มุ่งมั่นในสิ่งเดียวกัน ทำโดยไม่มีการบังคับ แต่เป็นวัฒนธรรมองค์กร วิธีปฏิบัติ ปรชญาการทำงานที่ทุกคนยอมรับและทำตาม ค่านิยมร่วมเปรียบเสมือนหัวใจขององค์กร ที่เชื่อมประสานทั้งองค์กรเข้าด้วยกัน ร่วมเดินไปในทิศทางเดียวกันเพื่อความสำเร็จ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการบริหาร 7S Mckinsey (Waterman et al., 1980)

แนวคิดการบริหาร 7S Mckinsey เชื่อว่าการบริหารหรือการดำเนินธุรกิจที่ดีเกิดจากความสัมพันธ์ของปัจจัย 7 ประการ ซึ่งผู้นำองค์กรต้องเข้าใจและสามารถเชื่อมโยงแต่ละองค์ประกอบเข้าด้วยกัน เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์กรในทิศทางเดียวกัน และไม่สร้างความสับสนให้พนักงานระดับปฏิบัติการ ซึ่งงานวิจัยนี้ได้นำแนวคิดการบริหาร 7S Mckinsey มาใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจฟู้ดทรัคภายใต้พลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลงของผู้ประกอบการในช่วงวัยเจนเนอเรชันวาย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จในการประกอบธุรกิจ SMEs ในประเทศไทย นั้นมีการศึกษาอย่างกว้างขวาง ผลการศึกษาส่วนใหญ่สอดคล้องกันว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อ ความสำเร็จของผู้ประกอบการ SMEs มักเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางการบริหารและระบบ ในการดำเนินธุรกิจ (ชุดิมา หวังเบญหมัด และธนชา บินดุเหล็ม, 2557; นารินี อุดุลทิสู พัทธร์ อังคณา ชันตรีจิตราณนท์ และนฤมล ศราภพันธุ, 2558) รวมทั้งเข้าใจความต้องการ ของลูกค้า (มีแสน แก่นชูวงศ์, 2558; พิรญา กัณทบุตร, 2559) ซึ่งยังไม่พบการศึกษา ปัจจัยแห่งความสำเร็จในธุรกิจฟู้ดทรัคโดยตรง ในขณะที่มีการศึกษาประเด็นความสำเร็จ ในการดำเนินธุรกิจฟู้ดทรัคค่อนข้างแพร่หลายในบริบทต่างประเทศซึ่งมักอาศัยการวิจัย เชิงคุณภาพเพื่อศึกษาเชิงลึกให้เข้าใจถึงแนวทางและกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจ ซึ่งได้แก่ การดำเนินธุรกิจโดยการใช่เทคโนโลยีกระจายข่าวสาร การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ การสร้างอัตลักษณ์ของร้าน รวมทั้งความสามารถในการเคลื่อนที่ของรถฟู้ดทรัคซึ่งสร้าง ความยืดหยุ่นเหนือร้านอาหารแบบดั้งเดิม เป็นต้น (Hawk, 2013; Seo, 2013, Anenverg & Kung, 2014; Talip & Haris, 2018) แม้ว่าธุรกิจฟู้ดทรัคเริ่มได้รับความสนใจจาก นักวิชาการไทย แต่มักเป็นการศึกษาตัวแปรในกลุ่มปัจจัยทางการตลาดและพฤติกรรม การใช้บริการฟู้ดทรัคของผู้บริโภค (ปริยาภรณ์ เวชประเสริฐ และธีรวัฒน์ จันทิก, 2559; คเชนทร์ ห้วยหงษ์ทอง, 2560; กรกฎ นิมิโชคชัยรัตน์ และอัจฉรา เกษสุวรรณ, 2560; พงศกร บุญพืด และอภิวรรณ กรมเมือง, 2560; เพชรินทร์ อยู่เป็นสุข และเจริญชัย เอกมาไพศาล, 2561) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณทั้งสิ้น

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า แม้ธุรกิจฟู้ดทรัคจะได้รับความสนใจมากขึ้นในปัจจุบัน แต่ยังไม่เคยมีการศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของ ผู้ประกอบการฟู้ดทรัคในประเทศไทย รวมถึงการศึกษารูปแบบการบริหารฟู้ดทรัค ให้ประสบความสำเร็จภายใต้สภาวะการที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วมาก่อน ประกอบกับข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกิจใหม่ในปัจจุบันทั้งในลักษณะ Start up หรือ SMEs ที่ให้เห็นว่าคนวัยเงินเนอเรชันวายมีความต้องการ และ/หรือ หันมาเป็นเจ้าของ ธุรกิจเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งลักษณะนิสัยของเงินเนอเรชันวายสอดคล้องกับคุณลักษณะ ของการเป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ ที่ต้องอาศัยความคิดริเริ่มธุรกิจอย่างสร้างสรรค์

ความกล้าตัดสินใจ ความยืดหยุ่นและคล่องตัวในการปรับเปลี่ยนธุรกิจตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการประกอบธุรกิจ ผู้วิจัยจึงเลือกคนวัยเจนเนอเรชันวายเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักในการศึกษา ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัค รวมถึงหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการวางแผนธุรกิจและกำหนดนโยบายเพื่อผลักดันศักยภาพของผู้ประกอบการ และให้การสนับสนุนธุรกิจฟู้ดทรัคได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research methodology) เก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัคเจนเนอเรชันวายในกรุงเทพมหานคร ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ร่วมกับการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participatory observation) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) ซึ่งผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำมาสร้างเป็นแนวคำถาม โดยกำหนดเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended question) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ตรงไปตรงมา ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ โดยนำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่พัฒนาขึ้นตามวัตถุประสงค์และคำถามการวิจัยเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไข ให้ข้อคิดเห็น และนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงเพื่อให้สามารถได้ข้อมูลที่ตรงประเด็นตามวัตถุประสงค์และคำถามการวิจัยมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามเมื่อมีสถานการณ์และข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงไปในขณะสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้มีการปรับเปลี่ยนคำถามให้ยืดหยุ่นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษามากที่สุด นอกจากนี้ผู้วิจัยขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลใช้เครื่องบันทึกเสียงเพื่อให้สามารถรวบรวมสาระสำคัญต่างๆ ได้อย่างครบถ้วนมากที่สุด ใช้เวลาในการสัมภาษณ์รายละประมาณ 1.30-2.00 ชั่วโมง ใช้กลยุทธ์การเลือกตัวอย่างแบบมีเกณฑ์กำหนด (Criterion sampling) โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ไว้ล่วงหน้าเพื่อพิจารณาคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญที่มีลักษณะเหมาะสมที่สุดและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

(Miles & Huberman, 1994) มีเกณฑ์ในการคัดเข้า (Inclusion criteria) คือ เป็นผู้ประกอบการธุรกิจที่อยู่ในช่วงวัยเงินนอกระบบ (เกิดในช่วง พ.ศ. 2521-2543 หรือ ค.ศ. 1978-2000) (Kotler & Armstrong, 2010) ที่ดำเนินธุรกิจด้านอาหาร และ/หรือ เครื่องดื่มแบบฟู้ดทรัคมาแล้วมากกว่า 1 ปี ที่ประสบความสำเร็จในการทำธุรกิจฟู้ดทรัคโดยต้องมีรายได้จากการดำเนินธุรกิจมากกว่า 1 ล้านบาทต่อปีขึ้นไป ดำเนินธุรกิจฟู้ดทรัคในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่สะท้อนความเป็นสังคมเมืองในประเทศไทยได้อย่างชัดเจน ทำให้ธุรกิจฟู้ดทรัคมีบทบาทสำคัญในการตอบสนองวิถีชีวิตที่เร่งรีบ ผู้คนต้องการความสะดวกรวดเร็ว ต้องการบริโภคอาหารที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน รวมถึงมีภาพลักษณ์ที่ทันสมัยคล้ายวิถีชีวิต (Lifestyle) แบบตะวันตกตามแบบฉบับที่คนเมืองชื่นชอบ

ทั้งนี้เพื่อความเที่ยงตรงและเพียงพอต่อการได้ข้อมูลที่มีความอิ่มตัว (Data saturation) นักวิชาการได้เสนอไว้ว่า ต้องเก็บข้อมูลอย่างน้อย 6 รายขึ้นไป (Guest, Bunce & Johnson, 2006) ซึ่งในการวิจัยนี้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก ร่วมกับการมีส่วนร่วมในฐานะผู้สังเกต (Participant as observer) ซึ่งผู้วิจัยได้เข้าไปร่วมในกิจกรรมการซื้อขายอาหารและเครื่องดื่มของร้านฟู้ดทรัคโดยเปิดเผยบทบาทจริงของตนจนได้ข้อมูลอิ่มตัวที่ผู้ประกอบการ 10 ราย วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ คือ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ซึ่งเป็นศึกษาเนื้อหาของสาร โดยการจำแนกประเภทข้อมูล (Identifying) การลงรหัส (Coding) การจัดหมวดหมู่ (Categorizing) และนำเสนอข้อสรุปหรือข้อค้นพบ (Conclusion) (Patton, 1990) ตรวจสอบยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อค้นพบด้วยการตรวจสอบคุณภาพข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบข้อค้นพบของปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยวิธีการหรือแหล่งมุมมองที่ต่างกัน (Lincoln & Guba, 1985) ได้แก่ การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator triangulation) โดยใช้ผู้วิจัยหลายคนร่วมกันเก็บข้อมูลภาคสนาม ใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการเก็บข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ร่วมกับการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม

ผลการศึกษา

การนำเสนอผลการศึกษานี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจฟู้ดทรัคภายใต้พลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลงของผู้ประกอบการเจนเนอเรชันวาย และ 2) รูปแบบการบริหารธุรกิจฟู้ดทรัคให้ประสบความสำเร็จภายใต้พลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลงของผู้ประกอบการในช่วงวัยเจนเนอเรชันวาย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจบริบทของผู้ประกอบการร้านอาหารและเครื่องดื่มแบบฟู้ดทรัคที่ทำการศึกษานี้ ผู้วิจัยจึงขอเสนอข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการและข้อมูลเกี่ยวกับธุรกิจ อันมีส่วนในการสะท้อนความคิดความเชื่อของผู้ประกอบการซึ่งสามารถสรุปข้อมูลสำคัญได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ประกอบการฟู้ดทรัคซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลจำนวน 10 ราย

รหัส	เพศ	อายุ	สาขาที่จบการศึกษา	ผลิตภัณฑ์	ลักษณะการค้าเป็นธุรกิจ	จุดจำหน่าย			
						อีเวนต์	งานเหมา	ตลาดนัด	อื่นๆ
A1	ชาย	27	การจัดการครัวและศิลปะการประกอบอาหาร	อาหารญี่ปุ่น	ร้านฟู้ดทรัค 1 ร้าน	✓	✓	✓	ห้างสรรพสินค้า/มหาวิทยาลัย
A2	ชาย	27	Certificate ด้านการประกอบอาหาร	อาหารญี่ปุ่น	ร้านฟู้ดทรัค 1 ร้าน	✓		✓	
A3	ชาย	33	ช่าง	สเต็ก	ร้านอาหาร 1 ร้าน และร้านฟู้ดทรัค 1 ร้าน	✓		✓	
A4	หญิง	27	วิศวกรรมอุตสาหกรรม	โอเครม	ร้านฟู้ดทรัค 60 ร้าน และบูธโอเครม 21 บูธ	✓		✓	ห้างสรรพสินค้า/มหาวิทยาลัย
A5	ชาย	26	การเงิน	เครื่องดื่ม	ร้านฟู้ดทรัค 1 ร้าน คาเฟ่ ค็อกเทล และจัดส่งรถตู้	✓	✓		
A6	หญิง	35	การประชาสัมพันธ์	ก๋วยเตี๋ยว	ร้านอาหาร 1 ร้าน และร้านฟู้ดทรัค 3 ร้าน	✓	✓		ห้างสรรพสินค้า
A7	หญิง	28	การจัดการครัวและศิลปะการประกอบอาหาร	ก๋วยเตี๋ยวจัดไทย	ร้านฟู้ดทรัค 1 ร้าน	✓	✓		มหาวิทยาลัย
A8	ชาย	40	บริหารธุรกิจ	แฮมเบอร์เกอร์	ร้านอาหาร 1 ร้าน และร้านฟู้ดทรัค 2 ร้าน	✓			
A9	ชาย	35	การจัดการครัวและศิลปะการประกอบอาหาร	เครื่องดื่ม	ร้านฟู้ดทรัค 1 ร้าน โรงเรียนสอนทำอาหารและ Chef Table 1 โต๊ะ	✓	✓		ห้างสรรพสินค้า
A10	ชาย	38	การออกแบบ	โอเครม	ร้านฟู้ดทรัค 1 ร้าน	✓	✓		ห้างสรรพสินค้า

ส่วนที่ 1 ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ ฟู้ดทรัคภายใต้พลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลงของผู้ประกอบการเจนเนอเรชันวาย

ผลการวิเคราะห์ความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจฟู้ดทรัคภายใต้พลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลงของผู้ประกอบการในช่วงวัยเจนเนอเรชันวายผ่านปัจจัยทางการบริหาร 7S McKinsey พบว่า ปัจจัยทางการบริหารที่ทำให้การดำเนินธุรกิจฟู้ดทรัคประสบความสำเร็จภายใต้พลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลงที่พบได้อย่างชัดเจนประกอบด้วย 5 ปัจจัย ได้แก่ กลยุทธ์ ระบบ พนักงาน ทักษะ และรูปแบบการบริหารจัดการ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. **กลยุทธ์ (Strategy)** ผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัคได้สร้างความแตกต่างในการประกอบธุรกิจ เพื่อให้ธุรกิจฟู้ดทรัคของตนเองมีความโดดเด่นและแตกต่างจากคู่แข่ง การสร้างความแตกต่างสามารถทำได้ในหลากหลาย เช่น การคิดภาพรวมของการประกอบธุรกิจ การวางตำแหน่งของธุรกิจ การสร้างคุณค่าของธุรกิจ การสร้างสรรค์เมนูที่น่าสนใจและไม่เคยมีผู้ประกอบการรายอื่นทำมาก่อน การนำเสนอรายการอาหาร รวมทั้งรูปแบบของบรรจุภัณฑ์ ดังจะเห็นได้จากบทสัมภาษณ์บางส่วนที่ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญได้กล่าวไว้ ดังนี้

“แล้วผมใช้วัตถุดิบดี import จากญี่ปุ่น มาปรับให้เข้ากับคนไทย ผมใช้ข้าวหอมเฌนนะ ไม่ใช่ข้าวญี่ปุ่น เพื่อที่ฟิวชั่นให้เข้ากับคนไทย” (A2)

“กินแล้วไม่อ้วน low fat low sugar low calorie ตอนนี้มี 18 รส โคนมี 5 รส” (A4)

“เราใส่ในโตรเจนเข้าไป เพื่อเพิ่ม texture ให้เหมือนเป็นกาแฟนม คือใน 1 แก้วสามารถได้รสสัมผัส 2 แบบ คือแบบมีฟอง และ cold brew ธรรมดา” (A5)

“ของผมเป็น low fat ...พวกรสแปลกๆ ผมก็คิดขึ้นมาเอง อย่างเช่นพวกชาโคล แล้วก็สเมิร์ฟก็จะเป็นเอามาจากตัวการ์ตูนที่มันสีฟ้าๆ แล้วเราก็กทำเป็นไอติมบลูวาวาย มาให้มันเป็นสีฟ้าครับ มันก็แบบเป็น signature เล็กๆ น้อยๆ” (A10)

นอกจากนี้ผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัค ยังให้ความสำคัญกับการออกแบบรถฟู้ดทรัค เพื่อสร้างความแปลกใหม่ ดังจะเห็นได้จากบทสัมภาษณ์บางส่วนที่ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญได้กล่าวไว้ ดังนี้

“รถผมไม่มีในเมืองไทย เป็นรถบรรทุกจริง ตัวดีไซน์นั่นคือผมเตรียมมาบ้างแล้วจากทางนู่น เช่น ตกแต่งด้วยป้ายทะเบียนของ USA” (A1)

“ร้านเราเน้นสไตล์ร้านอื่นเขาเป็นรถใหม่กัน ร้านผมเน้นคลาสสิก ไม่เน้นรถใหม่” (A3)

“รถเราก็มี signature เพราะมันสีส้ม สีสด สีอยากอาหาร” (A7)

2. ระบบ (System) ผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัคได้พัฒนาระบบที่เหมาะสมในการประกอบธุรกิจของตน โดยกระบวนการพัฒนาระบบเกิดขึ้นจากการสังเกตกระบวนการทำงาน ประกอบกับการบันทึกประสบการณ์ในการทำงานที่ผ่านมา ผ่านการลองผิดลองถูก นำมาปรับปรุงให้เหมาะสม จนเป็นระบบการทำงานที่ลงตัวกับรูปแบบของผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัคแต่ละราย ระบบที่นำมาใช้ในธุรกิจ เช่น ระบบการสั่งซื้อวัตถุดิบ ระบบการรับคำสั่งซื้อ (Order) ระบบการผลิต ระบบการชำระเงิน ระบบการสื่อสารข้อมูล เป็นต้น ดังจะเห็นได้จากบทสัมภาษณ์บางส่วนที่ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญได้กล่าวไว้ ดังนี้

“ระบบจัดซื้อนี่เฉพาะฟู้ดทรัคแยกจากร้านใหญ่ ซึ่งเราซื้อวันต่อวัน เราขายได้เท่านี้เราจะลงทุนต่อฟຼ่ຸงนี้เท่านี้ ไม่สต็อกของ ขายหมดวันต่อวัน” (A3)

“มีพนักงานปั๊ป เราต้องควบคุมได้ เพราะเราไม่สามารถไปกับรถได้ทุกที่ สต็อกเราต้องแม่น คุณเอามาเท่าไร ควรขายได้เท่าไร ตอนนี้อย่างค่อนข้างนิ่ง” (A6)

“เพราะทุกวันนี้มีฟาร์ทเนอร์อยู่ก็ต้องมาวางแผนกันเลยว่า พี่รับของวันไหนส่งของกันวันไหน แล้วผมก็จะอาศัย record ไว้ว่าเขาสั่งวันไหน ใช้เท่าไร เหลือไหม คือบางที่เขาไม่จด แต่ผมจดและจะวิเคราะห์ให้” (A5)

“มีเครื่องเก็บเงินคิดเงิน POS มีการจัดเก็บข้อมูล รายงานว่าอันไหนขายดี อันไหนน้อย” (A2)

“เราใช้กลุ่มไลน์เป็นตัวสื่อสารในการแจ้งสถานที่ที่จะไปขาย ทรัค 60 คันเนี่ย อยู่ในกลุ่มเดียวกัน เขาจะรู้กันเอง แต่ละสาขาเขาจะไม่มาบาดหมางกัน เพราะเขาไม่หากินทับพื้นที่กันอยู่แล้ว เขาจะ support กันเองด้วยซ้ำ เขาจะมาแชร์ประสบการณ์ มาแนะนำกันนะ เช่น งานนี้ควรไปไหม” (A4)

3. พนักงาน (Staff) ผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัคมีประเด็นที่น่าสนใจที่เกี่ยวข้องกับการจัดการบุคลากร ดังนี้ การสรรหาพนักงานจะเริ่มจากคนใกล้ชิด เช่น ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง คนรู้จักที่ผ่านการบอกต่อมา การคัดเลือกพนักงานจะพิจารณาจากประสบการณ์ในการทำงานที่ผ่านมา และวิถีชีวิตที่ไปด้วยกันได้กับรูปแบบของธุรกิจ การจ้างงานมีทั้งพนักงานรายวันและพนักงานประจำ ส่วนการจูงใจพนักงานอยู่ในรูปของเงินเดือนและสวัสดิการอื่นๆ เช่น เบี้ยขยัน งานเลี้ยงงานรื่นเริง และการดูแลแบบคนในครอบครัว เป็นต้น ดังจะเห็นได้จากบทสัมภาษณ์บางส่วนที่ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญได้กล่าวไว้ ดังนี้

“แม่มาช่วยเก็บตัง คือเรามีบ้านอยู่เพชรบุรี เอาไว้กระจายสินค้าไปที่หัวหิน ประจวบ ราชบุรี สมุทรสาคร เหมือนเป็น DC ของเรา ต่อไปก็แพลนว่าจุดกระจายสินค้าภาคอีสานจะอยู่ที่โคราช เพราะบ้านพี่อยู่นั้น คือเอาครอบครัวเราเป็นเบส ...ก็มีแพลนในอนาคตว่าจะเอาคนในครอบครัว น้อง มาช่วย ตอนเขาเรียนจบ” (A4)

“ใจมันก็สำคัญนะ นอกจากเงินแล้ว ทำให้เหมือนเป็นน้องเป็นครอบครัว ...รางวัลก็ให้นะ เราจะถามว่าจะเอาแบบ entertain หรือให้เงิน” (A6)

“ลูกน้องที่จ้างนี่คือทำประจำ ทำงานบ้านด้วย ออกอีเวนต์ด้วย คว้าเคยผ่านงานมาไหม ไม่ต้องมีพื้นฐานครัวก็ได้ ขอแค่มีใจรัก ซื่อสัตย์ ...ค่าตอบแทนให้เดือนละ 12,000 สิ้นปีดูจากยอดขาย ความขยัน ให้รางวัล หยุดอาทิตย์ละ 1 วัน” (A2)

“มีแต่น้องๆ ช่วยๆ ขาย เป็นรุ่นน้องเอามาเป็นลูกมือก่อน ส่วนใหญ่ผมจะเอาคนที่ขับรถได้ ชอบกิน ชอบเที่ยว จะได้ตรงกับ lifestyle เขา” (A8)

“พนักงานผมจะใช้ part time เพราะงานมันไม่ได้มีทุกวัน ก็จะใช้น้องที่ยังเรียนอยู่อย่างเนี่ยครับ” (A9)

4. ทักษะ (Skill) ผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัคมีการสั่งสมและพัฒนาทักษะด้านการประกอบอาหาร โดยวิธีการที่ใช้ในการพัฒนาทักษะ ได้แก่ การเรียนรู้ในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาหาร การเรียนรู้ในสถานประกอบการ การติดตามผ่านช่องยูทูบ (youtube) และนำมาฝึกฝนด้วยตนเอง นอกจากทักษะด้านการประกอบอาหารแล้ว ผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัค ควรมีทักษะด้านอื่นๆ ร่วมด้วย เช่น ทักษะด้านการออกแบบ ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น ส่วนพนักงานในร้านควรมีทักษะการทำงานได้หลากหลายหน้าที่ ตามลักษณะของกิจการที่เน้นความรวดเร็วและคล่องตัว ดังจะเห็นได้จากบทสัมภาษณ์บางส่วนที่ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญได้กล่าวไว้ ดังนี้

“หนูทำอะไรเร็วมากค่ะ ถ้าไปงานเหมา เราจะเตรียมไประดับหนึ่ง หนูทำ *working plan* ฝึกดีมาก แล้วก็เรื่องอื่น หนูถูกฝึกมาเยอะมาก และการตื่นเช้าด้วย” (A7)

“ผมทำงานประจำ ผมเป็น *designer* แล้วก็ทำฟู้ดทรัค แต่คืออย่างทำไอติมเนี่ย ก็คือผมไปเรียนทำไอติมมา แล้วก็มาทำเป็นฟู้ดทรัค” (A10)

“ที่เลือกเทป็นเพราะผมเป็นเซฟเทป็นมาก่อน ...ผมเริ่มคิด *design* รถเลย ประตุควรเปิดกี่ด้าน เตาอยู่ตรงไหนมีเคาเตอร์ มีซิงค์ ตู้เย็น” และ “...คือผมทำคนเดียวเลย ตอนนั้นทั้งรับ ทำ เสิร์ฟ เวลาทำเสร็จก็เรียกเขามารับ” (A1)

“ผมเรียนจากยูทูบ แล้วเวลาทำงานกองถ่ายผมก็ต้องหาข้อมูลอยู่แล้ว ให้อูทูปหาแบบหาไอเดียมาตลอด” (A3)

“ผมชอบแต่งรถ และชอบทานเลยมาเป็นฟู้ดทรัค ซึ่งแต่ก่อนก็มาจากไอเดียสนามแข่งบางที่ไม่มีของกินอะ ต้องไปซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น เลยได้ไอเดียมาด้วย” (A8)

5. รูปแบบการบริหาร/สไตล์ (Style) ผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัคมีรูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจของตนที่เริ่มต้นจากการศึกษาหาประสบการณ์ในสถานประกอบการที่เกี่ยวข้อง เช่น การตั้งใจเข้าไปฝึกงานหรือทำงานในโรงแรมและร้านอาหารที่มีชื่อเสียง เพื่อศึกษารายละเอียดของระบบการทำงานต่างๆ การเข้าไปใช้บริการของผู้ประกอบการฟู้ดทรัครายอื่นๆ ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อศึกษารายการอาหาร และกระบวนการทำงานของธุรกิจฟู้ดทรัค ดังจะเห็นได้จากบทสัมภาษณ์บางส่วนที่ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญได้กล่าวไว้ ดังนี้

“ผมทำทุกอย่างเลย เคยเรียนครัววันดีด้วย เคยทำที่โนโวเทลสุวรรณภูมิ
หาประสบการณ์หลายๆ ด้าน ผมอยากรู้เรื่องวัตถุดิบ ผมอยู่ทุกโซนอาหารในโรงแรม
จริงๆ ก็เหมือนวางแผนจะเข้าไปเรียนรู้จากเขานะแหละ” (A2)

“ผมจบมาได้ 3 ปีแล้ว และเริ่มทำที่ JW Marriot ทำเทป็น 1 ปี จากนั้นไป Intern
ที่โรงแรมในอเมริกา 1 ปี เนวาดา ที่นั่นมีฟู้ดทรัคเยอะอยู่ ผมตั้งใจไปดูด้วย และผมก็
รับจ๊อบร้านอาหารเทป็นที่เมกาด้วย” (A1)

“ตอนอยู่อเมริกาผมชอบแบบไปตระเวน แล้วผมชอบแบบทำอะไรที่มันไม่จำเจ
ผมก็เลยคิดว่ากลับมาทำฟู้ดทรัคที่เมืองไทย ...อย่างจบใหม่ๆ ผมว่ายังต้องหา
ประสบการณ์เยอะมาก ลองไปทำงานกับคนอื่นดูเยอะๆ อาจจะช่วงปีแรกทำโรงแรม
ใหญ่ๆ ดูว่า system เขาเป็นอย่างไรก่อน แล้วค่อยไปทำร้านเล็กๆ ลองหลายๆ อย่างครับ
มันต้องมีไปดูของคนอื่นบ้าง ไปชิมของคนอื่นบ้าง แล้วเอามา adapt ในรูปแบบของ
ตัวเอง” (A9)

“มันต้องศึกษาก่อน มันไม่ใช่แบบธุรกิจที่ฉาบฉวยนะครับ มันต้องศึกษา
ผมศึกษามาก่อน 1 ปีนะครับ ก่อนผมมาทำนะ 1 ปี ศึกษาว่าอันนั้นเป็นยังไง ควรจะทำ
อะไร ขายยังไง อะไรอย่างเนี้ย ไม่ใช่แบบปั๊บปั๊บก็นำขายเลย” (A10)

นอกจากนั้นผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัคมีการตั้งเป้าหมายของธุรกิจ ลงมือทำ
อย่างจริงจัง และใส่ใจในทุกขั้นตอนของการบริหารจัดการ ดังจะเห็นได้จากบทสัมภาษณ์
บางส่วนที่ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญได้กล่าวไว้ ดังนี้

“ไม่ว่าจะทำอะไร มีเป้าหมายไว้ก่อน แล้วกำหนดไว้ให้แน่น ไม่ว่าจะมียุบสรรค
อะไรทุกอย่างมันจะจบลงวันนี้ แล้วพรุ่งนี้คือวันเริ่มต้นใหม่ ขอแค่ลงมือทำ ออกไปลุย
เลย ความกลัวไม่ทำให้คนเก่งขึ้น สู้เราออกไปทำดีกว่า เราจะเก่งขึ้น” (A5)

“เน้นว่าทุกปัญหามีทางออก เราต้องทำเอง เราต้องเรียนรู้ทุกขั้นตอนเพื่อเจอ
ปัญหาและแก้ไขยืนยันว่าถึงมีสาลามากกว่านี้ตอนนี้ก็ยังทำเองได้ ไม่ได้คิดว่าต้องจ้าง
คนมาช่วย” (A4)

“ผมว่าความตั้งใจ คือบางทีคนรุ่นนั้นเขาใช้ลูกจ้าง ความใส่ใจไม่เหมือนกัน บางทีรถสกปรกยังงี้มันเป็นภาพลักษณ์ความใส่ใจโดยองค์กรมันต่างกัน บางทีขนมปังดูไม่ดี เราเอาทั้ง” (A8)

“มุ่งมั่นและคิดเยอะๆ วางแผนก่อน ไม่ว่าจะป็นธุรกิจอะไร ต้องเชื่อมั่นและมีความชอบสิ่งนั้นจริงๆ รักมันจริงๆ” (A7)

จากการวิเคราะห์ปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัคในช่วงวัยเจนเนอเรชั่นวายภายใต้พลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลงตามกรอบแนวคิดด้านการบริหาร 7S McKinsey จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินธุรกิจประกอบด้วย 5 ปัจจัย คือ กลยุทธ์ (Strategy) ระบบ (System) ทักษะ (Skill) พนักงาน (Staff) และรูปแบบการบริหาร/สไตล์ (Style) ในขณะที่ปัจจัยทางการบริหารด้านโครงสร้างองค์กร (Structure) และค่านิยมร่วม (Shared value) ไม่ได้สะท้อนถึงความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจอย่างชัดเจนนัก อาจเนื่องมาจากธุรกิจฟู้ดทรัคมักดำเนินการในรูปแบบเจ้าของคนเดียวหรือเป็นธุรกิจขนาดเล็ก ทำให้ไม่ต้องการออกแบบโครงสร้างองค์กรที่ซับซ้อนและด้วยจำนวนคนในองค์กรที่มีค่อนข้างน้อย จึงไม่ได้มุ่งเน้นการสร้างค่านิยมร่วมของคนภายในองค์กร

ส่วนที่ 2 รูปแบบการบริหารธุรกิจฟู้ดทรัคให้ประสบความสำเร็จภายใต้พลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลงของผู้ประกอบการในช่วงวัยเจนเนอเรชั่นวาย

นอกเหนือจากปัจจัยทางการบริหารทั้ง 5 ปัจจัยดังกล่าว (5S) ที่มีผลต่อความสำเร็จภายใต้พลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลงของผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัคในช่วงวัยเจนเนอเรชั่นวายดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยยังได้ค้นพบปัจจัยใหม่อีก 3 ปัจจัย ดังต่อไปนี้

1. ความยืดหยุ่น (Flexibility) ผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัคได้ให้ความสำคัญกับความยืดหยุ่นในการประกอบธุรกิจเพื่อสร้างธุรกิจของตนให้ประสบความสำเร็จ ความยืดหยุ่นในการประกอบธุรกิจสามารถพิจารณาได้ในหลายแง่มุม เช่น การปรับเปลี่ยนรายการอาหารให้เหมาะสมกับงานแต่ละประเภท การเปลี่ยนจุดจอดรถฟู้ดทรัคเพื่อทดสอบและหาตลาดกลุ่มใหม่ การจัดเตรียมอุปกรณ์ให้อยู่ในรถคันเดียวเพื่อพร้อมรับรูปแบบของงานต่างๆ และการทำงานได้หลากหลายหน้าที่ ดังจะเห็นได้จากบทสัมภาษณ์บางส่วนที่ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญได้กล่าวไว้ ดังนี้

“...ผมก็ทำเป็นแบบ ทำแบบเหมือนกับว่ากลางๆ เอาไว้ เหมือนกับว่าทำให้มัน เป็นเคาน์เตอร์เรียบๆ ไว้...ซึ่งถ้าเกิดเราทำแล้วมัน fix พอদিনะ มันจะปรับเปลี่ยนไปขาย อย่างอื่นยาก เพราะบางงานเนี่ยมันไม่เหมาะๆกับที่เราจะเข้าไป ...ผมจะทำแค่เป็นโลโก้ กลางๆ ไว้ จะไม่ได้บ่งบอกว่าขายอะไร เพราะว่ามันสามารถที่จะปรับได้ตลอดเวลา” (A10)

“ทุกคนควรทำงานในส่วนต่างๆ ด้วย เรามีซัปพลาย 3 คน ครั้ว 3 แคชเชียร์ 3 ทำได้ ทั้งสอง อีก 1 คน บางทีไปกัน 2 คน ใจ เขาก็ต้องทำแทนกันได้ ถ้าคนนึงไปห้องน้ำอีกคน ต้องทำได้ เราจะต้องเขาให้เรียนรู้สลับงาน ให้เขาไม่เบื่อด้วย” (A6)

“ก็มียากก็โงะด้วย ใกล้เคียงกะ หมูทอดทงคัตสึ มีตัวกินเล่น เพื่อพวกรงาน คอนเสิร์ต หรือบางทีเราดูงานด้วยว่าเหมาะกับสินค้าตัวไหนของเราจะเตรียมเผื่อเยอะ น้อย บางทีมีของทอด เฟรนช์ฟรายส์เพิ่มด้วย” (A2)

“...ฟู้ดทรัควิ่งหาลูกค้าได้ แทนที่จะรอลูกค้ามาหา สมมติเราอยากไปลองลูกค้า ย่านสุขุมวิท เราไปจอดที่นั่นเรารู้แล้วว่าย่านนี้เราขายได้ไหม ซึ่งถ้ามันดีเราก็ก็นั่งเป็นที ประจำ” (A8)

2. แรงบันดาลใจ (Inspiration) ผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัคได้รับแรงบันดาลใจ ในการประกอบธุรกิจของตนจากหลากหลายแหล่ง ไม่ว่าจะเป็นจากผู้ประกอบการ รายอื่นๆ ที่มีชื่อเสียงและประสบความสำเร็จ จากการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน ทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งจากพฤติกรรม วิถีชีวิต และความชอบส่วนบุคคล ดังจะเห็นได้จากบทสัมภาษณ์บางส่วนที่ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญได้กล่าวไว้ ดังนี้

“หนูดูยูทูบ หนูอยู่กับคนประสบความสำเร็จเยอะ หนูเลยอยากประสบความสำเร็จบ้าง หนูอ่านหนังสือเยอะด้วย หนูเป็นคนไม่ค่อยมีเพื่อนอะ มีจุดยืนตัวเองสูง หนูชอบดูเพนเทอเรส เป็นตุ้คอนเทนเนอร์ตั้ง เข้าปิดแต่พอเย็นมันจะยื่นออกมา หนูว่ามันเจ๋ง แล้วก็มาเห็นรถฟู้ดก็มาลงตัวตรงนี้นี่มันเคลื่อนที่ได้ อยากรไปไหนก็ได้ไป” (A7)

“...อยากหารายได้เสริมวันหยุด เราเป็นคนชอบทานไอศกรีมเลยเริ่มจากอะไรที่เราชอบ ไปตั้งบูธขายเป็น soft serve ไอติม เพราะเราดูแล้ว process ในการทำไม่ยาก แค่อัดขาย ยุ่งยากแค่เรื่องตอนทำเครื่องซึ่งแฟนมีความรู้อยู่แล้ว เราเข้าใจได้ง่ายๆ เลยคิดทำเครื่องเลย เราไม่ได้คิดนาน เราทำเลย...” (A4)

“เห็นมาจากอเมริกา เห็นวัฒนธรรมเขา และตอนผมกลับมาฟู้ดทรัคก็กำลังบูมปีแรก ผมว่ามันตอบโจทย์ชีวิตผมด้วยเพราะเป็นคนชอบไปนั่นมานี่ มันไม่ตายตัวไปขายตรงไหนก็ได้” (A2)

“...ผมได้ไอเดียจากเมืองนอกด้วย ทั้งทีวีด้วย เลยอยากทำ ตอนแรกทำกับเพื่อน และจะเปิดเป็นบูธนั่นแหละ แต่คิดไปคิดมา มันต้องชนของทุกวัน น่าจะเหนื่อย เลยคิดว่าน่าจะมียูทิลิตี้ เลยมาออกที่ฟู้ดทรัค” (A1)

“...ผมไปเที่ยวแล้วผมเห็นเยอะ คือฝรั่งเขาก็ทำเยอะ เลยคิดว่าอยากทำแต่ตอนแรกก็ไม่ได้จริงจัง พอมาปีนี้ตั้งใจว่าจะจริงจังละ จะลองว่ามันจะโตได้ไหม ตอนแรกๆ ทำเป็นอาชีพเสริม” (A8)

“ผมเคยไปทื่อเมริกาครับ แล้วก็ฟู้ดทรัคมันจะแบบเข้าถึงจุดกลุ่มลูกค้าได้ง่ายกว่าที่เราจะตั้งเป็นบูธ แล้วอย่างตอนนี้ประเทศเราฟู้ดทรัคเขาก็เริ่มแบบมีกระแสมาแล้วก็เริ่มบูม ก็เลยทำเป็นฟู้ดทรัคขึ้นมาครับ มันจะได้แบบย้ายที่ไปได้เรื่อยๆ โดยที่ไม่ต้องแบบตั้งที่ใดที่หนึ่งครับ” (A10)

3. เครือข่าย (Network) การใช้เครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัคด้วยกันนั้น เป็นปัจจัยที่ผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัคให้ความสำคัญ และนำมาซึ่งความสำเร็จให้กับธุรกิจ ข้อดีของการรวมกลุ่มได้แก่ การเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงลูกค้า การเพิ่มช่องทางในการหารายได้ด้วยการออกงานต่างๆ การทำการตลาดและการส่งเสริมการจำหน่าย รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือและการแบ่งงานกันทำระหว่างผู้ประกอบการที่รวมกลุ่มกัน ดังจะเห็นได้จากบทสัมภาษณ์บางส่วนที่ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญได้กล่าวไว้ ดังนี้

“...ถ้าอยู่ในสมาคม ฟู้ดทรัคคลับไทยแลนด์ ประมาณ 500 คนนะ ยังไม่รวมนอกคลับกับต่างจังหวัดอีกนะ ในคลับเขาไม่แย่งงานกันนะ เขาจะแบ่งกัน กระจายงานกันไป” (A2)

“ดีแท้กับอายุน้อยร้อยล้านเขาโคกันอยู่แล้ว เขามาทำโปรโมชันให้เรา ทำให้เราขายตัวได้เร็วมาก ดีแท้มาทำโปรให้เราในเรื่องการตลาด มาโปรโมทให้เรา เช่น กดรับสิทธิ ลด 10 บาท” (A4)

“...เวลารับงานเราก็จะมีกลุ่มฟู้ดทรัค เราจะผลัดกันดีผลงาน เช่น งานนี้ต้องการ 20 คัน อยากได้หลากหลาย เราก็จะคัดกันในกลุ่มว่าใครอยากไป เราไม่ได้แย่งกันนะ เราจะกระจายกันไปเพราะวันหนึ่งมีงานหลายที่การทำฟู้ดทรัคที่ไม่มีกลุ่มบอกเลยว่างานที่คุณจะเข้ามาแล้วขอจอด มันก็กันไปไม่ได้อยู่แล้วการอยู่กันเป็นกลุ่มช่วยได้เยอะงานเยอะจริงๆ” (A6)

“การรวมตัวกันเองของคนทำฟู้ดทรัค บางกลุ่มหลายร้อยอยู่ มีหลายกลุ่มย่อยมาก ตามเน็ตเวิร์คที่เขารู้จักกัน ซึ่งผมได้งานจากไลน์กลุ่มนี้พอสมควร ซึ่งบางที่เขาจะแมนเนจไม่ให้อาหารซ้ำกัน ซึ่งเราก็ส่งรูปอาหารรูปรถกันเพื่อให้เห็นโปรไฟล์” (A1)

“มันจะมีทางรู้จักทางเฟซบุ๊ก แล้วก็เขารู้จักทางกลุ่มของฟู้ดทรัคไทยแลนด์อะไรพวกนี้ครับ ...แล้วมันจะเป็น connection ที่แบบต่อ ๆ กันไปเรื่อย ๆ อย่างลูกค้าเขาเคยจ้างเราไปแล้ว แล้วเขาก็แบบจ้างไปอีก แล้วบางทีก็มีเพื่อนกันเขาก็จะบอกต่อ ๆ กันประมาณนั้นครับ จะเป็น connection จะเป็นใยแมงมุมเครือข่ายครับผม” (A10)

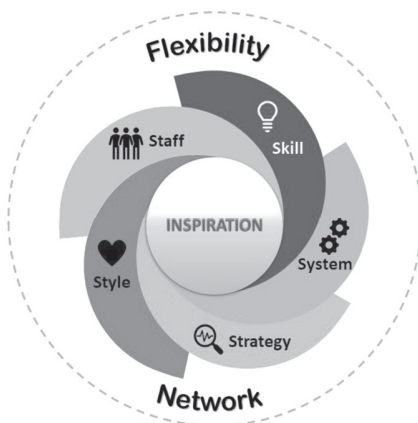
“ตอนแรกที่ทำฟู้ดทรัค ก็มันๆ ว่าเอ๊ะจะไปติดต่อใคร แต่โลกโซเชียลก็ทำให้มีกลุ่มที่มีการดีผลงานให้กัน ...เลยเข้ากลุ่มฟู้ดทรัคไทยแลนด์ ซึ่งเขาจะมีกลุ่มคนที่รับงานใหญ่มา แล้วมากระจายในกลุ่มเราต้องค่อยๆ คุยกัน” (A8)

ทั้งนี้นักวิจัยได้ประเมินระดับความเข้มข้นของปัจจัยที่ค้นพบใหม่ทั้ง 3 ปัจจัย คือ ความยืดหยุ่น (Flexibility) แรงบันดาลใจ (Inspiration) และเครือข่าย (Network) โดยพิจารณาจากความถี่ของข้อความในคำสัมภาษณ์ (มากที่สุด = มีการกล่าวถึงมากกว่า 10 ครั้ง, มาก = 8 - 10 ครั้ง, ปานกลาง = 5 - 7 ครั้ง, น้อย = 1 - 4 ครั้ง, ไม่มี = ไม่มีการกล่าวถึงเลย) ร่วมกับการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ซึ่งผลการศึกษาในส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปประเด็นสำคัญในการดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จภายใต้พลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลงของผู้ประกอบการฟู้ดทรัค

รหัส	ผลิตภัณฑ์ร้านฟู้ดทรัค	ลักษณะการดำเนินธุรกิจ	ปัจจัยทางการบริหาร 7S McKinsey							ระดับความเข้มข้นของ FIN		
			Strategy	Structure	System	Skill	Staff	Style	Shared value	Flexibility	Inspiration	Network
A1	อาหารญี่ปุ่น	ร้านฟู้ดทรัค 1 ร้าน	✓		✓	✓	✓	✓		มาก	มากที่สุด	มาก
A2	อาหารญี่ปุ่น	ร้านฟู้ดทรัค 1 ร้าน	✓		✓	✓	✓	✓		มากที่สุด	มาก	มากที่สุด
A3	สเต็ก	ร้านอาหาร 1 ร้าน และร้านฟู้ดทรัค 1 ร้าน	✓		✓	✓	✓	✓		มาก	มาก	ปานกลาง
A4	โอศกริม	ร้านฟู้ดทรัค 60 ร้าน และบูธโอศกริม 21 บูธ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด
A5	เครื่องดื่ม	ร้านฟู้ดทรัค 1 ร้าน คาเฟ่ และจัดส่งวัตถุดิบ	✓		✓	✓	✓	✓		ปานกลาง	มาก	ปานกลาง
A6	ก๋วยเตี๋ยว	ร้านอาหาร 1 ร้าน และร้านฟู้ดทรัค 3 ร้าน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	มากที่สุด	มาก	มากที่สุด
A7	ก๋วยเตี๋ยวผัดไทย	ร้านฟู้ดทรัค 1 ร้าน	✓		✓	✓	✓	✓		มาก	มากที่สุด	มาก
A8	แฮมเบอร์เกอร์	ร้านอาหาร 1 ร้าน และร้านฟู้ดทรัค 2 ร้าน	✓		✓	✓	✓	✓		มาก	มาก	มาก
A9	เครื่องดื่ม	ร้านฟู้ดทรัค 1 ร้าน โรงเรียนสอนทำอาหารและ Chef Table 1 โต๊ะ	✓		✓	✓	✓	✓		มาก	มาก	มาก
A10	โอศกริม	ร้านฟู้ดทรัค 1 ร้าน	✓		✓	✓	✓	✓		มากที่สุด	มาก	มากที่สุด

จากการวิเคราะห์ปัจจัยทางบริหารที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัคในช่วงวัยเจนเนอเรชั่นวายภายใต้พลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลง จึงนำมาสู่การพัฒนาแบบการบริหารธุรกิจฟู้ดทรัคให้ประสบความสำเร็จภายใต้พลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลงของผู้ประกอบการเจนเนอเรชั่นวาย ซึ่งประกอบด้วย 5 ปัจจัย หรือ 5S ได้แก่ กลยุทธ์ (Strategy) ระบบ (System) ทักษะ (Skill) พนักงาน (Staff) และรูปแบบการบริหาร/สไตล์ (Style) นอกจากนี้ผู้วิจัยยังค้นพบปัจจัยใหม่อีก 3 ปัจจัย หรือ FIN ได้แก่ ความยืดหยุ่นในการประกอบธุรกิจ (Flexibility) แรงบันดาลใจ (Inspiration) และเครือข่าย (Network) ซึ่งผู้วิจัยเรียกโมเดลหรือรูปแบบการบริหารฟู้ดทรัคให้ประสบความสำเร็จภายใต้พลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลงที่พัฒนาขึ้นมานี้ว่า “5S+FIN” โดยสามารถแสดงได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารธุรกิจฟู้ดทรัคให้ประสบความสำเร็จภายใต้พลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลง “5S+FIN”

สรุปผลการวิจัยและอภิปราย

จากกรอบแนวคิดด้านการบริหาร 7S McKinsey ที่ใช้พิจารณาประสิทธิภาพขององค์กรทางธุรกิจที่เกิดจากความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ 7 ประการ (Waterman et al., 1980) ในการศึกษาครั้งนี้พบว่า มี 5 ประการ ที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัคและปัจจัยแห่งความสำเร็จอีก 3 ประการที่สำคัญ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลยุทธ์ (Strategy) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัคมีการกำหนดกรอบแนวคิดในการประกอบธุรกิจของตน ให้มีเอกลักษณ์โดดเด่นจากผู้ประกอบการรายอื่นๆ และเป็นจุดจำของลูกค้า สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Hawk (2013) ที่พบว่าผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัคต่างใช้กลยุทธ์ที่หลากหลายเพื่อสร้างคุณค่าให้กับธุรกิจของตนเอง ได้แก่ การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ การสร้างอัตลักษณ์ของตราสินค้า การร่วมมือกับร้านค้าปลีกและเจ้าของธุรกิจร้านอาหารต่างๆ และการใช้วัตถุดิบที่หาได้ในท้องถิ่นที่ปราศจากสารพิษเป็นส่วนประกอบในรายการอาหาร นอกจากนี้ในการศึกษาของ Seo (2013) พบว่าเหตุผลหลักที่ผู้บริโภคเลือกรับประทานอาหาร

ที่ฟู้ดทรัค คือความแปลกใหม่และความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของร้าน รวมถึงรสนิยมและความรู้สึกทันสมัย ในขณะที่การสร้างตัวตนของธุรกิจให้ชัดเจนและทำให้ผู้บริโภคเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างธุรกิจประเภทฟู้ดทรัค และร้านอาหารรถเข็นข้างทางทั่วไป ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้ธุรกิจฟู้ดทรัคประสบความสำเร็จ (Loomis, 2013) ทั้งนี้ กลยุทธ์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากวิสัยทัศน์ ผู้ประกอบการไม่น้อยสามารถประสบความสำเร็จได้ในระยะเวลาอันสั้น ในขณะที่ผู้ประกอบการจำนวนมากไม่สามารถเติบโตในตลาดได้ หรือล้มเหลวตั้งแต่เริ่มเข้าสู่ตลาด เพราะไม่ได้ให้ความสำคัญกับข้อเท็จจริงของตลาดในปัจจุบัน ไม่ทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมทางธุรกิจทั้งภายในและภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วให้ถ่องแท้ ไม่สามารถปรับตัวได้ทันเมื่อพบสถานการณ์ใหม่ๆ อาศัยความรู้เดิมในการบริหารจัดการและขาดการวางแผนในระยะยาว (โกศล จิตวิรัตน์, 2551) ดังนั้นการกำหนดกลยุทธ์จึงนับเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จภายใต้พลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลง

2. ระบบ (System) ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัคได้สร้างระบบต่างๆ ในการทำงาน เช่น ระบบการสั่งซื้อวัตถุดิบ ระบบการรับคำสั่งซื้อ (Order) ระบบการชำระเงิน เป็นต้น เพื่อให้เกิดความง่ายและความเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Peñate (2015) ที่แนะนำให้ผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัคออกแบบกระบวนการสั่งอาหารถึงรับอาหารให้ใช้เวลาให้น้อยที่สุด เพื่อเพิ่มจำนวนลูกค้าที่สามารถเข้ารับบริการได้ เช่นเดียวกับการศึกษาของสันต์จุฑา จารุญวัฒน์ (2559) ที่พบว่ากระบวนการสั่งอาหารที่มีลำดับขั้นตอนที่ง่าย จะช่วยให้ผู้บริโภคสามารถตัดสินใจซื้อได้รวดเร็วมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีเรื่องการให้บริการที่รวดเร็วและมีมาตรฐาน ความรวดเร็วและถูกต้องในการคิดเงินและทอนเงิน ทำให้ผู้บริโภคไม่ต้องรอคิวนาน ประกอบกับการมีป้ายแสดงราคาอาหารที่ชัดเจนจะช่วยให้ผู้บริโภคตัดสินใจได้ง่ายขึ้น ไม่ต้องซักถามจากพนักงานหลายๆ ครั้ง นอกจากนี้ ผลการศึกษาของ กรกฎ นิมิโชคชัยรัตน์ และอัจฉรา เกษสุวรรณ (2560) ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยด้านระบบและกระบวนการมีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจฟู้ดทรัค ผู้บริโภคต้องการบริการที่รวดเร็วและถูกต้อง บางกลุ่มอยากให้มีระบบคิว และมีการจัดเก้าอี้ที่นั่งบริเวณร้านให้เพียงพอ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นรูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่ ภาค

เมฆจำรุญ (2551) ระบุว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงกระบวนการ โดยวิธีการนี้มุ่งหมายไปยัง การเปลี่ยนแปลงขั้นตอนในการทำงาน เช่น กระบวนการในการรับจอง กระบวนการ ให้บริการแก่ลูกค้าในด้านต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้กระบวนการต่างๆ นั้นมีความรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. พนักงาน (Staff) ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าการบริหารบุคลากรภายในธุรกิจ ฟู้ดทรัคเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการประกอบธุรกิจฟู้ดทรัค ตามที่ Robbins & Coulter (2008) ได้กล่าวไว้ว่าปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ภายในคือพนักงานขององค์กร ซึ่งต้องมีการเปลี่ยนแปลงด้านระดับการศึกษา ทักษะ ประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับพงศกร บุญพรัตน์ และอภिवรณัฏฐ์ กรมเมือง (2560) ที่ชี้ให้เห็นว่าพนักงานของร้านฟู้ดทรัคควรให้ความสำคัญในเรื่องของความรู้ ความเข้าใจ ยิ้มแย้ม แจ่มใส และเต็มใจบริการมากที่สุด นอกจากนี้ผลการศึกษาของชุดิมา หวังเบญญะหมัด และธนัชชา บินดุเลียม (2557) พบว่าปัจจัยภายในองค์กร มีความสำคัญต่อความสำเร็จ ของการประกอบการธุรกิจ SMEs อยู่ในระดับมาก โดยระบบบุคลากรมีความสำคัญ มากที่สุด นอกจากนี้ปัจจัยด้านพนักงานยังส่งผลเชิงบวกต่อการเลือกใช้บริการ ร้านอาหารประเภทฟู้ดทรัค โดยพนักงานจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ให้คำแนะนำ แก่ลูกค้าได้ มีมนุษยสัมพันธ์กับลูกค้าที่ดี มีมารยาทและสุภาพ มีการแต่งกายที่สะอาด และเรียบร้อย ทั้งยังต้องมีความเอาใจใส่และกระตือรือร้นในการให้บริการกับลูกค้า (สัณห์จุฑา จำรูญวัฒน์, 2559: กรกฎ นิยมโชคชัยรัตน์ และอัจฉรา เกษสุวรรณ, 2560)

4. ทักษะ (Skill) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าทักษะของผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัค ตลอดจนพนักงานในร้าน ล้วนส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของธุรกิจ ดังเช่น การมีเชฟที่มี ประสิทธิภาพในการคิดสร้างสรรค์เมนูอาหาร และทักษะในการคัดเลือกวัตถุดิบ ที่มีคุณภาพมาประกอบอาหาร จะทำให้ธุรกิจฟู้ดทรัคแตกต่างจากแผงขายอาหาร ข้างทางทั่วไป (Strand, 2015) ในการศึกษาของคเชนทร์ ห้วยหงษ์ทอง (2560) ชี้ให้เห็น ว่าผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัคควรพัฒนาทักษะในด้านการขาย โดยเน้นที่ความรวดเร็ว ในการให้บริการ ทั้งเรื่องการรับออเดอร์ และการทำอาหาร โดยจะต้องมีการฝึกสอนงาน ให้พนักงานขายมีความคล่องแคล่วก่อนการขายจริง ซึ่งสอดคล้องกับสุนันทา เลานันทน์ (2551) ที่ได้กล่าวถึงรูปแบบการเปลี่ยนแปลงด้านการเปลี่ยนแปลงตัวคนหรือพฤติกรรม

ว่าหมายถึงการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของทัศนคติ ทักษะ และพฤติกรรมของคนในองค์กร โดยเป้าหมายสำคัญของการเปลี่ยนแปลงคือต้องการพัฒนาสมรรถภาพของตัวบุคคล ในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายร่วมกับบุคคลอื่นให้ดียิ่งขึ้น

5. รูปแบบการบริหาร/สไตล์ (Style) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าผู้ประกอบการธุรกิจ푸드ทรัคมีรูปแบบการทำงานที่หมั่นศึกษาหาความรู้ และสั่งสมประสบการณ์จากการศึกษาและการทำงานที่ผ่านมา เป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการศึกษาของ ศิริพงษ์ รักใหม่ (2552) ที่พบว่าผู้ประกอบการร้านอาหารและภัตตาคารส่วนใหญ่ที่มีความรู้และประสบการณ์จากการเรียนรู้ด้วยตนเอง สอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ อ่านหนังสือหรือตำรา รวมทั้งประสบการณ์ในธุรกิจร้านอาหารและภัตตาคาร นอกจากนี้การใช้ภาวะผู้นำอย่างเหมาะสม จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และเอาชนะอุปสรรค ตลอดจนความท้าทายประการต่างๆ ในการประกอบธุรกิจ푸드ทรัคได้ (Fahlevi et al., 2019) ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่ ักดี เมฆจำรูญ (2551) ระบุถึงการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม โดยวิธีการนี้มุ่งไปที่คนภายในองค์กร เช่น แนวทางในการดำเนินธุรกิจหรือสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและพนักงาน การเปลี่ยนจากการบริหารแบบการสั่งการและควบคุมไปเป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของพนักงาน เป็นต้น

6. ความยืดหยุ่น (Flexibility) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าผู้ประกอบการธุรกิจ푸드ทรัค ต้องมีความยืดหยุ่นในการประกอบธุรกิจสูง มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และบริหารจัดการทรัพยากรที่มีให้เหมาะสมกับบริบทในการประกอบธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดังที่ Robbins & Coulter (2008) ได้กล่าวไว้ว่าเมื่อคลื่นลมแรง หรือสิ่งแวดล้อมต่างๆ มีความไม่แน่นอนและเป็นพลวัต ผู้บริหารต้องมีความคล่องตัว พร้อมปรับตัวให้สามารถรับการเปลี่ยนแปลง และปรับตัวได้ดีให้เป็นโอกาส เพื่อให้องค์กรเติบโตได้ในทุกสถานการณ์ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับแนวโน้มพฤติกรรมของเจนเอเรชันวายที่เป็นผู้ชอบการเปลี่ยนแปลง มีทัศนคติที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลง แม้ว่าจะไม่สามารถนำไปสู่สิ่งที่ดีกว่าแต่ก็กล้าเสี่ยง อยากลอง รู้สึกตื่นเต้นที่จะจะไปสู่สิ่งใหม่ (เสาวคนธ์ วิทวัสโอฬาร, 2550 อ้างถึงใน เมทินี สิริสาร, 2554) เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Moriarty (2019) ที่กล่าวว่าผู้ประกอบการธุรกิจครัวเคลื่อนที่รุ่นใหม่

มีคุณลักษณะที่แตกต่างจากผู้ประกอบการในรุ่นเก่าคือมีความยืดหยุ่นในการประกอบ การ เช่น การเปลี่ยนทำเลในการประกอบธุรกิจ จุดจอดชั่วคราวเคลื่อนที่ที่หลากหลาย ในแต่ละวัน รวมทั้งการปรับเปลี่ยนธุรกิจให้เหมาะสมตามงานอีเวนต์ต่างๆ

7. แรงบันดาลใจ (Inspiration) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ด ทรัคมีความชอบและความสนใจในด้านการประกอบอาหารเป็นทุนเดิม และได้แสวงหา แรงบันดาลใจตามสถานประกอบการต่างๆ รวมถึงรูปแบบการทำธุรกิจต่างๆ ทั้งใน และต่างประเทศ เพื่อนำมาพัฒนารูปแบบธุรกิจที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง ดังที่ Tichy & Devanna (1986) ได้กล่าวไว้ว่าในการเปลี่ยนแปลงองค์กรผู้นำต้อง สร้างวิสัยทัศน์ใหม่ โดยผู้นำต้องหาแรงบันดาลใจและสร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้ตาม ด้วยการให้ข้อมูลถึงอนาคตที่ดีกว่าและสามารถดึงดูดใจผู้ตามให้เห็นว่าคุ้มค่า ที่จะเปลี่ยนแปลง ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับคุณลักษณะของเงินเนอเรชัน วายที่กล้าแสดงออก มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ไม่สนใจต่อคำวิจารณ์ มีความมั่นใจในตัว เอง และให้ความสำคัญกับงานที่ตัวเองชอบมากกว่าสิ่งอื่นใด (สถาบันเอนเทรเน็ง, 2559) นอกจากนี้ผลการศึกษาของศิริพงศ์ รักใหม่ (2552) ยังชี้ให้เห็นว่าปัจจัยที่ส่งผล ต่อความสำเร็จ ได้แก่ การมีความซื่อสัตย์ สุจริต การมีความรับผิดชอบ การมีความเชื่อ มั่นในตนเอง และทำเลที่ตั้งและสภาพแวดล้อม เงินทุนและแหล่งเงินทุน การมีความคิด สร้างสรรค์ และความรู้ด้านวิชาชีพเกี่ยวกับอาหาร

8. เครือข่าย (Network) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัค จะรวมกลุ่มระหว่างผู้ประกอบการด้วยกันเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แจ้งตาราง และรายละเอียดการทำงาน รวมทั้งเพื่อเป็นตัวแทนในการติดต่อกับหน่วยงานภายนอก ต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาปรากฏการณ์ความนิยมของธุรกิจฟู้ดทรัคในประเทศ สหรัฐอเมริกาของ Hawk (2013) ที่พบว่า เครือข่ายสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญ ในความสำเร็จของธุรกิจฟู้ดทรัค ทั้งในเรื่องของการแจ้งข้อมูลข่าวสาร การสร้างการ รับรู้และรักษาความสัมพันธ์กับกลุ่มลูกค้า นอกจากนี้การเป็นพันธมิตรกับผู้ประกอบการ ธุรกิจด้านอาหารอื่นๆ (ที่ไม่ใช่ฟู้ดทรัค) เช่น ร้านอาหาร บาร์ ร้านขนมและเครื่องดื่ม ยังช่วยสร้างกระแสการบริโภคให้กันไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ในงานวิจัยของ มีแสน แก่นชูวงศ์ (2558) ระบุว่าปัจจัยสู่ความสำเร็จของการดำเนินธุรกิจขนาดกลาง

และขนาดย่อม ได้แก่ ความมุ่งมั่นในการดำเนินธุรกิจ การแสวงหาสารสนเทศและความรู้ การเข้าร่วมกับองค์กรภาครัฐ การวิจัยและพัฒนาโดยร่วมมือกับศูนย์วิจัยเฉพาะทาง และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ประกอบการด้วยกัน สร้างเครือข่ายกับผู้จัดจำหน่ายวัตถุดิบและผู้ประกอบการด้วยกัน

จากการอภิปรายข้างต้นคณะผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่าปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัคในช่วงวัยเจนเนอเรชันวายภายใต้พลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลงที่พบมีทั้งสิ้น 5 ปัจจัย คือ กลยุทธ์ (Strategy) ระบบ (System) ทักษะ (Skill) พนักงาน (Staff) และรูปแบบการบริหารจัดการ (Style) และปัจจัยที่เกิดจากการค้นพบขึ้นใหม่ในการศึกษาคั้งนี้อีก 3 ปัจจัย คือ ความยืดหยุ่นในการประกอบธุรกิจ (Flexibility) แรงบันดาลใจ (Inspiration) และเครือข่าย (Network) ซึ่งเป็นรูปแบบการบริหารธุรกิจฟู้ดทรัคให้ประสบความสำเร็จภายใต้พลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลงที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น และเรียกโมเดลดังกล่าวว่า *"5S+FIN"*

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย การสรุปผลและอภิปราย นำไปสู่การพัฒนาข้อเสนอแนะซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัค ผู้ประกอบการที่สนใจในธุรกิจฟู้ดทรัครวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการวางแผน กำหนดนโยบาย และพัฒนางานด้านการสนับสนุนธุรกิจฟู้ดทรัค ดังนี้

1. ผู้ที่สนใจประกอบธุรกิจฟู้ดทรัค สามารถนำผลการวิจัยเพื่อใช้ในการวางแผนประกอบอาชีพฟู้ดทรัคในอนาคต โดยเริ่มจากการหาประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาหารและธุรกิจอาหาร เช่น การศึกษาในสถาบันที่สอนเกี่ยวกับศิลปะการประกอบอาหาร การฝึกงานในร้านอาหารหรือโรงแรม การเดินทางเพื่อศึกษาการทำงานจริงของธุรกิจฟู้ดทรัคทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งการเข้าร่วมอบรมสัมมนาในหัวข้อที่เกี่ยวกับการบริหารธุรกิจ แนวโน้มและทิศทางธุรกิจ ตลอดจนการสร้างสายสัมพันธ์กับกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัค

2. ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารทั่วไป สามารถนำผลการวิจัยเพื่อใช้วางแผน
สร้างช่องทางในการจัดจำหน่ายเพิ่มเติมจากธุรกิจร้านอาหารที่ตนทำอยู่ ซึ่งการประกอบ
ธุรกิจเพิ่มเติมในรูปแบบฟู้ดทรัคจะสร้างประโยชน์ให้ผู้ประกอบการในเรื่องการสร้างการ
รับรู้และจดจำ การประชาสัมพันธ์ และช่องทางในการเพิ่มรายได้ ผู้ประกอบการสามารถใช้
ใช้ความรู้และประสบการณ์จากการประกอบธุรกิจร้านอาหารมาประยุกต์ใช้ได้
แต่ควรเพิ่มเติมทักษะในเรื่องความยืดหยุ่น ความรวดเร็ว และการวางระบบเฉพาะ
สำหรับธุรกิจฟู้ดทรัค

3. สมาคมผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัค เมื่อทราบถึงความสำคัญของสมาคม
ในการทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัค
สามารถพัฒนาการทำงานของสมาคมให้มีประสิทธิภาพและเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น ตัวอย่าง
เช่น การกำหนดโครงสร้าง และแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อรับผิดชอบการทำงาน
ในแต่ละด้านของสมาคมให้ชัดเจน สร้างช่องทางในการกระจายข่าวสารต่างๆ
เพื่อให้ถึงผู้ประกอบการในสมาคม จัดงานอบรมสัมมนาให้ความรู้ผู้ประกอบการ
เพื่อพัฒนาทักษะด้านต่างๆ ตั้งโครงการพี่เลี้ยงผู้ประกอบการรายใหม่ โดยอาศัย
ผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์ในสมาคม รวมทั้งการสร้างพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยน
ความรู้ และการแสดงความคิดเห็นระหว่างผู้ประกอบการในสมาคม

4. สถาบันการศึกษา ถือเป็นหน่วยงานที่สำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับ
ผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัคในอนาคต สถาบันการศึกษาสามารถนำแนวคิดเรื่อง
การประกอบธุรกิจฟู้ดทรัคไปประยุกต์ใช้กับการออกแบบการเรียนการสอนในหลักสูตร
ปกติ ภายใต้หัวข้อเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ในการประกอบธุรกิจ การปรับตัวเพื่อรับ
การเปลี่ยนแปลงในการประกอบธุรกิจ และการพัฒนารูปแบบในการประกอบธุรกิจ
รวมทั้งสถาบันการศึกษาสามารถพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ
ฟู้ดทรัคโดยเฉพาะ เพื่อทำการอบรมให้ผู้สนใจ นอกจากนี้ยังสามารถทำความร่วมมือ
กับสมาคมผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดทรัคในการแลกเปลี่ยนบุคลากร โดยที่สถาบัน
การศึกษาไปจัดอบรมพัฒนาทักษะความรู้ด้านต่างๆ ให้ผู้ประกอบการในสมาคม
ขณะเดียวกันก็สามารถเชิญผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จมาบรรยายในชั้นเรียน
เพื่อเป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรนำผลการศึกษาเชิงคุณภาพในครั้งนี้ไปทดสอบโดยการศึกษาระดับปริมาณ เพื่ออธิบายหรือยืนยันข้อค้นพบ และควรทำการเก็บข้อมูลจากผู้ที่เคยซื้อหรือเคยใช้บริการร้านอาหารฟู้ดทรัค เพื่อทำความเข้าใจสาเหตุการซื้อหรือการใช้บริการผ่านมุมมองของลูกค้า อันจะนำไปสู่การวางแผนทางการตลาดให้สอดคล้องกับความต้องการและทัศนคติของลูกค้าได้ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณวิทยาลัยดุสิตธานีที่ได้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัย จนทำให้งานวิจัยชิ้นนี้ประสบความสำเร็จไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กรกฎ นิมิโชคชัยรัตน์ และอัจฉรา เกษสุวรรณ. (2560). การศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารจากช่องทางฟู้ดทรัค. ในการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 55 (น. 649-657)
- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2550). คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ. สืบค้นเมื่อวันที่ 31 มกราคม 2560, จาก <https://www.ryt9.com/s/ryt9/112106>.
- กองข้อมูลธุรกิจ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2558). ธุรกิจเด่นประจำเดือนมิถุนายน 2558 ธุรกิจภัตตาคาร/ร้านอาหาร. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2559, จาก http://www.dbd.go.th/download/document_file/Statistic/2558/T26_201506.pdf.
- โกศล จิตวิรัตน์. (2551). กฎ 8 ประการในการสร้างเสริมศักยภาพทางการแข่งขันของผู้ประกอบการภายใต้แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงแบบพลวัต (Dynamic). วารสาร มทว.อีสาน, 1(1), 96-101.

- คเชนทร์ ห้วยหงษ์ทอง. (2560). การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการ แรงจูงใจและ
การใส่ใจสุขภาพที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารจากผู้บริโภค
ในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัย
กรุงเทพ.
- ชุติมา หวังเบญญะมัต และธัญชา บินดูเหล็ม. (2557). ปัจจัยแห่งความสำเร็จของ
การประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในอำเภอนาดใหญ่
จังหวัดสงขลา. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี,
1(1), 109-124.
- นารีนี อุดลธิฐิพัชร อังคณา ชันตรีจิตตานนท์ และณฤมล ศราภพันธุ. (2558). ปัจจัย
ความสำเร็จและหลักเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของ
ผู้ประกอบการร้านอาหารไทยในกรุงเทพมหานคร. วารสารเกษตรศาสตร์
สาขาสังคมศาสตร์, 36(2), 217-229.
- บุษกร วัชรศรีโรจน์. (2548). การบริหารความเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- ปริญญ์ภรณ์ เวชประเสริฐ และธีรวัฒน์ จันทิก. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม
การตัดสินใจเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์นมและขนมปังของผู้บริโภคผู้ดัดจริต ในเขต
กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์, การวิจัยเพื่อการพัฒนา
เผยแพร่ และถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่อสังคมการประชุมวิชาการเสนอ
ผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 1 (น. 401-404).
- ปิยะธิดา อินทรโชติ. (2553). บทบาทของกระบวนการทำงานในการบริหารการ
เปลี่ยนแปลงและวัฒนธรรมองค์กรในการบริหารการเปลี่ยนแปลงของ
วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. ปริญญานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ,
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- พงศกร บุญพรัตน์ และอภิวรรณ กรมเมือง. (2560). การตัดสินใจใช้บริการร้านอาหาร
ประเภทผู้ดัดจริตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารการบริหารและ
การจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 7(1),
1-14.

- พิบูลย์ ทีปะปาล. (2552). *การเป็นผู้ประกอบการ*. กรุงเทพฯ: อมรรการพิมพ์.
- พีรญา กันฑบุตร. (2559). ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก : SMEs. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์นมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 2(1), 59-76.
- เพชรินทร์ อยู่เป็นสุข และเจริญชัย เอกมาไพศาล. (2561). ทักษะคิดและพฤติกรรมของผู้บริโภคต่ออาหารประเภทฟู้ดทรัค กรณีศึกษาตลาดนัดหัวมุม ถนนเกษตรนวมินทร์ กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวยุทธยานานาชาติ*, 14(1), 128-151.
- ภักดี เมฆจำรูญ. (2551). *การบริหารการเปลี่ยนแปลง*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : เอ็กสเปอร์เน็ท.
- มนตรี ศรีวงษ์. (2564). ไม่ใช่กระแส Food Truck แนวโน้มผู้ประกอบการร้านอาหารยุคโควิด-19. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2564, จาก <http://www.thaismescenter.com>
- มีแสง แก่นชูวงศ์. (2558). การศึกษาการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่สร้างคุณค่าเพิ่ม. *วารสารบรรณศาสตร์มศว*, 8(2), 42-55.
- เมทินี สิริสาร. (2554). *ความคาดหวังเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันของหัวหน้างานกับลูกน้องรุ่นใหม่*. ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริจรรยา เครือวิริยะพันธ์. (2559). Food Truck ในประเทศไทย: กระแสแฟชั่นหรือแนวโน้มใหม่. *วารสารเกษตรพระจอมเกล้า*, 34(1), 109-117.
- ศิริพงศ์ รักใหม่. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการร้านอาหารและภัตตาคาร: กรณีศึกษาผู้ประกอบการร้านอาหารและภัตตาคารในเขตประเวศและพระโขนง กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 3(1), 1-24.
- สถาบันเอนทรานนิ่ง. (2559). *คน Gen Y คืออะไร ทำไมองค์กรต่างๆ ควรต้องเจียระไนคน Gen Y*. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2559, จาก http://www.enttraining.net/article-paradorn_gen-y.php

- สมาคมผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย. (2559). *เผยแพร่ธุรกิจ 3 มาแรง ปี 2559 พร้อมแนะแนวทางผู้ประกอบการยุคใหม่*. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 กันยายน 2559, จาก http://www.tasme.or.th/article_inside.php?article_id=36.
- สัณห์จุฑา จำรูญวัฒน์. (2559). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการร้านอาหารประเภท ฟู้ดทรัค (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร*. การค้นคว้าอิสระ ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุชาติ ไตรภพสกุล. (2559). *แนวโน้มธุรกิจ STARTUP 2559*. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2559, จาก <http://www.maruey.com/article/contentinjournal0009.html>.
- สุนันทา เลานันท์. (2551). *การพัฒนาองค์กรการ*. กรุงเทพฯ: วิรัตน์ เอ็ดดวูเคชั่น.
- Anenberg, E., & Kung, E. (2014). *What's Behind the Food Truck Phenomenon? Information Frictions and Taste-for-Variety*. University of California, Los Angeles.
- Fahlevi, M., Zuhri, S., Parashakit, R. & Ekhsan, M. (2019). Leadership Styles of Food Truck Businesses. *Journal of Research in Business, Economics and Management*, 13(2), 2437-2442.
- Frederick, H., Kuratko, D. & Hodgetts, R. (2007). *Entrepreneurship: Theory, Process and Practice*. (Asia pacific edition). Thomson Learning.
- Guest, G., Bunce, A., & Johnson, L. (2006). How Many Interviews are enough? An Experiment with Data Saturation and Variability. *Field Methods*, 18(1), 59-82.
- Hawk, Z. (2013). *Gourmet Food Trucks: An Ethnographic Examination of Orlando's Food Truck Scene*. Master degree, University of Central Florida.
- Kotler, P. & Armstrong, G. (2010). *Principles of Marketing*. (Global edition). Pearson Education International.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Sage.

- Loomis, J. M. (2013). *Moveable Feasts: Locating Food Trucks in the Cultural Economy*. Master degree, University of Kentucky.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. Sage.
- Moriarty, L. (2019). *An Empirical Study of the Emergence and Policy Implications of the Food Truck Industry in the Research Triangle Region*. Retrieved January 20, 2019, from https://cdr.lib.unc.edu/concern/masters_papers/7p88cj21h
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative Evaluation and Research Methods* (2nd ed.). London: Sage.
- Peñate, P. T. (2015). *An Innovative Food Truck Chain, Strategic Planning Inspired from the Lean Start Up Methodology*. ISCTE - Lisbon University Institute.
- Robbins, S.P. & Coulter M. (2008). *Management*. Chicago: Pearson Prentice Hall.
- Seo, J. (2013). *The New Cool Kid on the Block: How Food Trucks Evolved from Roach Coaches to Cultural Phenomena*. Retrieved January 23, 2020, from http://www.huffingtonpost.com/jane-seo/food-trucks_b_3721730.html
- Shane, S. & Venkataraman, S. (2000). The Promise of Entrepreneurship as a Field of Research. *The Academy of Management Review*, 25(1), 217-226.
- Strand, K. (2015). *Food Truck Frenzy: An Analysis of the Gourmet Food Truck in Philadelphia*. Retrieved February 12, 2020, from <https://scholarship.tricolib.brynmaur.edu/handle/10066/16515>
- Talip, B. A., & Haris, N. A. (2018). Food Truck Application in Social Computing. *International Journal of Engineering & Technology*, 7(4.29), 109-112.

- Tichy, N.M. & Devanna, M.A. (1986). *The Transformation Leader*. New York: John Wiley & Son.
- Waterman Jr, R. H., Peters, T. J., & Phillips, J. R. (1980). Structure is not Organization. *Business horizons*, 23(3), 14-26.

Mistine : Queen of mass
สัญญาะ รหัทธ และสุนทรียภาพจากการแต่งหน้าฟรีเซนเตอร์
ในภาพยนตร์โฆษณา มีสทิน
Sign, Code and Aesthetics of Makeup in Mistine
Publicity Films : Quess of Mass

กฤษณ์ คำนนท์
Krit Kamnon
สาขาวิชานิติศาสตร์
Department of Communication Arts
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
Faculty of humanities and social sciences
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
Sisaket Rajabhat University

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์วิธีการออกแบบสารด้วยการแต่งหน้าและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทางการสื่อสารและหน้าที่ขององค์ประกอบทางการสื่อสารในการแต่งหน้าฟรีเซนเตอร์ในภาพยนตร์โฆษณาของมีสทิน โดยศึกษาผ่านมุมมองของสำนักเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนด (Technological Determinism และมีวิธีการศึกษาตามแนวคิดสัญวิทยา (Semiology) ผลการศึกษาพบว่า วิธีการออกแบบสารจากการแต่งหน้าของคุณพัชรภา ไชยเชื้อ ในภาพยนตร์โฆษณาของบริษัทมีสทิน มีการปรับเปลี่ยน (Adaptation) ใช้องค์ประกอบ 3 ประการ คือ 1. โครงสร้างของการแต่งหน้า คือ 2. หลักองค์ประกอบพื้นฐานทางศิลปะ และ 3. หลักการจัดวางส่วนประกอบในการ

ออกแบบ โดยองค์ประกอบต่าง ๆ มีความสัมพันธ์ในลักษณะของยุบรวม (Implosion) โดยสามารถสลับบทบาทในการกำหนดความหมายของการแต่งหน้าให้เกิดขึ้นในภาพยนตร์โฆษณา ทั้งนี้ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทางการสื่อสารและหน้าที่ขององค์ประกอบทางการสื่อสารได้เกิดการควมรวมทางการสื่อสาร (Convergence Communication) ในลักษณะการซ้อนทับกัน (Overlapping) ทางด้านการสื่อความหมายในการแต่งหน้าฟรีเซนเตอร์ในภาพยนตร์โฆษณามีสทิน

คำสำคัญ: สัญญาะ, รหัส, สุนทรีย์ภาพ, การแต่งหน้า, ฟรีเซนเตอร์, ภาพยนตร์โฆษณา

Abstract

This article aimed to analyze message design, element relation and roles of communication by makeup used for presenter in Mistine publicity films. The study was based on Technological Determinism and semiology process. It revealed that message design by Patchrapa Chaichua makeup in Mistine publicity films extracted adaptation in 1) makeup structure 2) foundation artistic elements and 3) composition in design. The elements were related in implosion which were able to changed its roles to determine the makeup meaning in publicity film. However, relationship and roles of communication caused convergence communication by overlapping in meaning of presenter makeup in Mistine publicity films

Keywords: sign, code, aesthetics, makeup, presenter, publicity film

บทนำ

ความงามเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับผู้หญิงมาช้านานตั้งแต่สมัยอดีตมาจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่ใช้ในการบ่งบอกถึงตัวตนที่ปรากฏแก่สายตาผู้อื่นเป็นครั้งแรก จึงเป็นธรรมชาติที่คนจะให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์ความงาม และสรรหาผลิตภัณฑ์ความงามต่าง ๆ มาใช้ ดังสุภาษิตไทยที่ว่า “ไปงานเพราะชน คนงามเพราะแต่ง” โดยหวังว่าจะนำไปสู่ความงามที่ตนมุ่งหวังจะเป็น (วิภาดา ผลสว่าง, 2558: 1) ความสวยความงาม สุขภาพและรูปลักษณ์ภายนอก รวมไปถึงวิถีชีวิตและรูปแบบการดำรงชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงไปจนเกิดค่านิยมเรื่องความสวยความงามในชีวิตประจำวัน (ภณทิรา สุขสมนิรันดร์, 2558: 1)

การโฆษณาผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางได้คืบคลานเข้ามาในการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกเพศทุกวัย ตั้งแต่ วัยตั้งแต่ วัยเด็ก วัยรุ่น รวมถึงวัยกลางคนโดยทำให้เราเชื่อว่าเครื่องสำอางมีบทบาทในการช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพและช่วยในการเข้าสู่สังคมในปัจจุบันบริษัทเจ้าของผลิตภัณฑ์ต่างทุ่มทุนในการสร้างภาพยนตร์โฆษณาที่เผยแพร่ทั้งสื่อแบบดั้งเดิม (Tradition media) และสื่อใหม่ (New media) การปรากฏตัวของภาพยนตร์โฆษณาในสื่อต่าง ๆ เปรียบเสมือนเวทีประลองที่นักโฆษณาจึงต้องนำเอายุทธวิธีต่าง ๆ มาเป็นส่วนช่วยในการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อเข้าถึง ดึงดูด และตอบโต้ภัยด้านจินตนาการให้แก่ผู้บริโภค เพื่อส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการซื้อในที่สุด

รูปแบบของการนำเสนอโฆษณาที่เป็นที่นิยม คือ การใช้บุคคลที่มีชื่อเสียง (Celebrity) มาเป็น สื่อกลางในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ของบริษัทไปยังกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมาย หากสังเกตให้ดีแล้วจะพบว่า ในโฆษณาเกือบทั้งหมดจะมีบุคคลที่มีชื่อเสียงจากหลากหลายอาชีพนอกเหนือไปจากวงการบันเทิงที่มี ดารา และศิลปินนักร้อง แต่ยังคงครอบคลุมไปถึงวงการกีฬาผ่านนักกีฬาดังๆในขณะนั้น หรือผู้ประสบความสำเร็จทางธุรกิจ (ภัสสรนันท์ อเนกธรรมกุล, 2553: 1) หนึ่งในบรรดาภาพยนตร์โฆษณาที่ได้รับความนิยม คือ ภาพยนตร์โฆษณาเครื่องสำอางของมิติน ที่คนไทยรู้จักมากกว่า 20 ปี โดยสิ่งอยู่คู่กับแบรนด์มิตินมาจนถึงปัจจุบัน คือ พรินเตอร์ที่มีชื่อเสียงและเป็นนางเอกแถวหน้าของประเทศไทย เช่น พัชรภา ไชยเชื้อ, อารยา เอ ฮาร์เก็ต, เชนนิจ จาไมกรณ์, เฉมอมลย์ บุญยศักดิ์, ไพรยา สอนดอกไม้, พิษญา วัฒนนามนตรี, คิมเบอร์ลี แอน เทียมศิริ, ดาวิกา โฮร์เน่ ฯลฯ

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันบริษัทมีสทินได้กลยุทธ์ทางการตลาดที่น่าสนใจ คือ ในกระบวนการผลิตภาพยนตร์โฆษณาได้นำเอาการสื่อสารด้วยการแต่งหน้าที่เป็นการสื่อสารในเชิงสัญลักษณ์ โดยเป็นการสื่อสารในเรื่องของวิธีการที่ความหมายได้รับการผลิตขึ้น การแลกเปลี่ยน ถูกส่งต่อหรือถ่ายทอด ผ่านโครงสร้างที่ประกอบไปด้วย สัญลักษณ์ (Sign) รหัส (Code) และวัฒนธรรม (Culture) ซึ่งการแต่งหน้าล้วนเกิดจากการนำเหล่าสัญลักษณ์และเครื่องหมายต่าง ๆ มาร้อยเรียงผสมผสานกันผ่านการจัดการด้วยรหัสที่มีความสลับซับซ้อนและต้องขึ้นอยู่กับลักษณะของแต่ละวัฒนธรรม เจกเช่นที่ John fiske (1990: 2-3) ได้อธิบายถึงการศึกษาทางด้านการสื่อสารของสำนักสัญวิทยา (Semiotic school) ไว้ว่า การสื่อสารเป็นเรื่องของการผลิตและการแลกเปลี่ยนของความหมาย โดยมีความเกี่ยวข้องกับตัวสาร (Message) หรือตัวบท (Text) โดยตัวสารเป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมาจากเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ที่อาศัยตัวรหัสที่เป็นกฎเกณฑ์หรือธรรมเนียมปฏิบัติในการจัดการหรือทำให้เกิดเป็นตัวบทในการตีความจำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์และการเชื่อมโยงกับจินตนาการของผู้รับสารเพื่อนำไปสู่การสร้างความเข้าใจร่วมกันของสมาชิกในแต่ละสังคมวัฒนธรรม

บทความนี้ใช้มุมมองของกลุ่มเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนด (Technological Determinism) ที่เชื่อว่าเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ เนื่องจากเมื่อเทคโนโลยีการสื่อสารได้เปลี่ยนแปลงไปจะสร้างผลกระทบอะไรให้เกิดขึ้นกับระดับสังคม สถาบันและปัจเจกบุคคล และยึดโยงนิยามว่า การสื่อสารที่ว่าคือการสื่อสารคือการสร้างและการแลกเปลี่ยนของความหมาย โดยมีวิธีการศึกษาหลัก คือ สัญวิทยาที่มุ่งทำการศึกษา ตัวสาร (Message) หรือตัวบท (Text) ตามบริบทที่แตกต่างกัน โดยล้วนแล้วแต่มีผลกระทบต่อผู้คนในแต่ละสังคมวัฒนธรรม เพื่อที่จะสร้างความหมายของการแต่งหน้าในภาพยนตร์โฆษณาของบริษัทมีสทินให้เกิดขึ้น ในปัจจุบันที่เทคโนโลยีทางการสื่อสารได้พัฒนาเข้าสู่ความเป็นดิจิทัล

การออกแบบสารด้วยการแต่งหน้าของทูตตราสินค้าในภาพยนตร์โฆษณา เครื่องสำอาง “มิสทิน”

กลยุทธ์จุดใจที่เราที่เราคุ้นเคยและเห็นจนชินตาในภาพยนตร์โฆษณาเครื่องสำอางของมิสทิน คือ การใช้พรีเซนเตอร์ที่เป็นนางเอกแถวหน้าของเมืองไทย โดยการใช้การแต่งหน้าซึ่งถือเป็นการสร้างการดึงดูดใจทางการโฆษณา (Advertising appeal) ในลักษณะของ “เชกซ์ แอปฟีล” โดยมากกว่า 1 ทศวรรษที่มีมิสทินได้สร้างปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ คือ การเลือกใช้คุณพัชรภา ไชยเชื้อ เป็นพรีเซนเตอร์ (Presenter) และยังดำรงตำแหน่ง ทูตตราสินค้า (Brand Ambassador) (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมเรื่อง Brand Ambassador ของ De chernatony, 2006) โดยมีโฆษณามากกว่า 35 เรื่อง ซึ่งได้รับรางวัล Presenter Forever Award จากความนิยมที่จับใจกลุ่มมวลชนผู้บริโภคในตลาดมวลชน (Mass Market) และตลาดเฉพาะกลุ่ม (Niche Market)

สำหรับกลยุทธ์ทางการตลาดที่บริษัทมิสทินนำมาใช้ คือ การผลิตภาพยนตร์โฆษณาเครื่องสำอางถือเป็นการผลิตตัวสารเพื่อสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมาย คือ วัยรุ่นและวัยกลางคน ทั้งที่อยู่ในโลกออฟไลน์ (Offline) และโลกออนไลน์ (Online) กระบวนการสื่อสารที่เกิดขึ้น มีลักษณะเป็นกระบวนการผลิตซ้ำ (Reproduction) ในการสื่อความหมายของ “ความงาม” ผ่านการแต่งหน้าของพรีเซนเตอร์ ซึ่งสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริโภคมีความต้องการ (Need) อันนำไปสู่การบริโภค ดังที่ G. Belch and M. Belch (2007) (อ้างถึงใน วิลาสินี กิจคณะ, 2558: 11) กล่าวว่า จุดจูงใจในงานโฆษณาหมายถึงกลยุทธ์การสร้างสรรคงานโฆษณาที่นำมาใช้เพื่อดึงดูดความสนใจ หรือสร้างอิทธิพลเหนือความรู้สึกของผู้บริโภคให้มีต่อผลิตภัณฑ์หรือบริการอันนำไปสู่การที่ผู้บริโภคเกิดความสนใจและต้องการในสินค้าหรือบริการนั้น ๆ

ในกระบวนการผลิตภาพยนตร์โฆษณาเครื่องสำอางของมิสทินจำเป็นต้องใช้การแต่งหน้าเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างปฏิเสธไม่ได้ สิ่งที่มีความน่าสนใจ คือ วิธีการออกแบบสารด้วยการแต่งหน้าของคุณพัชรภา ไชยเชื้อ ในภาพยนตร์โฆษณา Petterson (2012) (อ้างถึงใน สิโนบล สายเพชร และพนม คลีฉายา, 2562: 68) กล่าวว่า การออกแบบสารเป็นสาขาวิชาที่ไม่ได้หมายถึง การออกแบบตัวอักษรที่รู้รูปแบบที่สวยงามเท่านั้น หากแต่การออกแบบสารที่ต้องประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ได้แก่ ความเป็นเหตุเป็นผล

การมีโครงสร้างชัดเจนเข้าใจง่าย และการเลือกใช้สื่อได้เหมาะสมกับสาร เป็นประกอบสร้างตัวสาร (Message) หรือตัวบท (Text) ในเชิงสัญลักษณ์

John fiske (1990: 2-3) ได้อธิบายถึงการศึกษาทางด้านการสื่อสารของสำนักสัญวิทยา (Semiotic school) ไว้ว่า การสื่อสารเป็นเรื่องของการผลิตและการแลกเปลี่ยนของความหมาย โดยมีความเกี่ยวข้องกับตัวสาร (Message) หรือตัวบท (Text) โดยตัวสารเป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมาจากเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ที่อาศัยตัวรหัสที่เป็นกฎเกณฑ์หรือธรรมเนียมปฏิบัติในการจัดการหรือทำให้เกิดเป็นตัวบทในการตีความจำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์และความเข้าใจร่วมกันของสมาชิกในแต่ละสังคมวัฒนธรรม ดังนั้นการแต่งหน้าจึงมีฐานะเป็นตัวสารหรือตัวบทที่เกิดจากนำเอาเครื่องหมายต่าง ๆ หรือสัญลักษณ์ มาผสมรวมกันซึ่งผ่านการจัดการโดยการใช้อักษรเพื่อสร้างความหมายให้เกิดขึ้น โดยการสร้างความหมายด้วยการแต่งหน้าจะมีรูปแบบและแตกต่างกันออกไปในแต่ละวัฒนธรรม ฉะนั้นการประสร้างตัวสารจึงต้องพิจารณาเข้าไปถึง “หลักการออกแบบสาร” เพื่อให้ผลงานการแต่งหน้าสามารถสื่อความหมายได้ตามวัตถุประสงค์และความต้องการได้อย่างสมบูรณ์และชัดเจน

หลักการออกแบบสาร หมายถึง การนำเอาองค์ประกอบมูลฐานมาจัดหรือรวบรวมเข้าด้วยกันอย่างมีระบบในงานออกแบบ ไม่ว่าจะเป็นตัวอักษรที่เป็นเนื้อหาภาพประกอบ หรือแม้แต่พื้นที่ต่าง ๆ ก็ตาม หลักการออกแบบสารจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เพื่อให้สามารถจัดองค์ประกอบมูลฐานให้ออกมาเป็นผลงานการออกแบบที่สามารถสื่อความหมายได้ตามต้องการมากที่สุด (ศิริพงศ์ พะยอมรัมย์, 2537: 55) ดังนั้นการออกแบบการแต่งหน้าของฟรีเซนต์อร์จึงถือเป็นการออกแบบตัวสารหรือเนื้อหาภายในภาพยนตร์โฆษณา โดยผ่านกระบวนการคิดออกแบบอย่างสร้างสรรค์จาก “ช่างแต่งหน้า” ผู้เปรียบเสมือนศิลปินที่ทำหน้าที่เข้ารหัสสารอันเต็มไปด้วยความหมายมากมายและมีความซับซ้อนสูง ยังต้องมีการปรับเปลี่ยน (Adaptation) เข้ากับหลักการจัดวางส่วนประกอบในการออกแบบ โดยมีลักษณะดังต่อไปนี้

ประการแรก หลักความสมดุล (Balance) ในการแต่งหน้ามีการใช้หลักความสมดุลในแบบสมมาตร (Symmetrical of formal Balance) ในความอสมมาตร (Asymmetrical of formal Balance) เช่น การเขียนคิ้ว ได้ใช้ดินสอสำหรับเขียนคิ้วสี

น้ำตาล ที่มีลักษณะผิวเนื้อด้าน (Matt) ในการเขียนคิ้วได้เขียนด้วยการใช้ช่องว่าง ความห่างระหว่างการเขียนคิ้วกับการทาอายแชโดว์ และใช้จิ้งหะแบบสลับไปมา (Alternative) เขียนตามความโค้งของรูปทรงคิ้ว โดยเป็นการทำให้คิ้วทั้งสองข้างสมดุลกัน เพื่อสื่อความหมายถึง “ความทันสมัยและความคลาสสิก” สำหรับการทาอายแชโดว์ ได้การใช้อายแชโดว์สีพีช ที่มีลักษณะผิวเนื้อประกายชิมเมอร์ (Shimmer) ในการทาอายแชโดว์ได้ใช้เทคนิคแสง-เงา และใช้จิ้งหะแบบเพิ่มขึ้น (Progressive) โดยทาสีอ่อนบริเวณหัวตาและทาสีเข้มบริเวณหางตา เพื่อสื่อความหมายถึง “ความนุ่มนวลและความอ่อนโยน”

นอกจากความสมดุลทั้งสองแบบในเบื้องต้นแล้ว ยังพบว่า ในการแต่งหน้ายังต้องอาศัยลักษณะความสมดุลแบบรัศมี ดังที่ กนกภรณ์ โกศลวรวัฒนกุล (2563: 146) กล่าวว่า ความสมดุลแบบรัศมี (Radial Balance) คือการจัดวางองค์ประกอบกระจายออกจากจุดศูนย์กลาง เช่น การทาไฮไลต์ที่มีสีอ่อนกว่าสีของรองพื้นประมาณ 1-2 ระดับ ทาเป็นเส้นโค้งกระจายออกจากศูนย์กลาง บริเวณจุดกึ่งกลางของหน้าผาก ได้ทาร่องแก้มและคาง เพื่อทำให้บริเวณที่ทาไฮไลต์มีรูปทรง-รูปร่างในลักษณะความโหนกนูน และเด่นชัดขึ้น เพื่อสื่อความหมายถึง “ความสว่างกระจ่างชัด” ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 การใช้หลักความสมดุลในการแต่งหน้า

ที่มา: https://www.youtube.com/watch?v=_KvzwUCOs7Q

ประการที่สอง หลักความมีเอกภาพ (Unity) ในการแต่งหน้าเกิดจากการผสมรวมสัญลักษณ์ต่าง ๆ เข้าด้วยกันจนเกิดเป็นการแต่งหน้าขึ้นมา ซึ่งสัญลักษณ์ต่าง ๆ ล้วนทำงานสอดคล้องประสานร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยได้แสดงความสัมพันธ์ของลักษณะการแต่งหน้าที่มีความเชื่อมโยงอยู่ในกลุ่มเดียวกัน เช่น การทาปาก ใช้ลิปสติกสีแดง

หรือสีชมพู ที่มีลักษณะผิวเนื้อกึ่งด้าน (Semi-Matt) ทาปากตามเส้นโค้งหน้ากว่ารูปทรงของริมฝีปาก และใช้จังหวะแบบซ้ำ (Repetitive) เป็นการทาซ้ำลงบนริมฝีปาก เพื่อให้เกิดสีที่ชัดเจน โดยการทาปากสีแดงสื่อความหมายถึง “ความเร่าร้อนและความน่าหลงใหล” และการปิดแก้มด้วยสีแดงระเรื่อ ที่มีลักษณะผิวเนื้อประกายมุก (Pearl) ปิดแก้มด้วยการใช้เส้นโค้งแบบก้นบริเวณโหนกแก้ม โดยสื่อความหมายถึง “ความมีพลังและความเคลื่อนไหว” ซึ่งเป็นผลมาจากการใช้รหัสในการแต่งหน้าของผู้หญิงที่ “เซ็กซี่”

ทั้งนี้การทาปาก ใช้ลิปสติกสีแดงสีชมพู ที่มีลักษณะผิวเนื้อครีม (Cream) ที่มีความชุ่มชื้น ทาปากตามเส้นโค้งตามรูปทรงของริมฝีปาก และใช้จังหวะที่ต่อเนื่องกัน (Continuous Rhythm) เป็นการทำให้ริมฝีปากแลดูอ่อนบาง โดยการทาปากสีชมพูสื่อความหมายถึง “ความอ่อนหวานและความอ่อนโยน” และการปิดแก้มด้วยสีชมพูอ่อน ที่มีลักษณะผิวเนื้อบาล์ม (Balm) ปิดแก้มด้วยการใช้เส้นโค้งแบบคลื่นบริเวณโหนกแก้ม โดยสื่อความหมายถึง “ความสุขภาพ ความอ่อนโยนและความนุ่มนวล” ซึ่งเป็นผลมาจากการใช้รหัสในการแต่งหน้าของผู้หญิงที่ “น่ารัก” จากลักษณะดังกล่าวปรากฏให้เห็นว่า สัญลักษณ์ที่ผสมรวมกันจนเกิดเป็นการแต่งหน้าล้วนมีความสัมพันธ์ เชื่อมโยงและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในลักษณะของความเป็นเอกภาพในความหลากหลาย (Unity in Diversities) ซึ่งความหมายที่เกิดขึ้นล้วนผูกโยงในสังคมวัฒนธรรม ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 การใช้หลักความมีเอกภาพในการแต่งหน้า
ที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=f5cpRWHscfY>

ประการที่สาม หลักการเน้นจุดแห่งความสนใจ (Emphasis) การแต่งหน้ามีการสร้างจุดแห่งความสนใจ (Center of interest) หรือจุดเด่น (Dominance) ของการแต่งหน้า เช่น การเขียนคิ้ว ใช้อายแชโดว์สำหรับเขียนคิ้วสีน้ำตาลอ่อน ที่มีลักษณะผิวเนื้อด้าน เขียนโดยใช้เส้นโค้งแบบคลื่น และใช้จิ้งหะแบบสลับไปมา เพื่อทำให้เกิดช่วงว่างและเกิดแสงเงาขึ้น โดยสื่อความหมายถึง “ความคล่องแคล่วลื่นไหล” หรือการทาลิปสติกที่ติดกัน ที่มีลักษณะผิวเนื้อด้าน ทาตามเส้นโค้งของรูปทรงของริมฝีปาก และใช้จิ้งหะแบบสลับไปมา เพื่อสร้างจุดสนใจทำให้ริมฝีปากโดดเด่น โดยสื่อความหมายถึง “ความเจิดจรัสและความเจิดจรัส” ดังนั้นการสร้างจุดเด่นในการแต่งหน้าจึงทำให้เกิดความน่าสนใจ จุดเด่น และการดึงดูดความสนใจของผู้รับชม ซึ่งล้วนเป็นผลมาจากผลิตภัณฑ์ที่ถูกนำเสนอในภาพยนตร์โฆษณา ดังภาพต่อไปนี้

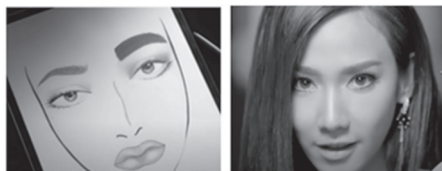

ภาพที่ 3 การใช้หลักการเน้นจุดแห่งความสนใจในการแต่งหน้า
ที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=ct9o5h5ipMw>

ประการที่สี่ หลักสัดส่วน (Proportion) ในการแต่งหน้าล้วนมีความสัมพันธ์กับสัดส่วนในของโครงสร้างทางกายวิภาคศาสตร์ของใบหน้ามนุษย์ (Facial Anatomy) โดยความมีสัดส่วนของการแต่งหน้าล้วนเป็นเรื่องของความรู้สึกทางสุนทรียภาพและอุดมคติ ทั้งนี้การแต่งหน้าจึงเป็นการปรับปรุง แก้ม ปกปิด อำพราง ให้ได้สัดส่วนอย่างเหมาะสมและกลมกลืน เช่น การเขียนคิ้ว โดยใช้ดินสอเขียนคิ้วสีน้ำตาลเข้ม ที่มีลักษณะผิวเนื้อด้าน เขียนด้วยการใช้เส้นโค้งเฉียงขึ้นเพียงเล็กน้อย ใช้จิ้งหะที่มี การแปรเปลี่ยน (Gradation) คือ การเปลี่ยนแปลงขนาดของการเขียนเส้นคิ้วที่มีการเขียนคิ้วแบบลดหลั่นความเข้มข้นความสีที่ละนิด เพื่อคิ้วได้สัดส่วนไล่ระดับความมี

มิติแสง-เงาจากบริเวณหัวคิ้วไปถึงบริเวณหางคิ้วได้อย่างสวยงาม เพราะหากเขียนคิ้วโดยมีช่องว่างชิดกับดวงตาจะทำให้กระบอกตาแลดูลึก และหากเขียนคิ้วโดยมีช่องว่างห่างจากตาจนเกินไปจะทำให้ดวงตาดูลอย โดยการสร้างความมีสัดส่วนของคิ้วในลักษณะนี้ เพื่อสื่อความหมายถึง “ความน่าเชื่อถือและความทันสมัย”

สำหรับการทาเชดคิ้ว โดยใช้สีเข้มมากกว่าสีของรองพื้นประมาณ 1 ระดับ ทาตามรูปทรงเป็นเส้นโค้ง บริเวณใต้ตา ข้างสันจมูก ปีกจมูก และกระดุกขากรรไกร เพื่อเสริมสร้างรูปทรงและแสง-เงา ทำให้บริเวณที่ทาแลดูยุบตัวและไม่บวม เมื่อปรากฏอยู่ในกล้องโทรทัศน์ ใบหน้าดูลึกและยุบตัวลง โดยการสร้างความมีสัดส่วนด้วยการเชดคิ้วจึงเป็นการอำพรางบริเวณต่าง ๆ ของใบหน้าที่มีความหย่อนคล้อย เพื่อสื่อความหมายถึง “ความอ่อนเยาว์” ดังนั้นการแต่งหน้าจึงต้องอาศัยการปรับเปลี่ยนเพื่อสร้างสัดส่วนให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล โดยช่างแต่งหน้าที่ต้องใช้ดุลยพินิจและประสบการณ์ในการแต่งหน้าร่วมด้วย ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 4 การใช้หลักความมีสัดส่วนในการแต่งหน้า

ที่มา: https://www.youtube.com/watch?v=5hVrInT_D-I

อย่างไรก็ตาม Stephen Marquardt (2002) ได้นำเสนอว่า ใบหน้ามนุษย์ที่มีความงามที่สุดต้องมีสัดส่วนบนใบหน้าเป็นมาตรฐานสากลที่เรียกว่า หน้ากากทองคำ (The golden facial mask) โดยสัดส่วนทองคำส่งผลในการกำหนดลักษณะสัดส่วนบนใบหน้าที่สวยงาม เช่น ตา จมูก คิ้ว หน้าผาก แก้มและคาง ที่ต้องมีสัดส่วนรองรับกันและกัน ผู้เขียนมองว่า ถึงแม้หลักการ “หน้ากากทองคำ” จะเป็นแนวทางในการจัดสัดส่วน เพื่อช่วยทำให้เกิดความสวยงามบนใบหน้าตามมาตรฐาน แต่ก็ไม่น่าจะนำไปใช้ได้กับการแต่งหน้าบางลักษณะ โดยเฉพาะการแต่งหน้าที่เน้นการแสดงออก

ทางอารมณ์ความรู้สึกหรือการแต่งหน้าด้วยเทคนิคพิเศษ (Special Effects Makeup) ที่การแต่งหน้าเป็นมากกว่าการสร้างความสุขงามให้แก่ใบหน้าเพียงอย่างเดียว

ประการที่ห้า หลักจังหวะ (Rhythm) คือ การซ้ำที่เป็นระเบียบ จากเรียบง่ายไปจนถึงการซ้ำซ้อนจนเกิดเป็นรูปทรงของศิลปะขึ้น ในมิติการแต่งหน้าได้มีการนำหลักการของจังหวะมาประยุกต์ใช้ โดยจังหวะในการแต่งหน้ามีลักษณะ ได้แก่ จังหวะแบบซ้ำ จังหวะแบบสลับไปมา จังหวะแบบเพิ่มขึ้น จังหวะที่ต่อเนื่องกัน และจังหวะที่มีการแปรเปลี่ยน ซึ่งนำมาประยุกต์ใช้กับการแต่งหน้า เช่น การทาปากด้วยสีชมพู ที่มีลักษณะผิวเนื้อกึ่งมันกึ่งด้าน (velvet) ทาปากด้วยการใช้เส้นโค้งแบบคลื่นตามรูปทรงของริมฝีปาก และใช้จังหวะที่มีการแปรเปลี่ยน ในลักษณะของการไล่ระดับและลดหลั่น ความเข้มของสีด้วยการทาสีเข้มบริเวณปากด้านในและทางสีอ่อนบริเวณริมฝีปากด้านนอก โดยสื่อความหมายถึง “ความละมุนละไมและความบอบบาง” ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 5 การใช้หลักจังหวะในการแต่งหน้า

ที่มา: https://www.youtube.com/watch?v=5hVrInT_D-I

ประการที่หก หลักการของช่องไฟ (Spacing) การแต่งหน้าที่ดีต้องมีการเว้นช่องไฟที่เหมาะสม โดยเป็นเรื่องที่มีความสำคัญในการแต่งหน้า เนื่องด้วยนำมาใช้ในการช่วยแก้ไขจุดบกพร่องของใบหน้า เช่น ผู้มีดวงตาชิดกัน หรือผู้มีดวงตาห่างกัน เป็นต้น ทั้งนี้หากเว้นช่องไฟน้อยเกินไปจะทำให้การแต่งหน้านั้นดูอึดอัด หรือเว้นช่องไฟมากเกินไปอาจทำให้โครงสร้างของใบหน้าแลดูห่างกันจนเกินไป ดังนั้นการใช้หลักการของช่องไฟจึงต้องนำมาประยุกต์ใช้ตามประสบการณ์และดุลยพินิจการของช่างแต่งหน้าและสภาพโครงสร้างทางกายวิภาคศาสตร์ของใบหน้ามนุษย์แต่ละคน เช่น การทาอายแชโดว์ สำหรับผู้ที่มีตาปกติหรือตาชิดกัน สามารถใช้อายแชโดว์สีน้ำตาลและสีดำ ที่มีลักษณะผิวเนื้อด้าน เนื้อประกายมุกหรือเนื้อชิมเมอร์ ทาโดยและใช้จังหวะที่มี

การแปรเปลี่ยน ด้วยการไล่ระดับความอ่อนไปเข้มจากบริเวณหัวตาไปถึงบริเวณหางตา เพื่อให้รูปทรงบริเวณหัวตา เกิดช่องไฟที่สว่างแลดูไม่ชิดกันจนเกินไป และยังทำรูปทรงของดวงตาแลดูโอบเฉียว เพื่อสื่อความหมายถึง “ความมั่นใจและความมีเสน่ห์”

ทั้งนี้การทาอายแชโดว์ สำหรับผู้ที่ดวงตาปกติหรือดวงตาห่างกัน สามารถใช้อายแชโดว์สีน้ำตาลและสีดำ ที่มีลักษณะผิวเนื้อด้านและประกายมุกเท่านั้น หากใช้เนื้อที่เป็นกระกายชิมเมอร์จะเกิดแสงและประกายบริเวณเปลือกตาดังทำให้ดวงตาห่างกันเพิ่มขึ้น ทาโดยและใช้จิ้งหะที่มีการแปรเปลี่ยน ด้วยการไล่ระดับความเข้มไปอ่อนจากบริเวณหัวตาไปถึงบริเวณหางตา เพื่อให้บริเวณหัวตาเกิดช่องไฟของเงาทึบและทำให้รูปทรงของดวงตาไม่ห่างกัน เพื่อสื่อความหมายถึง “ความมั่นใจและความมีเสน่ห์” ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 6 การใช้หลักการของช่องไฟในการแต่งหน้า

ที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=tBwCCLAcvHo>

ประการสุดท้าย *หลักความเรียบง่าย (Simplicity)* เพื่อใช้ในการสื่อความหมายได้อย่างชัดเจน เช่น ในขั้นตอนของการทาเชดดิ้ง ใช้สีเข้มมากกว่าสีของรองพื้นประมาณ 1 ระดับ ทาตามรูปทรงเป็นเส้นโค้ง บริเวณใต้ตา ข้างสันจมูก ปีกจมูก กระดูขากรรไกรบน และกระดูขากรรไกรล่าง และใช้จิ้งหะแบบซ้ำทั่วบริเวณที่ทาเชดดิ้ง เพื่อเสริมสร้างรูปทรงและแสง-เงาของใบหน้าให้เรียวเล็กและยุบตัวลง เมื่อกระทบกับแสงไฟในกระบวนการผลิตงานโฆษณา โดยสื่อความหมายถึง “ความหอมหวานและความละมุนละไม” สำหรับการทาแป้งฝุ่น ให้แป้งฝุ่นที่มีลักษณะโปร่งแสง ปราศจากสีที่มีลักษณะพื้นผิวเนื้อด้าน ทาตามรูปทรงเป็นเส้นโค้ง และใช้จิ้งหะที่ต่อเนื่องกันทา

ทั่วทั้งใบหน้า เพื่อให้ใบหน้าไม่มันเยิ้ม โดยสื่อความหมายถึง “ความนุ่มนวลและความเรียบง่าย” เป็นต้น โดยทั้งหมดของการแต่งหน้าโดยใช้หลักการของความเรียบง่าย

ภาพที่ 6 การใช้หลักความเรียบง่ายในการแต่งหน้า

ที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=4GsRTnCd9CI>

จากวิธีการออกแบบสารจากการแต่งหน้าของคุณพัชราภา ไชยเชื้อ ในภาพยนตร์โฆษณาของบริษัทอีสทิน จำเป็นต้องพิจารณาถึงประการแรก โครงสร้างของการแต่งหน้า คือ 1. การรองพื้น 2. การไฮไลต์ 3. การเชดดิ้ง 4. การทาแป้งฝุ่น 5. การเขียนคิ้ว 6. การปิดมาสคาร่าคิ้ว 7. การเขียนขอบตา 8. การทาอายแชโดว์ 9. การปิดมาสคาร่า และ 10. การติดขนตาปลอม 11. การปิดแก้ม และ 12. การทาปาก ประการที่สอง หลักองค์ประกอบพื้นฐานทางศิลปะ คือ สี เส้น รูปทรง รูปร่าง ลักษณะพื้นผิว ช่องว่าง จังหวะ แสงและเงา และประการที่สาม หลักการจัดวางส่วนประกอบในการออกแบบ คือ หลักความสมดุล หลักความมีเอกภาพ หลักการเน้นจุดแห่งความสนใจ หลักสัดส่วน หลักจังหวะ หลักการของช่องไฟ และหลักความเรียบง่าย

ทั้งนี้วิธีการออกแบบด้วยการแต่งหน้ามีลักษณะเป็นเรื่องที่มีความคลุมเครือ (Vagueness) ทาง การสื่อสาร โดยการแต่งหน้าเกิดการนำเอาเครื่องหมายต่าง ๆ หรือ สัญญา มาผสมรวมกันขึ้นโดยผ่านการจัดจากด้วยการใช้รหัส (Code) ที่เข้ามาบิบทบาท ในการกำหนดความหมายของการแต่งหน้าในแต่ละชุดให้เกิดขึ้น โดยรหัสการแต่งหน้า (Make up code) ที่ปรากฏคือ “การแต่งหน้าที่เน้นความเป็นธรรมชาติ” ซึ่งทำให้เกิดสุนทรียภาพแห่งความงามและทำให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน (Mutual understanding) ของสมาชิกในสังคม

ดังนั้นการออกแบบสารจากการแต่งหน้าของคุณพัชรภา ไชยเชื้อ ในภาพยนตร์โฆษณาของบริษัทมีสทิน ถือว่าเป็นวิธีการที่ทำความน่าสนใจและเป็นกลยุทธ์ทางการสื่อสารที่ทำนายในยุคดิจิทัล โดยเป็นการเสริมสร้างภาพลักษณ์ ความจงใจ จดจำ และความภักดีต่อตราสินค้า (Brand Loyalty) อันนำไปสู่การประสบความสำเร็จทางการตลาดดังเช่นที่ พนา ทองมีอาคม (2530: 24) กล่าวว่า การออกแบบสาร คือ การสร้างสารที่ใช้สำหรับสื่อระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร การออกแบบสารที่ดีสำหรับโฆษณาจะทำให้ผู้รับสารเกิดความคล้อยตามเกิดการรับรู้ ยอมรับ และการจดจำโฆษณานั้น ๆ

การวิเคราะห์การแต่งหน้าฟรีเซนเตอร์ในภาพยนตร์โฆษณาของมีสทินจากมุมมองทางการสื่อสาร

การวิเคราะห์การแต่งหน้าฟรีเซนเตอร์ในภาพยนตร์โฆษณาของมีสทิน เป็นการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทางการสื่อสารและหน้าที่ขององค์ประกอบทางการสื่อสารจากมุมมองทางการสื่อสาร ผู้เขียนได้อาศัย แบบจำลองทางการสื่อสารของ Jakobson (1960) (อ้างถึงใน John Fiske, 1990: 35-39) นักภาษาศาสตร์ชาวรัสเซียที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับโครงสร้างภายในของการสื่อสาร โดยได้เสนอแบบจำลองทางการสื่อสารที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทางการสื่อสารและการแสดงหน้าที่ในการสื่อสาร โดยแบ่งปัจจัยทางการสื่อสาร ออกเป็น 6 ประเภหาดังต่อไปนี้

Addresser	Context	Addressee
	Message	
—		
Contact		
Code		

ภาพที่ 7 แบบจำลองของจาโคบสันแสดงองค์ประกอบสำคัญทางการสื่อสาร
ที่มา: (John Fiske, 1990, p. 35)

Emotive	Referential Poetic Phatic Metalingual	Conative
---------	--	----------

ภาพที่ 8 แบบจำลองของจาโคบสันแสดงหน้าที่ในการสื่อสาร
ที่มา: (John Fiske, 1990, p. 35)

การแต่งหน้าพรินเตอร์ในภาพยนตร์โฆษณาของมีสทิน จึงเป็นเนื้อหาสารทางด้านภาพ (Visual Messages) ที่ถูกประกอบรวมสัญญาณต่าง ๆ จนกลายเป็นตัวสาร (Message) ที่สามารถถ่ายทอดความหมายด้วยตัวของมันเอง และในขณะเดียวกัน การแต่งหน้ายังมีฐานะเป็นตัวสื่อ (Medium) ที่สามารถกำหนดความหมายของตัวสาร และขยายประสบการณ์ของการรับรู้ของมนุษย์ได้ ฉะนั้นการแต่งหน้าจึงเป็นตัวสื่อที่มีอิทธิพลกำหนดความหมายของตัวสารและก็เป็นตัวสารที่สามารถการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ความรู้และสร้างสุนทรียภาพในได้เวลาเดียวกัน ดังนั้นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบและหน้าที่ขององค์ประกอบทางการสื่อสารจึงมาลักษณะดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบด้านผู้ส่งสารหรือผู้ผลิตสาร (Addresser) ทำหน้าที่เกี่ยวกับแรงบันดาลใจ (Emotive Function) คือ การแสดงออกซึ่งทัศนคติของช่างแต่งหน้าที่มีฐานะเป็นผู้ส่งสารที่มีต่อสิ่งที่ทำการสื่อสารด้วยการใช้ความคิดและจินตนาการโดยเน้นด้านอารมณ์ความรู้สึกใส่ลงไปใน การแต่งหน้า เช่น โฆษณาชุด “Mistine 4 Queen Multi Lip Color” ที่มีคุณพัชรภา ไชยเชื้อ เป็นพรินเตอร์ ช่างแต่งหน้าได้ใช้การทาปากด้วยลิปสติคสีแดงเข้ม ที่มีลักษณะผิวเนื้อกึ่งมันกึ่งด้าน ซึ่งสามารถกระตุ้นการมองเห็นและสื่อความหมายถึง “ความร้อนแรง” หรือโฆษณาชุด “Mistine maxi black eyeliner” ที่มีคุณณณมาลย์ บุญยศักดิ์ เป็นพรินเตอร์ ช่างแต่งหน้าได้ใช้การเขียนขอบตาด้วยอายไลเนอร์สีดำ ที่มีลักษณะผิวเนื้อด้านและเขียนด้วยการใช้คิ้วปลายทแยงเฉียงขึ้น เพื่อสื่อความหมายถึงความมั่นใจ เป็นต้น โดยสามารถทำให้เกิดความจดจำ ความประทับใจ และทำให้ตัวสารมีเอกลักษณ์เฉพาะ และเด่นชัดยิ่งขึ้น

ดังนั้นผู้ส่งสารจึงทำหน้าที่ในการแสดงออกทางด้านอารมณ์ที่ล้นเกินจากความคิดและจินตนาการ ดังเช่นที่ Rumiko Hirose (1996) กล่าวว่า ช่างแต่งหน้าสามารถใช้การแต่งหน้าเพื่อปรับเปลี่ยนบุคลิกไปตามจินตนาการที่ต้องการ สิ่งที่มีความสำคัญในการแต่งหน้า คือ การแสดงออกทางด้านอารมณ์ของช่างแต่งหน้าที่ต้องการสื่อให้ผู้อื่นได้รับรู้ ทั้งนี้ผู้เขียนสังเกตเห็นว่า ผู้ส่งสารที่ทำหน้าที่แสดงอารมณ์และความรู้สึกที่ปรากฏให้เห็นลักษณะการสื่อสารที่เรียกว่า ผลกระทบของผู้ส่งสาร (Sender effect) ที่ส่งผลต่อผู้รับสารและเป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษาต่อไปในอนาคต

2. องค์ประกอบด้านผู้รับสาร (Addressee) ในการออกแบบการแต่งหน้าในภาพยนตร์โฆษณา มีสทิน เพื่อทำให้เข้าถึง ดึงดูดใจ ความนิยม และการตัดสินใจบริโภคผลิตภัณฑ์ที่โฆษณา จึงมีความเกี่ยวข้องกับความโน้มเอียงในการกระทำของผู้รับสารที่เป็นมวลชน โดยกระบวนการแต่งหน้าที่เกิดขึ้นล้นเกินทำให้หน้าที่สร้างความเข้าใจต่อผู้รับสาร เช่น โฆษณาชุด “Mistine 9 TO 5 Velvet Cover Powder” ที่มีคุณดาวิกา โฮร์เน่ เป็นพรีเซนเตอร์ ได้มีการให้พรีเซนเตอร์แต่งหน้าและเล่นกีฬาเพื่อสื่อความหมายให้เห็นว่า แป้งชนิดนี้สามารถควบคุมความมันได้ดี ไม่หลุดลอกเมื่ออากาศร้อนและมีเหงื่อ เป็นต้น จากลักษณะดังกล่าวได้ เมื่อผู้รับสารรับชมภาพยนตร์โฆษณาจะทำให้ผู้รับสารเกิดความโน้มเอียง (Conative Function) อันจะนำไปสู่การบริโภคสินค้านั้น ๆ และเกิดความตั้งใจที่จะซื้อสินค้าซ้ำอีกในอนาคต (Conative Loyalty)

3. องค์ประกอบด้านช่องทางการสื่อสาร (Contact) เป็นทำหน้าที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ (Phatic) ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารเข้าหากัน โดยการแต่งหน้าในภาพยนตร์โฆษณาได้ทำให้เกิดการเชื่อมโยงทางด้านกายภาพและทางจิตวิทยา ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารในระหว่างการสื่อสาร เช่น โฆษณาชุด “Mistine Spy Slim Brow Liner” ที่มีคุณพัชรภา ไทยเชื้อ เป็นพรีเซนเตอร์ ผลิตภัณฑ์ “ดินสอเขียนเส้นคิ้ว” ได้แสดงการเชื่อมโยงทางด้านกายภาพ คือ ดินสอเขียนเส้นคิ้วมีหัวดินสอขนาดเล็ก 1.5 มิลลิเมตร และทางด้านจิตใจ คือ ดินสอเขียนเส้นคิ้วจะไม่ทำให้คิ้วหนาเหมือนปลิง เป็นต้น การแต่งหน้าในภาพยนตร์โฆษณาได้สื่อความหมายในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ส่งผลทำให้เกิดการรับรู้และเข้าใจในกระบวนการสื่อสารระหว่างผู้ทำการสื่อสาร (Communicator) ด้วยกัน อันจะทำให้การสื่อสารประสบความสำเร็จในที่สุด

4. องค์ประกอบด้านตัวสาร (Message) โดยการแต่งหน้าหรือตัวสารทำหน้าที่ในประเด็นที่เกี่ยวกับสุนทรียะ (Poetic) ที่สามารถสร้างความรื่นรมย์ (Aesthetic) และความงามทางการสื่อสารซึ่งเป็นความสัมพันธ์ภายในของตัวสารเอง ซึ่งเกิดจากช่างแต่งหน้าที่ได้คัดสรร (Selection) เครื่องหมายต่าง ๆ หรือสัญลักษณ์มาผสมรวมกันด้วยการการยุบรวมบทบาทเข้าด้วยกันในการกำหนดความหมายของการแต่งหน้าให้เกิดขึ้นในภาพยนตร์โฆษณาจาก 3 องค์ประกอบ คือ 1. โครงสร้างของการแต่งหน้า คือ 2. หลักองค์ประกอบพื้นฐานทางศิลปะ และ 3. หลักการจัดวางส่วนประกอบในการออกแบบ โดยทั้งหมดเปรียบเสมือน “ระบบของการแต่งหน้า” ที่สอดคล้องและถูกต้องโยงใยซึ่งกันและกันอยู่ในการสื่อสาร ดังที่ Stephen W. Littlejohn (1978: 37) ได้ให้ความจำกัดของคำว่า “ระบบ” หมายถึง ส่วนต่าง ๆ ทั้งหมดที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อกระทำบางสิ่งบางอย่างให้สำเร็จตามที่ต้องการ

5. องค์ประกอบด้านรหัส (Code) การแต่งหน้ามีความจำเป็นที่ต้องอาศัยรหัสเป็นตัวจัดการความหมายของการแต่งหน้าของพรินเตอร์ในภาพยนตร์โฆษณามีสตินให้เกิดขึ้น โดยมีทำหน้าที่ในการเป็นอรรถาภาษา (Metalingual) คือ การแสดงออกด้วยภาษาที่แสดงให้เห็นถึงสัญลักษณ์ทางการสื่อสาร กล่าวคือ อรรถาภาษาของการแต่งหน้าเป็นสิ่งแฝงอยู่ในตัวรหัส ซึ่งเป็นตัวชี้ระบุนัยความหมายของการแต่งหน้าในภาพยนตร์โฆษณามีสตินในแต่ละชุด เช่น โฆษณาชุด “Mistine 3D Brows Secret” หรือ “เพราะคิ้วคือมงกุฎของใบหน้า” ที่มีคุณฉัตรมาลย์ บุญยศักดิ์ เป็นพรินเตอร์ได้มีการใช้รหัสการแต่งหน้าที่ให้ความสำคัญกับการเขียนคิ้ว และทำหน้านี้อรรถาภาษา คือ “โฆษณาดีนสอเขียนคิ้ว” หรือ โฆษณาชุด “Mistine Series X” ที่มีคุณพิมพ์ชนก ลือวิเศษไพบูลย์ เป็นพรินเตอร์ได้มีการใช้รหัสการแต่งหน้าที่ให้ความสำคัญกับการปิดขนตา และทำหน้านี้อรรถาภาษา คือ “โฆษณามาสคาร่า” เป็นต้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงรหัสการแต่งหน้าในโฆษณาแต่ละชุด จะส่งผลถึงอรรถาภาษาที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นเดียวกัน

6. องค์ประกอบด้านบริบททางการสื่อสาร (Context) ทำหน้าที่ในการอ้างอิง (Referential) หมายถึง สิ่งที่มีอยู่ในโลกความเป็นจริงเชิงรูปธรรม (Objective) ที่ตัวสวร นำมาอ้างอิง เพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดเจนของสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนหน้าในเนื้อหาสวร ในที่นี้คือ สภาพแวดล้อมในที่นี้คือ “ผลิตภัณฑ์” ที่สามารถทำหน้าที่ในการกำหนด ความหมายของการแต่งหน้าในภาพยนตร์โฆษณาเครื่องสำอางของมีสทินได้ เช่น โฆษณาชุด “Mistine super black” ที่มีคุณราณี แคมเปน เป็นพรีเซนเตอร์ คือ ผลิตภัณฑ์อายไลเนอร์ชนิดปากกาเมจิกที่ใช้เขียนเส้นขอบตา ซึ่งการแต่งหน้าในภาพยนตร์ โฆษณาจะให้ความสำคัญสำหรับการเขียนขอบตา ซึ่งผลิตภัณฑ์เขียนขอบตาได้กลาย ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงและเป็นบริบทในการกำหนดความหมายของการแต่งหน้า ในภาพยนตร์โฆษณานี้ นอกเหนือจากนั้นผู้เขียนสังเกตเห็นว่า จำเป็นยิ่งที่ต้องทำ ความเข้าใจถึง เจ้าของผลิตภัณฑ์หรือพรีเซนเตอร์ ฯลฯ ที่ล้วนเปลี่ยนแปลงสถานะ มาเป็นบริบท ที่ทำหน้าที่อ้างอิงและกำหนดความหมายของการแต่งหน้าได้เช่นเดียวกัน

จากลักษณะดังกล่าวสามารถแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ทางการสื่อสารและหน้าที่ขององค์ประกอบทางการสื่อสารที่มีความเกี่ยวข้องและ สัมพันธ์กันในกระบวนการสร้างความหมายด้วยการแต่งหน้าของพรีเซนเตอร์ ในภาพยนตร์โฆษณาของมีสทินให้เกิดขึ้น โดยการแต่งหน้าจึงถือเป็นการสื่อสาร (Make up as communication) ซึ่งการแต่งหน้าเป็นสิ่งที่มนุษย์นำมาใช้ในการเปลี่ยนแปลง การสื่อสารที่มีมาจากรธรรมชาติของตนเอง โดยสามารถเปลี่ยนแปลงประสบการณ์ของ มนุษย์ได้ ซึ่งเพียงแค่เปลี่ยนแปลงลักษณะการแต่งหน้าก็สามารถเปลี่ยนแปลง ประสบการณ์การรับรู้ของมนุษย์ได้ ดังนั้นใบหน้าของมนุษย์เปรียบเสมือนเป็นตัวสื่อ (Medium) ที่สามารถขยายประสบการณ์ของ “ใบหน้า” (extension of face) ของมนุษย์ ให้กว้างขวางออกไป ซึ่งการสื่อสารในลักษณะดังกล่าวมีลักษณะของความเชื่อมโยงกับ แนวคิดของสำนักเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนด (Technological determinism) ดังที่ McLuhan (1964: 35) ที่ได้นำเสนอทัศนะว่า “สื่อทุกประเภท คือ ส่วนขยายของมนุษย์ และสามารถจะกำหนดบุคลิกของบุคคล ตลอดจนจนถึงการก่อให้เกิดรูปแบบของ ความตระหนักรู้และประสบการณ์ของคนแต่ละคนได้”

จากลักษณะดังกล่าวทำให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทางการสื่อสาร หน้าที่และกระบวนการสื่อสารในการแต่งหน้าที่ปรากฏในภาพยนตร์โฆษณาของอีสทินล้วนมีลักษณะที่แนบเนื่อง ช้อนทับบทบาทในการสื่อความหมายของการแต่งหน้า โดยทุกองค์ประกอบต่างทำงานประสานร่วมกันในการกำหนดความหมายของการแต่งหน้าพรีเซนเตอร์ในภาพยนตร์โฆษณาให้เกิดขึ้น นอกจากนี้การแต่งหน้าของพรีเซนเตอร์ที่ปรากฏในภาพยนตร์โฆษณาของอีสทินได้ปรากฏให้เห็นในลักษณะของการนำเสนอ ภาพตัวแทน (Representaion) ที่มีระดับความเข้มข้นในลักษณะของภาพต้นแบบ (Archetypes) ของ “การแต่งหน้านางเอก” อันเกิดจากการสรุปรวมด้วยความเชื่อและค่านิยมที่ฝังลึกในสังคมวัฒนธรรมไทย ผ่านการนำเสนอของสื่ออย่างซ้ำ ๆ เป็นระยะเวลาที่ยาวนาน อันสามารถสร้างจินตนาการความรื่นรมย์และการคล้อยตามให้แก่ผู้รับสารได้ ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 9 ภาพการแต่งหน้าพรีเซนเตอร์ในภาพยนตร์โฆษณาอีสทิน

ที่มา: <https://pantip.com/topic/38028404>

สรุป

สำหรับวิธีการออกแบบสารจากการแต่งหน้าของคุณพัชราภา ไชยเชื้อ ที่ดำรงตำแหน่งเป็นพรีเซนเตอร์และทูตตราสินค้าของบริษัทอีสทิน มีการปรับเปลี่ยนใช้องค์ประกอบ 3 ประการ คือ 1. โครงสร้างของการแต่งหน้า คือ 2. หลักองค์ประกอบพื้นฐานทางศิลปะ และ 3. หลักการจัดวางส่วนประกอบในการออกแบบ โดยองค์ประกอบต่าง ๆ มีความสัมพันธ์ในลักษณะของการยุบรวม (Implosion) ทาง การสื่อสาร โดยสามารถสรุปบทบาทในการกำหนดความหมายของการแต่งหน้าให้เกิดขึ้นในภาพยนตร์โฆษณาที่เกิดขึ้นในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับ พีระ ศรีประพันธ์ และกฤษณ์ ทองเลิศ (2562: 102) กล่าวว่า การโฆษณาในยุคหลังสมัยใหม่เน้นไปที่การจัดกระทำ

ต่อสัญญาะ ประกอบกับเทคโนโลยีของสื่อสมัยใหม่ก่อให้เกิดการบูรรวมความหมาย การเชื่อมโยงอ้างอิงซึ่งกันและกัน ฯลฯ

การสร้างสรรคผลงานด้านการแต่งหน้าฟรีเซนเตอร์ในภาพยนตร์โฆษณาถือเป็น ศาสตร์แห่งศิลปะที่ปราศจากสูตรสำเร็จที่ตายตัว โดยการแต่งหน้าถือเป็นการสื่อสาร ที่ไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ หากแต่ผู้ที่สนใจจำเป็นต้องสังสมประสบการณ์และทำความเข้าใจ องค์ประกอบต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงโครงสร้างทางกายวิภาคศาสตร์ ของใบหน้ามนุษย์ที่มีลักษณะความแตกต่างกันออกไป ร่วมกับปัจจัยอื่น ๆ เช่น ผลิตภณท์ แนวคิด เจ้าของผลิตภณท์หรือแม้กระทั่งตัวของฟรีเซนเตอร์เอง ที่สามารถ เปลี่ยนสถานะและสวมบทบาทร่วมกันเป็นบริบทในการกำหนดความหมายของการแต่ง หน้าในภาพยนตร์โฆษณาได้เช่นเดียวกัน ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมาสามารถที่จะช่วยลด ความคลุมเครือทางการสื่อสารได้

อนึ่งจากวิธีการออกแบบสารจากการแต่งหน้าของทูตตราสินค้าในฐานะ ฟรีเซนเตอร์ในภาพยนตร์ของบริษัทมีสทิน ได้แสดงให้เห็นถึงการดำรงอยู่ร่วมกัน ขององค์ประกอบที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไป โดยองค์ประกอบต่างๆ ล้วนดำรงอยู่ ร่วมกันในลักษณะการเสริมสร้าง เกื้อกูล และการร่วมมือกัน ในลักษณะของการผสม นผสานของการสื่อความหมายของการแต่งหน้าให้เกิดขึ้น โดยสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบของการแต่งหน้าไปตามบริบทของการสื่อสารในภาพยนตร์โฆษณาแต่ละชุดได้ ดังเช่นที่ กฤษณ์ ทองเลิศ (2545: 30) กล่าวว่า รูปแบบการสร้างสรรคผลงานแบบผสม ผสานองค์ประกอบที่แตกต่าง (Hybrid) หรือเรียกว่า วัฒนธรรมแบบพันทาง (Mongrel culture) โดยหมายถึงการรวมความหลากหลายขององค์ประกอบต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน โดยที่องค์ประกอบที่มาอยู่ร่วมกันต่างไม่สูญเสียเอกลักษณ์ของตนเอง อีกทั้งมีขีด ความสามารถในการประยุกต์ปรับตัวให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมได้

ทั้งนี้จากความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทางการสื่อสารและหน้าที่ขององค์ ประกอบทางการสื่อสารได้เกิดการควมรวมทางการสื่อสาร ในลักษณะการซ้อนทับกัน ทางด้านการสื่อความหมายในการแต่งหน้าฟรีเซนเตอร์ในภาพยนตร์โฆษณามีสทิน ดังเช่นที่ ศิริชัย ศิริกายะ (2558: 8) กล่าวว่า การควมรวมทางการสื่อสาร (Convergence Communication) คือ เกิดการซ้อนทับการสื่อความหมายของสื่อหลายประเภทรวม

เข้าด้วยกันและเนื้อหามีการถ่ายโยง ยุบรวม ผสมเข้าด้วยกันหรือปรับเปลี่ยนไปตามลักษณะของการควรรวมของสื่อต่าง ๆ เหล่านั้น

ดังนั้นเมื่อบริษัทมีสื่อนำเสนอภาพยนตร์โฆษณาเครื่องสำอางชุดใหม่ จึงสามารถสร้างความน่าสนใจให้แก่ผู้ชม เพราะเพียงแค่เปลี่ยนแปลงลักษณะการแต่งหน้าก็สามารถเปลี่ยนแปลงประสบการณ์การรับรู้ของมนุษย์ให้กว้างออกไปได้ ดังนั้นการแต่งหน้าจึงเปรียบเสมือนเป็นตัวสื่อและตัวสารได้ในเวลาเดียวกัน ดังที่ McLuhan (1964) ได้กล่าวว่า สื่อก็คือสาร (The Medium is the Message) นั่นคือ ตัวสื่อ (Medium) มีบทบาทในการกำหนดความหมายของตัวสารและมีอิทธิพลต่อการกำหนดและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในสังคม ทั้งนี้เมื่อการแต่งหน้าเปรียบเสมือนสื่อเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างไม่หยุดนิ่ง และสามารถเชื่อมโยงผู้คนในสังคมวัฒนธรรมให้สัมผัสกับสุนทรีภาพแห่งความรื่นรมย์ในความงามจากกระบวนการสื่อสารด้วยการแต่งหน้าได้ในยุคดิจิทัล เจกเซนที่ กาญจนา แก้วเทพ (2553: 202-203) กล่าวว่า ผลพวงที่ตามมาของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีนั้นจะมีผลด้านบวกในแง่การเพิ่มปริมาณของผลผลิตทางวัฒนธรรม ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้คนจำนวนมากขึ้นได้เข้าถึงและเสพวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2553). แนวพินิจใหม่ในสื่อสารศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์.
- กนกภรณ์ โกศลวรวัฒนกุล. (2563). การศึกษานุคลิกภาพและอัตลักษณ์องค์กรเพื่อพัฒนาธุรกิจอาหารโฮมเมด. วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์, 24(3), 138-155.
- กฤษณ์ ทองเลิศ. (2554). การผสมผสานรูปแบบ การสื่อความหมายและจินตสภาวะของผู้รับสารเป้าหมายที่มีต่องานภาพถ่ายกับลายลักษณ์อักษรในงานโฆษณาทางสื่อสิ่งพิมพ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขานิเทศศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พนา ทองมีอาคม. (2530). *แนวคิดการสร้างสรรค์และผลิตสิ่งโฆษณา*. เอกสารการสอนชุดวิชาการสร้างและผลิตสิ่งโฆษณา หน่วยที่ 1-8. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระ ศรีประพันธ์ และกฤษณ์ ทองเลิศ. (2562). ภาพหลังสมัยใหม่ของภาพโฆษณา อาติตาสในบริบทการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก. *วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์*, 23(1), 100-110.
- ภัณฑิรา สุขสมนินันดร. (2558). *การศึกษาความพึงพอใจในการซื้อเครื่องสำอางพรีเมียมแบรนด์ ของวัยเริ่มทำงาน (First Jobber)*. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภัตสรนันท์ อเนกธรรมกุล. (2553). *ผลกระทบจากการใช้บุคคลที่มีชื่อเสียง (Celebrity) ที่เป็นผู้นำเสนอสินค้า หลากหลายตราสินค้าในงานโฆษณา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิภาดา ผลสว่าง. (2558). *ผลของรูปแบบการนำเสนอในภาพยนตร์โฆษณาผลิตภัณฑ์ความงามที่มีต่อความน่าเชื่อถือ และการตัดสินใจซื้อของผู้ชม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขาสถาปัตยกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิลาสินี กิจคณะ. (2558). *ทัศนคติและความตั้งใจซื้อสินค้าที่ใช้ผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศในงานโฆษณา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขาสถาปัตยกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย ศิริกายะ. (2558). *ข้อเสนอแนะประเด็นการสื่อสารเพื่องานวิจัยนิเทศศาสตร์ตามแนวคิด “ปฏิปักษ์สัมพันธ์” (Symbiosis) ในยุคดิจิทัล*. *วารสารนิเทศสยามปริทัศน์*, 14(16), 7-11.
- ศิริพงศ์ พยอมแย้ม. (2537). *เทคนิคงานกราฟิก*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรีนติ้ง เฮ้าส์.
- ลิโนบล สายเพชร และพนม คลีฉายา. (2562). *ความเห็นของประชาชนต่อการออกแบบสารในภาวะวิกฤต*. *วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์*, 23(2), 65-79.

- Chernatony, L. (2006). *From Brand Vision to Brand Evaluation: The strategic process of growing and strengthening brands*. 2nd Edition. Amsterdam: Butterworth-Heinemann.
- Fiske, J. (1990). *Introduction to Communication Studies*. New York: Methuen & Co. Ltd.
- Littlejohn, S. (1978). *Theories of human communication*. Columbus, OH: C. E. Merrill.
- Marquardt, S. (2002). The Golden Decagon and human facial beauty. *Journal Of Clinical Orthodontics*, 36(6), 339-347.
- McLuhan, M. (1964). *Understanding media: The extensions of man*. New York: McGraw-Hill.
- พีระ ศรีประพันธ์ และกฤษณ์ ทองเลิศ Rumiko Hirose. (1996). *Rumiko's Make-up lesson*. Japan: Shueisha.

**ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความวารสาร
ประจำปี 38 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2564)**

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรันธรา ศรีอุทัย	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ดร.ศศรัภัส เพชรเชิดชู	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ดร.นันทกา สุธรรมประเสริฐ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. รองศาสตราจารย์ ดร.กนกพร นุ่มทอง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สหะโรจน์ กิตติมหาเจริญ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
6. รองศาสตราจารย์ ดร.พรธิภา องค์คุณารักษ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาลี ปรีชาปัญญากุล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มารศรี สอทิพย์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนพุกษ์ ชามะรัตน์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิตา โง่นคำ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภกิต บัวขาว	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา ถาวรวิริยตระกูล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นรชิต จิรสิทธิ์ธรรม	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
14. ดร.ภัทรพร วีระนาคนินทร์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรวิภา ไชยสมคุณ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิชากร เกสรบัว	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าพระนครเหนือ
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ษิมา ทับทิมพรรณ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
19. รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังขพันธานนท์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ราชันย์ นิลวรรณภา	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
21. ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. สมทรง บุรุษพัฒน์	มหาวิทยาลัยมหิดล
22. รองศาสตราจารย์ ดร.นิทัศน์ ศิริโชติรัตน์	มหาวิทยาลัยมหิดล
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูเบศร์ สมุทรจักร	มหาวิทยาลัยมหิดล
24. รองศาสตราจารย์ ดร.คมสัน รัตนะสิมากุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

25. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม
26. รองศาสตราจารย์ ดร.สังคม ศุภรัตน์กุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุลศักดิ์ ชาญณรงค์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
28. ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
29. รองศาสตราจารย์ ดร.อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว	สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ วัฒนเวฬุ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย วงศ์รักษ์	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ใบสมัครสมาชิก
“วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์”

☐ สมาชิกใหม่

☐ ต่ออายุ

ชื่อ – สกุล.....

ที่อยู่.....

รหัสไปรษณีย์.....เบอร์โทรศัพท์.....

ตั้งแต่ฉบับที่.....ปีที่.....ถึงฉบับที่.....ปีที่.....รวม.....เล่ม

พร้อมนี้ได้ส่งเงินจำนวน..... บาท

บัญชี ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขา มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ชื่อบัญชี ค่าสมัครกลุ่มวิชาการ เลขที่บัญชี 551-3-02535-3 ประเภทบัญชี กระแสรายวัน

อัตราค่าบำรุง

ปีละ 300 บาท

ลงชื่อผู้สมัคร.....

(.....)

หมายเหตุ

1. ท่านสามารถโอนเงินค่าสมัครสมาชิก บัญชี ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ชื่อบัญชี ค่าสมัครกลุ่มวิชาการ เลขที่บัญชี 551-3-02535-3 ประเภทบัญชี กระแสรายวัน เมื่อดำเนินการเรียบร้อยแล้ว กรุณาส่งหลักฐานใบนำฝาก (Pay-in-Slip) ส่งมาที่ E-mail: kwanso@kku.ac.th
2. กรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงที่อยู่ กรุณาแจ้งให้ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 1 เดือน ก่อนเดือนสุดท้ายของกำหนดวารสารออก เพื่อความสะดวกในการส่งวารสารแก่ท่าน
3. กำหนดการออกวารสารฯ ปีละ 3 ฉบับ (มกราคม-เมษายน, พฤษภาคม-สิงหาคม, กันยายน-ธันวาคม)

**หลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการ
วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น**

1. ต้องเป็นบทความหรือผลงานวิจัยด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในกรณีเป็นภาษาอังกฤษต้องผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญก่อนส่งกองบรรณาธิการ
3. ต้นฉบับบทความต้องมีความยาวไม่เกิน 15 หน้ากระดาษ A4 ส่งบทความออนไลน์ได้ที่ www.tci-thaijo.org/index.php/HOSO
4. หน้าปก (Cover) ประกอบด้วย
 - 4.1 ชื่อบทความ (Title) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
 - 4.2 ชื่อผู้เขียน (Authors) (ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุลโดยไม่ต้องมีคำนำหน้าชื่อ ตำแหน่ง คุณวุฒิ) พร้อมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับผู้เขียน (Author Affiliation) หากต้องการเพิ่มเติมรายละเอียดเกี่ยวกับผู้เขียนให้ระบุตอนท้ายของบทความ
 - 4.3 บทคัดย่อ (Abstract) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ความยาวไม่ควรเกินหนึ่งหน้ากระดาษ A4
 - 4.4 คำสำคัญ (Keyword) กำหนดคำสำคัญที่เหมาะสมสำหรับการนำไปใช้ทำคำค้นในระบบฐานข้อมูล ทั้งคำในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3-5 คำ
5. เกณฑ์การพิจารณา กองบรรณาธิการจะเป็นผู้รับผิดชอบการพิจารณา
6. บทความที่ไม่ผ่านการพิจารณาให้ตีพิมพ์ ทางกองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนทราบ แต่จะไม่ส่งต้นฉบับคืนผู้เขียน
7. ส่วนเนื้อหา (Body of the Context) ประกอบด้วย
 - 7.1 บทนำ (Introduction) ครอบคลุมความสำคัญและที่มาของปัญหา การวิจัยวัตถุประสงค์การวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง บทนำควรเขียนในรูปเรียงความให้รวมเป็นเนื้อเดียวกัน

7.2 วิธีการวิจัย หรืออุปกรณ์และวิธีวิจัย หรือระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) อธิบายวิธีการดำเนินการวิจัยซึ่งอาจจะประกอบด้วย หัวข้อย่อยๆ เช่น ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การทดลอง การวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งสอดคล้องตามวิธีการวิจัยแต่ละสาขาวิชา

7.3 สรุปและอภิปรายผล/วิจารณ์ผลการวิจัย

7.4 ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ข้อเสนอแนะแนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้

7.5 กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement) ระบุนุแหล่งทุน หรือผู้มีส่วนสนับสนุนในการทำวิจัย เอกสารอ้างอิง (References) ให้ใช้ตามแบบที่กำหนด คือ

7.5.1 การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง ให้วงเล็บชื่อผู้แต่ง (สำหรับคนไทย) หรือชื่อสกุล (สำหรับชาวต่างประเทศ) หรือชื่อนิตินบุคคลที่เป็นผู้จัดทำเอกสาร และปีที่พิมพ์ของเอกสารที่อ้างถึง นำหน้าหรือต่อท้ายข้อความที่อ้างดังตัวอย่าง

มันทนา และอุษา (2535) กล่าวว่า.....หรือ
(มันทนา และอุษา, 2535)

Miller (1993) กล่าวว่า.....หรือ.....
(Miller, 1993)

จากรายงานของ WHO (1999)หรือ.....
(WHO, 1999)

7.5.2 การอ้างอิงท้ายเรื่อง

อ้างอิงหนังสือ

พรจันท์ สุวรรณชาติ. (2539). *มาตรฐานการพยาบาลเชิง*

โครงสร้าง. กรุงเทพฯ : เจ.เอส.การพิมพ์.

Dye Thomas R. (1966). *Politics, Economics and the Public*.

Chocago: Rand McNally.

การอ้างอิงจากบทความ

รัตนา จันทร์เทวาร์. (2553). อุปลักษณะเกี่ยวกับแหล่งน้ำของ
คนขอนแก่น. *มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์*. 27(3), 71-85.

Wenden, A.L. (2002). Learner Development in
Language Learning. *Applied Linguistics*. 23(1), 12-36.

การอ้างอิงจากเว็บไซต์

สมคิด พุทธศรี. (2555). โลกาภิวัตน์ปะทะเทคโนโลยี : นัย
ต่อการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ. สืบค้นเมื่อวันที่ 1
พฤศจิกายน 2555, จาก <http://thaipublica.org/2012/08/impact-of-globalization-of-technology/> Bontas, E.P. (2005).

*Practical experiences in building Ontology-based
Retrieved systems*. Retrieved January 20, 2006, from
[http://userpage.fu-berlin.de/~paslaru/papers/swcase
2005.pdf](http://userpage.fu-berlin.de/~paslaru/papers/swcase2005.pdf).

การสัมภาษณ์

สุวิทย์ คุณกิตติ. การควบคุมดูแลสิ่งแวดล้อมน้ำพอง [สัมภาษณ์].
รัฐมนตรี กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม;
20 สิงหาคม 2541.

Tapparangsi K. AIDS situation in Thailand [Interview].
The Minister, Ministry of Public Health; 17 July 1999.

8.7 ตารางและภาพประกอบ (Tables and Illustrations) จัดเรียงตามลำดับ
หรือหมายเลขที่อ้างถึงในบทความโดยวิธีเขียนควรระบุชื่อตารางไว้เหนือตาราง
และระบุชื่อหรือคำอธิบายภาพ

ชื่อเรื่องภาษาไทย (ขนาด 18 ตัวหนา)

English Title (Font size 18 bold)

ชื่อผู้แต่ง¹, ชื่อผู้แต่ง², ชื่อผู้แต่ง³ (ขนาด 14)

Author¹, Author², Author³ (ขนาด 14)

^{1,2,3} สาขาวิชา..... (ขนาด 12)

^{1,2,3} Program in(ขนาด 12)

^{1,2,3} มหาวิทยาลัย..... (ขนาด 12)

^{1,2,3} University (ขนาด 12)

บทคัดย่อ

เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทย.....
เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทย.....
เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทย.....
.....

คำสำคัญ : คำสำคัญ1, คำสำคัญ2, คำสำคัญ3

Abstract

เนื้อหาบทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....
เนื้อหาบทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....
เนื้อหาบทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....
.....

Keywords : Keywords1, Keywords2, Keywords3

บทนำ

วัตถุประสงค์การวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ผลการศึกษา

สรุปผล

อภิปรายผล

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

รายละเอียดเกี่ยวกับผู้เขียน

เอกสารอ้างอิง (References, Bibliography)

APA Style